

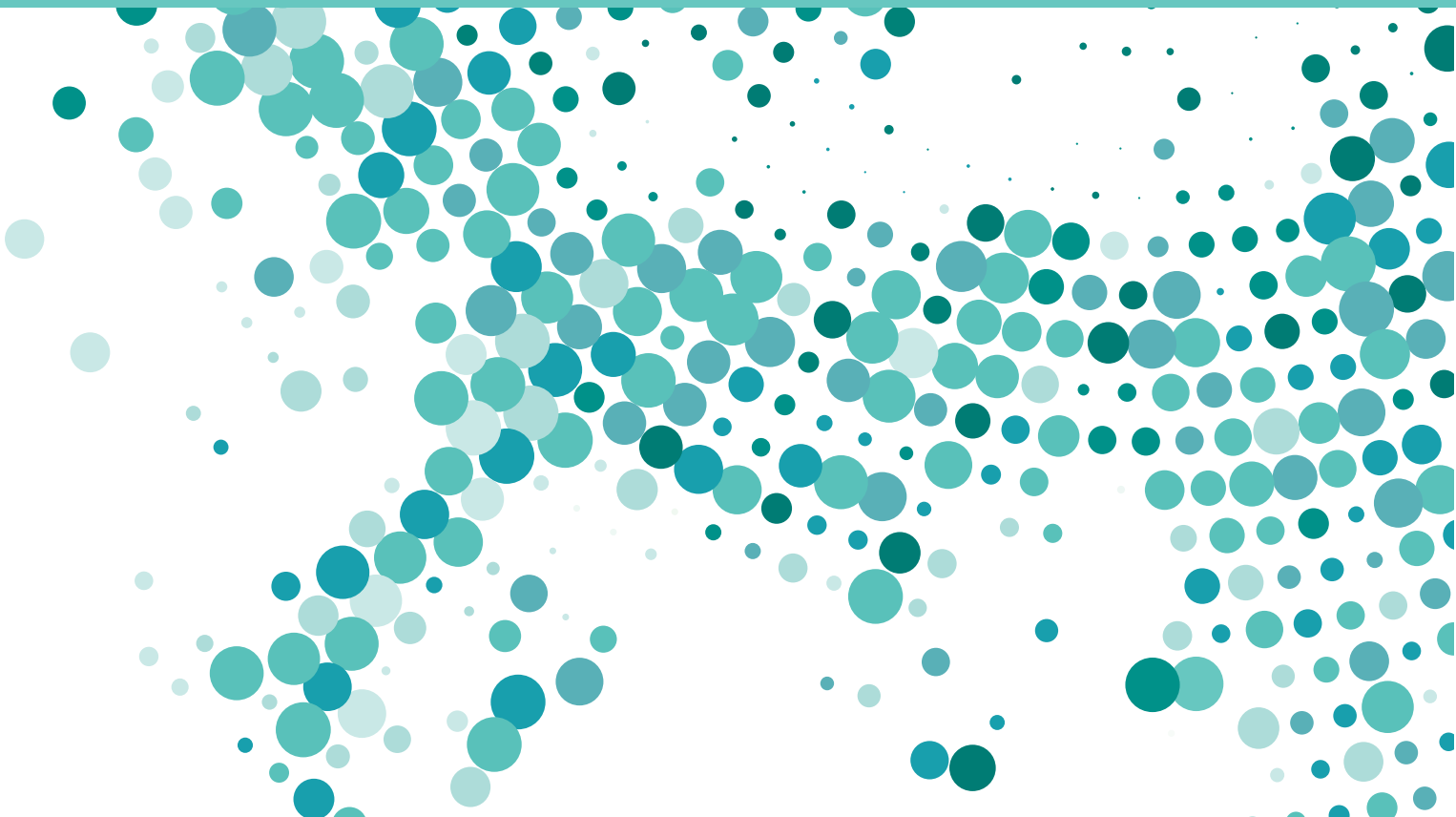
SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Poliisibarometri 2016

Kansalaisten käsitykset poliisin toiminnasta ja sisäisen turvallisuuden tilasta

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 27/2016

Sisäinen turvallisuus

Poliisibarometri 2016

Kansalaisten käsitykset poliisin toiminnasta ja sisäisen turvallisuuden tilasta

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 27/2016

Sisäinen turvallisuus

Sisäministeriö

Tekijät:

erikoissuunnittelija Matti Vuorensyrjä, Poliisiammattikorkeakoulu
tutkija Monica Fagerlund, Poliisiammattikorkeakoulu

ISSN 2341-8524

ISBN 978-952-324-106-0 (nid.)

ISBN 978-952-324-107-7 (PDF)

Lönnberg Print & Promo, 2016

Lukijalle

Hyvä lukija,

Käsissänne on järjestyksessään yhdeksännän poliisibarometritutkimuksen tuloksia koskeva raportti. Poliisibarometrissa tutkitaan Suomen väestön käsityksiä poliisin toiminnasta sekä laajemmin sisäisestä turvallisuudesta. Poliisin ja muiden turvallisuusviranomaisten tehtävänä on pitää huolta Suomen ja sen väestön turvallisuudesta. Tätä voidaan seurata monin erilaisin keinoin. Esimerkiksi rikostilastoista ja kyselytutkimuksista saadaan kuva siitä, miten paljon rikoksia Suomessa tehdään ja kehen nämä rikokset kohdistuvat. Tämän barometrin tulokset antavat puolestaan arvokasta tietoa ihmisten turvallisuuden tunteesta. Voisi väittää, että turvallisuuden tunne on tietyiltä osin näistä se tärkeämpi mittari. Absoluuttista turvallisuutta ei ole olemassa ja käsityksemme siitä, onko maamme tai lähiympäristömme turvallinen, perustuu viime kädessä aina siihen mihin me - niin kansalaiset kuin viranomaiset ja tutkijatkin - sitä vertaamme.

Poliisibarometrin tulokset antavat hyvin myönteisen kuvan onnistumisestamme turvallisen elinympäristön ja turvallisuuden tunteen luomisessa. Onnistumista korostaa se, että kysely on toteutettu aikana, jolloin yhteiskuntaamme koskettaa useampi epävarmuustekijä. Julkisuudessa on myös esitetty paljon huolestuneita kannanottoja Suomen turvallisuudesta ja keskustelu on ollut vilkasta. Vuonna 2015 alkanut pakolaiskriisi, viime aikojen terrori-iskut Euroopassa ja Suomen talouden heikot kehitysnäkymät ovat asioita, jotka ovat olleet omiaan laskemaan ihmisten turvallisuuden tunnetta. Se, että Suomessa asuvat ihmiset niistä huolimatta luottavat poliisiin ja kokevat olonsa turvalliseksi, on vahva viesti. Tulos on myös linjassa hiljattain toteutetun kansainvälisen World Internal Security & Police Index (WISPI) -tutkimuksen kanssa. Siinä Suomen poliisi ja sisäinen turvallisuus kokonaisuutena arvioitiin maailman toiseksi parhaaksi Singaporen jälkeen.

On tärkeää, että hyvät tulokset kannustavat parantamaan vielä entisestään, eivätkä ainoastaan johda ajatukseen, että vanhaa toistamalla saadaan samoja hyviä tuloksia. Kyselytutkimus kertoo aina mielialasta ja tilanteesta juuri sillä hetkellä, kun se on tehty. Muista mielikuvatutkimuksista tiedetään, että muutokset ja vaihtelut voivat olla sekä nopeita että suuria. Näin ollen sisäisen turvallisuuden ja ihmisten turvallisuuden tunteen varmistamisen jatkossakin ei voi perustua nykyhetken tilanteeseen vaan täytyy katsoa tulevaisuuteen. Mitkä asiat yhteiskunnallisessa muutoksessa ovat sellaisia, jotka tulevat vaikuttamaan turvallisuuteen ja turvallisuuden tunteeseen? Mitä muutoksia vaikkapa poliisin palvelukyvissä on odotettavissa? Miten näihin asioihin vastataan?

Suomessa on edellisten poliisibarometrien perusteella ollut kansainvälisesti vertailtuna poikkeuksellisen korkea luottamus poliisiin. Tämän vuoden tulos ei poikkea aiemmasta: 98 % vastaajista katsoo, että poliisin merkitys rikostorjunnan ja lähiyhteisön turvallisuuden kannalta on melko tärkeä tai erittäin tärkeä, ja 96 % vastaajista luottaa poliisiin melko paljon tai erittäin paljon. Tämä on tulos, josta poliisi voi olla vilpittömästi ylpeä. Samanaikaisesti on tärkeä tunnistaa, mitä sen ylläpitäminen jatkossa edellyttää. Rikollisuuden ja häiriöiden määrään vaikuttaa suuresti ihmisten hyvinvointi. Heikko sosioekonominen asema, mielenterveys- ja päihdeongelmat sekä syrjäytyminen ovat usein niin rikosten kuin häiriöiden taustalla. Poliisilla on vain vähän mahdollisuuksia vaikuttaa näihin taustasyihin, ja niissä tapahtuva kielteinen kehitys näkyy nopeasti kasvaneena rikollisuutena. Se vuorostaan laskee turvallisuuden tunnetta ja viranomaisten nauttimaa luottamusta - riippumatta siitä, miten hyvin viranomaiset tehtävänsä hoitavat. Heikko luottamus viranomaisiin vaikeuttaa työtä ja voi pahimmillaan johtaa syvenevään kielteisen kehityksen kehään. Ihmiset eivät välttämättä enää ilmoita rikoksista tai anna poliisille sen tarvitsemia tietoja tehtävänsä hoitamiseksi, ja tulokset heikkenevät. Tämä on tärkeä tiedostaa, jotta poliisin suorituskyky säilytetään sellaisella tasolla, että se vastaa myös näköpiirissä olevan tulevaisuuden tarpeisiin.

Toinen barometrin tuloksiin liittyvä tärkeä kysymys on turvallisuuden yhdenvertaisuus. Rikollisuus ja häiriöt kasautuvat sekä tekijöille että uhreille hyvin voimakkaasti. Ne, jotka tekevät rikoksia, tekevät niitä paljon. Ne, jotka joutuvat rikoksen uhreiksi, joutuvat yleensä uhreiksi useammin kuin muut. Rikosten uhrin ja tekijän ovat usein myös samoja henkilöitä eri tilanteissa. Tämä tarkoittaa sitä, että ne, jotka kärsivät turvallisuusongelmista, kärsivät niistä usein paljon enemmän kuin muut. Esimerkiksi väkivaltarikollisuudessa kymmenesosa väestöstä kokee kaksi kolmasosaa kaikesta väkival-

lasta. Nämä väestönosat jäävät suuressa kyselytutkimuksessa helposti piiloon. Lisäksi suuri osa kaikkein vakavimmasta yksilöön kohdistuvasta rikollisuudesta, kuten ihmiskauppa tai lähisuhdeväkivalta, edellyttää paljon voimavaroja viranomaisilta, että se saadaan paljastettua. Jotta Suomi olisi kaikille turvallinen maa asua, elää ja tehdä töitä, täytyy tuloksia tulkittaessa ja toimintaa kehittäessä ottaa nämä seikat vahvasti huomioon.

Valtioneuvosto antoi keväällä 2016 eduskunnalle selonteon sisäisestä turvallisuudesta. Selonteon keskeiset linjaukset tukevat hyvin tämän barometrin tuloksia. Viranomaispalvelujen ja erityisesti poliisin palvelujen taso täytyy turvata ja selonteossa määritelty 7000 poliisimiehen määrä on vähimmäisedellytys sille. Resurssien turvaamisen lisäksi on tärkeää kehittää poliisitoimintaa siihen suuntaan, että sillä vielä aiempaa tehokkaammin voidaan vastata niihin yhteiskunnallisiin odotuksiin, joita tästäkin tutkimuksesta kumpuaa. Kiireellisten hälytyspalvelujen saatavuuden turvaaminen maanlaajuisesti on tähän liittyvä keskeinen linjaus. Rikostorjunnassa poliisin täytyy jatkossa pystyä keskittymään erityisesti niihin rikoksiin, joiden selvittämisellä on suurimmat vaikutukset ihmisten turvallisuuteen ja turvallisuuden tunteeseen. Poliisin hyvä näkyvyys ja tavoitettavuus sekä se, että poliisi koetaan paikallisen turvallisuuden takaajana, ovat tavoitteita, joiden saavuttamiseksi tullaan hyödyntämään digitalisaation luomia mahdollisuuksia sekä erilaisten toimintamallien kehittämistä. Voidaankin sanoa, että turvallisuuden tunteen säilyttämiseksi poliisin tulee olla lähellä ihmisiä.

Helsingissä 5.10.2016

Kauko Aaltomaa
Ylijohdaja
Sisäministeriö, poliisiosasto

Tiivistelmä

Poliisibarometri on haastattelututkimus, jossa tutkitaan kansalaisten käsityksiä poliisin toiminnasta ja sisäisen turvallisuuden tilasta. Tutkimus on toteutettu sisäministeriön toimeksiannosta yhteensä kahdeksan kertaa vuosien 1999–2014 välisenä aikana. Vuonna 2016 tutkimustoimeksiannon toteutuksesta on vastannut Poliisiammattikorkeakoulu.

Uusimman poliisibarometritutkimuksen tulokset kuvastavat tutkimusajankohdan eli toukokuun 2016 tilannetta. Tutkimukseen haastateltiin yhteensä 1007:a Manner-Suomessa asuvaa 15–79 -vuotiasta suomalaista.

Poliisin toimintaa koskevat arviot

Suomen kansainvälistä toimintaympäristöä ovat viime vuosina luonnehtineet epävarmuus ja levottomuus. Muutokset Lähi-idässä, Pohjois-Afrikassa, Venäjällä ja Euroopassa ovat olleet suuria ja äkillisiä ja ne ovat heijastuneet myös Suomeen, muun muassa turvapaikanhakijoiden määrän voimakkaana kasvuna. Poliisibarometritutkimuksen perusteella näyttää kuitenkin siltä, että suomalaisten suhtautuminen kansalliseen turvallisuus- ja rikollisuustilanteeseen ja Suomen viranomaisjärjestelmään on varsin järkipäristä ja maltillista. Ulkoisesta myllerryksestä huolimatta sisäistä turvallisuustilannetta koskevat arviot ovat pysyneet vakaina.

Poliisi koetaan aiempien tutkimusvuosien tapaan tärkeimmäksi viranomaistahoksi rikostorjunnan ja lähiyhteisön turvallisuuden kannalta. Yhteensä 98 % suomalaisista katsoo, että poliisin merkitys on tässä suhteessa melko tai erittäin tärkeä. Turvallisuusviranomaisten merkitys rikostorjunnan ja lähiyhteisön turvallisuuden kannalta on kasvanut viime vuosina kautta linjan. Poliisin, palo- ja pelastustoimen, tullin, rajavartiolaitoksen, terveydenhuollon, puolustusvoimien, koulujen, sosiaalitoimen ja myös yksityisten yritysten roolin erittäin tärkeäksi kokevien vastaajien osuudet olivat kaikki poliisibarometrin tähänastisen tutkimushistorian (1999–2016) korkeimpia.

Turvallisuustilanteen koetaan olevan poliisin hallinnassa. Tutkimuksessa haastatelluilta henkilöiltä kysyttiin, missä määrin poliisi heidän mielestään pystyy kantamaan vastuun yleisen järjestyksen ja turvallisuuden takaamisesta Suomessa. Vastaajista 89 % oli sitä mieltä, että poliisi kykenee kantamaan vastuun joko kokonaan tai pääosin. Noin 10 % ajatteli, että poliisi kykenee kantamaan vastuun yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta vain melko pieneltä osalta tai ei juuri lainkaan. Tulokset ovat samalla tasolla kuin 2010-luvun alussa.

Yksi poliisibarometrin avainkysymyksistä on kysymys siitä, luottavatko kansalaiset poliisiin ja muihin viranomaisiin Suomessa. Poliisiin luotetaan edelleen, aivan kuten aiempinakin vuosina. Yhteensä 96 % vastaajista luottaa poliisiin melko tai erittäin paljon. Luottamus palo- ja pelastusalan ammattilaisten toimintaan on kaikkein vahvinta, kuten aieminkin. Yhteensä 99 % vastaajista luottaa palo- ja pelastustoimeen melko tai erittäin paljon.

Poliisipalveluja on silti yhä syytä kehittää. Poliisin hallintorakenneuudistuksen kolmen eri vaiheen (2009, 2010, 2014) jälkeen poliisin kiinteiden toimipisteiden verkosto on harventunut. Poliisiasema on aiempaa kauempana. Kiireellisten hälytystehtävien toimintavalmiusaikoja koskevat kansalaisten arviot ovat olleet 2010-luvun aikana jonkin verran pidempiä kuin tätä ennen, – poliisilla kestää siis vastaajien arvioiden mukaan pidempään tulla paikalle – mutta toisaalta uusimmat arviot vuodelta 2016 ovat nyt jonkin verran parempia kuin vastaavat arviot vielä vuosina 2012 ja 2014. Käytännössä vastaajilta kysyttiin, minkä ajan kuluttua yhteydenotosta he uskoisivat poliisin olevan tapahtumapaikalla, jos he olisivat kiireellisen avun tarpeessa. Kymmenen minuutin kuluessa apua olettaisi saavansa noin 27 % vastaajista. Osuus oli 21 % vuonna 2014. Noin 21 % vastaajista arveli, että avun saamiseen menisi yli puoli tuntia. Osuus oli 23 % vuonna 2014. On silti huomattava, että toimintavalmiusaika-arvioita koskevat tulokset ovat vuoden 2016 mittauksessa edelleen huonompia kuin ennen 2010-lukua.

Kansalaisten toimintavalmiusaikoja koskevat arviot vastaavat pääpiirteissään niitä havaintoja, jotka voidaan tehdä poliisin omasta tulostietojärjestelmästä (PolStat). Poliisin keskimääräiset toimintavalmiusajat ovat jonkin verran pidentyneet viime vuosien aikana. Jos kuitenkin tarkastellaan vain kaikkein kiireellisimmän luokan tehtäviä (poliisin niin sanottuja A-kiireellisyysluokan tehtäviä), jotka hoidetaan aina heti, toimintavalmiusajat eivät ole pidentyneet, vaan ovat viime vuosina jopa jonkin verran lyhentyneet.

Poliisin asiakaspalvelu varsinaisissa asiakaskontakteissa sujuu hyvin. Asiakaspalvelutilanteita koskevat kansalaisarviot ovat kokonaisuudessaan edelleen hyvällä tasolla, vaikka ne ovat jonkin verran heikentyneet 2000-luvun alkuvuosista. Parhaat arviot poliisi sai siitä, että poliisin asennoituminen viimeisimmässä tapaamisessa oli vastaajan näkemyksen mukaan ymmärtävää ja asiallista (85 % vastaajista oli tätä mieltä). Suuri osa tutkimuksessa haastatelluista henkilöistä katsoi myös, että poliisi toimi ammattitaitoisesti (81 %), käsitteli asian ripeästi (81 %) ja oli puolueeton haastateltua itseään ja hänen asiaansa kohtaan (81 %). Heikoimmat arviot poliisi sai asiakkaidensa informoimisesta. Noin kolme neljäsosaa poliisibarometriin haastatelluista oli silti tämänkin asiakokonaisuuden kysymyksissä sitä mieltä, että poliisi antoi heille riittävästi tietoa (75 %) ja että poliisi selvitti heille heidän tilanteensa ja mahdollisuutensa asiassa (75 %). Poliisi voisi joka tapauksessa pitää asiakkaitaan nykyistä paremmin informoituina ja sisäistää aiempaakin selvemmin oman roolinsa poliisitoiminnallisten prosessien ja rikosprosessin asiantuntijaviranomaisena.

Poliisilla on työtä myös sisäisen valvonnan ja tarkastuksen asioissa, jotta kansalaiset voivat olla varmoja siitä, että poliisissa ei ole sisäistä korruptiota eikä muutakaan epäeettistä toimintaa. Suomalaisista noin 41 % piti melko tai erittäin todennäköisenä, että poliisin sisällä esiintyy korruptiota tai epäeettistä toimintaa. Tulos on lähes sama kuin vuonna 2014, mutta ero tätä aiempien vuosien tuloksiin on selvä. Vuosina 2007–2012 poliisin sisäistä korruptiota piti melko tai erittäin todennäköisenä vain noin 25–27 % vastaajista. Vuosina 2014–2016 vastaavat osuudet ovat olleet 41–42 %.

Turvallisuustilannetta koskevat arviot

Poliisibarometrissa tutkitaan myös suomalaisten turvallisuuskokemuksia ja heidän kokemuksiaan rikollisuudesta. Suomalaiset ajattelevat, että rikollisuus ei ole mitenkään poikkeuksellisen vakava ongelma heidän lähiympäristössään. Kun haastateltavilta kysyttiin, kuinka vakavana ongelmana he pitävät rikollisuutta lähiympäristössään, 83 % vastasi, että rikollisuustilanne ei ole kovin vakava tai ei juuri lainkaan vakava. Haastatelluista 17 % piti lähiympäristönsä rikollisuustilannetta melko tai erittäin vakavana. Erittäin vakavana tilannetta piti 2 % haastatelluista. Tulokset olivat myönteisempiä kuin kertaakaan poliisibarometrin mittaushistorian aikana. Vuonna 1999 tilannetta piti melko tai erittäin vakavana 37 % tutkimukseen haastatelluista henkilöistä. Muutos vuoden 1999 tilanteesta tähän päivään on suhteellisen suuri.

Rattijuoppous huolestutti tutkimusta varten haastateltuja henkilöitä tässä tutkituista rikoslajeista eniten, 57 % haastatelluista valitsi vaihtoehdon, jonka mukaan rattijuoppous huolestuttaa heitä erittäin paljon. Vähintään puolta kaikista vastaajista huolestuttivat erittäin paljon myös ampuma-aseella tehtyt rikokset (56 %), huumeiden käyttö ja myynti (55 %) sekä seksuaalinen ahdistelu ja väkivalta (50 %). Pahoinpitelyt huolestuttivat erittäin paljon 48 prosenttia vastaajista. Yleisesti ottaen suomalaisia huolestuttavat eniten henkeä, terveyttä ja henkilökohtaista vapautta ja koskemattomuutta loukkaavat vakavat rikosilmiöt. Tällaista rikollisuutta selvästi vähemmän haastateltuja huolestuttavat rikosilmiöt, joissa tekijä ei puutu uhrin henkilökohtaiseen vapauteen tai koskemattomuuteen, kuten järjestyshäiriöt, omaisuusrikokset ja tietoverkkorikollisuus.

Kehityssuunta on pääosin myönteinen. Huoli rikosilmiöistä on vähentynyt viime vuosien aikana. Poikkeuksina voidaan mainita asuntomurrot ja niiden yritykset sekä seksuaalinen ahdistelu ja väkivalta. Niiden osalta kehitys ei ole ollut myönteistä, vaan osin jopa kielteistä. Seksuaalisen ahdistelun tai väkivallan tapauksista ilmoitetaan poliisille vain noin 20 prosenttia, mikä tarkoittaa, että valtaosa tapauksista jää piilorikollisuudeksi.

Yhtenä erityisen myönteisenä havaintona voidaan lopuksi todeta, että tutkimuksessa haastatellut henkilöt ajattelivat poliisin onnistuvan suhteellisen hyvin juuri niissä palvelutehtävissä, joita he pitivät kaikkein tärkeimpinä poliisille kuuluvista eri tehtävistä. Näitä ovat kiireellisiin hälytyksiin vastaaminen, väkivaltarikosten selvittäminen ja torjunta sekä kotiväkivaltaan puuttuminen.

Sammanfattning

Polisbarometern är en intervjuundersökning som syftar till att reda ut medborgarnas uppfattningar om polisverksamheten och läget i fråga om den inre säkerheten. Undersökningen har genomförts på uppdrag av inrikesministeriet sammanlagt åtta gånger mellan 1999 och 2014. År 2016 svarade Polisyrkeshögskolan för genomförandet av uppdraget.

Resultaten av den nyaste polisbarometerundersökningen avspeglar situationen vid tidpunkten för undersökningen, dvs. maj 2016. För undersökningen intervjuades sammanlagt 1007 finländare från Fastlandsfinland i åldern 15–79.

Bedömningar av polisverksamheten

Finlands internationella omvärld har under de senaste åren präglats av osäkerhet och oro. Förändringarna i Mellanöstern, Nordafrika, Ryssland och Europa har varit stora och plötsliga och de har återspeglats också på Finland, bl.a. genom det kraftigt ökade antalet asylsökande. Polisbarometerundersökningen visar dock att finländarnas inställning till den nationella situationen i fråga om säkerhet och brottslighet samt till det finländska myndighetssystemet är rätt så rationell och måttfull. Trots den yttre turbulensen är de bedömningar som gäller situationen i fråga om den inre säkerheten fortfarande stabila.

I likhet med de tidigare åren för undersökningen upplevs polisen som den viktigaste myndigheten med tanke på brottsbekämpning och näromgivningens säkerhet. Sammanlagt 98 % av finländarna anser att polisen har en ganska stor eller en oerhört stor betydelse i detta avseende. Säkerhetsmyndigheternas betydelse med tanke på brottsbekämpning och näromgivningens säkerhet har ökat genomgående under de senaste åren. De personers andelar som upplever att polisen, brand- och räddningsväsendet, tullen, gränsbevakningsväsendet, hälsovården, försvarsmakten, skolorna, socialväsendet och också privata företag har en mycket viktig roll var de högsta bland de polisbarometerundersökningar som genomförts hittills (1999–2016).

Man upplever att polisen har säkerhetssituationen under kontroll. De personer som intervjuades för undersökningen tillfrågades i vilken mån de anser att polisen kan bära ansvaret för att garantera den allmänna ordningen och säkerheten i Finland. 89 % av respondenterna ansåg att polisen kan bära ansvaret antingen helt eller till största delen. Cirka 10 % tyckte att polisen kan bära ansvaret för den allmänna ordningen och säkerheten endast i någon mån eller nästan inte alls. Resultaten är på samma nivå som i början av 2010-talet.

En av de centrala frågorna i polisbarometern är frågan om huruvida medborgarna litar på polisen och de övriga myndigheterna i Finland. Man litar fortfarande på polisen, i likhet med tidigare år. Sammanlagt 96 % av respondenterna litar på polisen ganska mycket eller väldigt mycket. Förtroendet för verksamheten för experter inom brand- och räddningsbranschen är allra störst, såsom också tidigare. Sammanlagt 99 % av respondenterna litar på brand- och räddningsväsendet ganska mycket eller väldigt mycket.

Det finns dock fortfarande skäl att utveckla polistjänsterna. Efter de tre olika faserna av omstruktureringen av polisförvaltningen (2009, 2010, 2014) har nätverket av polisens fasta verksamhetsställen blivit glesare. Avstånden till polisstationerna är längre än tidigare. Medborgarnas bedömningar av aktionsberedskapstiderna när det gäller brådskande larm har under 2010-talet varit lite längre än tidigare. Enligt medborgarnas bedömningar tar det alltså för polisen en längre tid att anlända på plats. Å andra sidan är de nyaste bedömningarna från 2016 en aning bättre än motsvarande bedömningar 2012 och 2014. I praktiken tillfrågades respondenterna hur länge de tror att det tar för polisen att efter den första kontakten anlända på plats om de har behov av brådskande hjälp. Cirka 27 % av respondenterna antar att de får hjälp inom 10 minuter. År 2014 var andelen 21 %. Cirka 21 % av respondenterna bedömde att det skulle ta över en halv timme att få hjälp. År 2014 var andelen 23 %. Det bör dock beaktas att de resultat som gäller bedömningar av aktionsberedskapstiden i 2016 års barometer fortfarande är sämre än innan 2010-talet.

Medborgarnas bedömningar av aktionsberedskapstiderna motsvarar i huvuddrag de iakttagelser som man kan göra utifrån polisens eget resultatinformationssystem (PolStat). Polisens genomsnittliga aktionsberedskapstider har blivit något längre under de senaste åren. Om man granskar endast uppdrag inom den mest brådskande klassen (polisens uppdrag som hör till skyndsamhetsklass A), som alltid åtgärdas omedelbart, har aktionsberedskapstiderna inte blivit längre, utan till och med en aning kortare under de senaste åren.

Polisens kundtjänster fungerar bra i själva kundkontaktarna. Medborgarnas bedömningar i fråga om kundbetjäningssituationer är fortsättningsvis i sin helhet på god nivå, även om de har blivit en aning sämre sedan början av 2000-talet. Bästa betyget fick polisen för sin förstående och sakliga inställning i samband med senaste kontakten (85 % av respondenterna var av den åsikten). En stor del av dem som intervjuades för undersökningen ansåg också att polisen agerade professionellt (81 %), behandlade ärendet snabbt (81 %) och bemötte den intervjuade och ärendet opartiskt (81 %). Lägsta betyget fick polisen för informationen till kunder. När det gäller denna helhet var cirka tre fjärdedelar av dem som intervjuades för polisbarometern ändå av den åsikten att de av polisen fick tillräcklig information (75 %) och att polisen informerade dem om deras ställning och möjligheter i ärendet (75%). Polisen kunde i alla fall hålla sina kunder bättre informerade och på ett tydligare sätt än tidigare anamma sin egen roll som sakkunnigmyndighet för polisverksamhetsprocesser och straffprocessen.

Polisen ska också arbeta med frågor som gäller den interna kontrollen och granskningen för att medborgarna kan vara säkra på att det inte finns korruption eller annan oetisk verksamhet inom polisen. Cirka 41 % av finländarna ansåg det vara ganska sannolikt eller mycket sannolikt att det finns korruption eller oetisk verksamhet inom polisen. Resultatet är nästan detsamma som 2014, men skillnaden jämfört med resultaten från tidigare år är tydlig. Åren 2007–2012 ansåg endast ca 25–27 % av respondenterna att korruption inom polisen är ganska sannolikt eller mycket sannolikt. Åren 2014–2016 har motsvarande andelar varit 41–42 %.

Bedömningar av säkerhetssituationen

I polisbarometern reder man ut också finländarnas erfarenheter av säkerhet och brottslighet. Finländarna tycker att brottslighet inte är ett exceptionellt allvarligt problem i deras näromgivning. När respondenterna tillfrågades hur stort problem de anser brottsligheten i deras närmaste omgivning vara, svarade 83 % att brottslighetssituationen inte är mycket allvarlig eller att den nästan inte alls är allvarlig. 17 % av de intervjuade ansåg att brottslighetssituationen i deras närmaste omgivning är ganska allvarlig eller mycket allvarlig. 2 % av de intervjuade ansåg att situationen är mycket allvarlig. Resultaten var positivare än någonsin under den tid då polisbarometrar har gjorts. År 1999 ansåg 37 % av dem som intervjuades för undersökningen att situationen var ganska allvarlig eller mycket allvarlig. När man jämför situationen 1999 och i dag är förändringen relativt stor.

Bland de brottstyper som nu undersöktes var de som intervjuades för undersökningen främst oroade för rattfylleri. 57 % av de intervjuade valde ett alternativ enligt vilket de är väldigt oroade för rattfylleri. Minst hälften av alla respondenter var också väldigt oroade för brott med skjutvapen (56 %), bruk och försäljning av narkotika (55 %) samt sexuella trakasserier och övergrepp (50 %). 48 % av respondenterna var väldigt oroade för misshandel. Allmänt taget är finländarna mest oroade för allvarliga brottsfenomen som hotar liv eller hälsa eller kränker den personliga friheten och integriteten. Jämfört med sådan brottslighet är de intervjuade betydligt mindre oroade för brottsfenomen där gärningsmannen inte inkräktar på offrets personliga frihet eller integritet, såsom ordningsproblem, egendomsbrott och it-brottslighet.

Utvecklingen har i huvudsak gått i positiv riktning. Oron för brottsfenomen har minskat under de senaste åren. Som undantag kan nämnas inbrott i bostäder och försök till sådana brott samt sexuella trakasserier och övergrepp. I fråga om dem har utvecklingen inte varit positiv, utan delvis rentav negativ. Endast ca 20 % av sexuella trakasserier eller övergrepp anmäls till polisen, vilket betyder att de flesta fallen förblir dold brottslighet.

Avslutningsvis kan man nämna en särskilt positiv iakttagelse. De personer som intervjuades tyckte att polisen lyckas relativt bra just i de serviceuppgifter som de ansåg vara allra viktigast bland de olika uppgifterna som hör till polisen. Dessa är att svara på brådskande larm, utredning och bekämpning av våldsbrott samt ingripande i våld i hemmet.

Abstract

The aim of the Police Barometer survey is to gauge public opinion on the Finnish Police and the internal security situation in the country. It is commissioned by the Ministry of the Interior. The survey has been conducted eight times between 1999 and 2014. The 2016 survey was carried out by the Police University College.

The results of the present survey reflect the situation at the time of the survey in May 2016. A total of 1,007 Finnish people were interviewed in the survey. They were residents in mainland Finland and aged between 15 and 79.

Public opinion on the police

In recent years, Finland's international operating environment has been characterised by uncertainty and unrest. The significant and sudden changes in the Middle East, North Africa, Russia and Europe have also been reflected in Finland in a dramatic increase in asylum seekers, for example. The results of this survey show, however, that people's attitudes towards national safety and security, crime situation and public authorities in the country are quite rational and moderate. In spite of external instability, Finnish people still estimate that the internal security situation is stable.

As in previous years, people still perceive the police as the most important authority in terms of crime prevention and community safety and security. A total of 98 per cent of Finnish people consider the role of the police quite important or very important in this respect. The overall importance of security authorities in preventing crime and promoting community safety and security has increased in recent years. In fact, the number of respondents who perceived the role of the Police, Customs and the Border Guard, fire and rescue services, healthcare, the Defence Forces, schools and social services as well as private companies very important was the highest in the history of the survey (1999–2016).

Finnish people feel that the police have control of the internal security situation. When asked their opinion about the ability of the police to assume the responsibility for ensuring public order and security in the country, 89 per cent of the respondents considered that the police were fully or mostly able to fulfil this responsibility. In the opinion of around ten percent of the respondents, the police were able to ensure public order and security only to a little extent or hardly at all. These results are almost the same as in early 2010s.

One of the key objectives of the Police Barometer survey is to find out whether Finnish people trust the police and other public authorities. The present survey shows that people continue to have confidence in the police as in previous years. A total of 96 per cent of the respondents trust the police a lot or a fair amount. However, the majority of the respondents still trust fire and rescue professionals the most; 99 per cent of them trust fire and rescue services a lot or a fair amount.

Nevertheless, the services provided by the police should be further improved. As a result of the administrative reform of the Finnish Police, which was implemented in three stages in 2009, 2010 and 2014, the number of fixed offices of the police has decreased. Police stations are now located further away from people than before. In the 2010s, the respondents have estimated that emergency response times have been a little longer than before, i.e. that it has taken longer for the police to arrive at the scene of an emergency. However, the 2016 answers show a slight improvement in the expected response time compared to 2012 and 2014. In the 2016 survey, the respondents were asked the time within which they believed the police would arrive at the scene of an emergency. About 27 per cent of them expected to get help in around ten minutes compared to 21 per cent in 2014. Approximately 21 per cent of the respondents estimated that it would take over half an hour to get help in comparison to 23 per cent in the previous year. Nevertheless, the 2016 figures show that the expected response time is still longer than before the 2010s.

People's estimates of the expected response time mainly correspond to the data in the police results data system. The average response time by the police has slightly increased in recent years. However, for the most urgent, 'category A' tasks, which are always performed without delay, response times have not increased but have even gone down a little in recent years.

Police customer services are of a high standard. Although people consider that customer contacts with the police are not quite as smooth as in early 2000s, the overall public opinion on the customer services remains positive. The most positive answers were given to the question whether the attitude towards the respondent during his or her most recent contact with the police had been understanding and appropriate (to which 85 percent of the respondents gave an affirmative answer). Many respondents also considered that the officer had been professional (81%), had handled the matter swiftly (81%) and had been objective on both the respondent in person and the matter at hand (81%). The most negative answers were given to questions concerning the provision of information to customers. However, about three-fourths of the respondents considered that the police had provided them with sufficient information (75%) and that the officer had explained the situation and possibilities in the case to them (75%). Nevertheless, it can be concluded that the police could keep their customers better informed and fully embrace their role as an expert authority on policing and the criminal procedure.

The police should also work hard on internal audit and control so that people can be sure that the police force is free from corruption and other unethical conduct. About 41 per cent of the respondents considered it fairly or very likely that there were corruption and unethical conduct within the police. The figure is almost the same as in 2014 but clearly higher when compared to the figures for the previous years, which ranged between 25 and 27 per cent in 2007–2012 and between 41 and 42 in 2014–2016 .

Public opinion on the security situation

The Police Barometer survey also explores people's experiences of safety and security and the crime situation. The crime situation in people's neighbourhoods is not perceived as a particularly serious problem. To the question how serious the crime situation in their neighbourhood was, 83 per cent of the respondents answered that the situation was not very serious or not at all serious, 17 per cent considered that it was fairly or very serious and two per cent that it was very serious. These results are the most positive in the history of the survey. In the 1999 survey, the situation was considered fairly or very serious by 37 per cent of the respondents. The change is thus relatively significant.

The respondents were most concerned about drunk driving. A total of 57 per cent of the respondents selected the option that they were very concerned about drunk driving. At least half of the respondents to the survey were very concerned about offences committed with a firearm (56%), about drug abuse and trade (55%) and about sexual harassment and violence (50%). A total of 48 per cent of the respondents were very concerned about assaults. On the whole, Finnish people are most concerned about serious criminal phenomena threatening their life, health and personal liberty and integrity, and they worry less about crime and phenomena where their personal liberty or integrity is not threatened, such as public disturbances, property crime and cyber crime.

The trend has mainly been positive; in the past few years, people have been less concerned about criminal phenomena than before. However, house burglaries and attempts of house burglaries as well as sexual harassment and violence are an exception. For these offences, the trend has not been positive but even negative in some respects. Only about 20 per cent of the cases involving sexual harassment or violence are reported to the police. This means that most of them remain hidden.

In conclusion, an extremely positive finding of the survey was that the respondents perceived that the police were relatively successful in performing the very service duties that the respondents considered to be the most important duties of the police. These include emergency response, prevention and investigation of violent crime, and intervention in domestic violence.

SISÄLLYS

1 Johdanto	15
1.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tausta	15
1.2 Aineisto ja menetelmät	16
1.3 Tutkimuksen rajoituksista	19
2 Poliisin ja muiden viranomaistahojen merkitys osana sisäisen turvallisuuden järjestelmää	22
2.1 Kansalaisten luottamus eri viranomaistahoihin	27
2.2 Liikennevalvonnan toimenpiteet ja liikenneturvallisuus	30
2.3 Poliisi ja korruptio	34
3 Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tila	37
3.1 Poliisin kyky kantaa vastuu yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta	37
3.2 Poliisin verkkopalvelujen käyttäminen	37
3.3 Etäisyys lähimmälle poliisiasemalle	38
3.4 Poliisin toimintavalmiusaikoja koskevat kansalaisarviot	39
3.5 Poliisin partiointi lähiympäristössä	41
3.6 Turvattomuuden kokemukset ja illalla tai öisin liikkuminen	43
3.7 Turvallisuuden parantaminen: toimenpiteet	51
4 Rikollisuuden kokemukset ja rikostorjunta	59
4.1 Rikollisuus omassa lähiympäristössä	59
4.2 Huoli eri rikosilmiöistä	59
4.3 Kansalaiset rikosten kohteina	64
4.4 Kansalaiset rikosten silminnäkijöinä	67
4.5 Kansalaiset rikosten todistajina	70
4.6 Rikosilmoitukset	73
4.7 Rikoksesta ilmoittamatta jättämisen syyt	76
4.8 Suojautuminen rikollisuudelta	87
4.9 Kansainvälistä rikollisuutta koskevat havainnot	91

5 Poliisin toimintaa koskevat kansalaisarviot	93
5.1 Kansalaiset poliisin asiakkaina.....	93
5.2 Poliisin onnistuminen asiakaspalvelutilanteissa.....	97
5.3 Poliisin onnistuminen operatiivisissa tehtävissään.....	104
5.4 Poliisipalvelujen kehittymistä koskevat arviot.....	118
6 Päätelmiä	121
Lähteet ja tutkimuskirjallisuus	122
Loppuviitteet	124

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tausta

Tavoitteet

Poliisibarometritutkimus antaa sekä kansalaisille että poliisille itselleen tietoa, jota olisi muilla keinoin vaikea saada. Tutkimuksessa on kaksi yhteiskunnallisten tiedontarpeiden näkökulmasta tärkeitä asiakokonaisuutta.

1. Kansalaisilta kysytään heidän näkemyksiään poliisista ja poliisipalveluista. Miten tärkeiksi he kokevat poliisin eri tehtävät ja mitä he ajattelevat poliisin onnistumisesta operatiivisissa tehtävissään? Onko poliisi toiminut asiakaspalvelutilanteissa asianmukaisesti? Onko poliisi oikeudenmukainen ja tasapuolinen kaikkia yksittäisiä kansalaisia kohtaan? Kuinka nopeasti he arvioivat poliisin saapuvan kiireellisissä hälytystehtävissä tapahtumapaikalle? Arvelevatko kansalaiset, että poliisissa on korruptiota? Luottavatko he poliisiin?

Aiemmissa kansainvälisissä vertailututkimuksissa on havaittu, että suomalaisten luottamus poliisiin on vahva (esimerkiksi Kääriäinen, 2007; 2008; Kääriäinen & Siren, 2011). Yhdysvaltain viimeaikaiset tapahtumat – mustien joutuminen poliisiväkivallan uhreiksi, poliisiturmat kesällä 2016 – osoittavat, että poliisin ja kansalaisten keskinäinen luottamus voidaan menettää. Kyse on oikeusvaltion ja demokraattisen kansalaisyhteiskunnan näkökulmasta erittäin tärkeästä asiasta.

2. Edellisen lisäksi kansalaisilta pyydetään arvioita heidän turvallisuus- ja rikollisuuskokemuksistaan. Kokevatko suomalaiset, että heidän lähiympäristönsä on turvallinen? Uskaltavatko he kävellä asuinpaikkakuntansa keskustassa viikonloppuiltaisin pimeään tultua? Kuinka suuri osa suomalaisista on joutunut rikoksen uhriksi viimeksi kuluneen vuoden aikana? Ilmoittavatko he rikoksista poliisille? Mistä syystä he jättävät osan rikoksista ilmoittamatta?

Merkittävä osa rikollisuudesta jää siinä mielessä piilorikollisuudeksi, että rikostapauksia ei koskaan ilmoiteta poliisille eikä myöskään muille viranomaisille. Ilmiö vaihtelee rikoslajeittain ja myös ilmoittamatta jättämisen syyt ovat rikoslajeittain erilaisia. Poliisibarometri on yksi niistä tutkimuksista, joiden avulla piilorikollisuuden ilmiön laajuutta voidaan seurata.

Molemmat näistä toimintaympäristön seurantaan kytkeytyvistä aihealueista ovat sellaisia, että poliisin ei ole mahdollista saada niistä tietoa omista rekistereistään tai tietojärjestelmistään. Poliisibarometritutkimus antaa poliisille tunnetun ympäröivän kansalaisyhteiskunnan kokemuksiin ja tuntemuksiin.

Kansalaisten näkökulmasta on myönteistä, että Suomessa on poliisi, joka on kiinnostunut edellä kuvatun kaltaisista asioista. Poliisi haluaa omalla toiminnallaan vahvistaa kansalaisluottamusta ja ymmärtää ja ennalta ehkäistä rikollisuutta.

Tausta

Poliisibarometritutkimuksen tavoitteet ovat säilyneet samanlaisina ensimmäisestä tutkimuksesta lähtien. Kahdella ensimmäisellä toteutuskeralla tutkimusta kutsuttiin poliisin turvallisuusbarometriksi, mutta tutkimus oli jo tuolloin keskeisiltä tavoitteiltaan ja rakenteeltaan sama kuin nykyinen poliisibarometritutkimus (Poliisin turvallisuusbarometri, 2000; 2002).¹ Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa poliisin ylijohdon strategisen suunnittelun ja päätöksenteon tueksi ja edesauttaa poliisin yhteiskunnallista ohjausta. Lisäksi tutkimuksesta ajateltiin, että se täydentää rikostilastojen ja muiden tapahtumatietojen antamaa tilannekuvaa rikollisuudesta ja auttaa arvioimaan piilorikollisuuden laajuutta. (Poliisin turvallisuusbarometri, 2000, 4.)

Sarjan ensimmäisessä poliisibarometriraportissa haastattelukysymysten alkuperäisinä lähteinä mainittiin Hollannin Politie Monitori -haastattelututkimus, Ison-Britannian sisäministeriön rikollisuutta koskevat kyselytutkimukset ja muut kansainväliset rikollisuus- ja rikosuhritutkimukset, Skotlannin Lothian and Borders Police: Partners Survey sekä Yhdysvaltain paikallishallintoviranomaisten kansalaisille suunnatut asiakas- ja arviointikyselyt (Poliisin turvallisuusbarometri, 2000). Haastattelukysymyksiä on luonnollisesti sovitettu Suomen olosuhteisiin ja kysymyssarja on myös muuttunut jonkin verran vuosien varrella. Voidaan kuitenkin sanoa, että poliisibarometritutkimuksia luonnehtii pysyvyys, ennemminkin kuin muutos. Suuri osa tämän tutkimuksen haastattelukysymyksistä on ollut mukana vuoden 1999 ensimmäisestä tutkimuksesta saakka.

Tutkimusaineistot (1999–2014) on arkistoitu Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon (Finnish Social Scientific Data Archive, FSD) ja ne ovat tiedeyhteisön vapaassa jatkotutkimuskäytössä. Myös tämän tutkimuksen haastatteluaineiston lopulliseksi arkistointipaikaksi on valittu Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto.

1.2 Aineisto ja menetelmät

Aineiston hankinta

Poliisibarometritutkimuksen 2016 kohdejoukko oli sama kuin aiempina tutkimusvuosina: Suomen 15–79 -vuotias väestö Ahvenanmaan maakuntaa lukuun ottamatta. Tutkimusaineiston hankinta perustui sisäministeriön ja Poliisiammattikorkeakoulun toimeksiantoon ja siitä vastasi Taloustutkimus Oy. Tutkimus toteutettiin käyntihaastatteluina.

Tutkimuksessa haastateltiin yhteensä 1007 henkilöä. Otos muodostettiin kiintiöpoiminnalla, jossa kiintiöinä olivat kohderyhmän valtakunnalliset ikä-, sukupuoli-, suuralue- ja kuntatyyppijakaumat. Haastatteluja tehtiin 102 paikkakunnalla, joista kaupunkeja oli 55 ja muita kuntia 47. Otos on painotettu kohderyhmää vastaavaksi. Painotetut lukumäärät vastaavat Suomen 15–79 -vuotiasta väestöstä tuhansina (SVT 31.12.2015), kokonaiskantaluku N (painotettu) = 4 275, joka siis edustaa kohdejoukon lukumäärää tuhansina (4 275 000). Kun tässä tutkimuksessa raportoidaan tutkimuksen sisällöllisiä tuloksia, käytössä ovat systemaattisesti (poikkeuksetta) Taloustutkimus Oy:ssä laaditut painokertoimet (painotettu aineisto).

Haastattelut tehtiin 2.–25. toukokuuta 2016 välisenä aikana. Haastattelutyöhön osallistui 41 Taloustutkimus Oy:n koulutettua tutkimushaastattelijaa. Haastattelijoilta annettiin kirjalliset työohjeet tätä tutkimusta varten. Haastattelijoiden työskentelyä valvottiin haastattelijakohtaisilla taulukoilla sekä vastaajille tehdyillä pistokokeilla.

Tutkimuksen tulokset raportoidaan pääasiassa prosenttijakaumina. Koska haastattelututkimus on otosperustainen eli vain osa kohdejoukon kaikista henkilöistä – suomalaisesta aikuisväestöstä – on poimittu tutkimukseen mukaan, voi mittauksessa olla satunnaisvirheitä. Satunnaisvirhettä voidaan arvioida ja osittain hallita tilastollisten menetelmien avulla. Jos esimerkiksi havaitaan, että tutkimusta varten kerätystä aineistosta laskettu jonkin yksittäisen mielipiteen osuus kaikista vastaajista on 30 %, ei voida olla varmoja, onko mielipiteen osuus kohdejoukossa eli koko Suomen aikuisväestössä sama 30 %. Kuitenkin, jos aineistona on satunnainen otos kohdejoukosta, tilastollisten menetelmien avulla voidaan päätellä, että todellinen osuus tutkimuksen kohdejoukossa asettuu 95 prosentin todennäköisyydellä välille 27,2 % – 32,8 %. Tämä on prosenttiosuutta koskevan tuloksen luottamusväli. Kyselytutkimuksista uutisoitaessa sanotaan yleensä tässä yhteydessä, että prosenttiosuutta koskevan arvion "(...) virhemarginaali on $\pm 2,8$ % suuntaansa" (eli käytännössä todellinen tulos on 95 prosentin todennäköisyydellä välillä $30 \pm 2,8$ %). (Ks. taulukko 1.1.)

Luottamusväli vaihtelee tuloksena saadun prosenttiosuuden ja analyysissa mukana olevan havaintomäärän mukaan. Taulukon 1.1 luottamusvälejä koskevat luvut pätevät, kun käytössä on koko tämän tutkimuksen aineisto (N (painotamaton) = 1007). Luottamusväli muuttuu, kun käytössä on osa-aineisto, jossa havaintoyksiköitä on vähemmän kuin koko aineistossa ($n < 1007$). Jos esimerkiksi $n = 504$, ja mielipiteen estimoitu osuus on 30 %, ja jos käytetään edelleen 95 prosentin todennäköisyyskriteeriä, luottamusväli on 26,0 % – 34,0 %. Mitä pienempi havaintoyksiköiden lukumäärä jossakin tietyssä analyysissa on, sitä suuremmaksi luottamusväli kasvaa. Toisin sanoen, epävarmuus siitä, mille välille todellinen prosenttiosuus koko tutkimuksen kohdejoukossa asettuu, kasvaa. Tämä on hyvä pitää mielessä, kun tarkastellaan ja tulkitaan tämän tutkimuksen tuloksia.

Taulukko 1.1. Tutkimuksessa raportoitujen prosenttiosuukien luottamusvälitaulukko

Tutkimuksen aineistossa havaittu prosenttiosuus	Todellinen prosenttiosuus kohdejoukossa, luottamusvälin (95 %) alaraja	Todellinen prosenttiosuus kohdejoukossa, luottamusvälin (95 %) yläraja
10 %	8,1 %	11,9 %
20 %	17,5 %	22,5 %
30 %	27,2 %	32,8 %
40 %	37,0 %	43,0 %
50 %	46,9 %	53,1 %
60 %	57,0 %	63,0 %
70 %	67,2 %	72,8 %
80 %	77,5 %	82,5 %
90 %	88,1 %	91,9 %

Tulokset raportoidaan tässä tutkimuksessa pääsääntöisesti koko aineistosta, eikä näitä kokonaishavaintomääriä (N) raportoida kaikissa kuvioissa ja taulukoissa erikseen. Nämä tiedot on esitetty kootusti taulukossa 1.2. Joissakin tapauksissa tulokset kuitenkin raportoidaan osa-aineistosta, esimerkiksi silloin, kun tutkitaan rikoksista ilmoittamatta jättämisen syitä, koska kaikki tutkimukseen haastatellut henkilöt eivät ole joutuneet rikoksen kohteiksi eivätkä he ole siten tehneet myöskään valintaa siitä, ilmoittavatko rikoksen poliisille vai eivät. Kun analysoitavana on osa-aineisto, havaintomäärä (n < N) raportoidaan analyysin ohessa erikseen.

Taulukko 1.2. Havaintomäärät poliisibarometritutkimuksissa 1999–2016

Vuosi	N (painottamaton)
1999	997
2001	986
2003	1005
2005	1012
2007	989
2010	1027
2012	1018
2014	1015
2016	1007

Lähde: vuodet 1999–2014, Käyhkö & Hannonen 2015

Aineistokuvaus

Vastaajajoukkoa kuvailevien taustamuuttujien perusteella tyypillisin vastaaja on 60–79 -vuotias (heitä on painotetussa aineistossa 27,7 %), suomenkielinen (95,1 %) ja nainen (50,2 %). Vastaajia asuu eniten Helsingin ja Uudenmaan muodostamalla suuralueella (29,8 %). Aineiston vuosituloryhmistä lukumääräisesti suurin on alin tuloryhmä, jossa vastaajat ilmoittivat henkilökohtaisiksi bruttovuosituloikseen 10 000 € tai vähemmän (17,7 %). Vastaajan koulutustaustaa koskevaan kysymykseen yleisin vastaus oli ammatti-, tekninen- tai kauppakoulu (28,3 %).

Taustamuuttujien perusteella aineistossa keskimääräistä epätyypillisempiä vastaajia ovat 15–24 -vuotiaat (15,1 %), Etelä-Suomen suuralueella asuvat (16,6 %), muut kuin suomen- tai ruotsinkieliset vastaajat (1,9 %) ja henkilöt, jotka ilmoittivat henkilökohtaisiksi bruttovuosituloikseen 80 001–90 000 € (0,2 %). Vastaajan koulutustaustana ylioppilastutkinto ilman jatkotutkintoja on harvinaisin (9,5 %). Vastaajista niukka vähemmistö on miehiä (49,8 %).

Kun vastaajille esitettiin kysymys, "Oletteko Te itse tai joku muu perheestänne tai lähisukulaisistanne poliisin tai poliisilaitoksen palveluksessa?", 8,6 % vastasi kyllä ja 91,4 % ei. Poliisien ja heidän lähisukulaisensa osuus aineistossa on hieman pienempi kuin vuonna 2010, jolloin tämä kysymys kysyttiin poliisibarometrissa edellisen kerran (11,0 %). Vuosien 2012 ja 2014 tutkimuksissa tämä kysymys oli mukana sisällöllisesti samassa muodossa, mutta sitä käytettiin koko tutkimuksen seulontakysymyksenä siten, että tähän kysymykseen kyllä vastanneet jätettiin kohdejoukon ja samalla koko tutkimuksen ulkopuolelle. (Ks. taulukot 1.3–1.5; ks. myös seuraavan jakson kuvaus tämän tutkimuksen rajoituksista.)

Taulukko 1.3. Poliisibaronetrin 2016 aineistokuvaus

	N (painottamaton)		N, tuhansina (painotettu)	
Koko aineisto	1007	100,0 %	4 275	100,0 %
Ikä				
15–24 vuotta	172	17,1 %	645	15,1 %
25–34 vuotta	162	16,1 %	692	16,2 %
35–49 vuotta	195	19,4 %	1 013	23,7 %
50–59 vuotta	137	13,6 %	743	17,4 %
60–79 vuotta	341	33,9 %	1 183	27,7 %
Sukupuoli				
Nainen	534	53,0 %	2 147	50,2 %
Mies	473	47,0 %	2 128	49,8 %
Äidinkieli				
suomi	963	95,6 %	4 066	95,1 %
ruotsi	25	2,5 %	126	2,9 %
muu	19	1,9 %	83	1,9 %
Koulutus				
Perus-/keski-/kansa-/kansalaiskoulu	222	22,0 %	923	21,6 %
Ammatti-/tekninen-/kauppakoulu	306	30,4 %	1 210	28,3 %
Ylioppilas/lukio	107	10,6 %	406	9,5 %
Opistotaso	130	12,9 %	552	12,9 %
Ammattikorkeakoulu	91	9,0 %	488	11,4 %
Yliopisto, korkeakoulu	145	14,4 %	671	15,7 %
Ei halua vastata	6	0,6 %	26	0,6 %
Suuralue				
Helsinki-Uusimaa	250	24,8 %	1 275	29,8 %
Etelä-Suomi	180	17,9 %	708	16,6 %
Länsi-Suomi	224	22,2 %	1 213	28,4 %
Pohjois- ja Itä-Suomi	353	35,1 %	1 079	25,2 %

Taulukko 1.4. Poliisibarometrin 2016 aineistokuvaus: "Vastaajan tulot. Mihin näistä tuloluokista te itse kuulutte, kun Teidän henkilökohtaiset tulonne vuodessa lasketaan yhteen veroja vähentämättä?"

	Painottamaton	Painotettu
Alle 10 001 euroa/vuosi	17,2 %	17,7 %
10 001-15 000 euroa/vuosi	14,5 %	11,8 %
15 001-20 000 euroa/vuosi	10,3 %	9,6 %
20 001-25 000 euroa/vuosi	10,2 %	10,3 %
25 001-30 000 euroa/vuosi	9,2 %	9,6 %
30 001-35 000 euroa/vuosi	7,1 %	7,5 %
35 001-40 000 euroa/vuosi	4,9 %	5,2 %
40 001-45 000 euroa/vuosi	3,7 %	3,3 %
45 001-50 000 euroa/vuosi	2,8 %	2,8 %
50 001-55 000 euroa/vuosi	2,5 %	2,3 %
55 001-60 000 euroa/vuosi	1,2 %	1,5 %
60 001-70 000 euroa/vuosi	1,9 %	2,8 %
70 001-80 000 euroa/vuosi	0,6 %	0,8 %
80 001-90 000 euroa/vuosi	0,2 %	0,2 %
Yli 90 000 euroa/vuosi	1,0 %	1,9 %
EOS/ ei halua vastata	12,7 %	12,7 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %
N (painotettu)		4 275
N (painottamaton)	1007	

Taulukko 1.5. Poliisibarometrin 2016 aineistokuvaus: "Oletteko Te itse tai joku muu perheestänne tai lähisukulaisistanne poliisiin tai poliisilaitoksen palveluksessa?"

	Painottamaton	Painotettu
Kyllä	9,0 %	8,6 %
Ei	91,0 %	91,4 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %
N (painotettu)		4 275
N (painottamaton)	1007	

1.3 Tutkimuksen rajoituksista

Tutkimuksen tulosten yleistettävyyttä ja niiden merkityksen tulkintaa rajoittavat ainakin seuraavat tiedossamme olevat seikat (1–5). Voi olla myös muita kuin tässä mainittuja tekijöitä, jotka vaikuttavat tutkimuksen tulosten luotettavuuteen. Näitä ovat muun muassa mahdolliset tutkimuksen kuluessa tehdyt inhimilliset virheet. Virheet ovat aina mahdollisia, vaikka niitä pyritään monin eri tutkimuksellisin keinoin välttämään.

1. Tutkimuksen aineisto perustuu haastattelujen henkilöiden omiin subjektiivisiin käsityksiin ja mielipiteisiin. Asia on ehkä itsestään selvä, mutta se on tärkeää ymmärtää ja se kannattaa pitää tietoisesti mielessä, kun tulkitaan tutkimuksen tuloksia. Henkilön A haastattelututkimuksessa antama vastaus, jonka mukaan hänen käsityksensä on, että poliisissa ei ole korruptiota, oikeuttaa useimmissa tapauksissa päättelemään, että A:n käsityksen mukaan poliisissa ei ole korruptiota. Se ei oikeuta päättelemään, että poliisissa ei ole korruptiota. Sama pätee, kun puhutaan henkilön A omaa turvallisuusympäristöään koskevista käsityksistä. Jos A vastaa haastattelussa, että hänen käsityksensä mukaan hänen asuinpaikkakuntansa keskusta on turvallinen siinä mielessä, että siellä voi kävellä yksin yöllä ilman vaaraa, se

ehkä oikeuttaa päättelemään, että A on tätä mieltä. Se ei oikeuta päättelemään, että hänen asuinpaikkakuntansa keskusta on kuvattuna tavalla turvallinen.

Objektiivinen asiointi yhtäältä, ja sitä koskeva subjektiivinen käsitys toisaalta, sekoitetaan usein keskenään. Ne on kuitenkin tärkeitä erottaa toisistaan, koska kyse on eri asioista. Ne on tärkeitä erottaa tarkasti toisistaan myös siitä syystä, että subjektiiviset käsitykset ovat tutkimuskohteina vaikeita. Vaikka subjektiiviset todellisuuskäsitykset ja arvot (subjektiiviset yksilöpreferenssit) ovat selvästi nekin osia objektiivisesta todellisuudesta, ei ole olemassa mittareita, joiden avulla niitä voitaisiin suoraviivaisesti ja pitävästi havainnoida ja mitata. Päinvastoin, on useita sellaisia säännönmukaisuuksia, joiden tiedetään vinouttavan sekä subjektiivisia käsityksiä itseään että niiden havainnointia ja mittaamista ihmistieteellisessä tutkimuksessa.²

2. Tutkimuksen taustamuuttujien – kuten ikä, varallisuusasema, siviilisääty, asuinpaikkakunta ja niin edelleen – välillä voidaan havaita tilastollisesti merkitsevää yhteisvaihtelua. Nuoret ikäluokat ovat esimerkiksi keskimäärin korkeammin koulutettuja kuin vanhemmat ikäluokat. Haja-asutusalueilla asuu keskimääräistä vanhempia ihmisiä. Suurkaupungeissa ja taajamissa, etenkin Helsingin seudulla, asuu puolestaan keskimääräistä nuorempia ihmisiä. Iän tiedetään vaikuttavan mielipiteisiin, niin että keskimääräistä vanhemmat ihmiset ovat tavallisesti keskimääräistä konservatiivisempia (vanhankantaisempia, vanhaa säilyttävämpiä) mielipiteissään. Ikä vaikuttaa myös varallisuusasemaan, joka on keski-ikäisillä ja sitä vanhemmilla ikäluokilla parempi kuin kaikkein nuorimmilla ikäluokilla.

Yksinkertaisten taustamuuttujakohtaisten jakaumakuvausten avulla ei voida tehdä suoraviivaisia päätelmiä vastaajien mielipide-eroista: mistä mielipide-erossa on kyse, mistä erot tarkalleen ottaen aiheutuvat? Nämä ovat tutkimuksellisia kysymyksiä, jotka vaativat taustamuuttujakohtaista jakaumatarkastelua tarkemman analyysin. Pääpaino tässä raportissa on koko tutkimuksen kohdejoukkoa koskevilla jakaumatuloksilla, ei taustamuuttujakohtaisilla tuloksilla.

3. Poliisibarometriin on tehty tutkimushistorian kuluessa muutamia sellaisia muutoksia, jotka saattavat vaikuttaa tutkimuksen aikasarjan vertailukelpoisuuteen. Merkittävin katkos aikasarjassa kytkeytyy kohdejoukon määrittämisessä tapahtuneeseen muutokseen kahdella tätä tutkimusta edeltäneellä toteutuskerralla. Vuosina 1999–2010 sekä vuonna 2016 tutkimuksen vastaajilta kysyttiin yhtenä taustakysymyksenä, ”Oletteko Te itse tai joku muu perheestänne tai lähisukulaisistanne poliisin tai poliisilaitoksen palveluksessa?” Vuosien 2012 ja 2014 tutkimuksissa tästä käytännöstä poikettiin ja tämä aiemmin taustakysymyksenä esitetty kysymys esitettiin koko tutkimuksen alussa seulontakysymyksenä, ja mikäli vastaaja ilmoitti, että joko hän itse tai hänen lähisukulaisensa toimivat poliisin palveluksessa, häneltä ei kysytty muita kysymyksiä. Käyntihaastatteluja tehnyt tutkija siirtyi seuraavalle ovelle. Poliisit, heidän perheensä ja lähisukulaisensa valikoituivat tutkimuksen kohdejoukon ulkopuolelle. Vuosien 2012 ja 2014 tulokset poikkeavat tästä syystä muiden tutkimusvuosien tuloksista ja tämä on otettava huomioon tässä tutkimuksessa raportoitujen aikasarjojen tulokinnassa.

Vuosien 2012 ja 2014 ratkaisu oli perusteltu sikäli, että kohdejoukkoa rajaamalla tulokseksi saatiin poliisihallinnon henkilöstöstä kokonaan erillinen, aito asiakasnäkökulma, jota poliisin henkilöstön omat näkemykset eivät vinouta. Mutta toisaalta myös poliisit ja heidän sukulaisensa ovat vuorollaan poliisin asiakkaita asianomistajina, silminnäkijöinä, todistajina ja niin edelleen. Heillä saattaa olla muista kansalaisista eroava ja osin muita todenmukaisempi näkemys niin turvallisuudesta kuin poliisin toiminnastakin. Parhaimmillaan heidän näkemyksensä tasapainottaa tai jopa oikaisee muiden kansalaisten käsityksiä. Tärkein syy sille ratkaisulle, että päätimme ottaa poliisit ja heidän sukulaisensa takaisin mukaan tutkimukseen, on kuitenkin siinä, että ilmiö, josta tässä kohdejoukon määrittämistä koskevassa ratkaisussa on ytimeltään kyse – eroavatko tämän ryhmän vastaukset muiden kansalaisten vastauksista tutkimuksen kysymyksiin – on kontrolloitavissa, kun myös he ovat mukana tutkimuksen aineistossa.

4. Tutkimuksessa esitettävien aikasarjojen raportointi perustuu sekä uuteen empiiriseen haastattelututkimusaineistoon että aiempien vuosien raportoituihin tuloksiin (vuosien 1999–2014 raportoidut tulokset on saatu tähän raporttiin poliisibarometrin edellisestä tutkimusraportista; Käyhkö & Hannonen, 2015). Aiempia tutkimusaineistoja ei tietojemme mukaan ole koskaan yhdistetty yhdeksi aineistokokonaisuudeksi. Yhteiskuntatieteellisessä tietoaarkistossa, joka toimii aineiston arkistointiviranomaisena, on kahdeksan erillistä tutkimusaineistoa. Aiempien vuosien empiirisiin alkuperäisaineistoihin tukeutuva tuloksetraportointi olisi ollut työmäärältään liian suuri tämän nyt toteutettavan hankkeen voimavaroihin nähden. Poliisiammattikorkeakoulu tulee jatkossa mahdollisuuksiensa mukaan yhdistämään kaikki eri vuosien empiiriset aineistot yhdenmukaisella tavalla toisiinsa. Joka tapauksessa, jos raportoituihin tuloksiin on jäänyt aiemmissa poliisibarometritutkimuksissa virheitä, ne kertautuvat myös tässä nyt käsillä olevassa raportissa.

5. Aineisto ja tulokset voivat olla vinoutuneita myös monista muista kuin edellä kuvatuista syistä. Vaikka aineisto vastaisikin kohdejoukkoa joidenkin tiettyjen taustamuuttujien kuten iän, sukupuolen ja suuraluemuuttujan kriteerein, se voi silti olla vastaamatta jättäneiden valikoituneisuuden vuoksi vinoutunut. Toisin sanoen, voi olla muita tekijöitä kuin edellä mainitut otoksen edustavuuden kriteeritekijät, jotka erottavat vastanneita ja vastaamatta jättäneitä toisistaan ja joita ei tässä tutkimuksessa ole voitu kontrolloida.

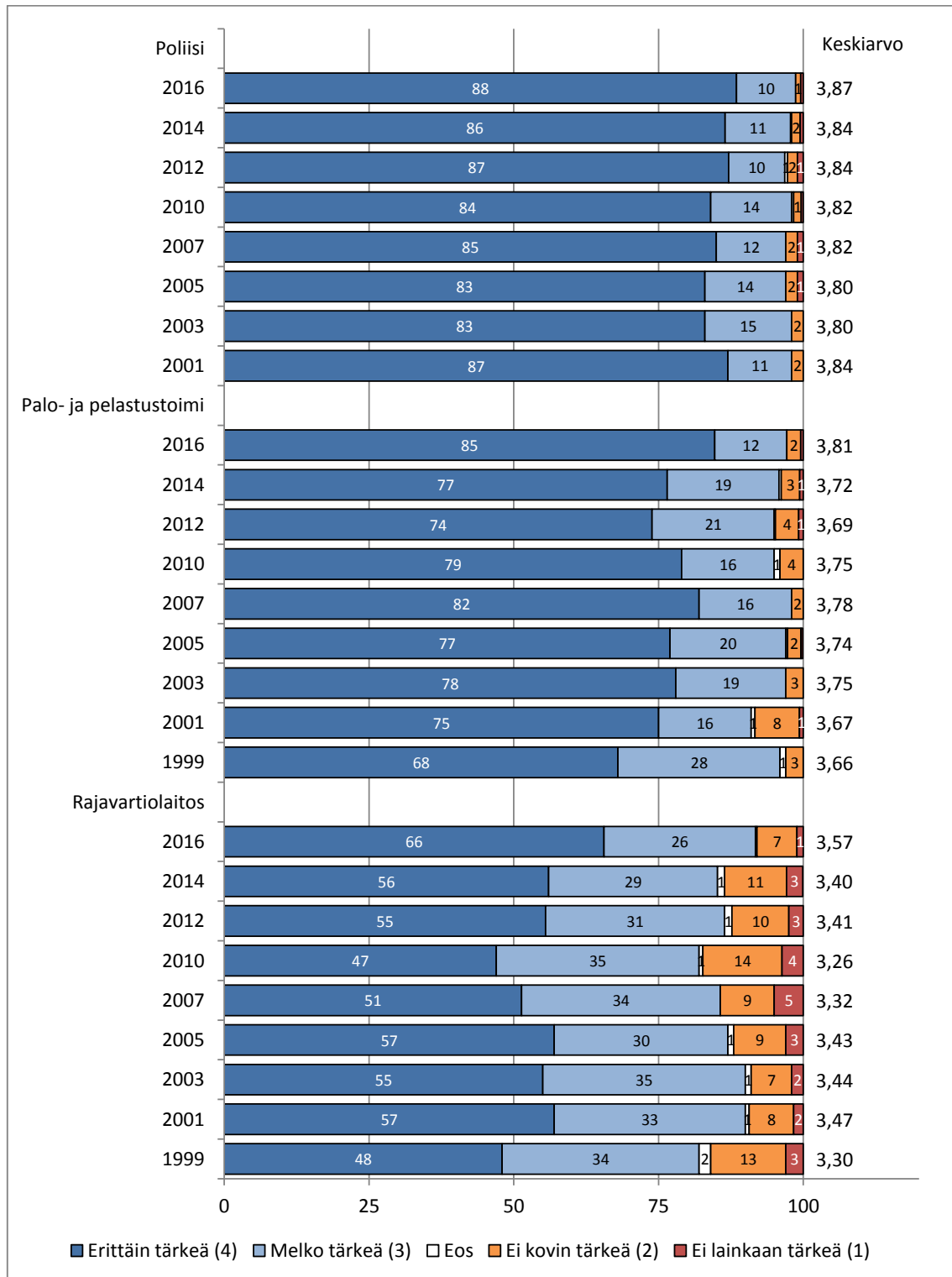
2 Poliisin ja muiden viranomaistahojen merkitys osana sisäisen turvallisuuden järjestelmää

Vastaajilta kysyttiin haastattelussa, "Miten tärkeänä pidätte seuraavien viranomaisten ja tahojen roolia rikostorjunnassa ja lähiyhteisönne turvallisuuden parantamisessa?" [1 = Ei lainkaan tärkeä, 2 = Ei kovin tärkeä, 3 = Melko tärkeä, 4 = Erittäin tärkeä; En osaa sanoa]. Arvioitavana oli yhteensä 12 eri viranomaistahoa, mukana muun muassa poliisi, palo- ja pelastustoimi, terveydenhuolto, puolustusvoimat ja yksityiset vartiointiliikkeet.

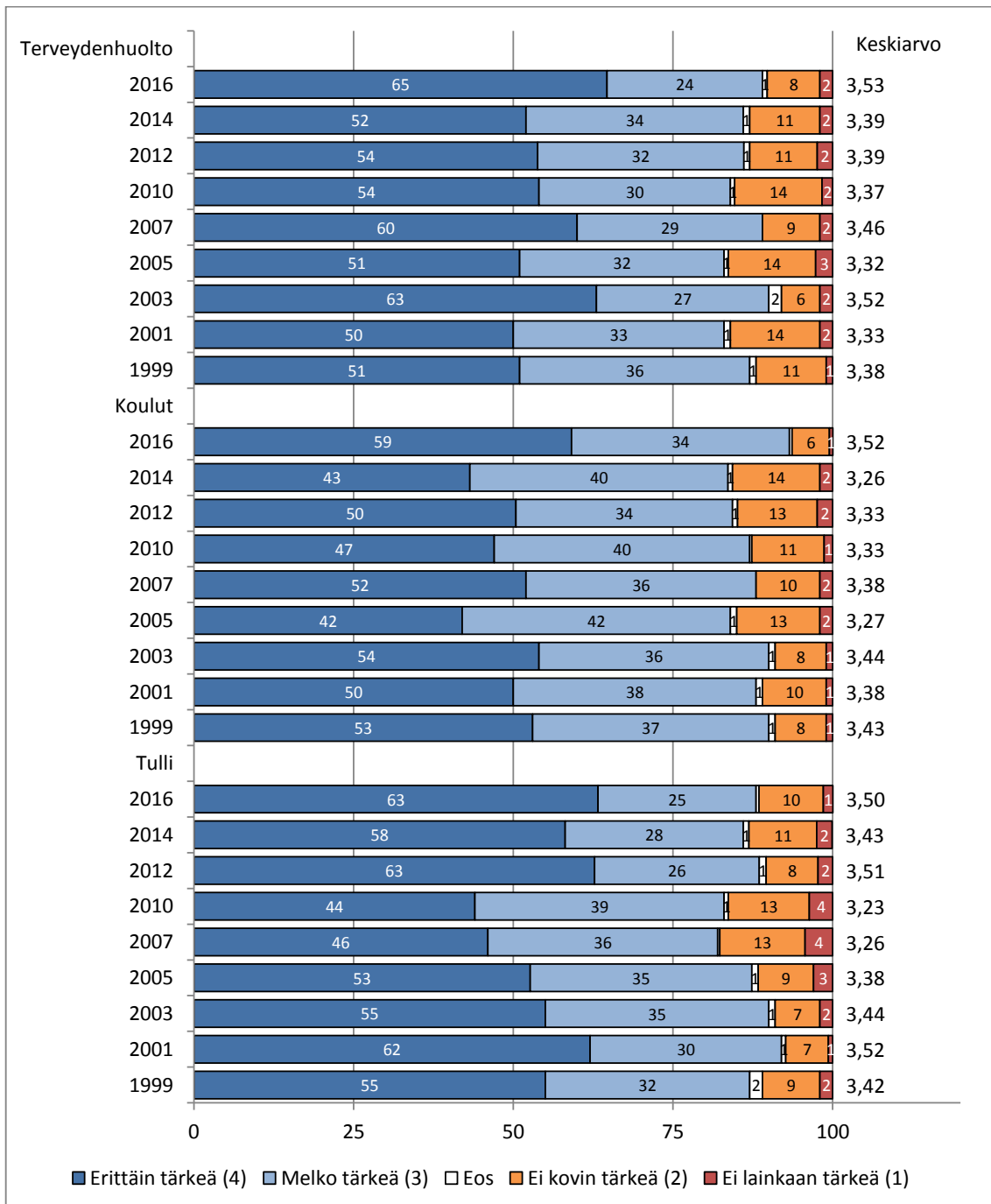
Poliisi koetaan aiempien tutkimusvuosien tapaan edelleen tärkeimmäksi viranomaistahoksi rikostorjunnan ja lähiyhteisön turvallisuuden kannalta. Yhteensä 98 % suomalaisista katsoo, että poliisin merkitys on tässä suhteessa melko tai erittäin tärkeä. Vähäisin merkitys on vastaajien käsityksen mukaan kirkolla ja seurakunnilla, mutta silti yhteensä 51 % vastaajista katsoo, että myös kirkon ja seurakuntien merkitys on tässä suhteessa melko tai erittäin suuri.

Näyttää siltä, että turvallisuusviranomaisten merkitys kansalaisten silmissä on kasvanut kautta linjan. Poliisin, palo- ja pelastustoimen, tullin, rajavartiolaitoksen, terveydenhuollon, puolustusvoimien, koulujen, sosiaalitoimen ja myös yksityisten yritysten roolin erittäin tärkeäksi kokevien osuudet olivat kaikki tähänastisen tutkimushistorian korkeimpia.

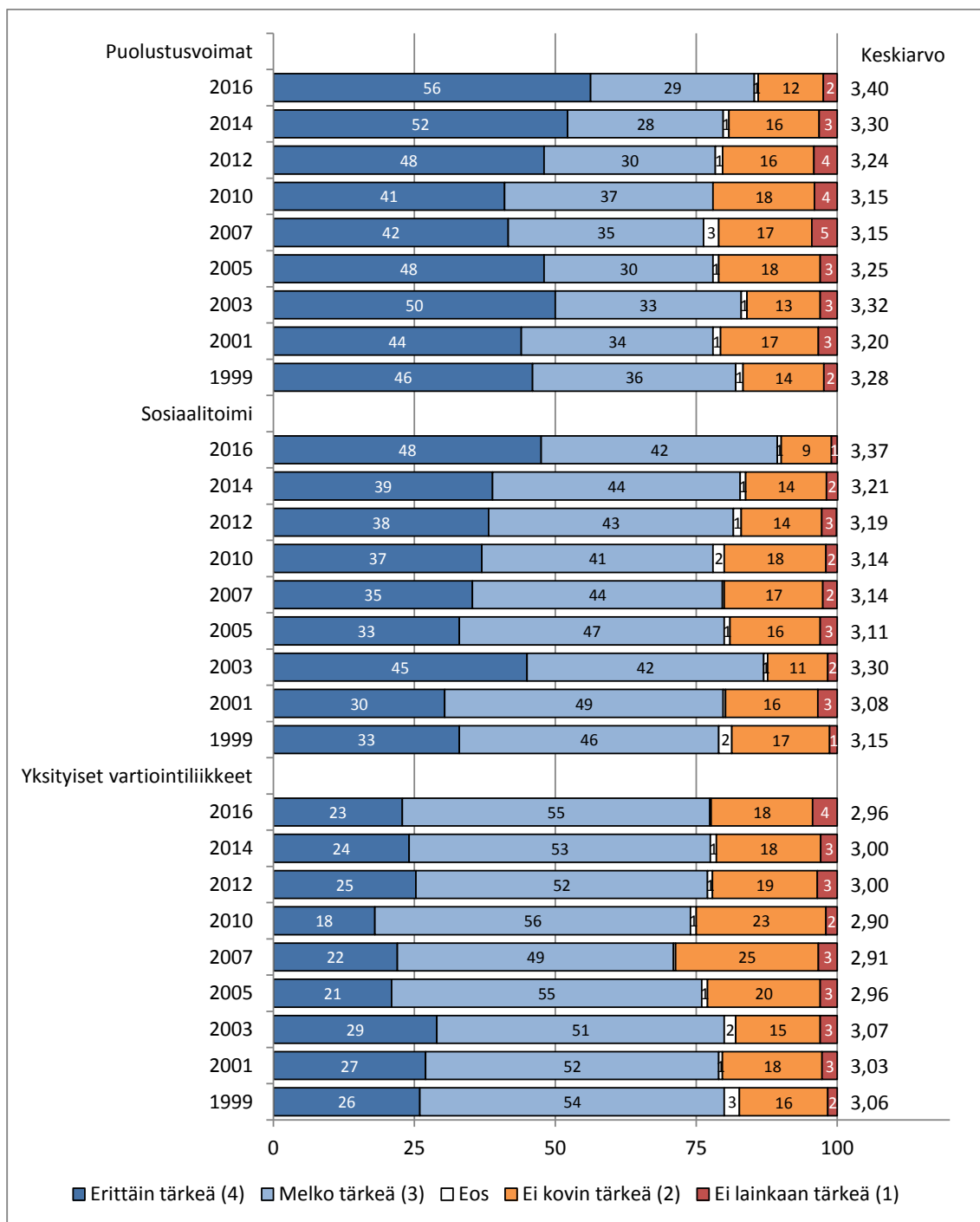
Aikasarjojen perusteella kyse on pääasiassa 2010-luvun aikana tapahtuneesta muutoksesta. Muutamien yksittäisten viranomaisten kohdalla tämä myönteinen siirtymä on tapahtunut aivan viime vuosien aikana (2014–2016). Suomen ulkoisen toimintaympäristön epävarmuustekijät ovat viime vuosina nousseet yhä selvemmin myös suomalaisten tietoisuuteen. Kokemuksiin ovat vaikuttaneet ainakin voimakkaasti kasvanut maahanmuutto pohjoisilta raja-asemilta, useat keskellä Eurooppaa tapahtuneet terrori-iskut sekä yhä ratkaisematta oleva Ukrainan konflikti monine erilaisine vaikutuksineen. Näyttää siltä, että kansalaiset tukeutuvat kasvaneen ulkoisen epävarmuuden oloissa Suomen viranomaisjärjestelmään. He kokevat sen turvallisuutensa kannalta entistä tärkeämmäksi.

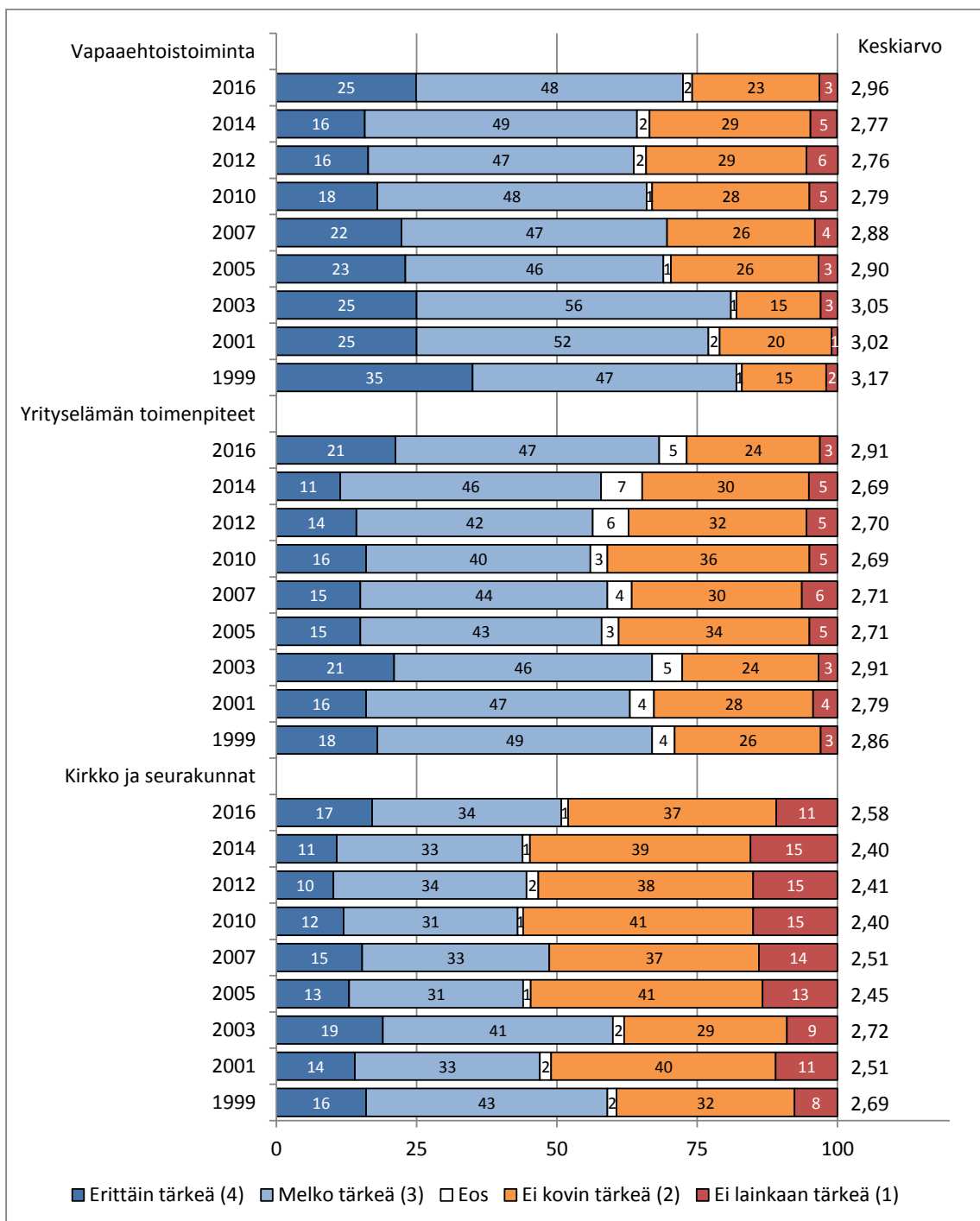
Kuvio 2.1a. Miten tärkeänä pidätte seuraavien viranomaisten ja tahojen roolia rikostorjunnassa ja lähiyhteisönne turvallisuuden parantamisessa? (%)

Kuvio 2.1b. Miten tärkeänä pidätte seuraavien viranomaisten ja tahojen roolia rikostorjunnassa ja lähiyhteisönne turvallisuuden parantamisessa? (%)

Kuvio 2.1c. Miten tärkeänä pidätte seuraavien viranomaisten ja tahojen roolia rikostorjunnassa ja lähiyhteisönne turvallisuuden parantamisessa? (%)

Kuvio 2.1d. Miten tärkeänä pidätte seuraavien viranomaisten ja tahojen roolia rikostorjunnassa ja lähiyhteisönne turvallisuuden parantamisessa? (%)

2.1 Kansalaisten luottamus eri viranomaistahoihin

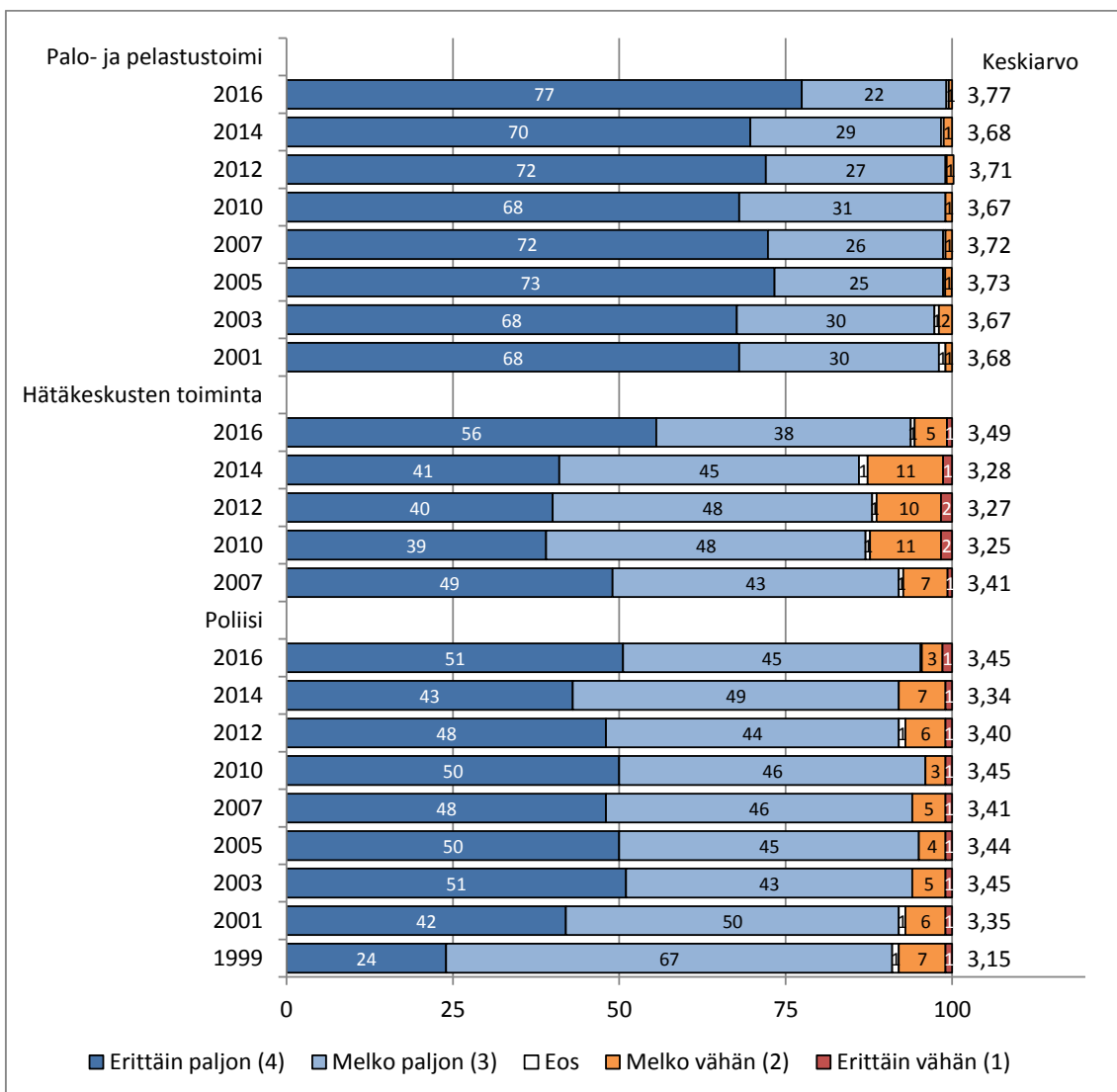
Poliisibarometritutkimuksessa vastaajilta kysyttiin, ”Missä määrin luotatte seuraavien viranomaisten tai tahojen toimintaan?” [1 = Erittäin vähän, 2 = Melko vähän, 3 = Melko paljon, 4 = Erittäin paljon; En osaa sanoa] Arvioitavina olivat muun muassa poliisi, oikeuslaitos ja tuomioistuimet, hätäkeskukset ja puolustusvoimat.

Luottamus palo- ja pelastusalan ammattilaisten toimintaan on vahvinta, 99 % vastaajista luottaa palo- ja pelastustoimeen melko tai erittäin paljon. Seuraavaksi eniten suomalaiset luottavat hätäkeskusten toimintaan (94 %), poliisiin (96 %), rajavartiolaitokseen (92 %), tulliin (91 %) ja puolustusvoimiin (88 %).

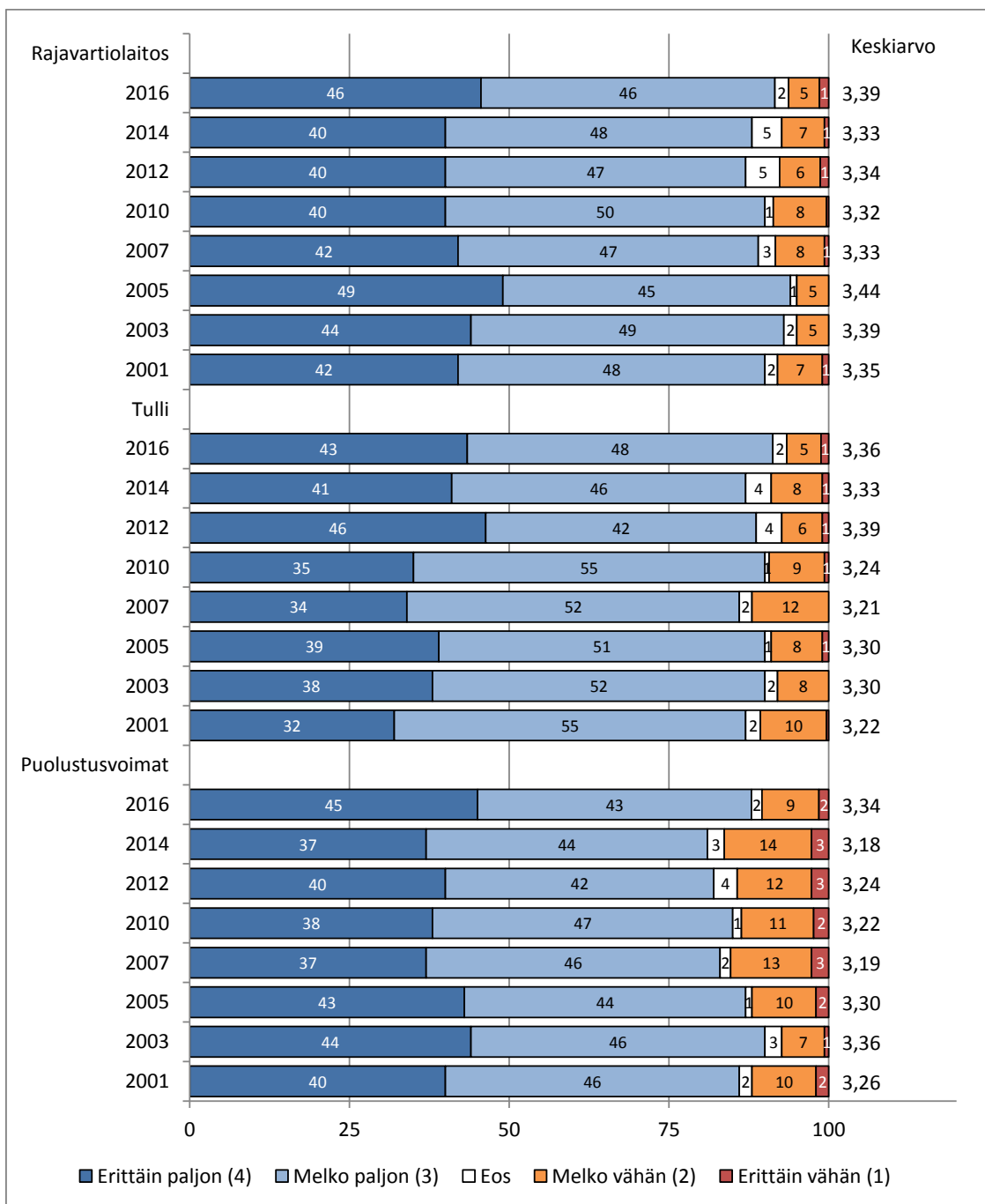
Luottamus poliisiin on suunnilleen samalla tasolla kuin vuonna 2010. Luottamus muihin keskeisiin turvallisuusviranomaisiin on sen sijaan jonkin verran vahvistunut vuodesta 2010 vuoteen 2016. Jos tarkastellaan erittäin paljon luottavien osuuksia, palo- ja pelastustoimeen erittäin paljon luottavien osuus on kasvanut 68 prosentista (2010) 77 prosenttiin (2016), hätäkeskusten toimintaan luottavien osuus 39 prosentista 56 prosenttiin, rajavartiolaitokseen luottavien osuus 40 prosentista 46 prosenttiin, tulliin luottavien osuus 35 prosentista 43 prosenttiin ja puolustusvoimiin luottavien osuus 38 prosentista 45 prosenttiin. Luottamuksessa poliisiin, oikeuslaitokseen ja tuomioistuihin sekä yksityisiin vartiointiliikkeisiin ei ole tapahtunut vastaavaa myönteistä muutosta 2010-luvun kuluessa, mutta kehitys ei ole ollut myöskään kielteistä. Luottamus on samalla tasolla kuin vuonna 2010.

Kansainvälisestä vertailututkimuksesta tiedetään, että Suomessa luottamus poliisiin on ollut ja on siis tämän tutkimuksen perusteella edelleen vahva. Yhä edelleen 96 % kansalaisista vastaa luottavansa poliisiin melko tai erittäin paljon.

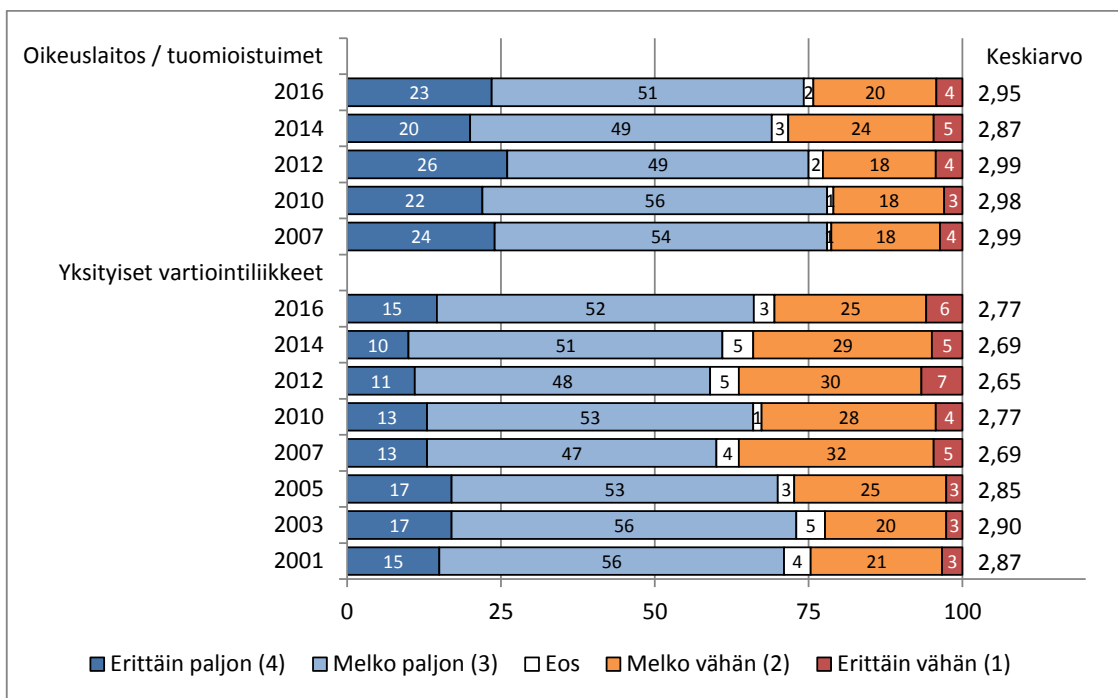
Tulos ei olennaisesti muutu, kun rajataan tarkastelu vain niiden vastaajien joukkoon, jotka eivät ole poliiseja eivätkä heidän lähisukulaisiaan. Näin rajatussa aineistossa melko tai erittäin paljon poliisiin luottavia on noin 95 % ja kuviota 2.2a vastaavat prosenttiosuudet ovat poliisin osalta: 50,5 % (Erittäin paljon), 44,6 % (Melko paljon), 3,2 % (Melko vähän), 1,5 % (Erittäin vähän) ja 0,2 % (En osaa sanoa) (n (painotettu) = 3 909).

Kuvio 2.2a. Missä määrin luotatte seuraavien viranomaisten tai tahojen toimintaan? (%)

Kuvio 2.2b. Missä määrin luotatte seuraavien viranomaisten tai tahojen toimintaan? (%)

Kuvio 2.2c. Missä määrin luotatte seuraavien viranomaisten tai tahojen toimintaan? (%)

2.2 Liikennevalvonnan toimenpiteet ja liikenneturvallisuus

Kansalaisten havainnot liikennevalvonnasta ja liikenneturvallisuudesta ovat poliisille potentiaalisesti merkittäviä. Jokainen liikenteeseen osallistuva havainnoi sitä omasta näkökulmastaan joka päivä ja voi tunnistaa siitä sellaisia säännönmukaisuuksia tai kriittisiä ongelmia, joita ei ole tunnistettu poliisitoiminnassa tai alan tutkimuksessa. On todennäköisesti myös niin, että liikenneturvallisuuden ongelmat ja liikennevalvonnassa erilaisten toimenpiteiden vaikuttavuusarvot ovat erilaisia eri puolilla Suomea.

Poliisibarometrissa vastaajia pyydettiin arvioimaan liikennevalvonnan eri muotojen ja toimintojen merkitystä liikenneturvallisuuden kannalta. "Arvioikaa seuraavien valvontamuotojen merkitystä liikenneturvallisuuden kannalta." [1 = Täysin merkityksetön, 2 = Melko merkityksetön, 3 = Melko merkittävä, 4 = Erittäin merkittävä; En osaa sanoa] Arvioitavina olivat muun muassa rattijuopumusvalvonta, nopeusvalvonta taajamissa, nopeusvalvonta pääteillä ja muu ajotapavalvonta (esimerkiksi ohitukset).

Rattijuopumusvalvonta koetaan tässä esitetyistä liikennevalvontatoiminnoista kaikkein merkittävimäksi. Havainto on sama kuin aiempina vuosina ja ero muihin valvontamuotoihin on säilynyt suhteellisen suurena. Käytännössä kaikki vastaajat (99 %) pitivät rattijuopumusvalvontaa melko tai erittäin merkittävänä. Erittäin merkittävänä sitä piti 89 % tutkimuksen vastaajista. Kansalaismielipide on, että rattijuopot on saatava pois liikennevirrasta.

Seuraavaksi merkittävimpinä pidettiin nopeusvalvontaa taajamissa (erittäin merkittävänä tätä piti 47 % vastaajista) ja raskaan liikenteen valvontaa (45 %). Arvioitavina olleista liikennevalvontamuodoista kevyen liikenteen valvontaa (23 %) ja matkapuhelimen käytön valvontaa (25 %) pidettiin vähiten merkittävänä, mutta niitäkin piti melko tai erittäin merkittävänä yli kaksi kolmasosaa suomalaisista. Matkapuhelimen käytön valvonnan erittäin merkittäväksi kokevien määrä on noussut selvästi vuodesta 2010 vuoteen 2016. Sama pätee muihinkin liikennevalvonnan eri muotoihin. Liikennevalvonnan merkityksen koetaan kasvaneen.

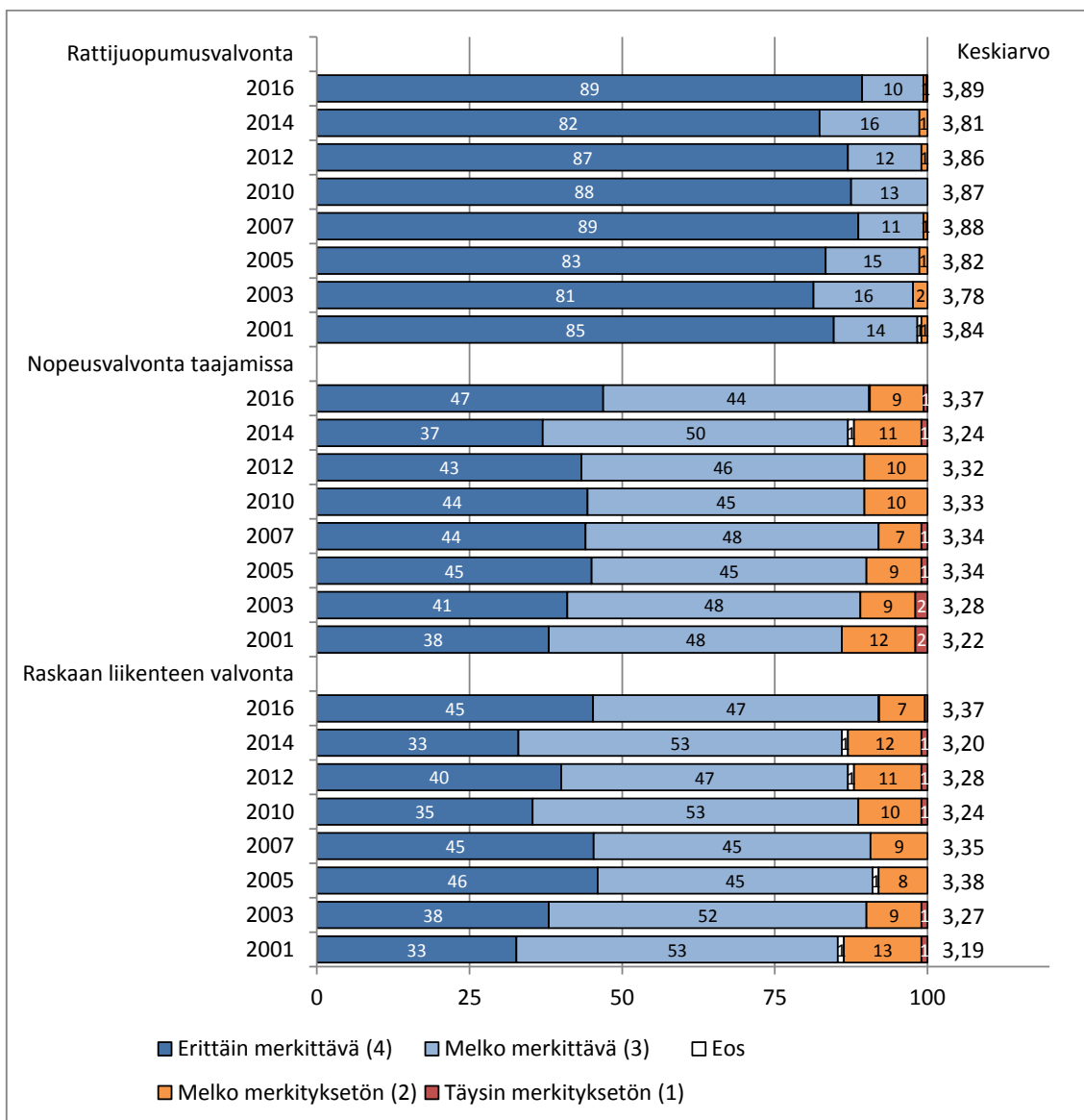
Matkapuhelimet eivät enää vuodesta 2010 vuoteen 2016 ole olennaisesti yleistyneet, mutta niiden käyttötapa on muuttunut, kun tavanomaisista puhe- ja tekstiviestisovelluksista on siirrytty kosketusnäyttöisiin puhelimiin ja verkkosivujen selaamiseen. Puhelimen käyttöön keskittyvän kuljettajan huomiokyvyn voidaan olettaa vastaavasti heikentyneen liikenteessä.

Jos tuloksia vertaillaan läänijaon mukaisina, suhteellisesti eniten alueellista vaihtelua on siinä, miten kansalaiset arvioivat pääteiden nopeusvalvonnan merkitystä. Oulussa 97,5 % vastaajista koki pääteiden nopeusvalvonnan joko melko tai erittäin merkittäväksi. Sama osuus oli Itä-Suomessa 93,5 %, Lapissa 89,0 %, Etelä-Suomessa 84,3 % ja Länsi-Suomessa 84,2 %.

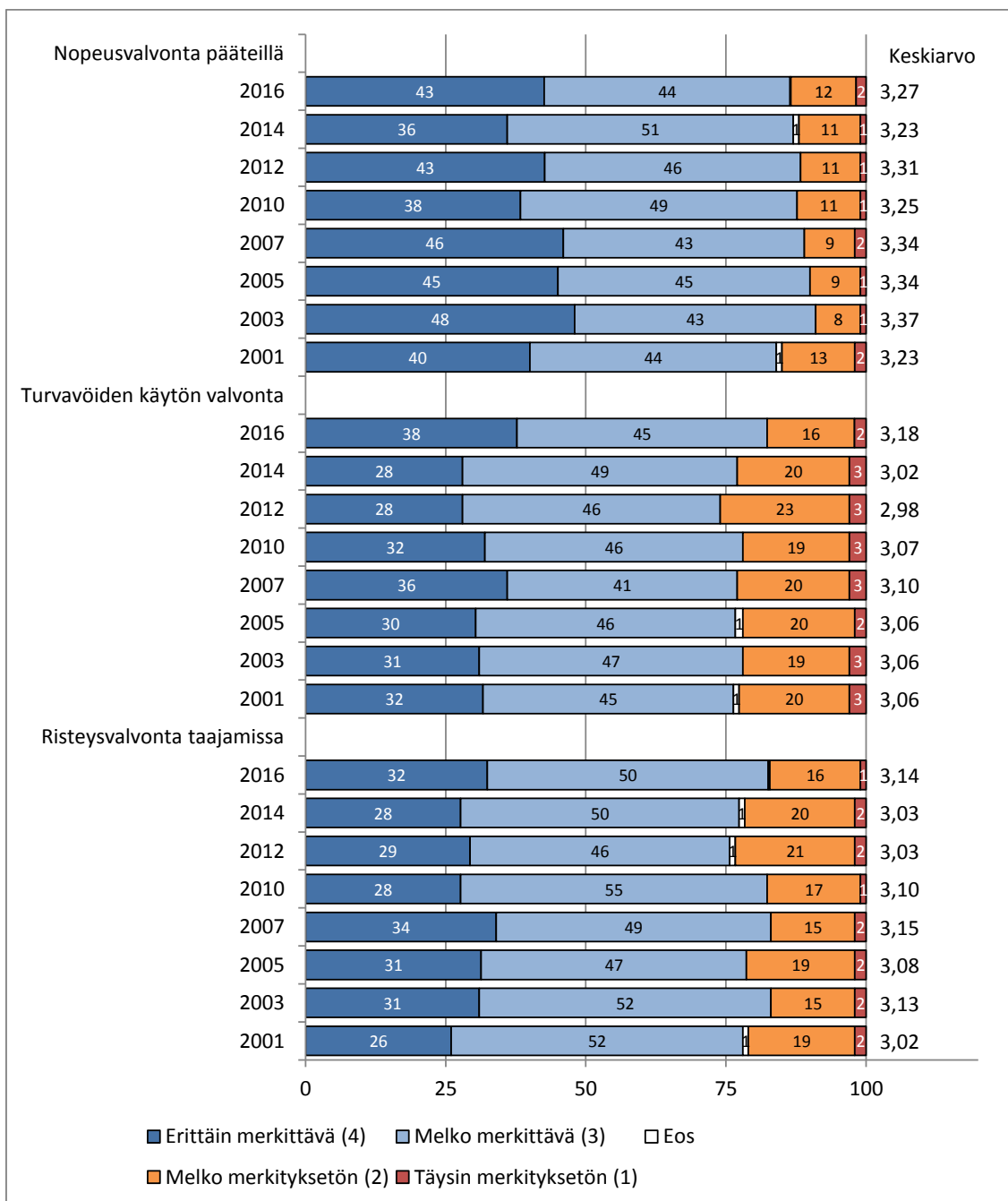
Taulukko 2.1. "Arvioikaa seuraavien valvontamuotojen merkitystä liikenneturvallisuuden kannalta: nopeusvalvonta pääteillä"

	Täysin merkityksetön	Melko merkityksetön	Melko merkittävä	Erittäin merkittävä	Yhteensä	n (painotettu)
Etelä-Suomi	3,8 %	11,9 %	41,8 %	42,5 %	100,0 %	1637
Länsi-Suomi	0,5 %	15,3 %	47,1 %	37,1 %	100,0 %	1619
Itä-Suomi	0,6 %	5,9 %	42,4 %	51,1 %	100,0 %	507
Oulu	0,9 %	1,5 %	41,8 %	55,7 %	100,0 %	324
Lappi	0,0 %	11,0 %	42,3 %	46,7 %	100,0 %	183
Yhteensä	1,8 %	11,6 %	43,9 %	42,6 %	100,0 %	4270

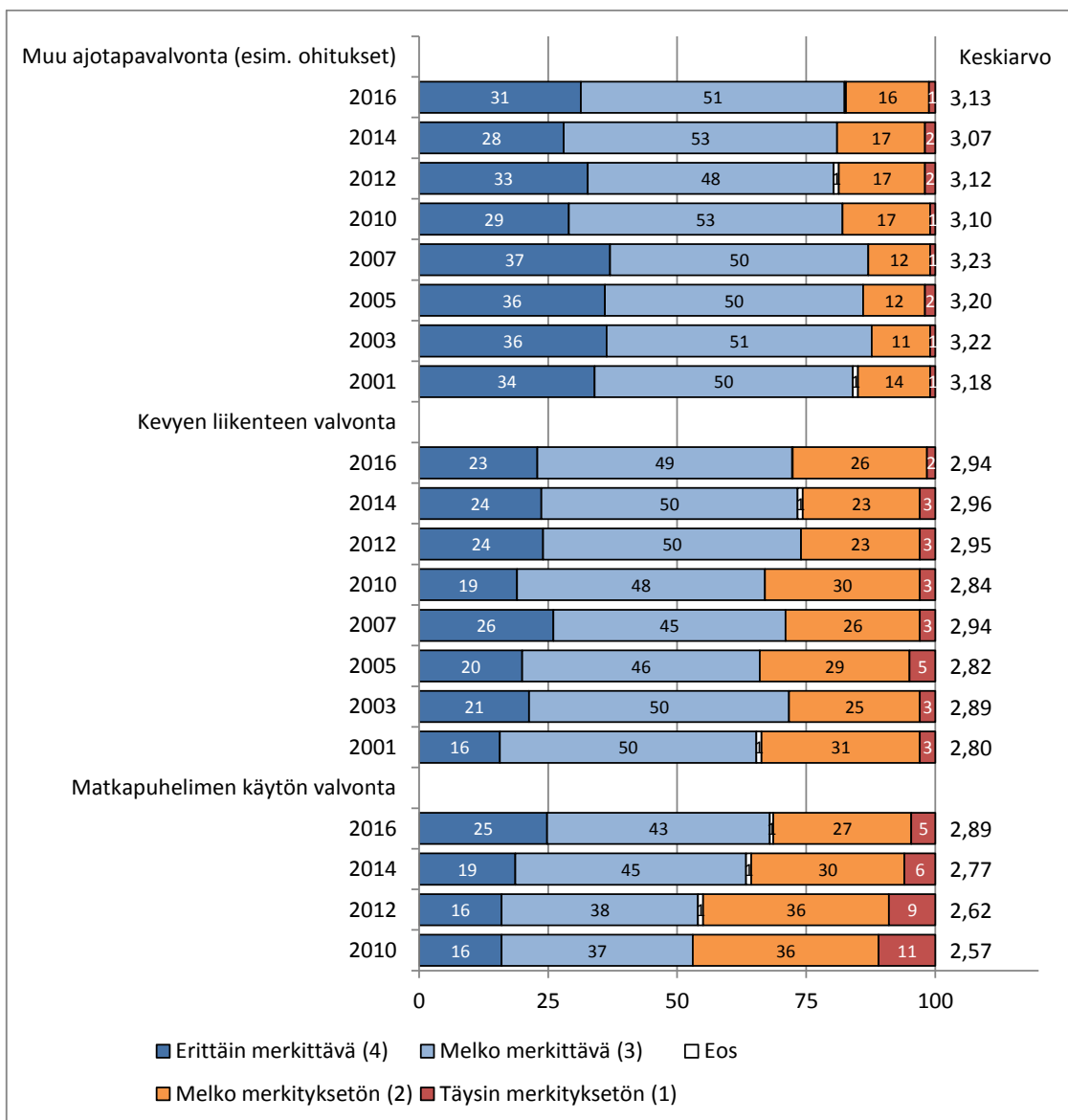
n/N (painotettu) = 4 270 / 4 275

Kuvio 2.3a. Arvioi seuraavien valvontamuotojen merkitystä liikenneturvallisuuden kannalta (%)

Kuvio 2.3b. Arvioika seuraavien valvontamuotojen merkitystä liikenneturvallisuuden kannalta (%)

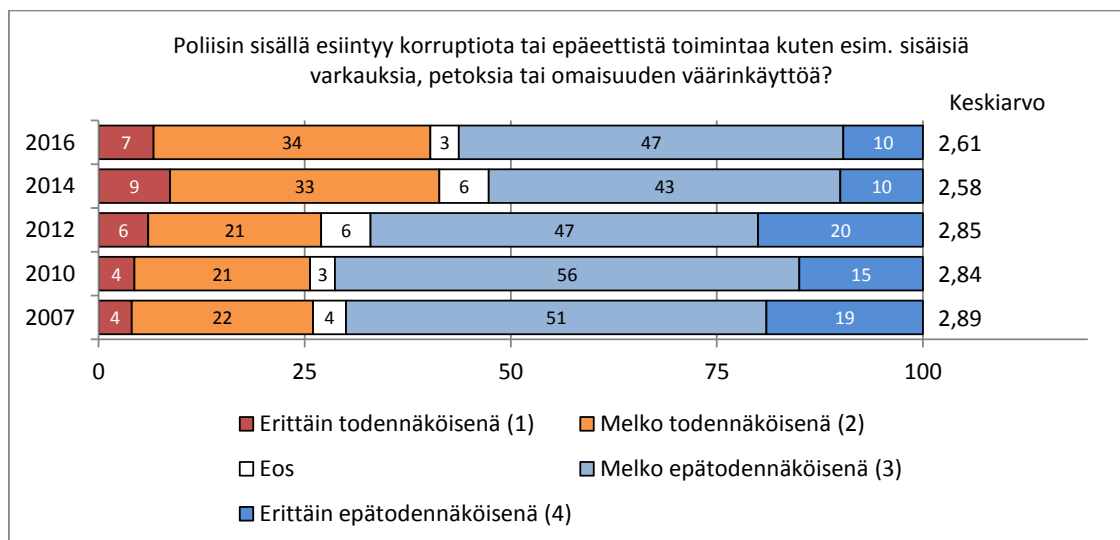
Kuvio 2.3c. Arvioi seuraavien valvontamuotojen merkitystä liikenneturvallisuuden kannalta (%)

2.3 Poliisi ja korruptio

Vastaajilta kysyttiin tutkimuksessa kolme kysymystä korruptiosta. Ensimmäinen koski poliisin sisäistä korruptiota. "Miten todennäköisenä pidätte, että poliisin sisällä esiintyy korruptiota tai epäeettistä toimintaa kuten esimerkiksi sisäisiä varkauksia, petoksia tai omaisuuden väärinkäyttöä?" Toinen kysymys koski kansalaisten, yritysten ja muiden yhteiskunnallisten tahojen poliisiin kohdistamaa epäeettistä toimintaa, kuten korruptio- tai lahjontayrityksiä. "Miten todennäköisenä pidätte, että kansalaiset, yritykset tai muut tahot yrittävät korruptoida tai häiritä poliisin toimintaa epäeettisellä tavalla?" Kolmas kysymys koski poliisin kansalaisiin, yrityksiin ja yhteiskunnan muihin tahoihin kohdistamaa epäeettistä toimintaa. "Entä miten todennäköisenä pidätte, että poliisi itse yrittää toimia epäeettisesti kansalaisia tai yhteiskunnan muita toimijoita kohtaan?" [Asteikko oli kaikissa kysymyksissä sama, 1 = Erittäin todennäköisenä, 2 = Melko todennäköisenä, 3 = Melko epätodennäköisenä, 4 = Erittäin epätodennäköisenä; En osaa sanoa]

Yhteensä 41 % vuoden 2016 poliisibarometriin vastanneista piti melko tai erittäin todennäköisenä, että poliisin sisällä esiintyy korruptiota tai epäeettistä toimintaa. Tulos on lähes sama kuin vuonna 2014, mutta ero tätä aiempiin tuloksiin on selvä (ks. kuvio 2.4). Vuosina 2007–2012 poliisin sisäistä korruptiota piti melko tai erittäin todennäköisenä yhteensä 25–27 % vastaajista. Vuosina 2014–2016 vastaavat osuudet olivat 41–42 %.

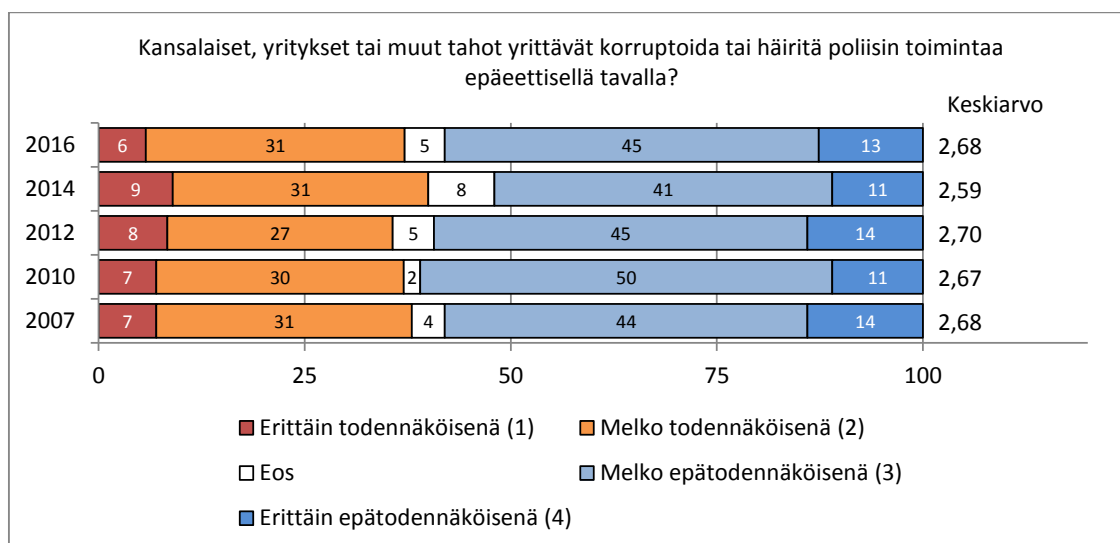
Vuosina 2007–2012 poliisin sisällä korruptiota piti melko tai erittäin epätodennäköisenä 67–71 % vastaajista. Vuosina 2014–2016 vastaavat osuudet olivat 53–57 % vastaajista.

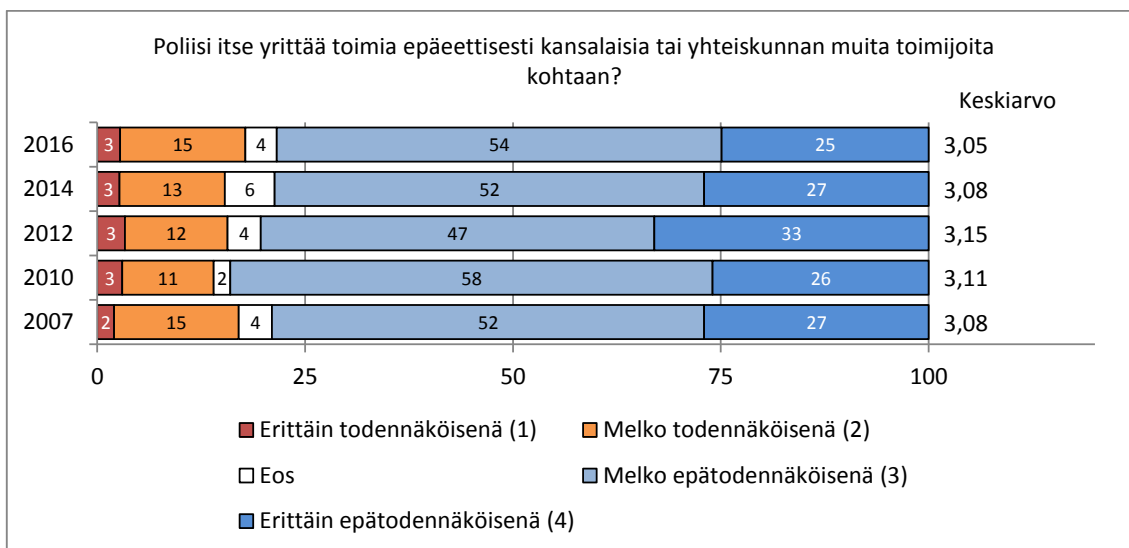
Kuvio 2.4. Miten todennäköisenä pidätte, että poliisin sisällä esiintyy korruptiota tai epäeettistä toimintaa kuten esim. sisäisiä varkauksia, petoksia tai omaisuuden väärinkäyttöä? (%)

Vastaavanlaista suuren mittaluokan siirtymää vastauksissa ei havaita, kun tutkitaan, ovatko kansalaiset tai muut yhteiskunnalliset toimijat vastaajien arvioiden mukaan yrittäneet vaikuttaa epäeettisellä tavalla poliisin toimintaan. Sitä ei havaita myöskään silloin, kun tutkitaan, onko poliisi vastaajien arvioiden mukaan yrittänyt toimia epäeettisesti kansalaisia tai muita yhteiskunnallisia tahoja kohtaan. (Ks. kuviot 2.5 ja 2.6.)

Yhteensä 37 % vastaajista piti melko tai erittäin todennäköisenä, että kansalaiset, yritykset tai muut tahot yrittävät korruptoida tai häiritä poliisin toimintaa epäeettisellä tavalla. Noin 18 % piti melko tai erittäin todennäköisenä, että poliisi itse yrittää toimia epäeettisesti kansalaisia tai yhteiskunnan muita toimijoita kohtaan. Tulokset ovat samansuuntaisia kuin aiemmin. Vuoden 2016 jakaumat ovat melkein täysin samat kuin varhaisimman mittausvuoden 2007 jakaumat.

Kuvio 2.5. Miten todennäköisenä pidätte, että kansalaiset, yritykset tai muut tahot yrittävät korruptoida tai häiritä poliisin toimintaa epäeettisellä tavalla? (%)

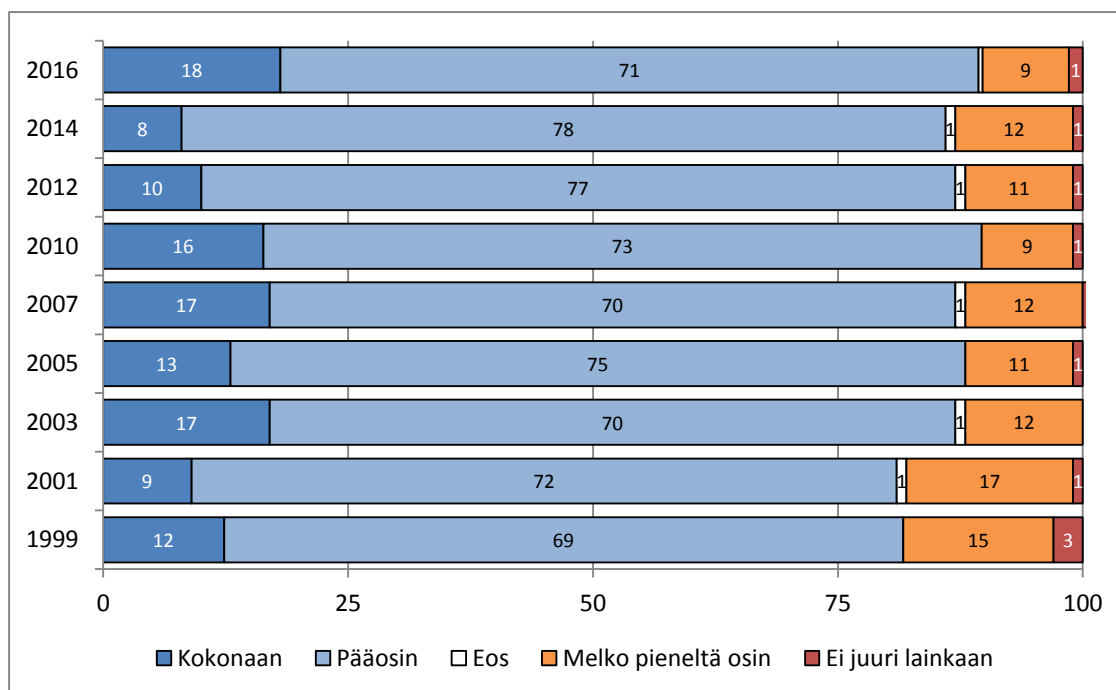
Kuvio 2.6. Entä miten todennäköisenä pidätte, että poliisi itse yrittää toimia epäeettisesti kansalaisia tai yhteiskunnan muita toimijoita kohtaan? (%)

3 Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tila

3.1 Poliisin kyky kantaa vastuu yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta

Vastaajia pyydettiin arvioimaan, onko turvallisuustilanne heidän mielestään poliisin hallinnassa. "Missä määrin poliisi mielestänne pystyy kantamaan vastuun yleisen järjestyksen ja turvallisuuden takaamisesta Suomessa?" [Kokonaan, Pääosin, Melko pieneltä osin, Ei juuri lainkaan; En osaa sanoa] Vastaajista 89 % oli sitä mieltä, että poliisi kykenee kantamaan vastuun joko kokonaan tai pääosin. Noin 10 % ajatteli, että poliisi kykenee kantamaan vastuun yleisestä järjestyksestä vain melko pieneltä osalta tai ei juuri lainkaan. Tulokset olivat lähes samoja kuin vuonna 2010.

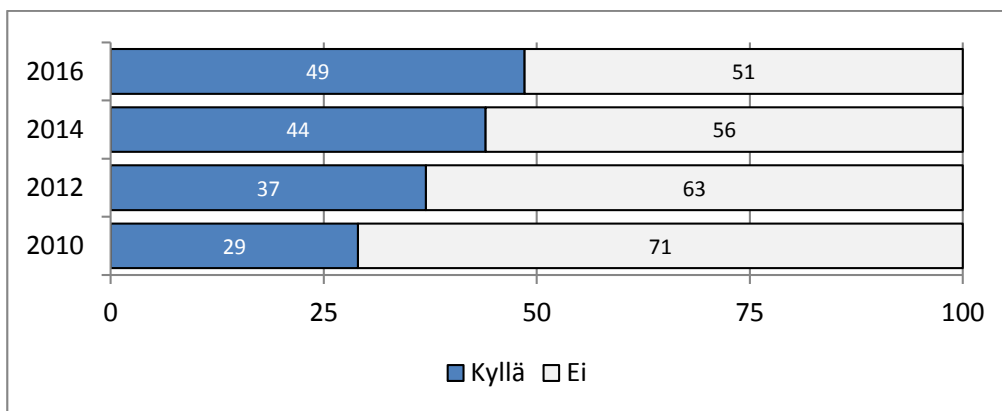
Kun aineisto rajattiin vain niihin, jotka eivät ole poliiseja eivätkä poliisin lähisukulaisia, vastausjakauma oli seuraava: 17,7 % (Kokonaan), 71,7 % (Pääosin), 8,6 % (Melko pieneltä osin), 1,5 % (Ei juuri lainkaan) ja 0,4 % (En osaa sanoa) (n (painotettu) = 3 909). Jos tarkastellaan poliisien ja heidän lähisukulaistensa osajoukkoa, vastausjakauma oli: 22,6 % (Kokonaan), 66,4 % (Pääosin), 11,1 % (Melko pieneltä osin), 0,0 % (Ei juuri lainkaan) ja 0,0 % (En osaa sanoa) (n (painotettu) = 366). Poliiseista tai heidän lähisukulaisistaan kukaan ei toisin sanoen ajatellut, että poliisi ei juuri lainkaan kykenisi kantamaan vastuuta yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta Suomessa.

Kuvio 3.1. Missä määrin poliisi mielestänne pystyy kantamaan vastuun yleisen järjestyksen ja turvallisuuden takaamisesta Suomessa? (%)

3.2 Poliisin verkkopalvelujen käyttäminen

Poliisin verkkopalvelujen käyttö yleistyy tasaisesti, kaiken muun yhteiskunnallisen verkkoasioinnin rinnalla. Kun vastaajilta kysyttiin, "Oletteko käyttänyt poliisin verkkopalveluita eli sivustoa www.poliisi.fi", yhteensä 49 % vastasi kyllä. Vuonna 2010 vastaava osuus oli 29 %.

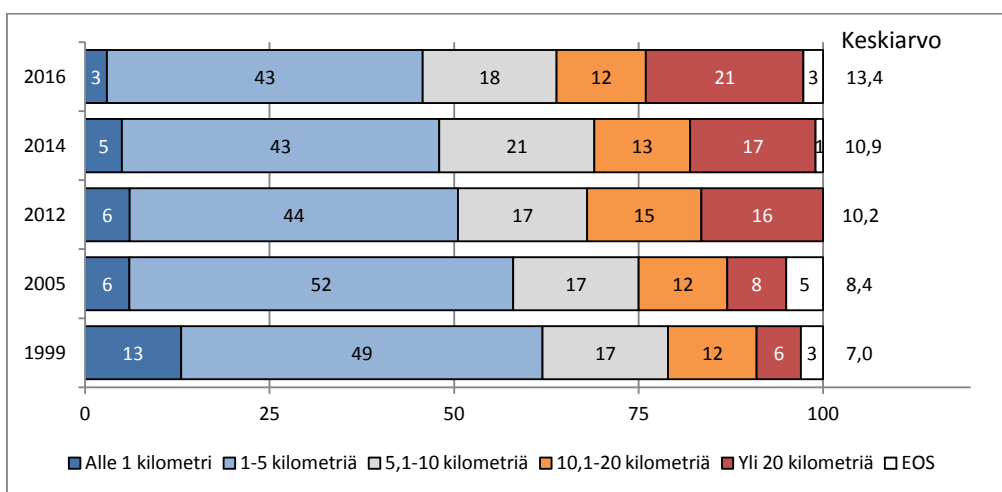

Kuvio 3.2. Oletteko käyttänyt poliisin verkkopalveluita eli sivustoa www.poliisi.fi? (%)

3.3 Etäisyys lähimmälle poliisiasemalle

Vastaajien arvio oman kodin ja lähimmän poliisiaseman välisestä etäisyydestä on kasvanut koko tutkimusajanjakson ajan. Asiaa on kysytty vastaajilta muutamina yksittäisinä tutkimusvuosina ja keskimääräinen arvioitu etäisyys on ollut aina edellistä tutkimuskertaa suurempi. Se oli 7 kilometriä vuonna 1999, 10,2 kilometriä vuonna 2012 ja 13,4 kilometriä vuonna 2016.

Kaupungistumisen seurauksena keskimääräiset etäisyydet ovat yhteiskuntarakenteessa lyhentyneet. Tämän vastapainona kuvion 3.3 kuvaamaan kehitykseen on vaikuttanut se, että poliisin organisaatio on muuttunut. Poliisin toimintaa on keskitetty ja poliisilaitosten määrä on vähentynyt ensin 90 poliisilaitoksesta 24 poliisilaitokseen (2009) ja sitten 24 poliisilaitoksesta 11 poliisilaitokseen (2014). Myös poliisiasemia on lakkautettu. Ajatus on ollut, että poliisipalvelujen saatavuus ei heikkene, koska samanaikaisesti poliisin liikkuvuus ja tehokkuus kasvavat.

Kuvio 3.3. Kuinka pitkä matka on kotoanne lähimmälle poliisiasemalle? (%)

Etäisyysarvioiden keskiarvoissa on luonnollisesti suuria alueellisia eroja. Länsi-Suomessa vastaajat arvioivat keskimääräisen etäisyyden olevan 9,5 kilometriä, Etelä-Suomessa 11,5 kilometriä, Oulussa 20,3 kilometriä, Itä-Suomessa 22,9 kilometriä ja Lapissa 24,6 kilometriä. Arvioiden keskihajonta oli Lapissa selvästi suurin, yli 29 kilometriä.

Taulukko 3.1. Etäisyys lähimmälle poliisiasemalle eri lääneissä: vastaajien arvioiden keskiarvot läänijaon mukaan

Lääni	Keskiarvo	n (painotettu)
Etelä-Suomi	11,5	1534
Länsi-Suomi	9,5	1619
Itä-Suomi	22,9	500
Oulu	20,3	326
Lappi	24,6	182
Yhteensä	13,4	4161

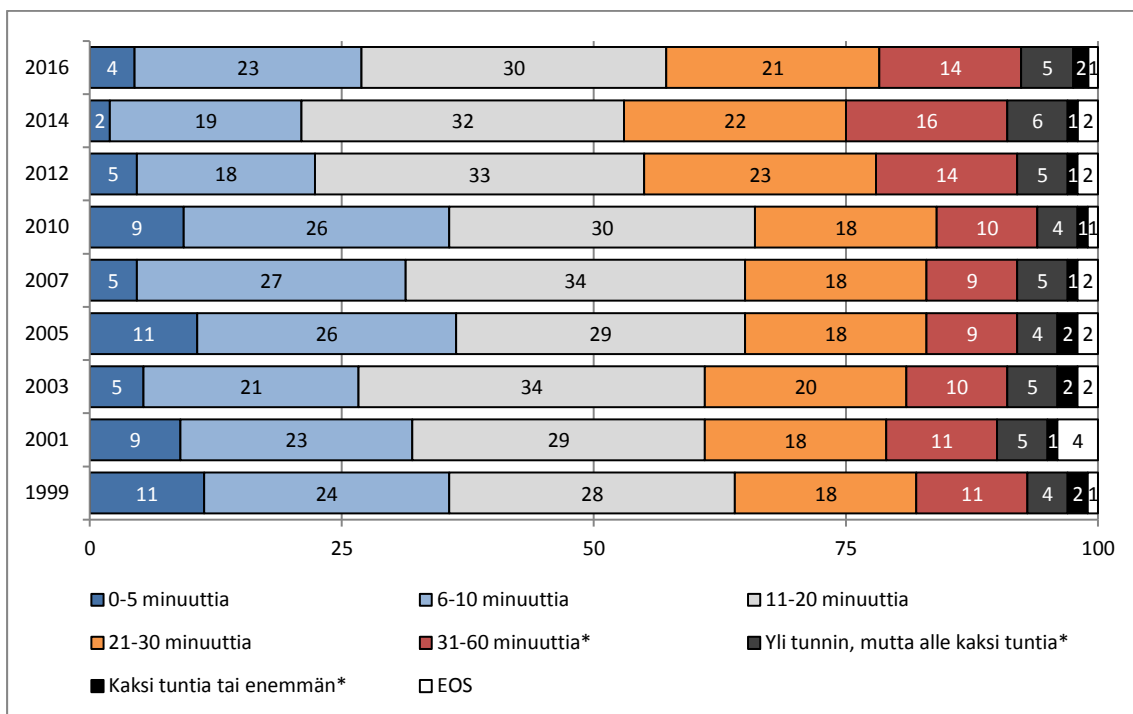
n / N (painotettu) = 4 161 / 4 275

3.4 Poliisin toimintavalmiusaikoja koskevat kansalaisarviot

Vastaajilta kysyttiin poliisibarometritutkimuksessa poliisin toimintavalmiusaikoja koskeva kysymys, "Jos olisitte kiireellisen poliisiavun tarpeessa, minkä ajan kuluttua yhteydenotosta uskoisitte poliisin olevan tapahtumapaikalla?" [0–5 minuuttia, 6–10 minuuttia, 11–20 minuuttia, 21–30 minuuttia, 31–60 minuuttia, Yli tunnin, mutta alle kaksi tuntia, Kaksi tuntia tai enemmän; En osaa sanoa]³

Vuoden 2010 jälkeen arvioissa on tapahtunut tasomuutos. Niiden osuus, jotka vastasivat 0–10 minuuttia, on vähentynyt 35 prosentista (2010) noin 21–27 prosenttiin (2012–2016). Niiden osuus, jotka antoivat arvion 21 minuutista kahteen tuntiin tai pidempään aikaan, on kasvanut 33 prosentista (2010) noin 42–45 prosenttiin (2012–2016).

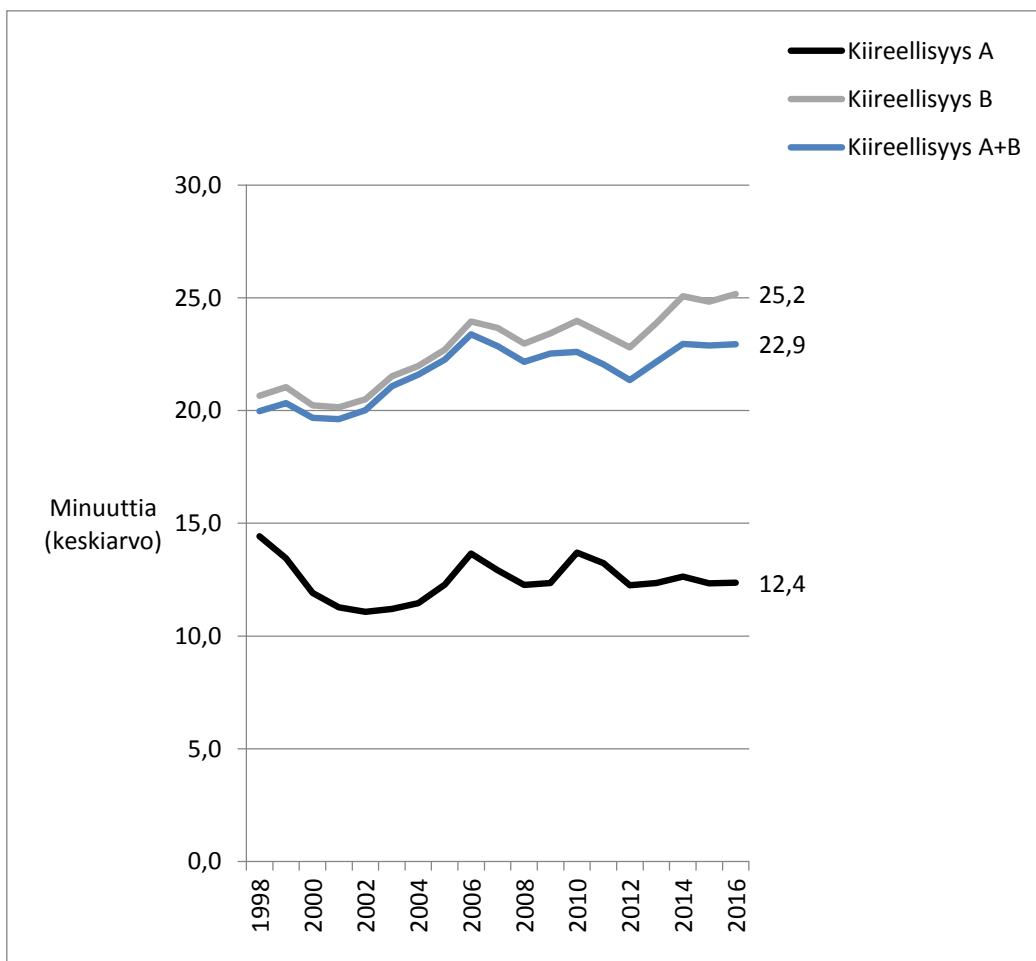
Vuoden 2016 tulos on kuitenkin jonkin verran parempi kuin vuosien 2012–2014 tulokset, eikä tämä hienoinen myönteinen muutos näytä ainakaan olennaisilta osiltaan aiheutuvan siitä, että vuonna 2016 poliisit ja heidän lähisukulaisensa olivat mukana vastaamassa kyselyyn, toisin kuin kahtena aikaisempana tutkimusvuonna. Niiden jakauma, jotka eivät ole poliiseja tai heidän lähisukulaisiaan, oli vuoden 2016 aineistossa: 4,5 % (0–5 minuuttia), 22,3 % (6–10 minuuttia), 30,8 % (11–20 minuuttia), 21,0 % (21–30 minuuttia), 14,0 % (31–60 minuuttia), 5,1 % (Yli tunnin, mutta alle kaksi tuntia), 1,2 % (Kaksi tuntia tai enemmän) ja 1,0 % (En osaa sanoa).

Kuvio 3.4. Jos olisitte kiireellisen poliisiavun tarpeessa, minkä ajan kuluttua yhteydenotosta uskoisitte poliisin olevan tapahtumapaikalla? (%)

* Ennen vuoden 2016 tutkimusta tämän tutkimuksen kolme viimeisintä sisällöllistä vastausvaihtoehtoa vastaavat neljä vaihtoehtoa olivat "Alle tunnin", "Yli tunnin", "Alle kaksi tuntia" ja "Yli kaksi tuntia". Näistä vastausvaihtoehdot "Yli tunnin" ja "Alle kaksi tuntia" on tässä tutkimuksessa yhdistetty toisiinsa siten, että niiden prosentiosuudet on aiemmista jakaumista laskettu yhteen.

Kansalaisten näkemys vastaa poliisin oman tulostietojärjestelmän (PolStat, 2016) rekisteriperustaista kehityskuvaa toimintavalmiusajoista, mutta vain, jos tarkastellaan kokonaisuutena sekä kaikkein kiireellisimpiä tehtäviä (A-tehtäviä) että toiseksi kiireellisimmän luokan tehtäviä (B-tehtäviä). Yhdistetyssä tarkastelussa (sekä A- että B-tehtävät) keskimääräiset toimintavalmiusajat ovat nousseet pitkän aikavälin 1998–2013 keskiarvosta 21,5 minuuttia vuosien 2014–2016 keskiarvoon 22,9 minuuttia. Jos kuitenkin tarkastellaan kaikkein kiireellisimpiä tehtäviä yksinään (A-tehtävät), jotka hoidetaan aina heti, muutosta ei ole tapahtunut, tai se on ollut myönteinen. Keskimääräiset toimintavalmiusajat ovat laskeneet pitkän aikavälin 1998–2013 keskiarvosta 12,5 minuuttia vuosien 2014–2016 keskiarvoon 12,4 minuuttia. B-tehtäviä on huomattavasti enemmän kuin A-tehtäviä, joten on todennäköistä, että poliisibarometrissa haastatellut henkilöt ovat omissa arvioissaan ajatelleet kokemuksiaan pääasiassa kiireellisyysluokan B tehtävistä.

Kuvio 3.5. Poliisin toimintavalmiusajat A-, B- ja A+B-kiireellisyysluokkien tehtävissä 1998–2016 poliisin tulostietojärjestelmän mukaan

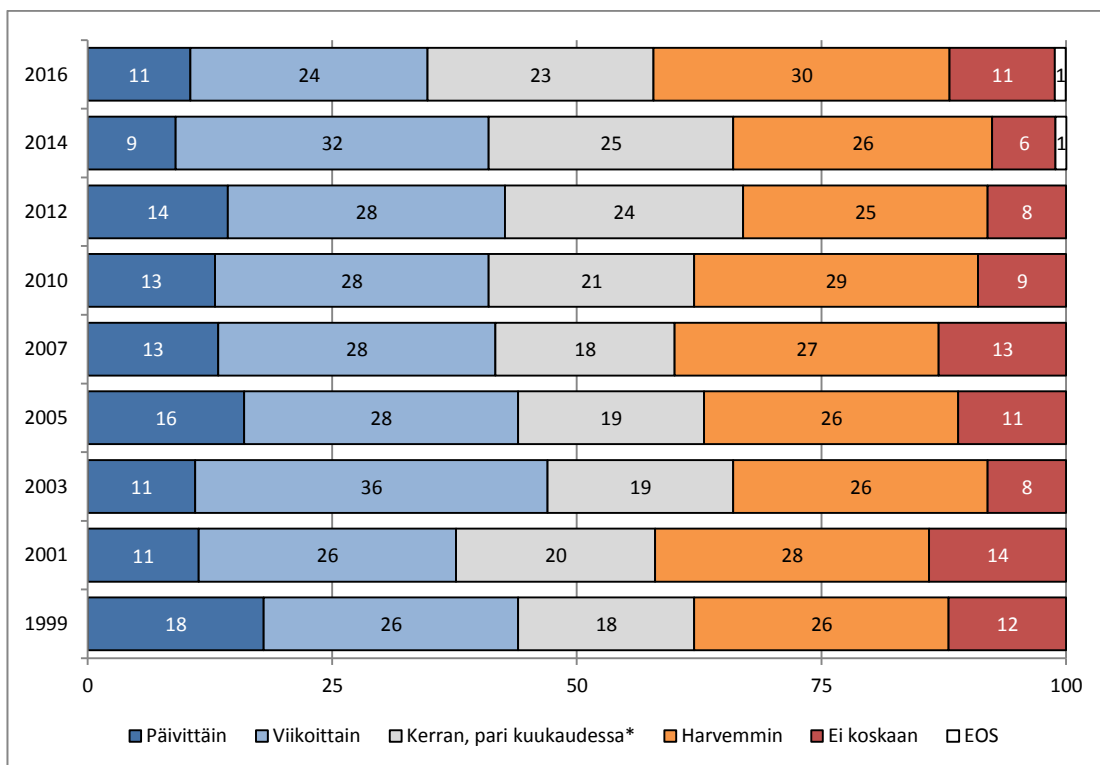
Lähde: PolStat, 2016

3.5 Poliisin partiointi lähiympäristössä

Poliisin on nähty partioivan vastaajien lähiympäristössä aiempaa harvemmin. Vastaajilta kysyttiin, ”Kuinka usein olette nähnyt poliisin partioivan asuinalueellanne?” [Päivittäin, Viikoittain, Kerran, pari kuukaudessa, Harvemmin, Ei koskaan; En osaa sanoa]⁴

Tutkimukseen vastanneista 35 % valitsi joko vaihtoehdon päivittäin tai vaihtoehdon viikoittain. Vastaava osuus oli 41 % vuonna 2010 ja 44 % vuonna 1999.

Noin 41 % vastaajista on nähnyt poliisin partioivan asuinalueellaan harvemmin kuin vain muutaman kerran kuukaudessa, tai ei koskaan. Tämä osuus oli 38 % vuonna 2010 ja sama 38 % myös vuonna 1999.

Kuvio 3.6. Kuinka usein olette nähnyt poliisin partioivan asuinalueellanne?* (%)

* Ennen vuoden 2016 tutkimusta käytössä olleet vaihtoehdot "Kerran kuukaudessa" ja "Useamman kerran kuukaudessa" on jätetty uusimmasta tutkimuksesta pois. Näitä koskevat aiempien vuosien havainnot on yhdistetty tuloksissa vastausvaihtoehdoksi "Kerran, pari kuukaudessa", joka otettiin käyttöön vuoden 2016 tutkimuksessa.

♣ Vuoden 2014 tulokset on laskettu aineistosta (Poliisibaronometri 2014 (elektroninen aineisto). FSD3000, 2015). Vuoden 2014 tässä raportoidut tulokset eroavat yhteensä kahdella prosenttiyksiköllä Käyhkön ja Hannosen (2015) raportoiduista tuloksista. Toinen näistä eroista aiheutuu luokkien yhdistämisestä (pyöritykset) ja toinen siitä, että vuoden 2015 poliisibaronetrimetrisessä ei esitetty aiemmilta vuosilta En osaa sanoa -vastausvaihtoehdon tuloksia.

Lääninjakohtaisessa tarkastelussa erot ovat suhteellisen suuria. Etelä-Suomessa noin 42 % vastaajista oli nähnyt poliisin partioivan asuinalueellaan päivittäin tai viikoittain. Osuus oli Itä-Suomessa 38 %, Länsi-Suomessa 30 %, Lapissa 24 % ja Oulun läänissä 21 %.

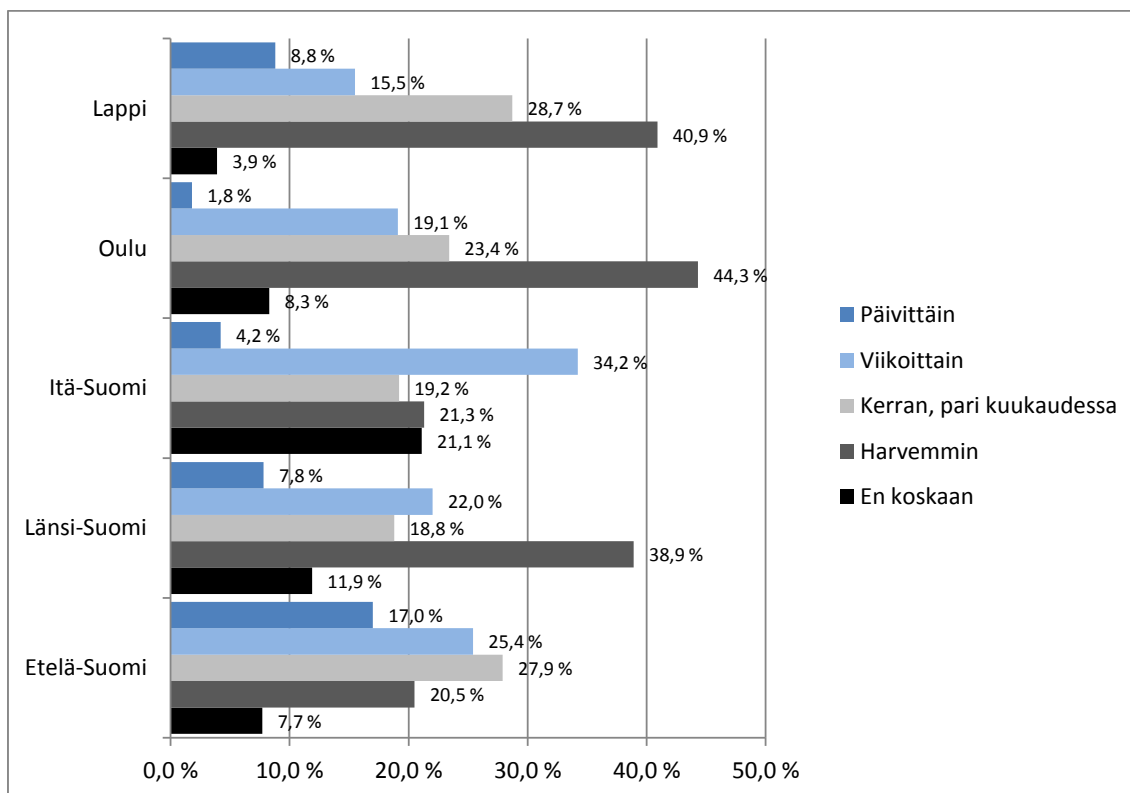
Jos tarkastellaan niiden osuutta, jotka eivät olleet nähneet poliisin partioivan omalla asuinalueellaan koskaan tai olivat nähneet partion harvemmin kuin kuukausittain, Oulun prosenttiosuus noin 53 % oli lääninjakohtaisessa tarkastelussa suurin. Vastaava osuus oli Länsi-Suomessa 51 %, Lapissa 45 %, Itä-Suomessa 42 % ja Etelä-Suomessa 28 %. (Taulukko 3.2.)

Taulukko 3.2. "Kuinka usein olette nähnyt poliisin partioivan asuinalueellanne?" Vastausjakaumat läänijaon mukaan

	Etelä-Suomi	Länsi-Suomi	Itä-Suomi	Oulu	Lappi	Yhteensä
Päivittäin	17,0 %	7,8 %	4,2 %	1,8 %	8,8 %	10,5 %
Viikoittain	25,4 %	22,0 %	34,2 %	19,1 %	15,5 %	24,3 %
Kerran, pari kuukaudessa	27,9 %	18,8 %	19,2 %	23,4 %	28,7 %	23,1 %
Harvemmin	20,5 %	38,9 %	21,3 %	44,3 %	40,9 %	30,3 %
En koskaan	7,7 %	11,9 %	21,1 %	8,3 %	3,9 %	10,8 %
Ei osaa sanoa	1,5 %	0,6 %	0,0 %	3,1 %	2,2 %	1,1 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
n (painotettu)	1637	1624	506	325	181	4273

n/N (painotettu) = 4 273 / 4 275

Jakaumia on havainnollista tarkastella myös kuviona, koska jakaumat ovat muodoltaan erilaisia eri lääneissä. Etelä-Suomen jakauma on symmetrinen ja lähimpänä normaalijakaumaa. Muut jakaumat ovat epäsymmetrisiä eri suuntiin ja huipukkaampia kuin Etelä-Suomen jakauma. (Kuvio 3.7.)

Kuvio 3.7. "Kuinka usein olette nähnyt poliisin partioivan asuinalueellanne?" Vastausjakaumat läänijaon mukaan

n/N (painotettu) = 4 273 / 4 275

3.6 Turvattomuuden kokemukset ja illalla tai öisin liikkuminen

Vastaajilta kysyttiin haastattelussa, "Mikä tai mitkä tällä kertalla mainituista asioista ovat sellaisia, joissa koette yksinolonne turvattomaksi?" Vastaajalla oli valittavanaan yhteensä 12 eri tilannetta tai asiaa, joista hän saattoi mainita useampia, esimerkiksi: myöhään perjantai- ja lauantai-iltoina paikkakuntanne keskustassa, pankkiautomaatilla asioidessanne, kodin lähistöllä pimeään tultua, ..., sekä vaihtoehto "ei mikään näistä (asioista, tilanteista)".

Turvattomuuden kokemukset ovat yleisesti ottaen vähentyneet 2010-luvulla, verrattuna aiempiin vuosiin. Tätä voidaan tarkastella sarjan viimeisimmän vaihtoehdon avulla, "Ei mikään näistä (asioista, tilanteista)". Vuosina 2001–2010 tämän vaihtoehdon valitsi 39–47 % haastatelluista, mutta vuoden 2010 jälkeen osuus on tasaisesti noussut ja oli 54 % vuonna 2016.

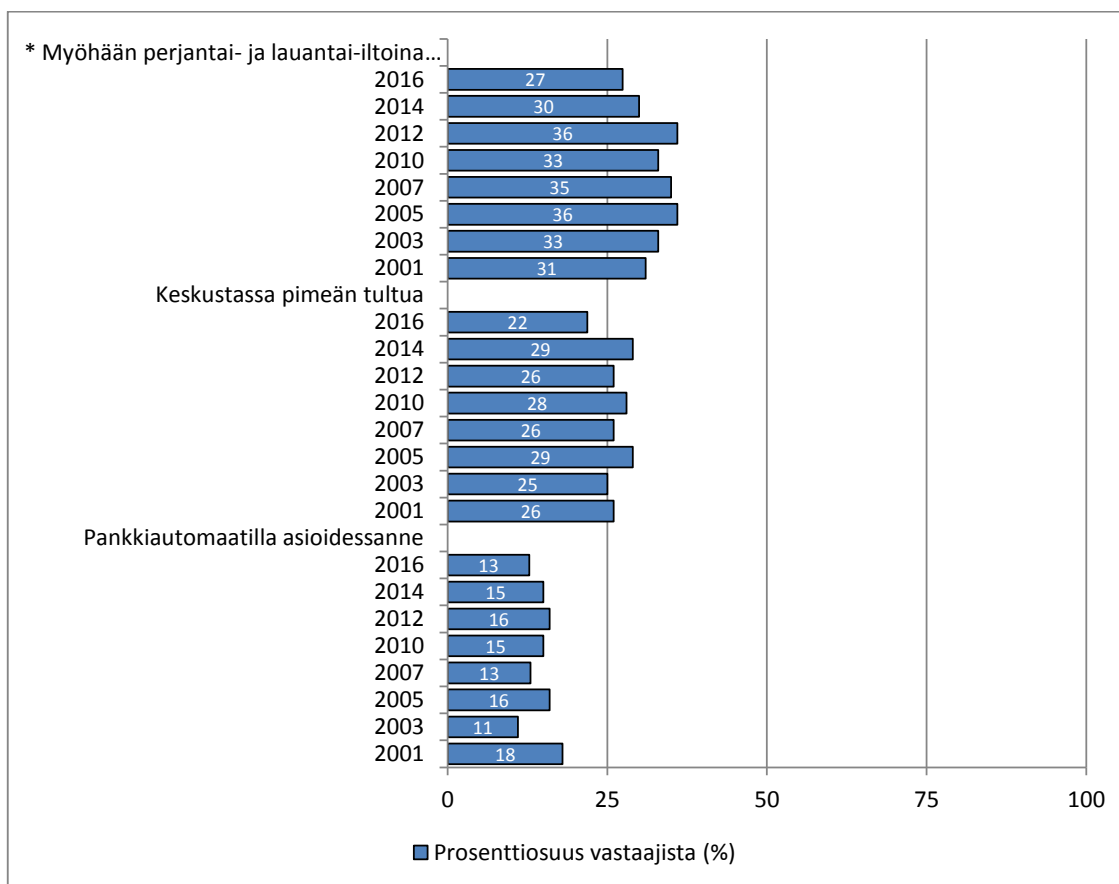
Eniten turvattomuutta oli koettu myöhään perjantai- tai lauantai-iltana oman asuinpaikkakunnan keskustassa (27 %). Vaihtoehdossa kiteytyvät keskeiset turvattomuuden tunnetta luovan tilanteen piirteet, yksinolon lisäksi oman paikkakunnan keskusta-alue, viikonloppu ja myöhäinen ajankohta (pimeä).

Pankkiautomaatilla asioidessaan turvattomuutta oli kokenut 13 % vastaajista. Osuus on laskenut. Vuonna 2010 se oli 15 % ja vuonna 2001 18 %. Tähän kehitykseen vaikuttanee muiden tekijöiden ohella verkkopankkiasioinnin lisääntyminen ja vastaavasti pankkiautomaatilla asioiden vähentyminen etenkin 2010-luvun kuluessa.

Vähiten turvattomuutta oli koettu kotona tai kodin lähetyvillä. Kodin lähistöllä turvattomuutta kokee pimeään tultua 7 % ja kotona päiväsaikaan 0,2 %.

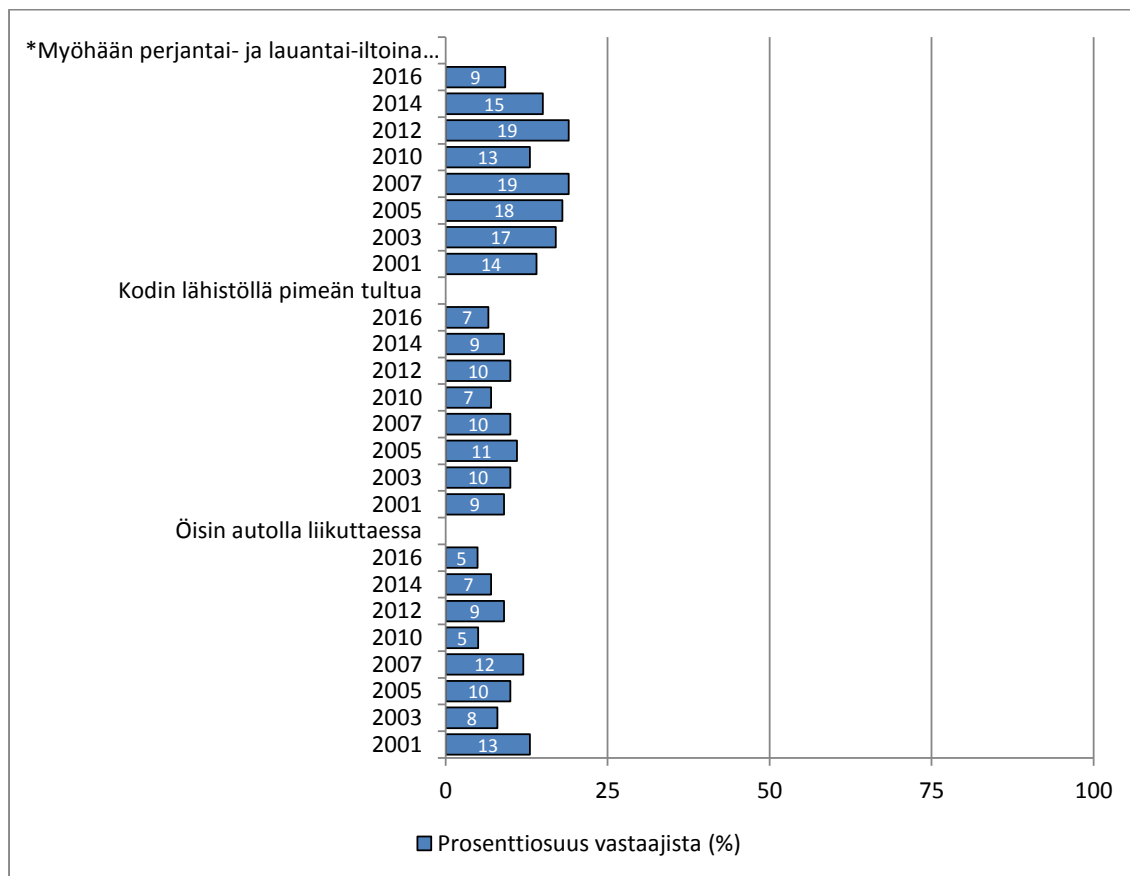
Naisten kokemukset turvattomuudesta poikkeavat miesten vastaavista kokemuksista. Naisista 39,3 % valitsi vaihtoehdon "Ei mikään näistä (asioista, tilanteista)", miehistä sen valitsi 68,6 %. Naiset vastasivat kokevansa eniten turvattomuutta myöhään perjantai- ja lauantai-iltoina oman asuinpaikkakuntansa keskustassa (36,7 %; miehet 17,9 %). Seu-

raavaksi eniten naiset kokivat turvattomuutta keskustassa pimeän tultua (32,9 %; miehet 10,9 %), pankkiautomaatilla asioidessaan (18,1 %; miehet 7,4 %) sekä myöhään perjantai- tai lauantai-iltoina omalla asuinalueellaan (12,8 %; miehet 5,7 %). Naisista 9,2 % koki turvattomuutta kodin lähistöllä pimeän tultua (miehet 4,1 %) ja kotona pimeän tultua 4,8 % (miehet 1,2 %). Naisista 0,3 % koki turvattomuutta kotona päiväsaikaan (miehet 0,2 %).

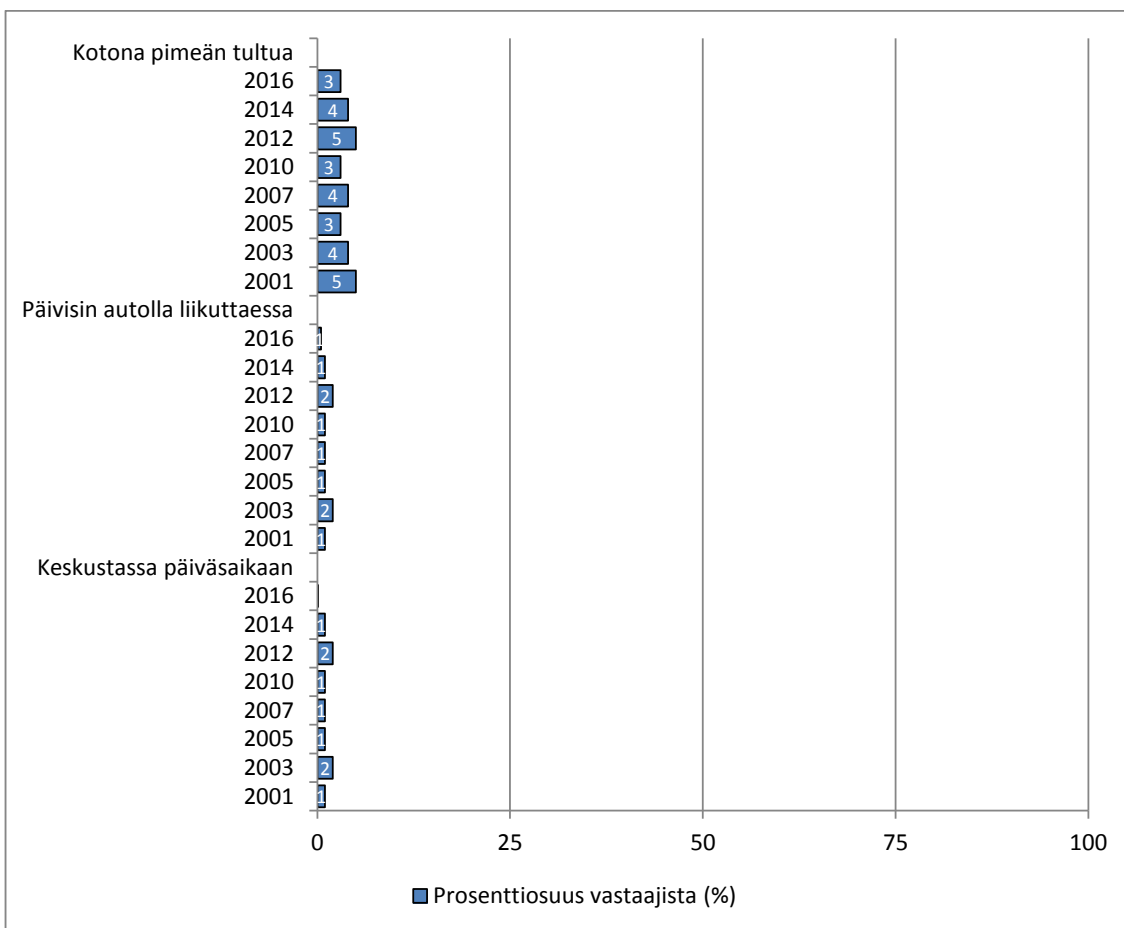
Kuvio 3.8a. Mikä tai mitkä seuraavista asioista ovat sellaisia, joissa koette yksinolonne turvattomaksi? (%)

* Kuviossa kysymys lyhennettynä. Kysymys haastattelulomakkeessa: "Myöhään perjantai- ja lauantai-iltoina paikkakuntanne keskustassa"

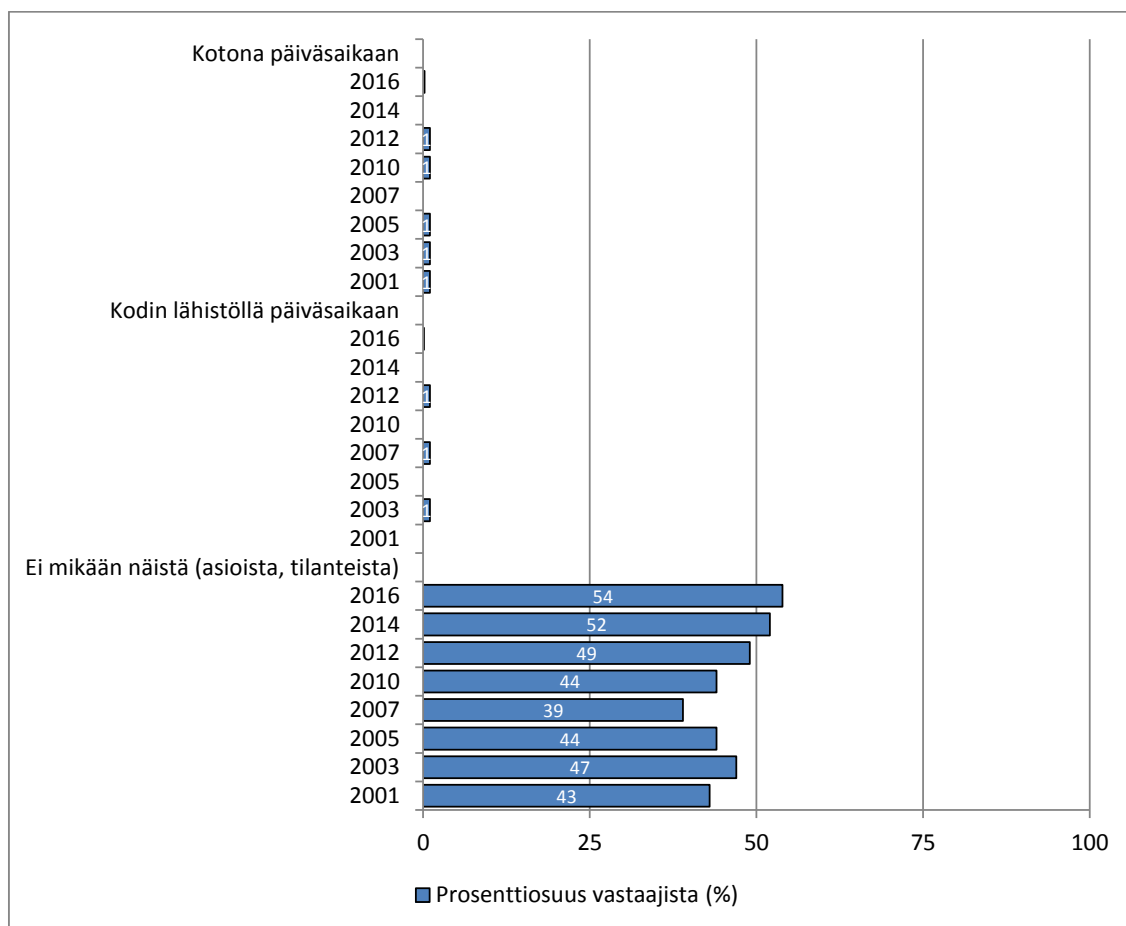

Kuvio 3.8b. Mikä tai mitkä seuraavista asioista ovat sellaisia, joissa koette yksinolonne turvattomaksi? (%)

* Kuviossa kysymys lyhennettynä. Kysymys haastattelulomakkeessa: "Myöhään perjantai- ja lauantai-iltoina asuinalueellanne"

Kuvio 3.8c. Mikä tai mitkä seuraavista asioista ovat sellaisia, joissa koette yksinolonne turvattomaksi? (%)

Kuvio 3.8d. Mikä tai mitkä seuraavista asioista ovat sellaisia, joissa koette yksinolonne turvattomaksi? (%)

Yksi keskeisistä vapausoikeuksista on vapaus liikkua omassa elinympäristössään ilman että tuntee turvallisuuttaan uhatuksi. Turvattomuuskokemukset kaventavat tätä vapautta ja vaikuttavat monin eri tavoin kansalaisten käyttäytymiseen.

Haastateltavilta kysyttiin poliisibarometritutkimuksessa, "Miten usein liikutte asuinpaikkakuntanne keskusta-alueilla iltaisin tai öisin ... jalkaisin; julkisella liikenteellä; omalla autolla; polkupyörällä?" [Päivittäin, Viikoittain, Satunnaisesti, Ei koskaan; En osaa sanoa] Sama kysymyssarja kysyttiin myös muilla paikkakunnilla liikkumisesta.

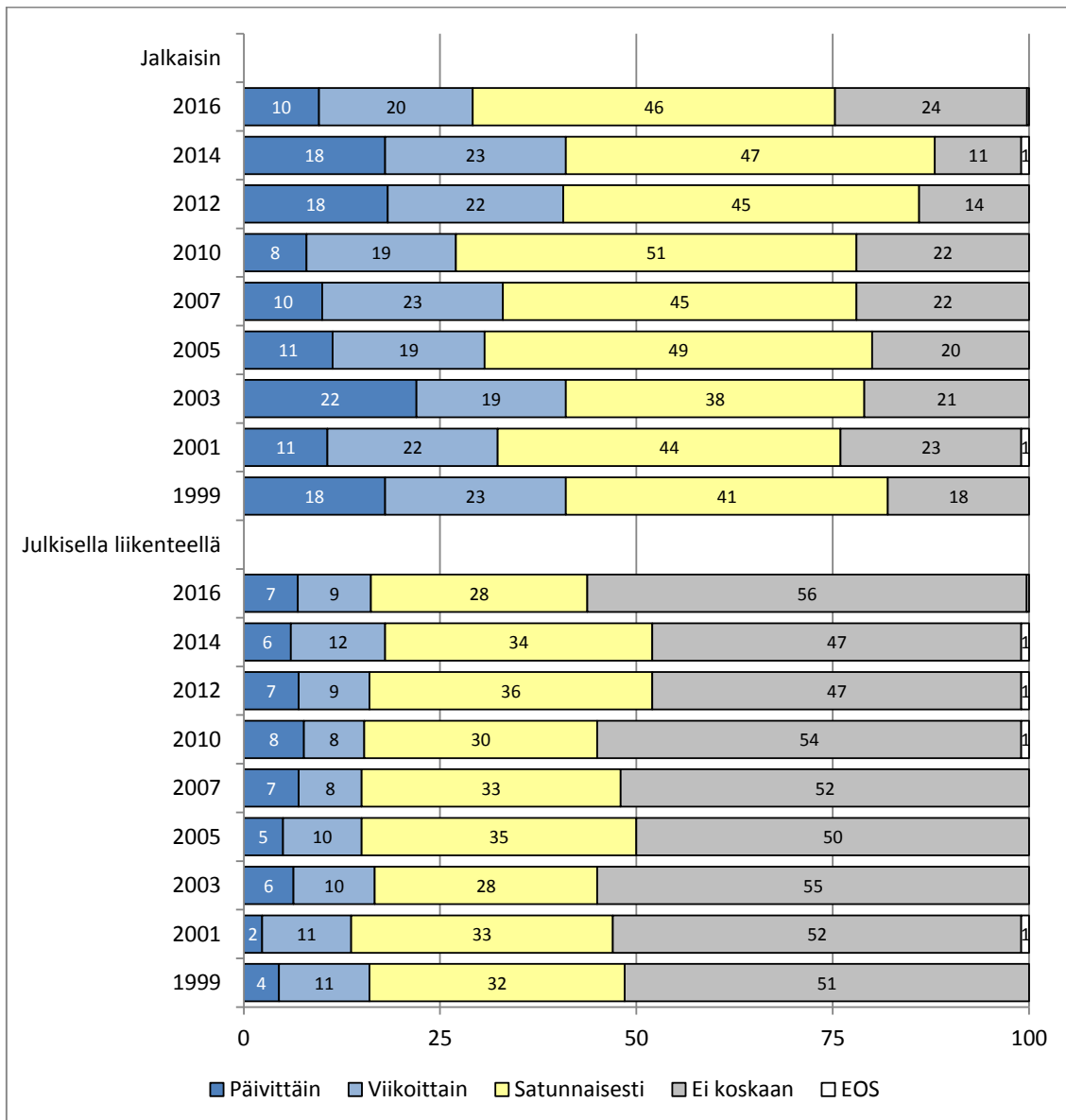
Tämän kysymyssarjan yhteydessä on todettava, että on vaikea sanoa mitkä kaikki tekijät vaikuttavat vastauksiin. Vastauksiin vaikuttavat joka tapauksessa monet muutkin seikat kuin kansalaisten kokemus turvallisuudesta, muun muassa pitkään jatkunut ja yhä etenevä kaupungistuminen Suomessa, kaupunkirakenteiden ja kaupunkien infrastruktuuriratkaisujen erot eri kaupungeissa, ikä- ja elinkeinorakenteiden alueelliset erot ja niiden muutokset ajassa, liikenteen ja liikkumISRatkaisujen erot eri puolilla maata ja niiden muutokset pitkällä aikavälillä kansalaisten arjessa, ja myös esimerkiksi pendelöinti eli työmatkojen tekeminen muille paikkakunnille, jos henkilön työpaikka ei ole hänen omassa asuinkunnassaan. Pendelöinti yleistyy ja siinä on alueellisia eroja. Myös kansainvälistyminen saattaa muuttaa liikkumiskäyttäytymistä, koska se tuo mukanaan sellaisia työmatkoja ja työaikoja, jotka poikkeavat paikallisista arkirutiineista.

Näyttää siltä, että oman asuinpaikkakunnan keskustassa liikutaan jalkaisin öiseen aikaan ainakin jonkin verran harvemmin kuin ennen. "Ei koskaan" vastanneita oli 24 % vuonna 2016, 22 % vuonna 2010 ja 18 % vuonna 1999. Samaan kysymykseen vastasi "päivittäin" tai "viikoittain" yhteensä 30 % vastaajista vuonna 2016, 27 % vuonna 2010 ja 41 % vuonna 1999.

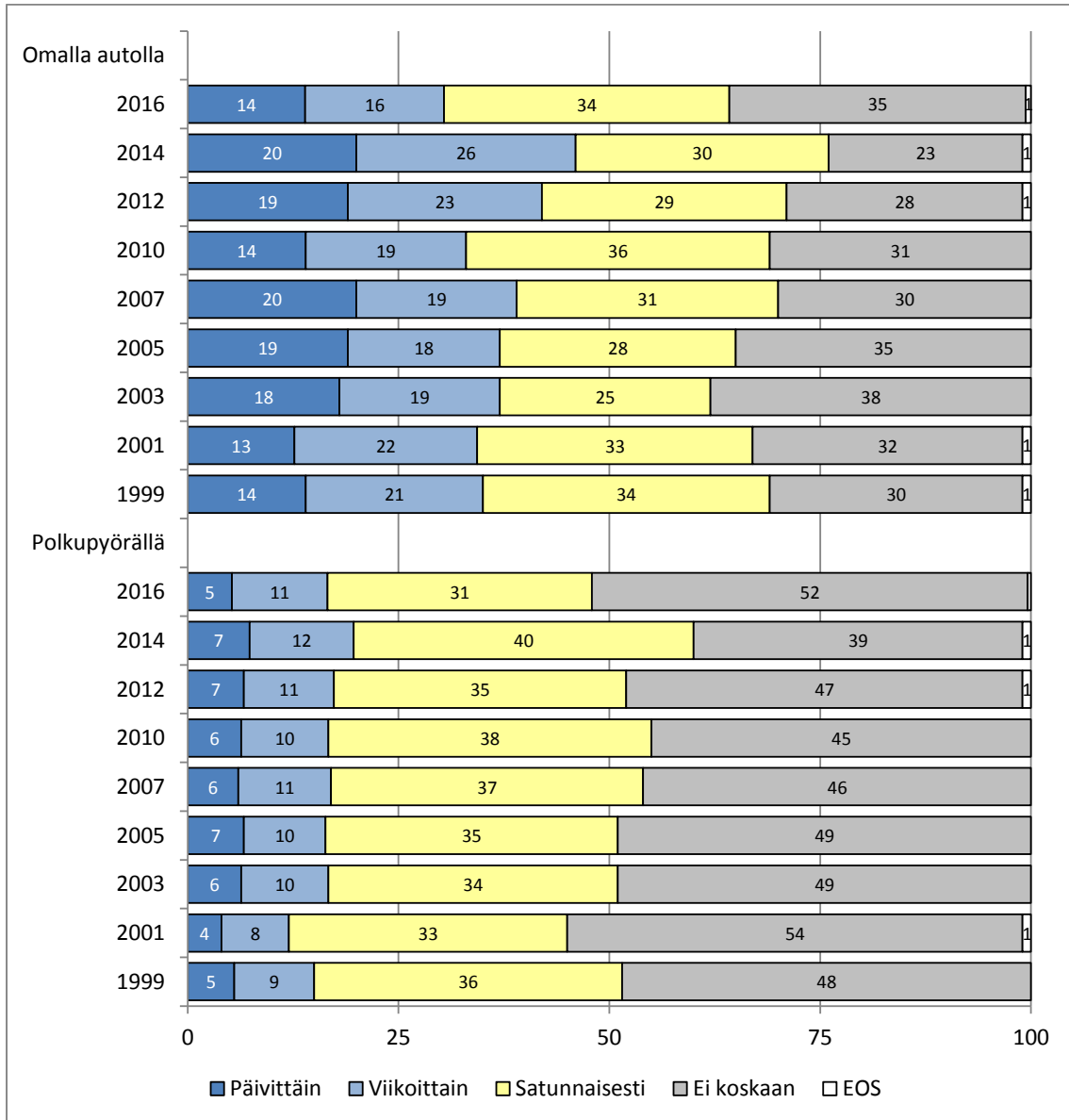
Vastaajista 56 % ilmoitti vuoden 2016 tutkimuksessa, että ei koskaan liiku julkisella liikenteellä oman paikkakuntansa keskusta-alueella iltaisin tai öisin. Vuonna 2010 vastaava osuus oli 54 % ja vuonna 1999 51 %. Päivittäin tai viikoittain julkisella liikenteellä liikkuvia oli yhteensä 16 % vuonna 2016 ja sama 16 % vuonna 2010. Prosenttiosuus oli 15 % vuonna 1999. Omalla autolla liikkuminen öiseen aikaan oman paikkakunnan keskustassa on pitkän aikavälin kuluessa niin ikään vähentynyt jonkin verran. "Ei koskaan" vastanneita oli 35 % vuonna 2016, 31 % vuonna 2010 ja 30 % vuonna 1999. "Ei

koskaan” vastanneiden osuus oli kasvanut myös kysymyksessä, joka koski pyörällä liikkumista oman paikkakunnan keskustassa öiseen aikaan.

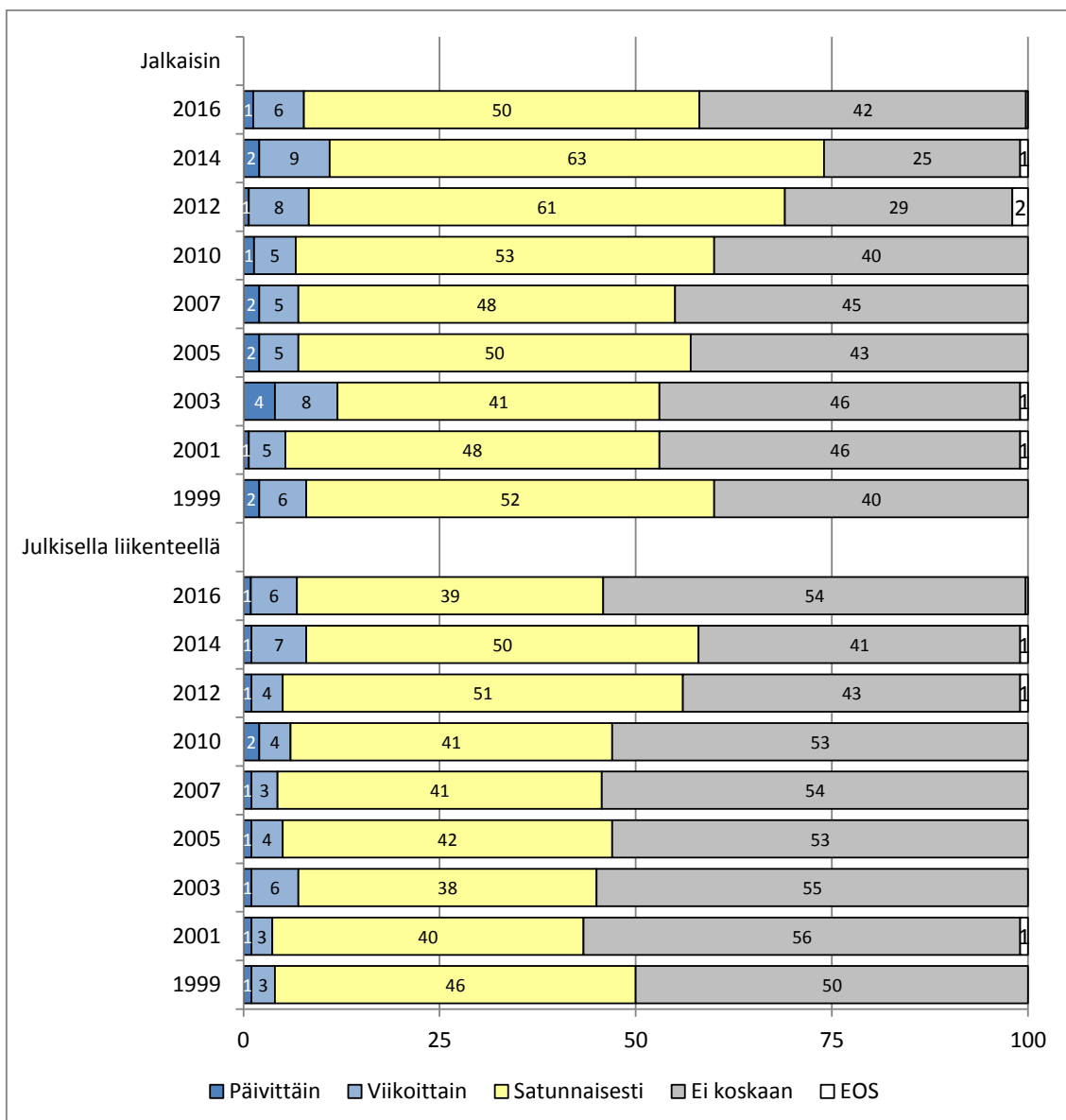
Näyttää siltä, että osa kansalaisista on poistunut öisestä liikenteestä kokonaan. Yksi luonteva selitys tähän on ikärakenteen muutos, kun ikääntyneiden suhteellinen osuus aikuisväestössä kasvaa. Aktiiviväestön liikkumiskäytännöt eivät välttämättä ole pitkälläkään aikavälillä olennaisesti muuttuneet.

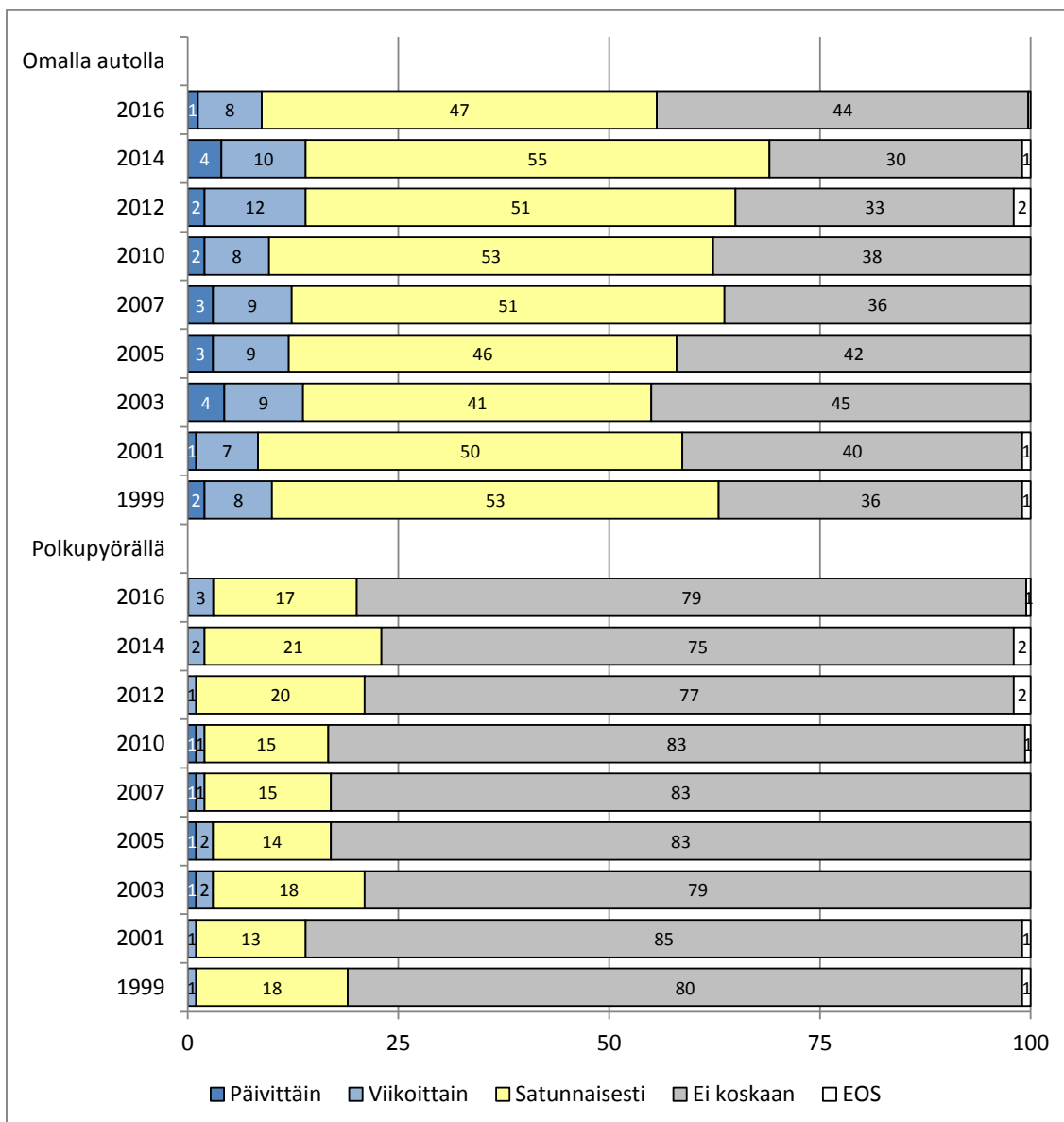
Kuvio 3.9a. Miten usein liikutte asuinpaikkakuntanne keskusta-alueilla iltaisin tai öisin...? (%)

Kuvio 3.9b. Miten usein liikutte asuinpaikkakuntanne keskusta-alueilla iltaisin tai öisin...? (%)

Kuvio 3.9c. Miten usein liikutte muiden paikkakuntien keskusta-alueilla iltaisin tai öisin? ...? (%)

Kuvio 3.9d. Miten usein liikutte muiden paikkakuntien keskusta-alueilla iltaisin tai öisin? ...? (%)

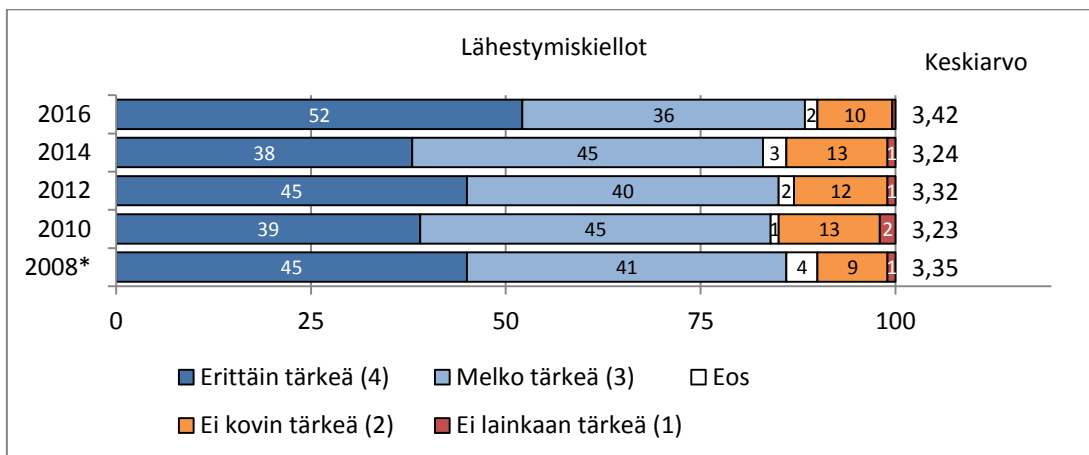
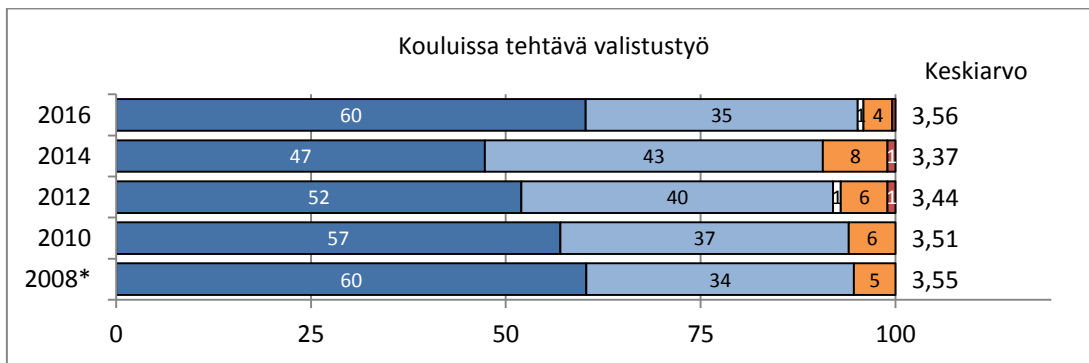
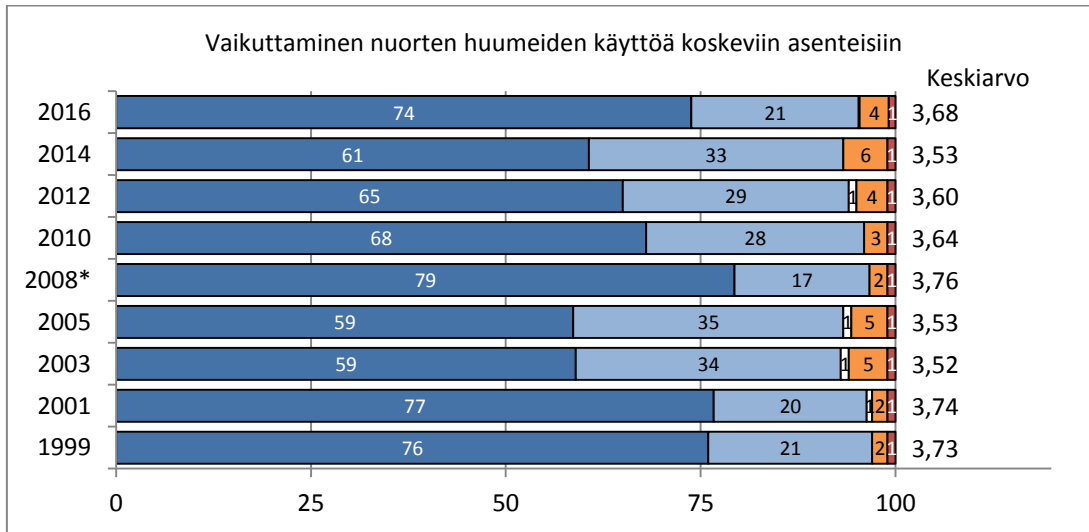
3.7 Turvallisuuden parantaminen: toimenpiteet

Vastaajilta pyydettiin arvioita toimenpiteistä, joiden avulla turvallisuutta voitaisiin parantaa. "Miten tärkeinä pidätte seuraavia asioita poliisin hoitaman yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta?" Vastaajilla oli arvioitavanaan yhteensä 15 eri toimenpidettä tai asiaa, muun muassa kouluissa tehtävä valistustyö, rikosten sovittelu ja poliisin tehokkaampi puuttuminen pieniin rikoksiin ja rikkomuksiin eli niin sanottu nollatoleranssi.

Vastaukset painottuivat ennaltaehkäisevään turvallisuustyöhön, kuten asennekasvatukseen, valistukseen, lähestymiskieltoihin ja yleisen työllisyystilanteen parantamiseen. Vastaajista yhteensä 95 % katsoi, että vaikuttaminen nuorten huumeiden käyttöä koskeviin asenteisiin on melko tai erittäin tärkeää. Kouluissa tehtävä valistustyö oli toiseksi tärkein toimenpide, josta niin ikään 95 % vastaajista katsoi, että se on melko tai erittäin tärkeää. Lähestymiskieltojen osalta vastaava prosenttiosuus oli 88 % ja yleisen työllisyystilanteen parantamisen osalta 87 %.

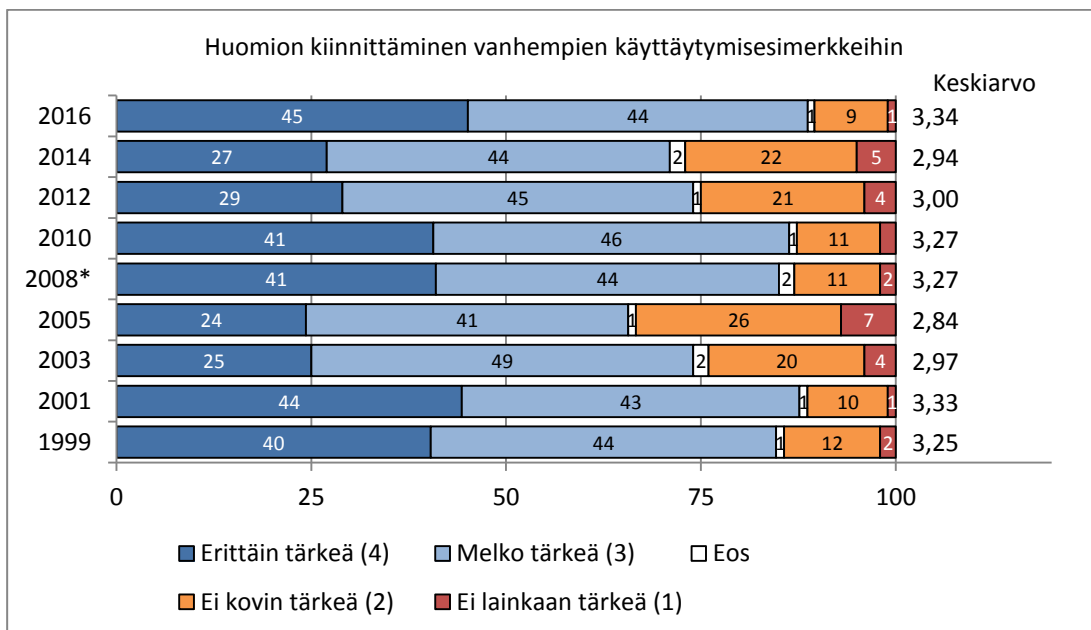
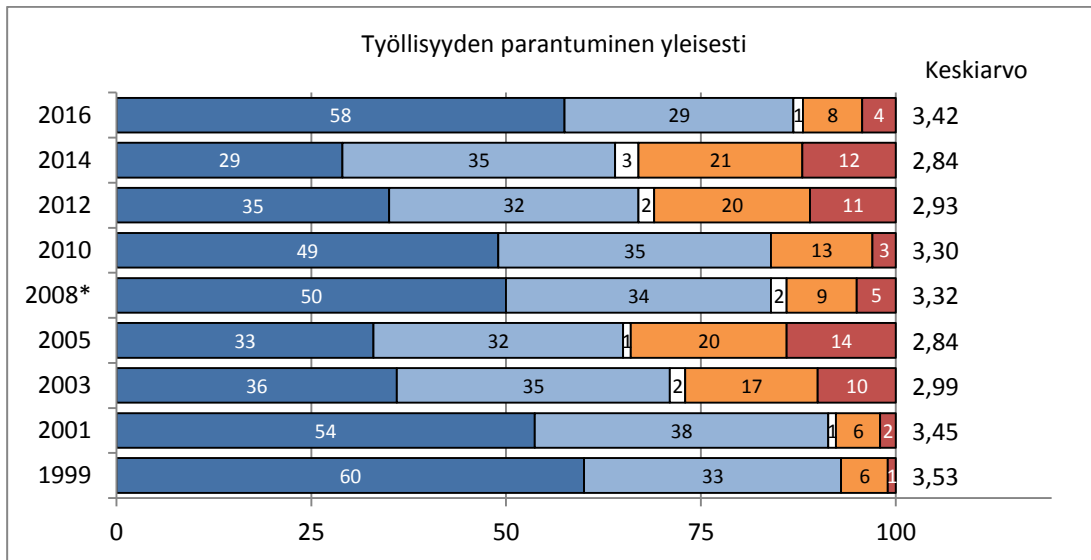
Toimenpiteille, jotka koettiin keskimääräistä vähemmän tärkeiksi, oli yhteistä konkreettinen puuttuminen erilaisiin järjestyshäiriöihin ja rikollisuuteen. Juopottelun kieltämistä julkisilla paikoilla piti melko tai erittäin tärkeänä 57 %, pros-

tituution täyskieltoa ja samanaikaista prostituution valvonnan lisäämistä 61 % ja nollatoleranssiperiaatteen noudattamista poliisitoiminnan käytännössä eli poliisin aiempaa tehokkaampaa puuttumista myös pieniin rikoksiin ja rikkomuksiin 72 % vastaajista.

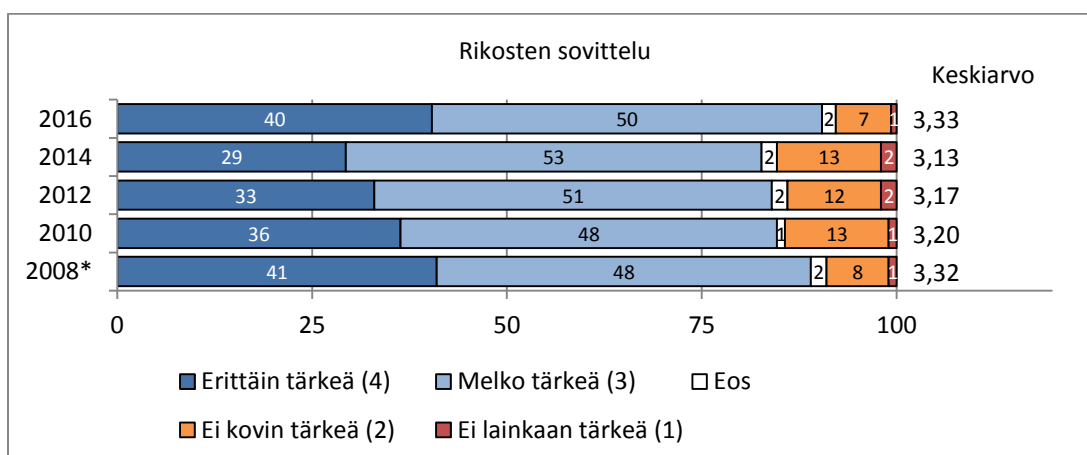
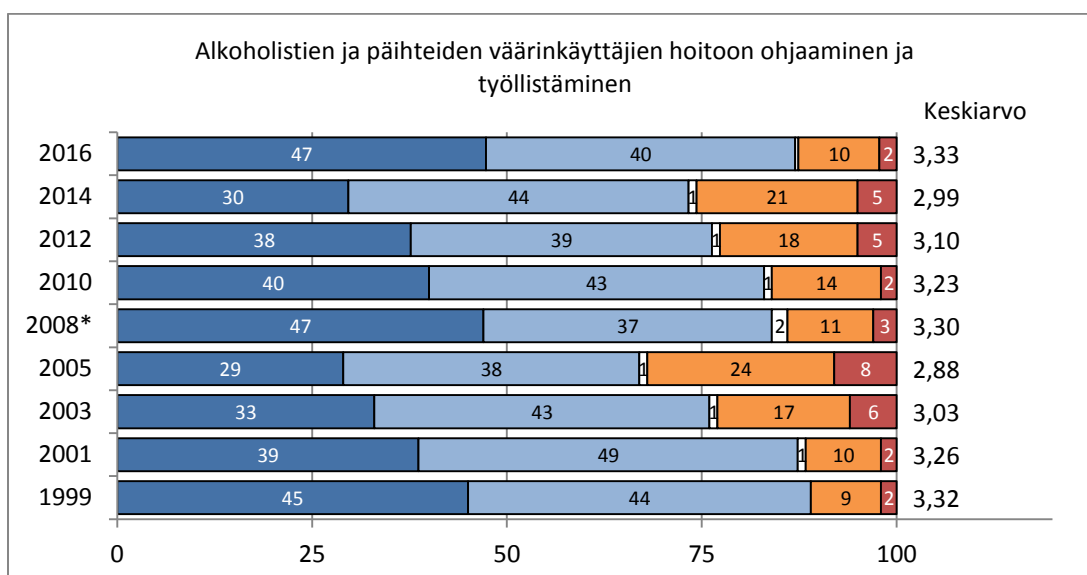
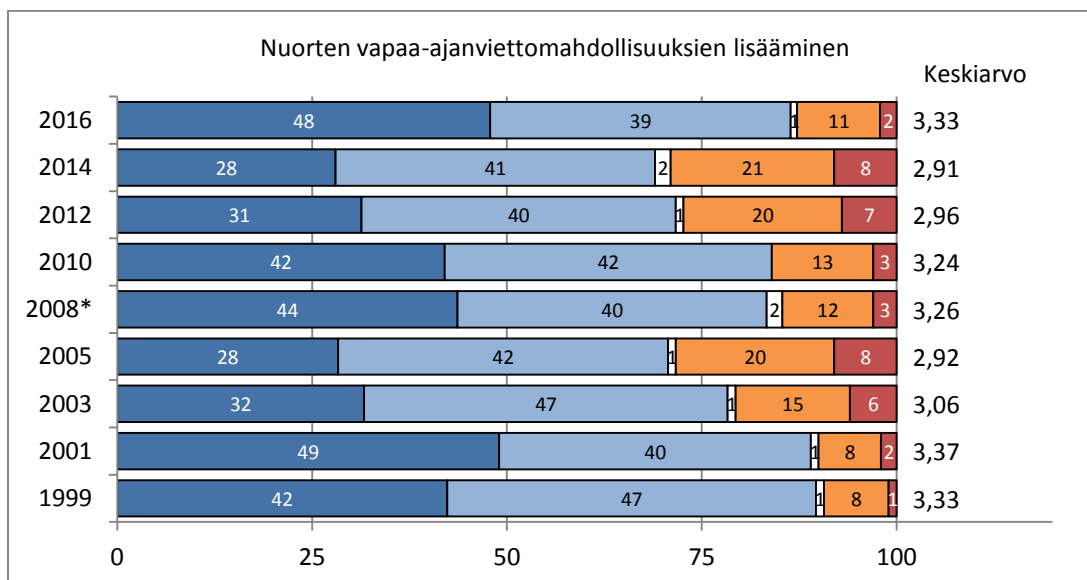
Kuvio 3.10a. Miten tärkeinä pidätte seuraavia asioita poliisin hoitaman yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta? Toimenpiteet 1–3 (%)

* Tieto kerätty vuoden 2007 sijasta vuonna 2008

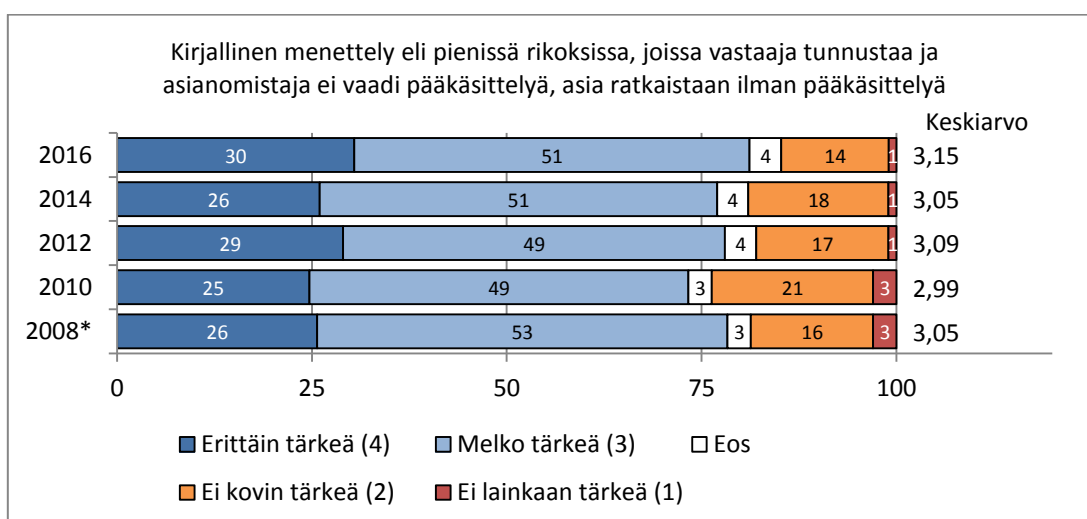
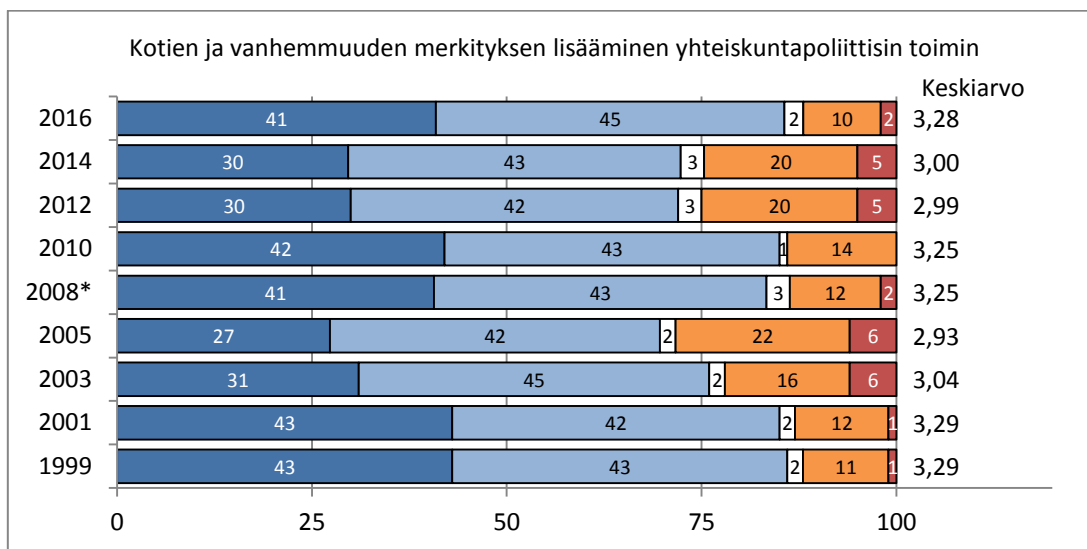
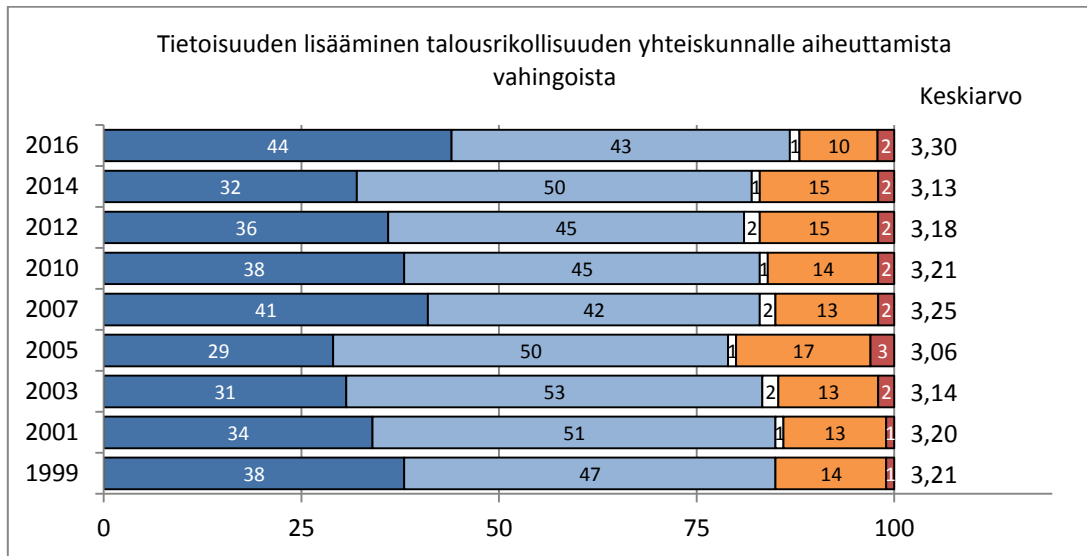
Kuvio 3.10b. Miten tärkeinä pidätte seuraavia asioita poliisin hoitaman yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta? Toimenpiteet 4–5 (%)

* Tieto kerätty vuoden 2007 sijasta vuonna 2008

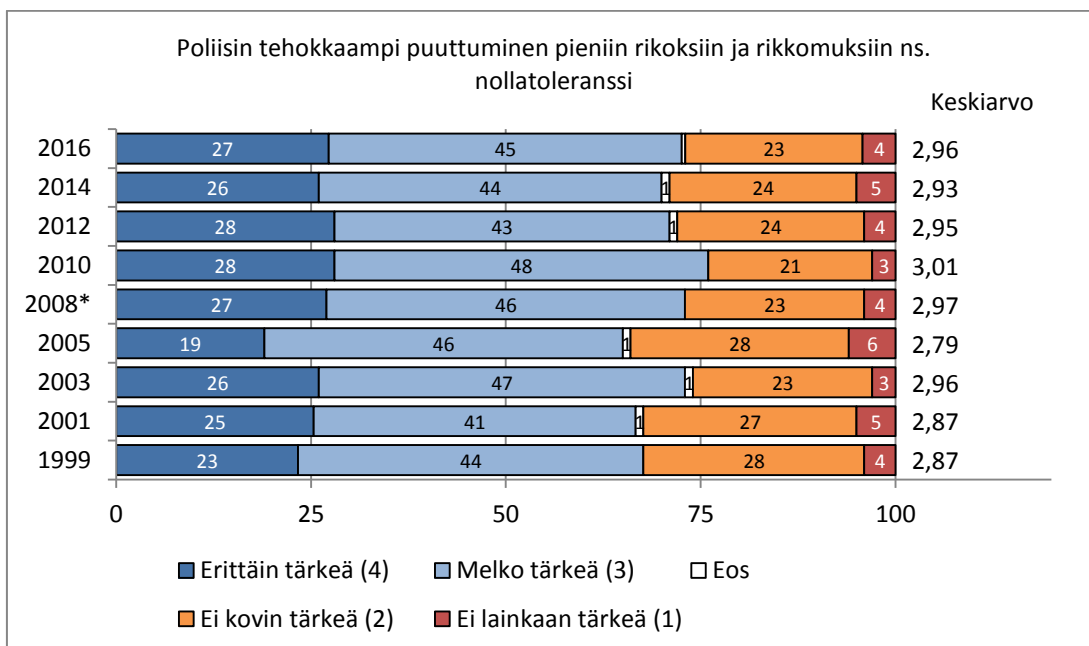
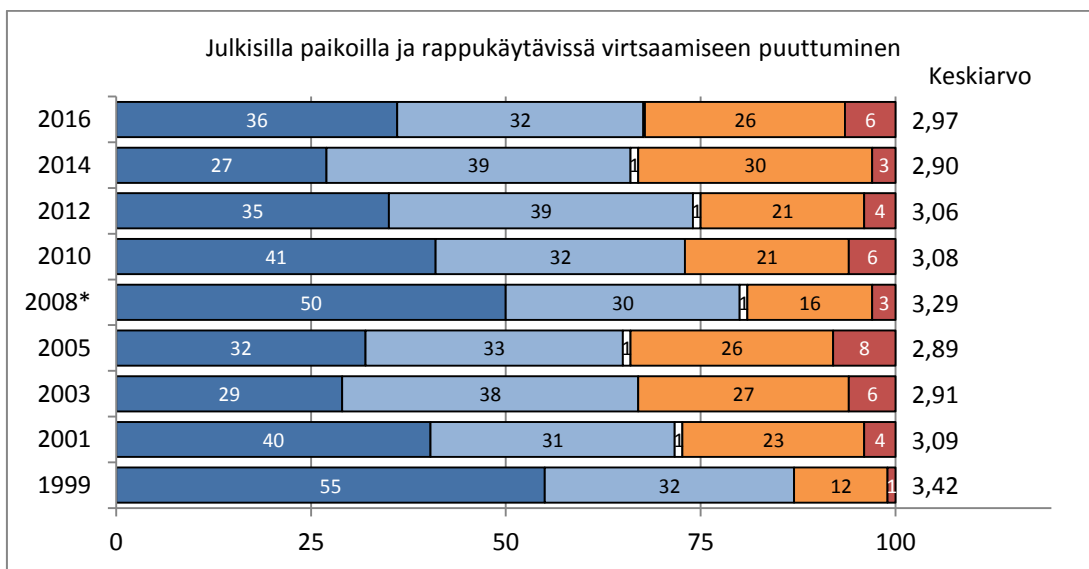
Kuvio 3.10c. Miten tärkeinä pidätte seuraavia asioita poliisin hoitaman yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta? Toimenpiteet 6–8 (%)

* Tieto kerätty vuoden 2007 sijasta vuonna 2008

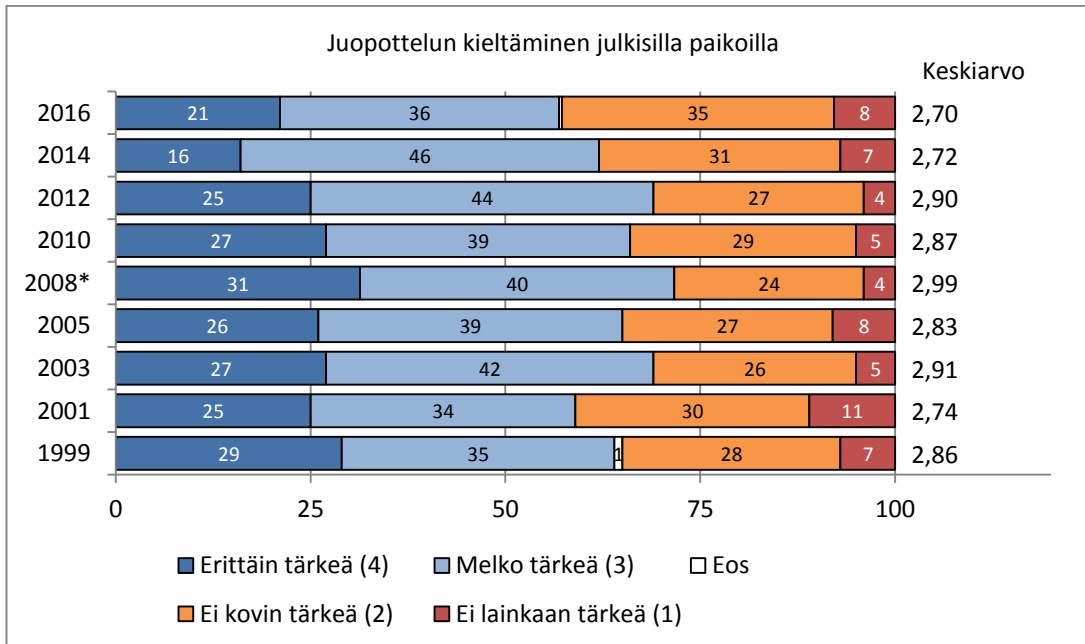
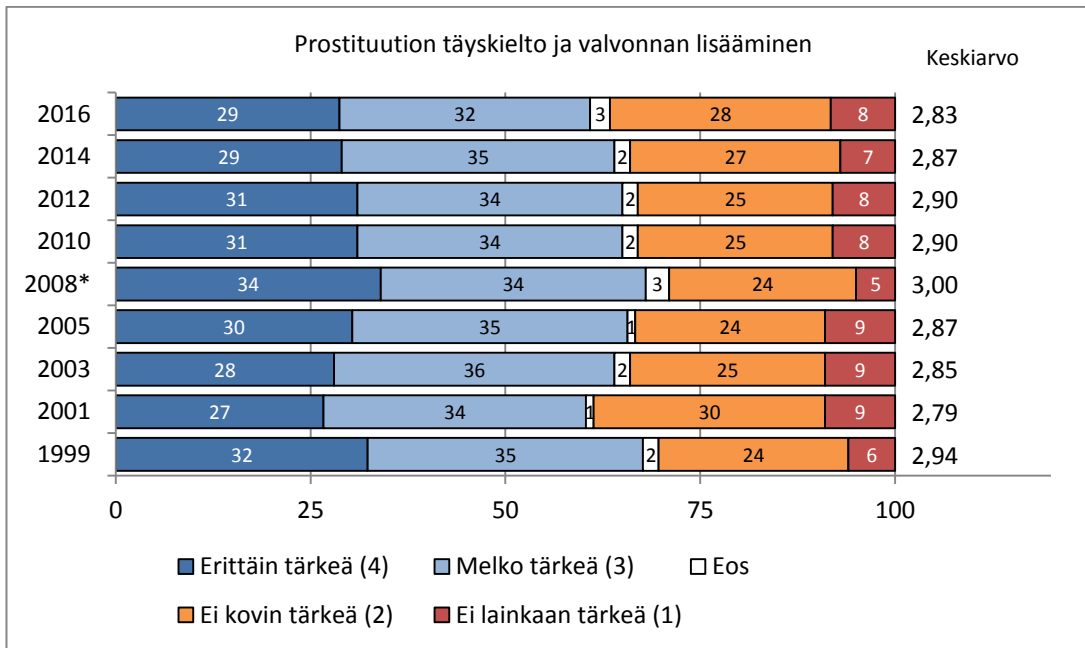
Kuvio 3.10d. Miten tärkeinä pidätte seuraavia asioita poliisin hoitaman yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta? Toimenpiteet 9–11 (%)

* Tieto kerätty vuoden 2007 sijasta vuonna 2008

Kuvio 3.10e. Miten tärkeinä pidätte seuraavia asioita poliisin hoitaman yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta? Toimenpiteet 12–13 (%)

* Tieto kerätty vuoden 2007 sijasta vuonna 2008

Kuvio 3.10f. Miten tärkeinä pidätte seuraavia asioita poliisin hoitaman yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta? Toimenpiteet 14–15 (%)

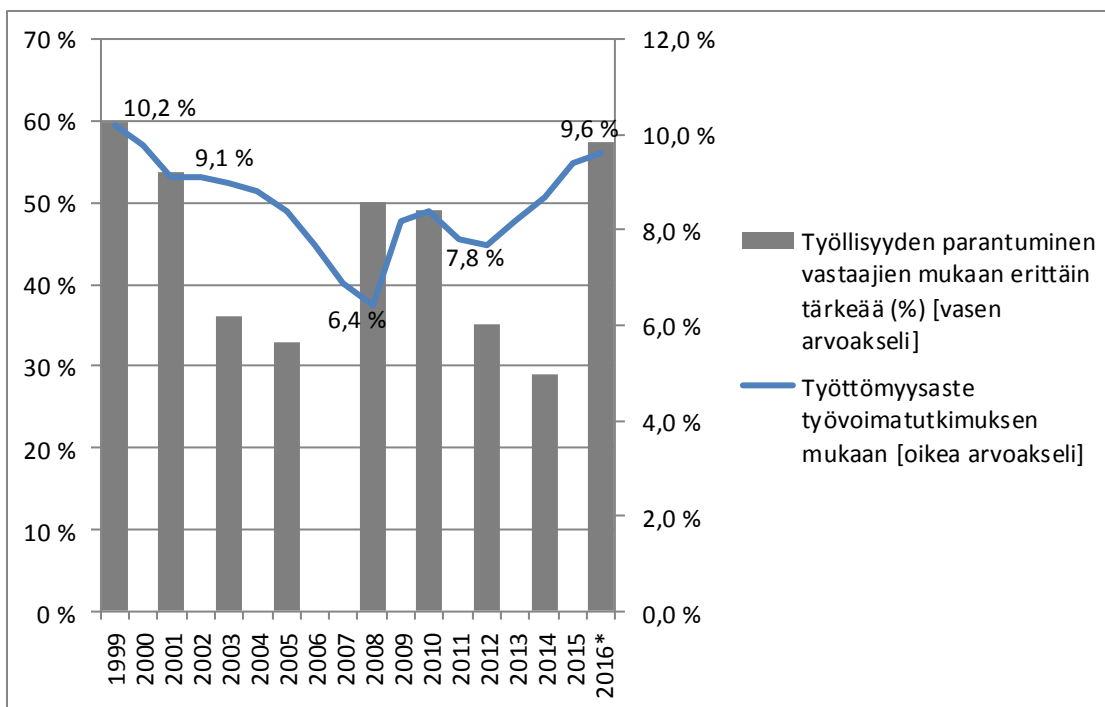
* Tieto kerätty vuoden 2007 sijasta vuonna 2008

Vastaajien arvioiden mukaan työllisyystilanteen parantamisen merkitys on lisääntynyt kaikkein voimakkaimmin viime vuosien aikana. Tämä on ymmärrettävää, koska Suomen työttömyysaste oli vuoden 2016 ensimmäisellä neljänneksellä korkeimmalla tasollaan viiteentoista vuoteen.

Työvoimatutkimusten mukaan työttömyysprosentti on noussut viime vuosien aikana ensin 7,8 prosentista (2011) 8,2 prosenttiin (2013) ja sen jälkeen edelleen 9,4 prosenttiin (2015). Vuoden 2016 ensimmäisen neljänneksen työttömyysaste oli 9,6 %. Työttömyysaste oli näin korkea edellisen kerran vuonna 1999, jolloin se oli 10,2 %. (Työpoliittinen aikakauskirja 2/2016.)

Pitkäaikaistyöttömyydestä uhkaa tulla ongelma, koska nuorisotyöttömyyden nykyinen taso on korkea ja koska työvoimapolitiittisten toimenpiteiden piirissä on niin paljon työikäisiä henkilöitä. Tämä tarkoittaa, että vaikka työllisyystilanne paransi 2010-luvun jälkipuoliskolla, työttömyys ei vähene samaan tahtiin.

Pitkäaikaistyöttömien määrä Suomessa on kolminkertaistunut vuodesta 2009 vuoteen 2016. Kesäkuun 2016 lopussa yli vuoden työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömiä oli 126 800. Yli kaksi vuotta yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli 57 500. (Työllisyyskatsaus, Kesäkuu 2016.) Valtiovarainministeriön kansantalousosaston ennusteen mukaan työttömyysaste vuonna 2018 on 8,7 % (VM, 2016).

Kuvio 3.11. Suomen työttömyysaste 1999–2016 ja poliisibarometrin vastaajien arvio työllisyyden merkityksestä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden osatekijänä

Työttömyysasteiden aikasarjan lähde: Työpoliittinen aikakauskirja 2/2016

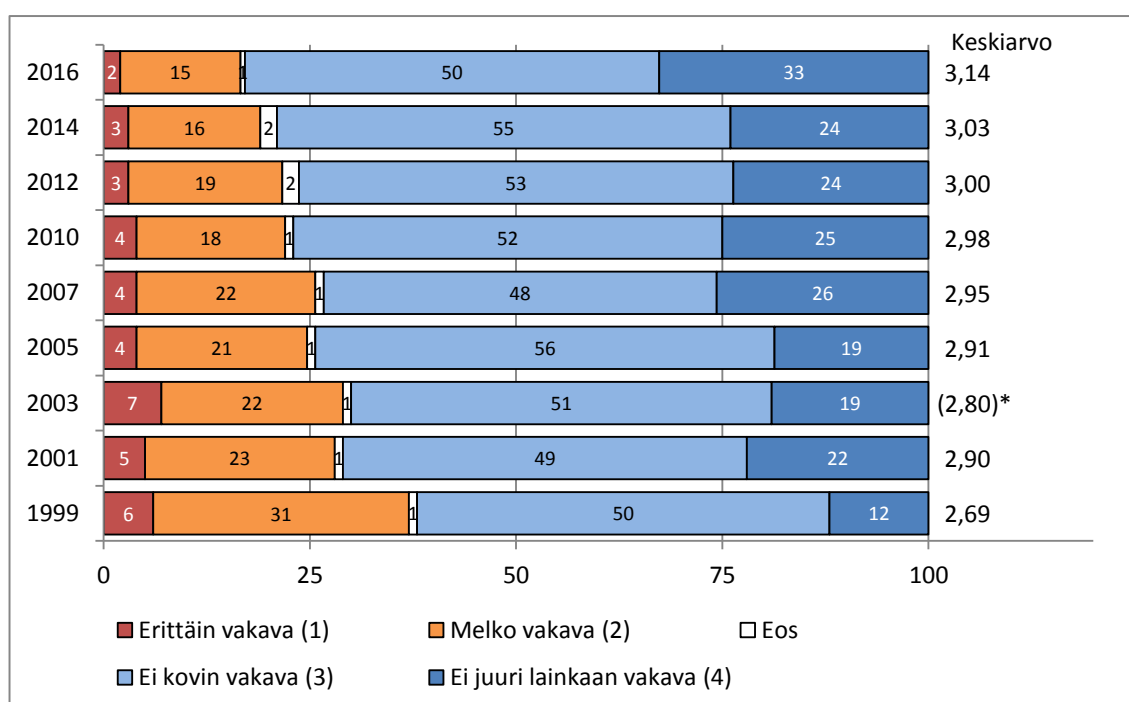
* Vuoden 2016 ensimmäisen neljänneksen työttömyysaste

4 Rikollisuuden kokemukset ja rikostorjunta

4.1 Rikollisuus omissa lähiympäristöissä

Kun haastateltavilta kysyttiin, ”Kuinka vakavana ongelmana pidätte rikollisuutta lähiympäristössänne,” 83 % vastasi, että rikollisuustilanne ei ole kovin vakava tai ei juuri lainkaan vakava. Haastatelluista 17 % piti lähiympäristönsä rikollisuustilannetta melko tai erittäin vakavana. Erittäin vakavana tilannetta piti 2 % haastatelluista.

Tulokset olivat nyt myönteisempiä kuin kertaakaan mittaushistorian aikana. Vuonna 1999 yhteensä 62 % vastaajista ajatteli, että rikollisuustilanne ei ole kovin vakava tai ei juuri lainkaan vakava. Samana vuonna tilannetta piti melko tai erittäin vakavana 37 % tutkimukseen haastatelluista henkilöistä. Muutos vuoden 1999 tilanteesta tähän päivään on suhteellisen suuri.

Kuvio 4.1. Kuinka vakavana ongelmana pidätte rikollisuutta lähiympäristössänne, onko se ... (%)

* Laskennallinen, ei havaittu keskiarvo. Luku on laskettu tähän raporttiin aiemmin raportoitujen jakaumatietojen perusteella. Käyhkön ja Hannosen (2015) mukaan vuodelta 2003 ei ole käytettävissä vertailukelpoista keskiarvoa, kuitenkin jakaumatiedot ovat täydellisinä käytettävissä.

4.2 Huoli eri rikosilmiöistä

Vastaajilta kysyttiin poliisibarometrissa, mitkä yksittäiset rikosilmiöt heitä huolestuttavat. ”Missä määrin seuraavat asiat ja ilmiöt huolestuttavat Teitä ...?” [1 = Ei lainkaan, 2 = Melko vähän, 3 = Melko paljon, 4 = Erittäin paljon; En osaa sanoa]

Arvioita pyydettiin yhteensä 12 eri rikosilmiöstä. Näitä olivat muun muassa rattijuoppous, pahoinpitelyt ja asunomurrot.

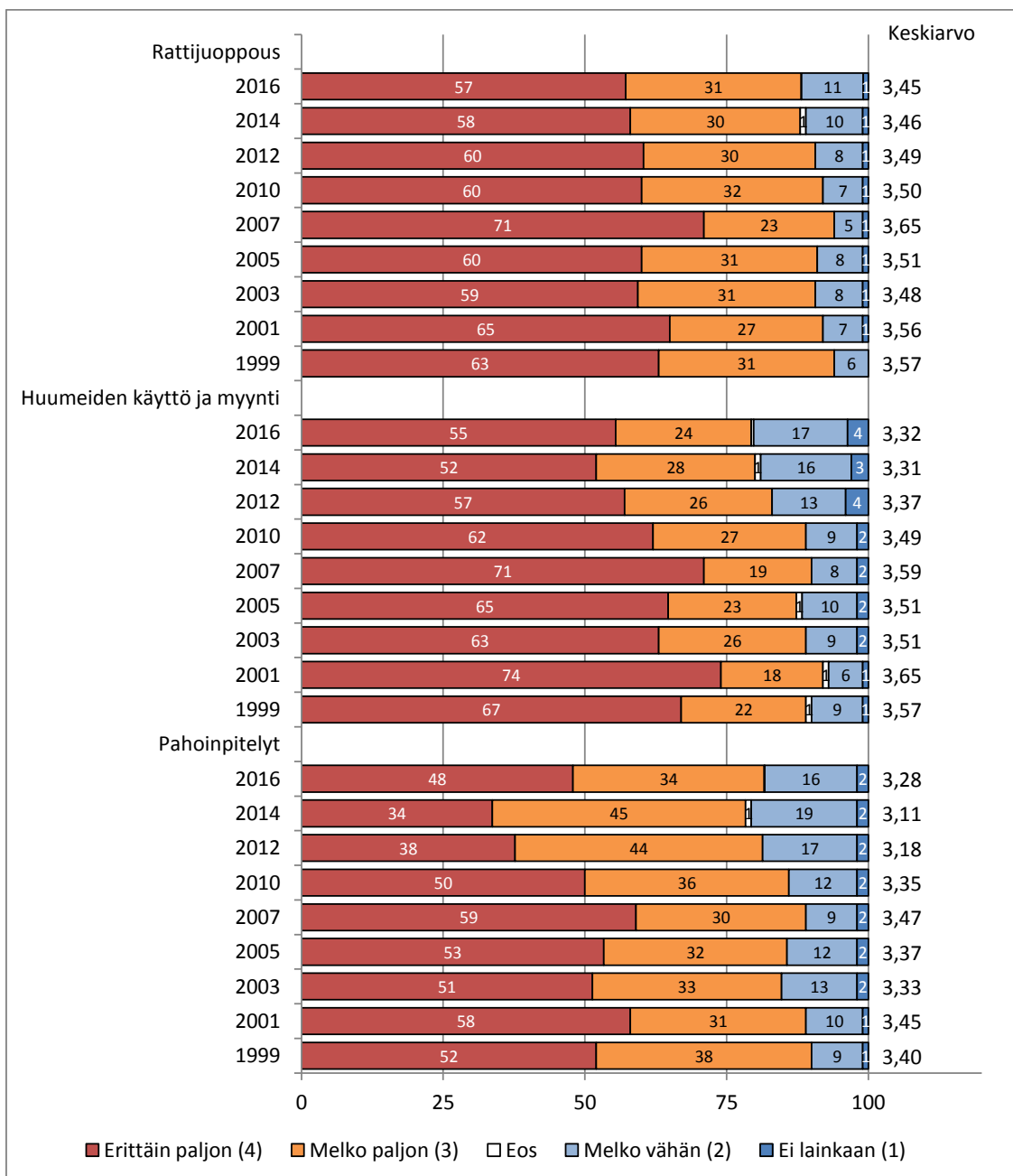
Rattijuoppous huolestutti vastaajia mainituista rikosilmiöistä eniten, 57 % vastaajista valitsi vaihtoehdon erittäin paljon. Vähintään puolta kaikista vastaajista huolestuttivat erittäin paljon myös ampuma-aseella tehdyt rikokset (56 %), huumeiden käyttö ja myynti (55 %) sekä seksuaalinen ahdistelu ja väkivalta (50 %). Pahoinpitelyt huolestuttivat erittäin paljon 48 prosenttia vastaajista. Yhteistä näille rikoslajeille on, että ne ovat henkeä, terveyttä ja henkilökohtaista vapautta ja koskemattomuutta loukkaavia vakavia rikosilmiöitä.

Sen sijaan rikosilmiöt, joissa tekijä ei loukkaa uhrin henkilökohtaista vapautta tai koskemattomuutta, kuten järjestyshäiriöt, omaisuusrikokset ja tietoverkkorikollisuus, huolestuttivat suomalaisia edellä lueteltuja rikosilmiöitä vähemmän. Haastattelussa mainituista ilmiöistä tällaisia olivat muun muassa nuorison kerääntyminen keskustoihin ja julkisiin paikkoihin (huolestutti erittäin paljon 6 prosenttia vastaajista), juopuneet julkisilla paikoilla (10 %), autovarkaudet (17 %), ilkivalta ja vandalismi (24 %), alaikäisten juopottelu (30 %) ja tietoturvaluus Internetissä (25 %).

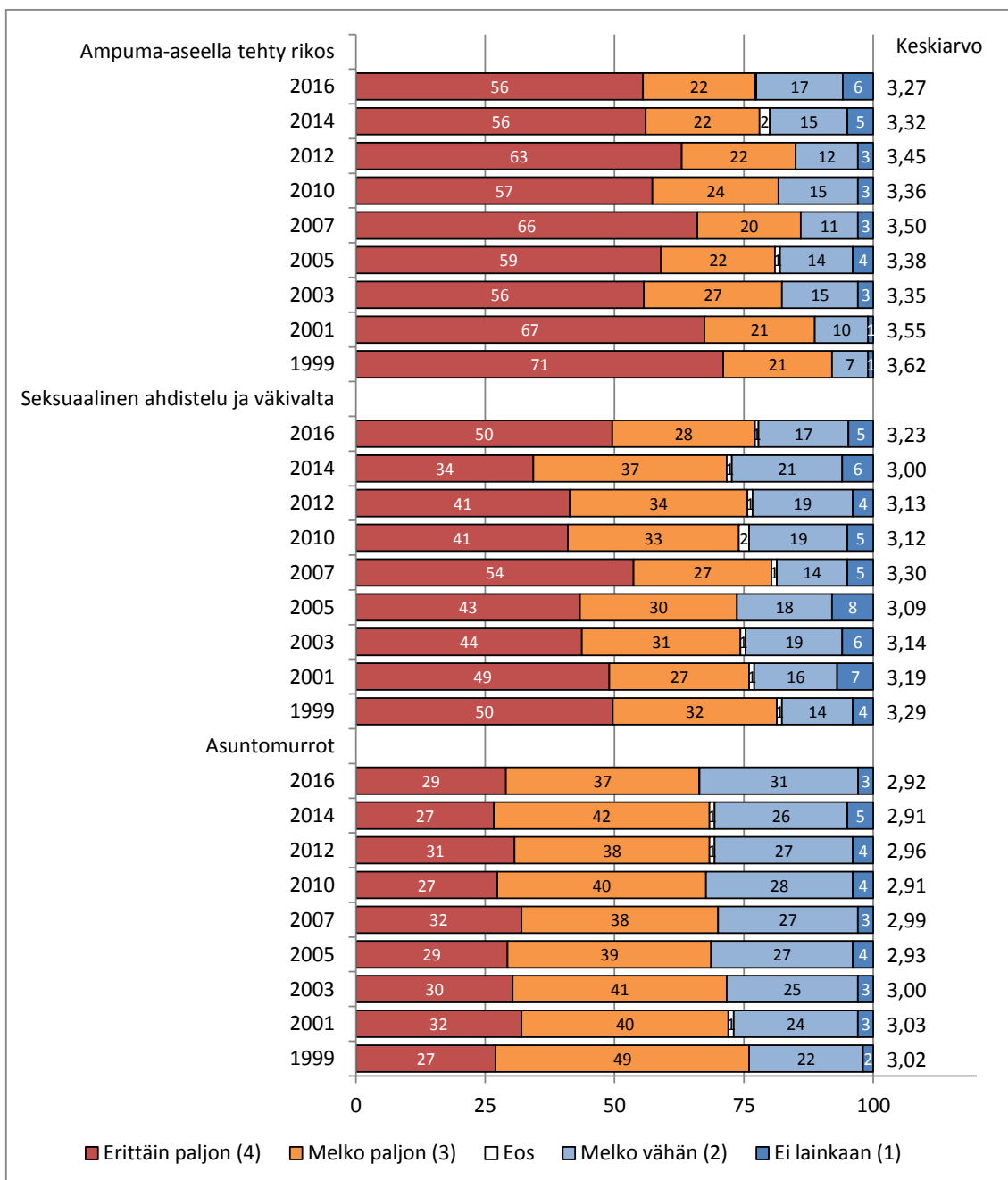
Kehityssuunta on pääosin myönteinen. Huoli rikosilmiöistä on vähentynyt viime vuosina.

Pitkän aikavälin myönteiseen kehitykseen on kolme poikkeusta: seksuaalinen ahdistelu ja väkivalta, asuntomurrot ja niiden yritykset sekä tietoturvaluus Internetissä. Huoli seksuaalisesta ahdistelusta ja väkivallasta on lisääntynyt vuodesta 2010 vuoteen 2016 ja on nyt käytännössä samalla tasolla kuin vuonna 1999. Huoli asuntomurroista on samalla tasolla kuin vuonna 2010 ja vain vähän alempana kuin vuonna 1999. Huoli tietoturvaluudesta on suurempaa kuin vuonna 2010 ja selvästi suurempaa kuin vuonna 1999.

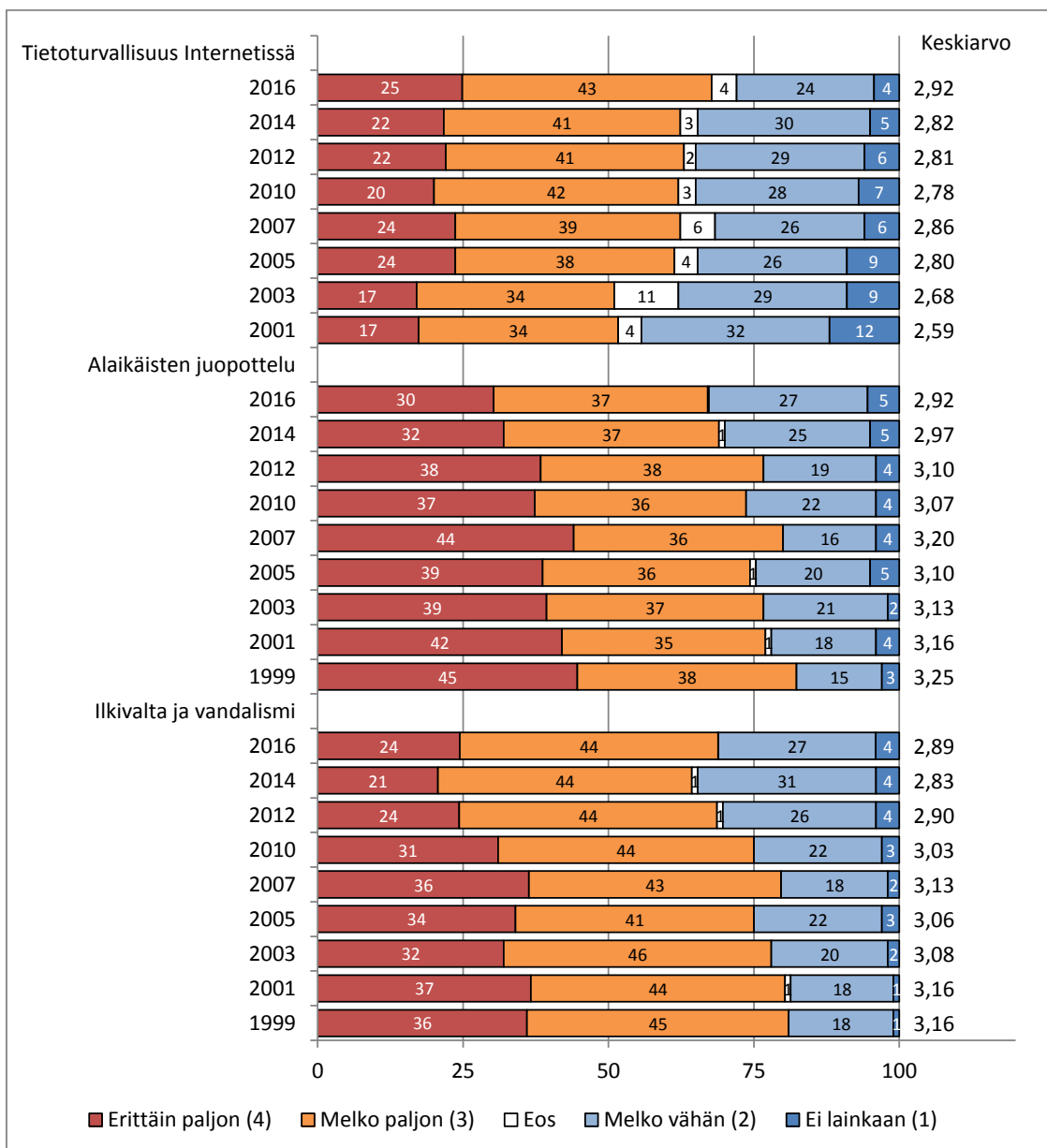
Seksuaalinen ahdistelu ja väkivalta huolestuttivat etenkin keskimääräistä nuorempia naisia. Alle 50-vuotiaista naisista 60,8 % vastasi vuoden 2016 tutkimuksessa, että ilmiö huolestuttaa heitä erittäin paljon (n (painotettu) = 1 148). Vuoden 2010 tutkimuksessa 45,5 % alle 50-vuotiaista naisista vastasi, että seksuaalisen ahdistelu ja väkivalta huolestuttavat heitä erittäin paljon (n (painotettu) = 1 165).

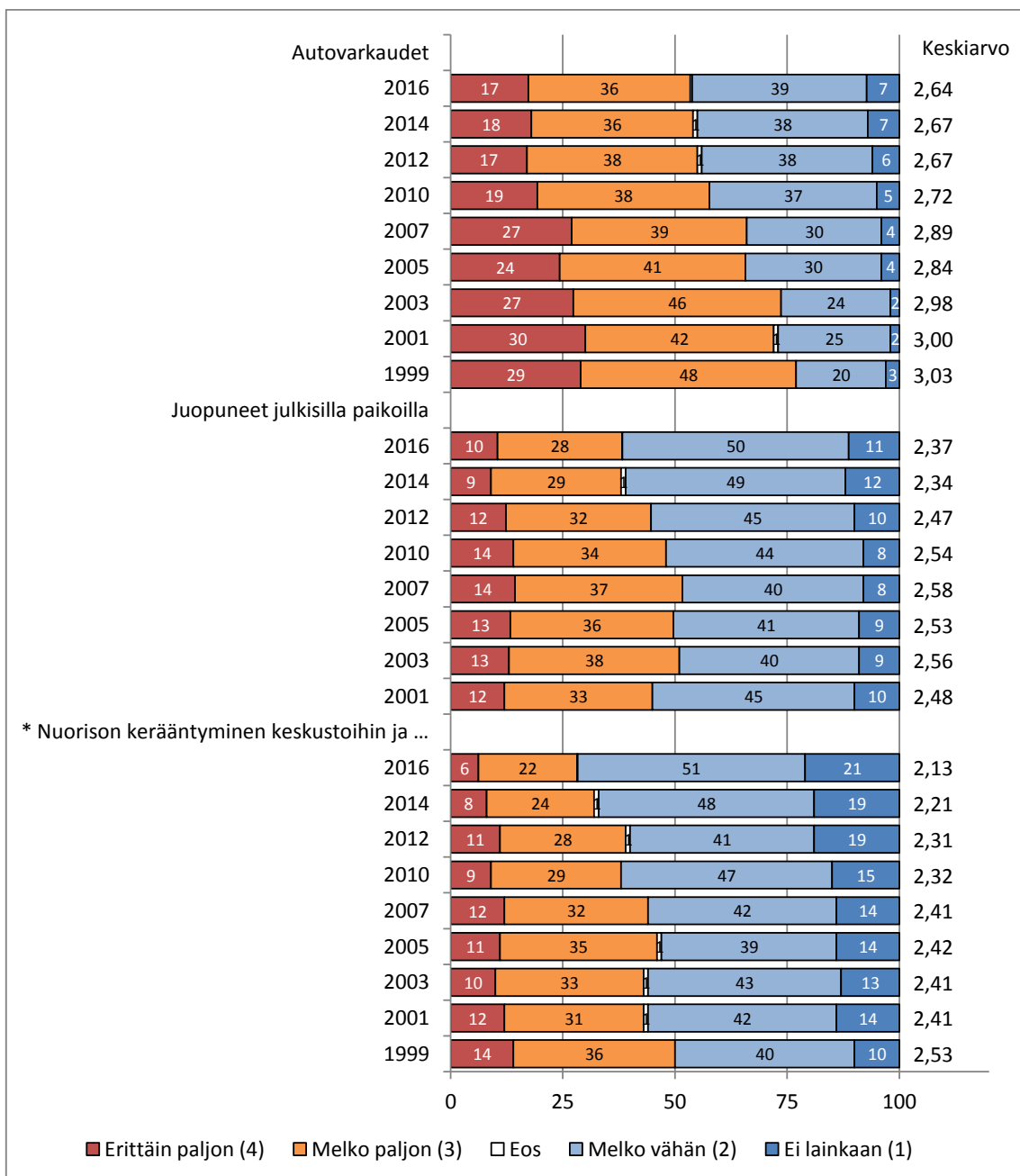
Kuvio 4.2a. Missä määrin seuraavat asiat ja ilmiöt huolestuttavat Teitä ...? (%)

Kuvio 4.2b. Missä määrin seuraavat asiat ja ilmiöt huolestuttavat Teitä ...? (%)

Kuvio 4.2c. Missä määrin seuraavat asiat ja ilmiöt huolestuttavat Teitä ...? (%)

Kuvio 4.2d. Missä määrin seuraavat asiat ja ilmiöt huolestuttavat Teitä ...? (%)

* Kuviossa kysymys lyhennettynä. Kysymys haastattelumakkeessa: "Nuorison kerääntyminen keskustoihin ja julkisiin paikkoihin"

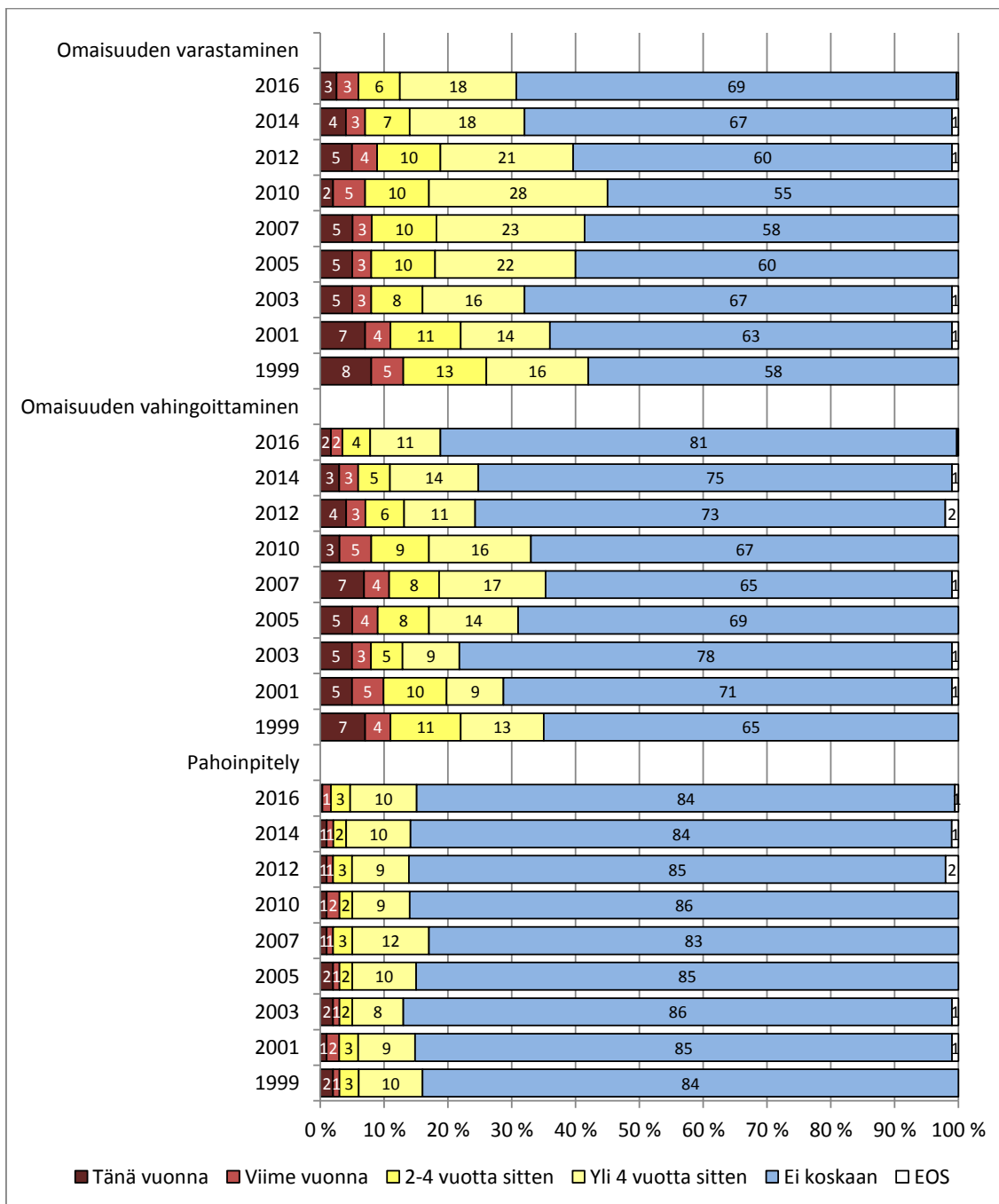
4.3 Kansalaiset rikosten kohteina

Vastaajilta kysyttiin kysymyksiä myös omakohtaisista rikollisuuskokemuksista, muun muassa sitä, onko henkilö itse joutunut jonkin rikoksen uhriksi, tai ollut rikoksen silminnäkijänä, tai onko hän toiminut asianomistajana tai todistajana rikosprosessissa. Vastaajilta kysyttiin myös, ovatko he rikosprosessin asianomistajina tai todistajina kokeneet uhkailua tai painostusta.

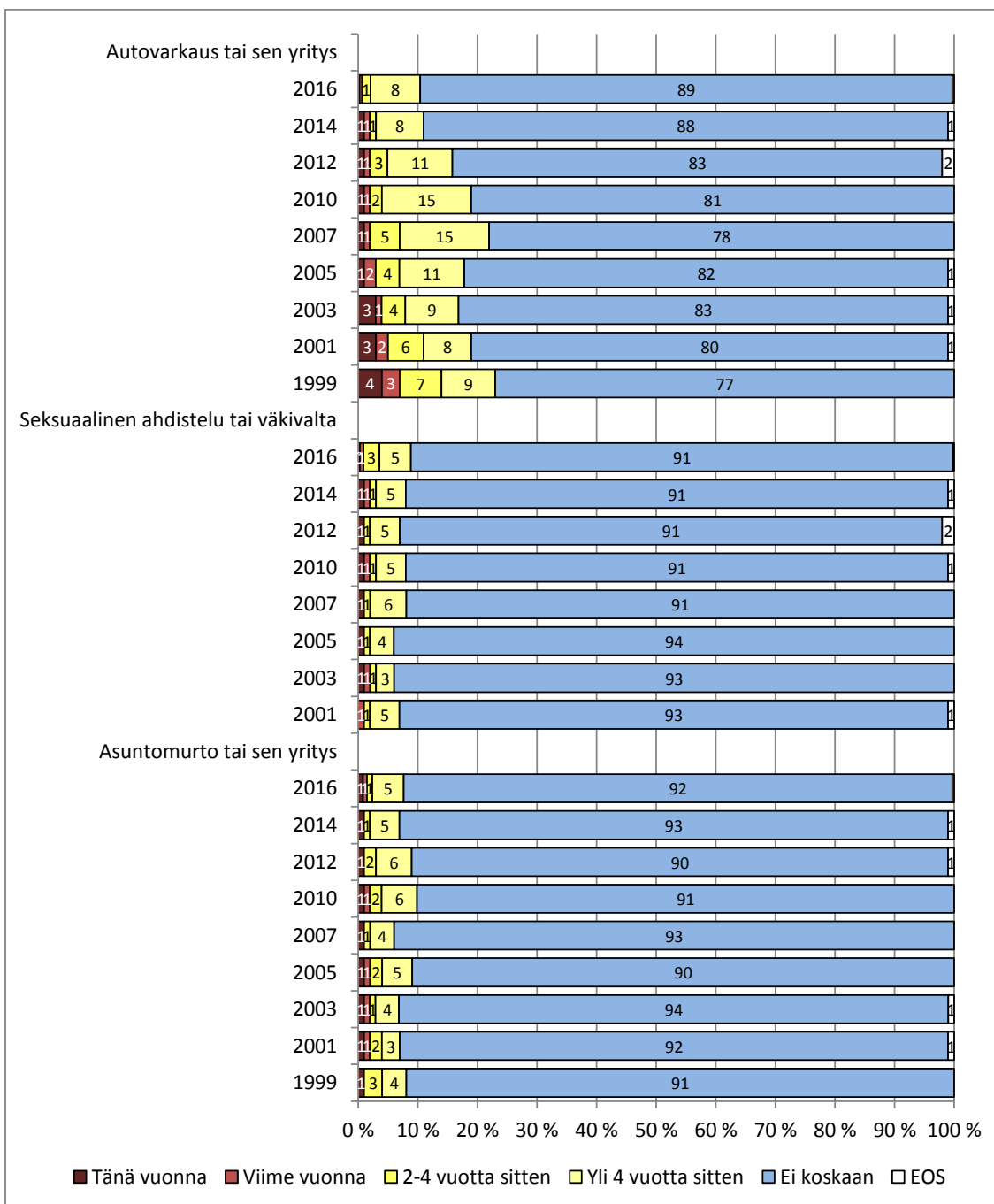
Rikoksen uhriksi tai kohteeksi joutumisesta kysyttiin vastaajilta rikoslajeittain, "Oletteko joutunut jonkin seuraavien rikosten uhriksi tai kohteeksi ...?" [Tänä vuonna, Viime vuonna, 2–4 vuotta sitten, Yli 4 vuotta sitten, Ei koskaan; En osaa sanoa] Rikoslajeja, joita kysymys koski, oli yhteensä kahdeksan, muun muassa omaisuuden varastaminen, pahoinpitely ja aseellinen uhkaus.

Yleisimmin vastaajat ovat oman ilmoituksensa mukaan joutuneet omaisuuden varastamisen ja vahingoittamisen sekä pahoinpitelyn uhreiksi. Yhteensä 30 % vastaajista on joutunut omaisuuden varastamisen uhriksi ainakin kerran elämässään. Vastaajista 19 % ilmoitti, että omaisuutta on joskus vahingoitettu ja 14 %, että on joskus joutunut pahoinpitelyn uhriksi. Harvinaisimpia tässä suhteessa ovat olleet aseellisen uhkauksen kohteeksi joutuminen (5 % on ollut aseellisen uhkauksen kohteena ainakin kerran elämässään), asuntomurron tai sen yrityksen kohteeksi joutuminen (8 %) sekä seksuaalisen ahdistelun tai väkivallan kohteeksi joutuminen (9 %).

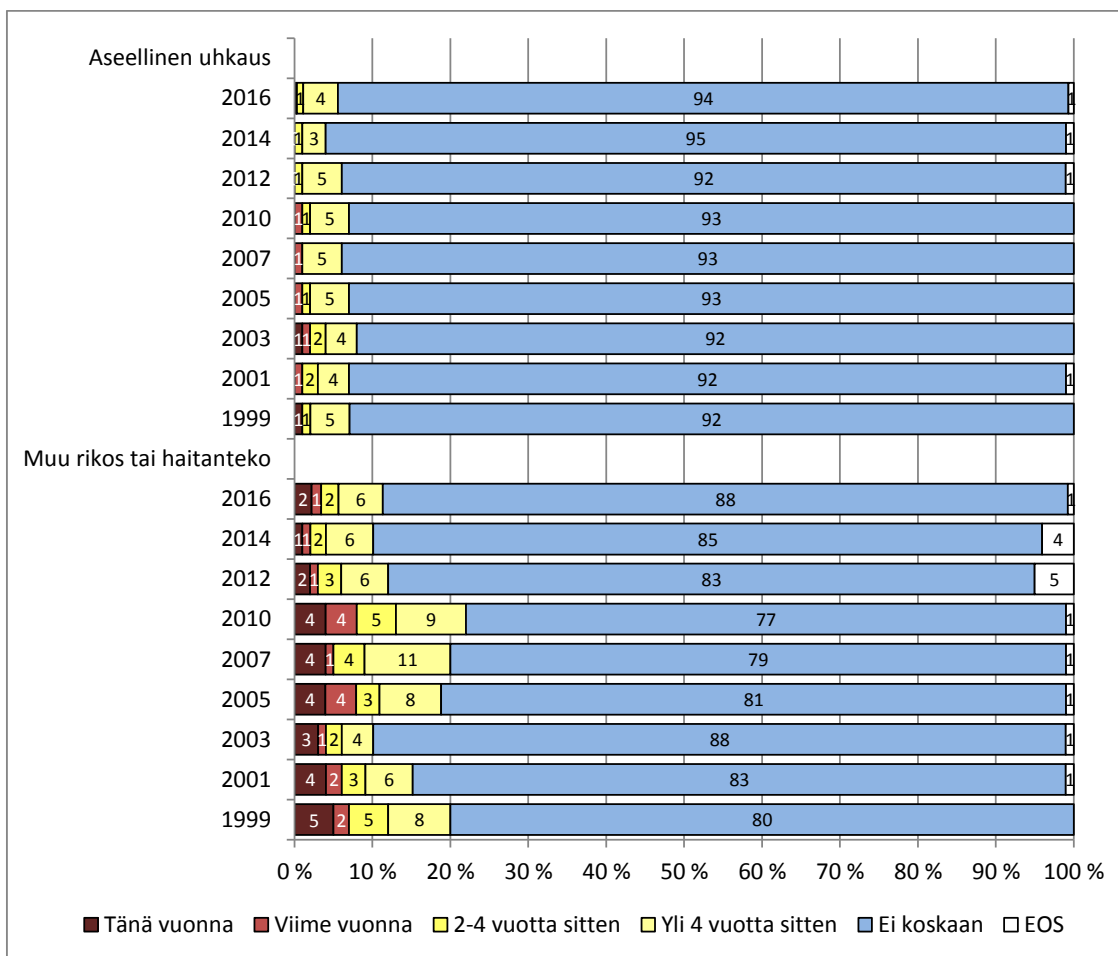
Vastaajien raportoinnin perusteella näyttää siltä, että koetut omaisuusrikokset – omaisuuden varastaminen, omaisuuden vahingoittaminen, autovarkaudet – ovat vähentyneet pitkän aikavälin kuluessa suhteellisen tasaisesti. Henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen kohdistuvien rikosten määrät – pahoinpitelyt, seksuaalinen ahdistelu tai väkivalta, – sekä asuntomurtojen tai niiden yritysten määrät, näyttävät sen sijaan olevan lähes ennallaan.

Kuvio 4.3a. Oletteko joutunut jonkin seuraavien rikosten uhriksi tai kohteeksi ...? (%)

Kuvio 4.3b. Oletteko joutunut jonkin seuraavien rikosten uhriksi tai kohteeksi ...? (%)

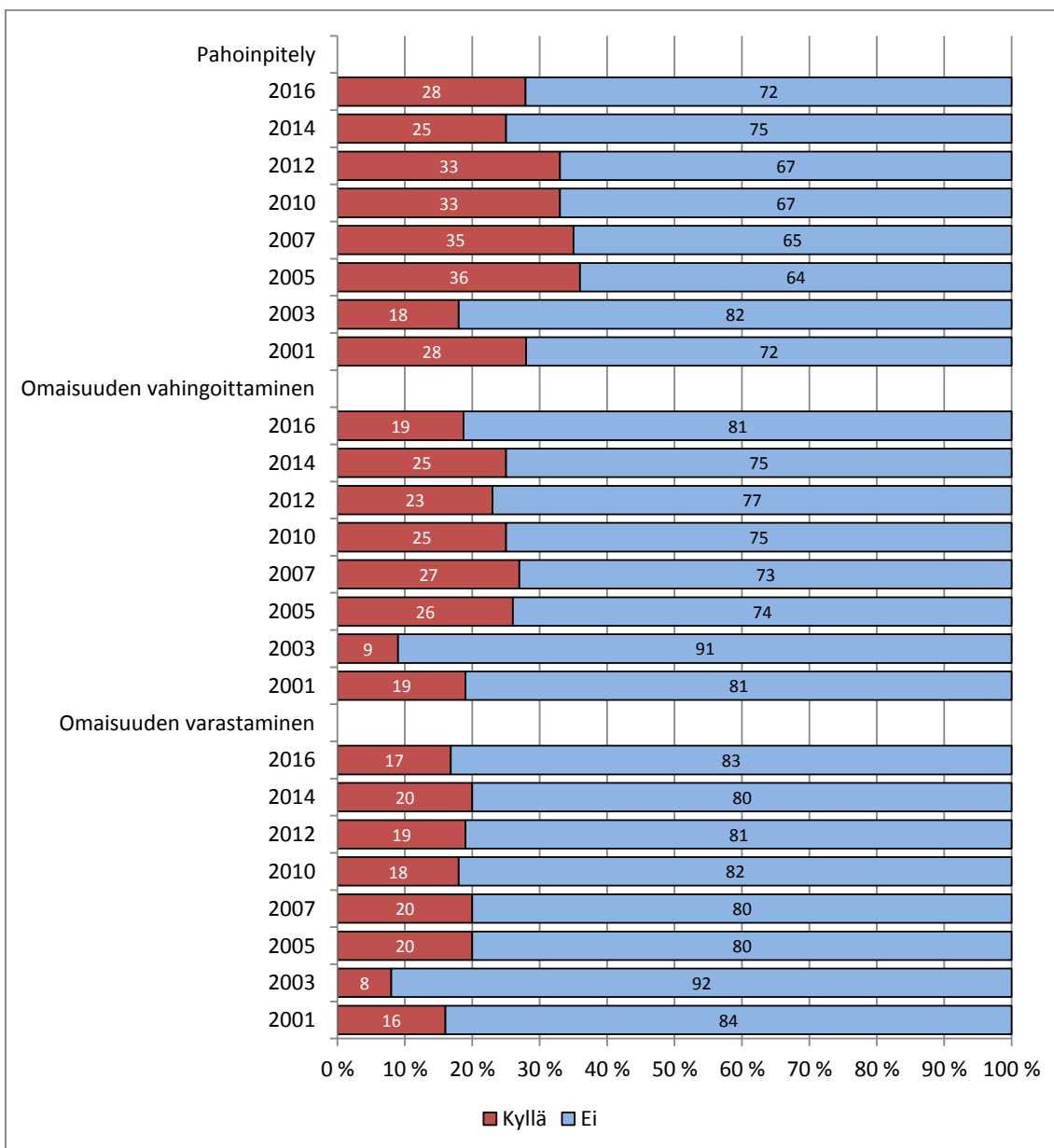

Kuvio 4.3c. Oletteko joutunut jonkin seuraavien rikosten uhriksi tai kohteeksi ...? (%)

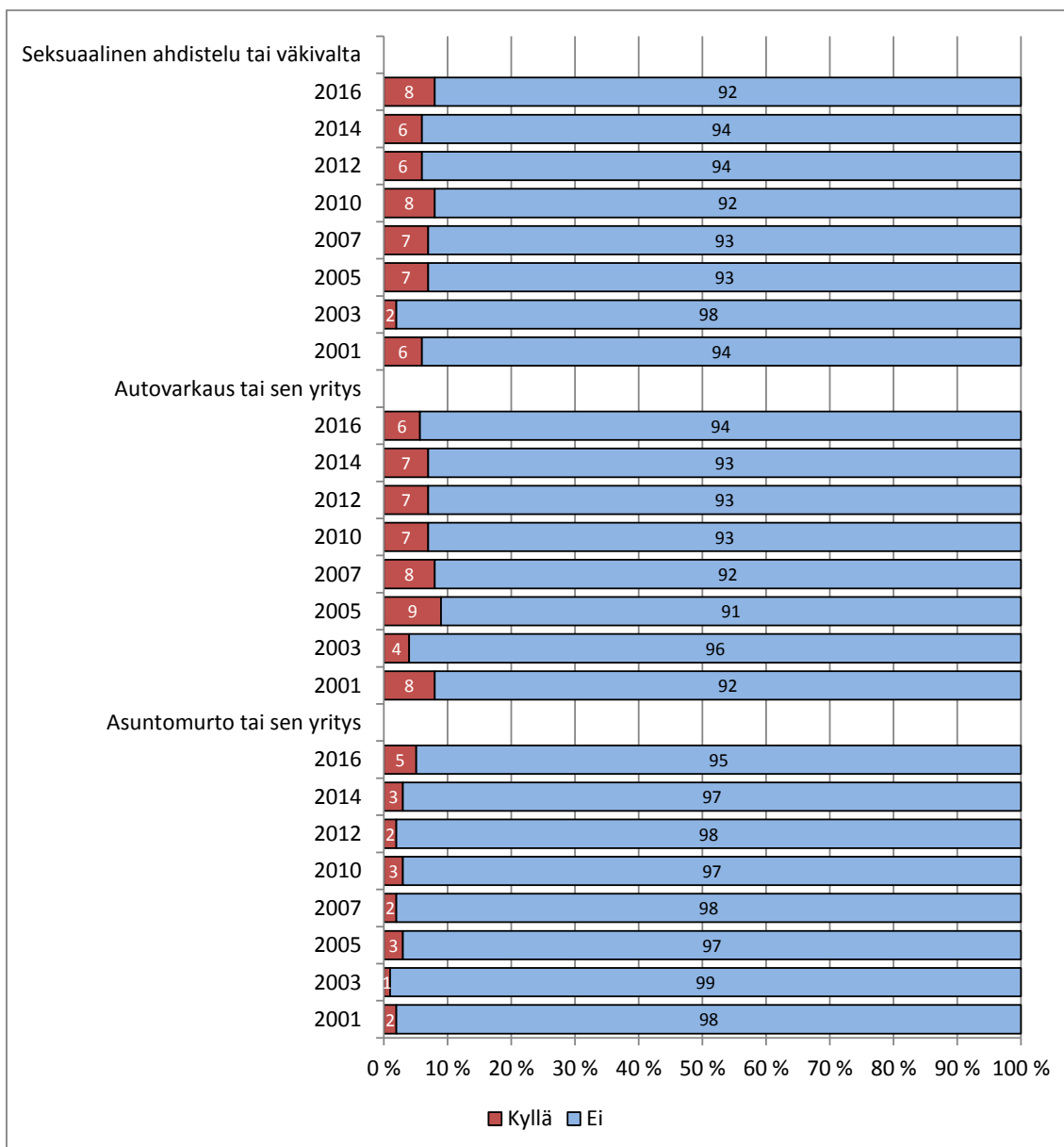
4.4 Kansalaiset rikosten silminnäkijöinä

Kysymys siitä, "Minkä rikosten silminnäkijäksi olette joutunut?", kysyttiin rikoslajeittain. Eniten on ollut pahoinpitelyjen silminnäkijöitä (28 %) sekä omaisuuden vahingoittamisen (19 %) ja varastamisen (17 %) silminnäkijöitä. Vähiten on ollut aseellisten uhkausten (4 %), asuntomurtojen tai niiden yritysten (5 %) ja autovarkauksien tai niiden yritysten (6 %) silminnäkijöitä.

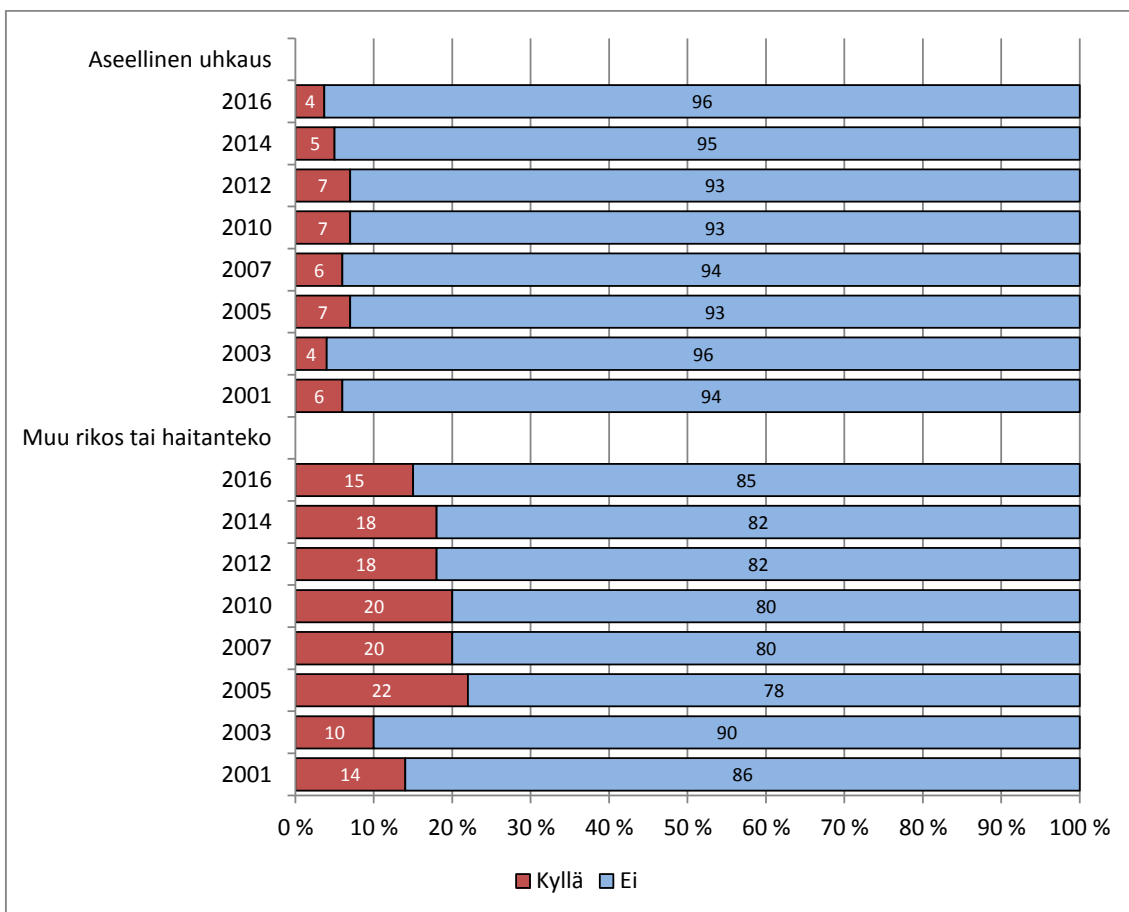
Vuoden 2010 jälkeen osuudet ovat laskeneet kaikissa muissa rikoslajeissa paitsi asuntomurroissa ja niiden yrityksissä (joissa osuus on noussut kaksi prosenttiyksikköä) ja seksuaalisessa ahdistelussa tai väkivallassa (joissa prosenttiosuus on sama kuin vuonna 2010). Yleisesti ottaen rikosten silminnäkijöitä on suunnilleen yhtä paljon kuin silloin, kun tätä asiaa kysyttiin poliisibarometritutkimuksen vastaajilta ensimmäisen kerran vuosituhannen alussa (2001). Muutamissa rikoslajeissa prosenttiosuudet ovat täsmälleen samat.

Kuvio 4.4a. Minkä rikosten silminnäkijäksi olette joutunut? (%)

Kuvio 4.4b. Minkä rikosten silminnäkijäksi olette joutunut? (%)

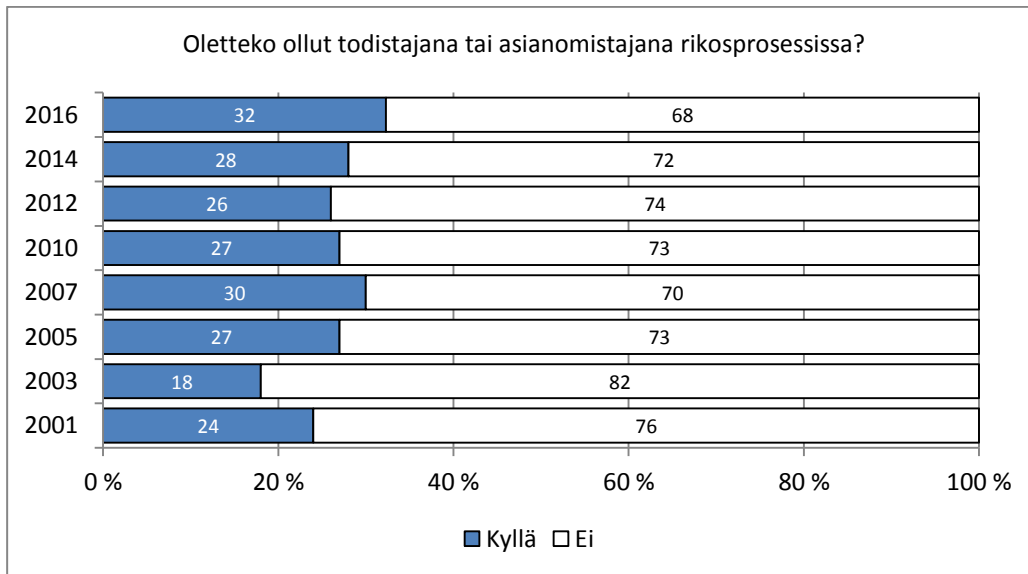

Kuvio 4.4c. Minkä rikosten silminnäkijäksi olette joutunut? (%)

4.5 Kansalaiset rikosten todistajina

Täysi riippumattomuus rikosprosessissa on kansalaisvapauksien ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen näkökulmasta ehdottoman tärkeä asia. Poliisibarometrin vastaajilta kysyttiin, ovatko he olleet todistajina tai asianomistajina rikosprosessissa. Sen lisäksi heiltä kysyttiin, "Oletteko kokenut uhkailua tai painostusta jonkun rikosprosessiin osallistuvan taholta? Jos olette niin kenen...?" [Vastaajan (rikoksesta epäilty), Vastaajan asiamies, Muu taho, Ei ole kokenut uhkailua tai painostusta]

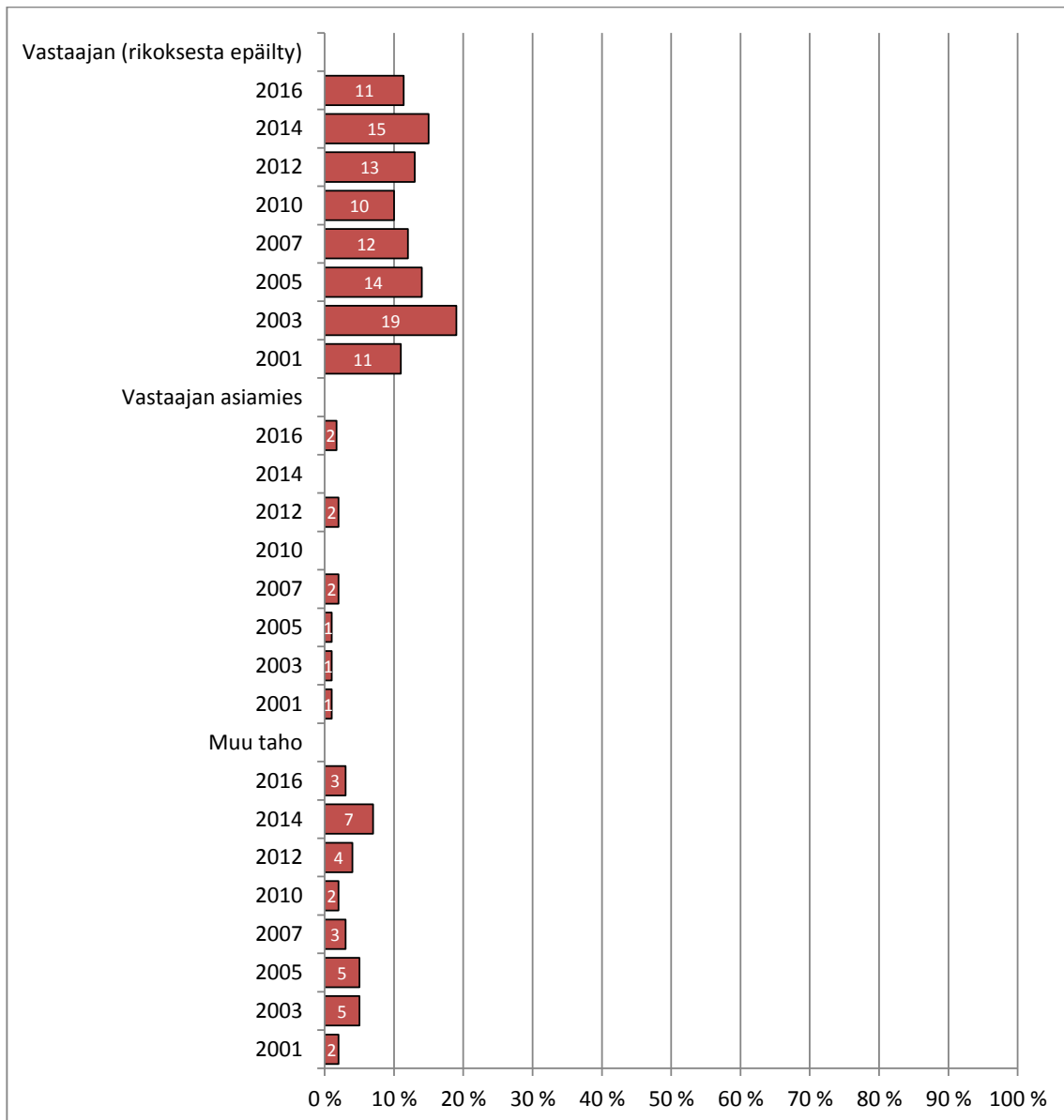
Jälkimmäisen kysymyksen osalta prosenttiosuudet lasketaan niistä, jotka ovat olleet todistajina tai asianomistajina rikosprosessissa. Heidän lukumääränsä oli n / N (painotettu) = 1 380 / 4 275 (32,3 %), n / N (painottamaton) = 298 / 1007. Rikosprosessissa todistajina tai asianomistajina mukana olleiden osuus on kasvanut suhteellisen tasaisesti. Vuonna 2001 heitä oli 24 % tutkimuksessa haastatelluista henkilöistä. Vuonna 2016 osuus oli 32 %. (Kuvio 4.5.)

Kuvio 4.5. Oletteko ollut todistajana tai asianomistajana rikosprosessissa? (%)

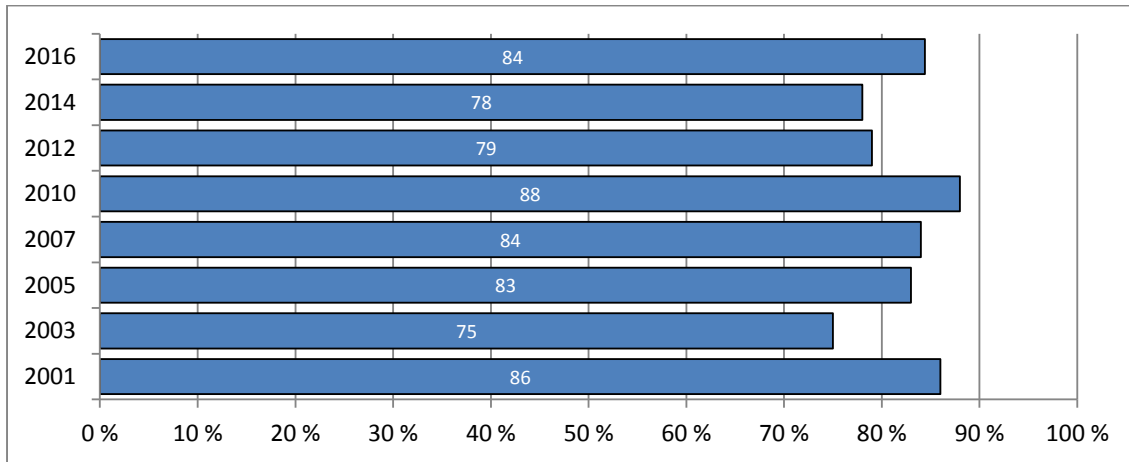
Uhkailu tai painostaminen ei ole olennaisesti lisääntynyt viime vuosina, mutta sitä ei ole saatu myöskään vähemmään. Rikoksesta epäillyn painostamaksi tai uhkailemaksi ilmoitti joutuneensa 11 % rikosprosessissa todistajina tai asianomistajina mukana olleista (vuonna 2010 10 %, vuonna 2001 11 %). Vastaajan asiamiehen uhkailun tai painostuksen kohteeksi oli joutunut kaksi prosenttia (vuonna 2010 0 %, vuonna 2001 1 %). Jokin muu taho oli uhkaillut tai painostanut kolmea prosenttia todistajina tai asianomistajina toimineista (vuonna 2010 2 %, vuonna 2001 2 %). (Kuvio 4.6a.)

Niitä, jotka eivät ole kokeneet uhkailua tai painostusta lainkaan, oli 84 %. Noin 1,6 henkilöä kymmenestä on siis jollakin tavalla uhkailtu tai painostettu todistajina tai asianomistajina. Suhdeluku oli vuoden 2016 tuloksissa jonkin verran korkeampi kuin vuosien 2010 (1,2) ja 2001 (1,4) vastaavissa tuloksissa. (Kuvio 4.6b.)

Kuvio 4.6a. Oletteko kokenut uhkailua tai painostusta jonkun rikosprosessiin osallistuvan taholta? Jos olette niin kenen...?* (%)

* Prosenttiosuudet niistä, jotka ovat olleet todistajina tai asianomistajina rikosprosessissa, ks. Kuvio 4.5.

Kuvio 4.6b. Oletteko kokenut uhkailua tai painostusta jonkun rikosprosessiin osallistuvan taholta? [Ei ole kokenut uhkailua tai painostusta]* (%)

* Prosenttiosuudet niistä, jotka ovat olleet todistajina tai asianomistajina rikosprosessissa, ks. Kuvio 4.5.

4.6 Rikosilmoitukset

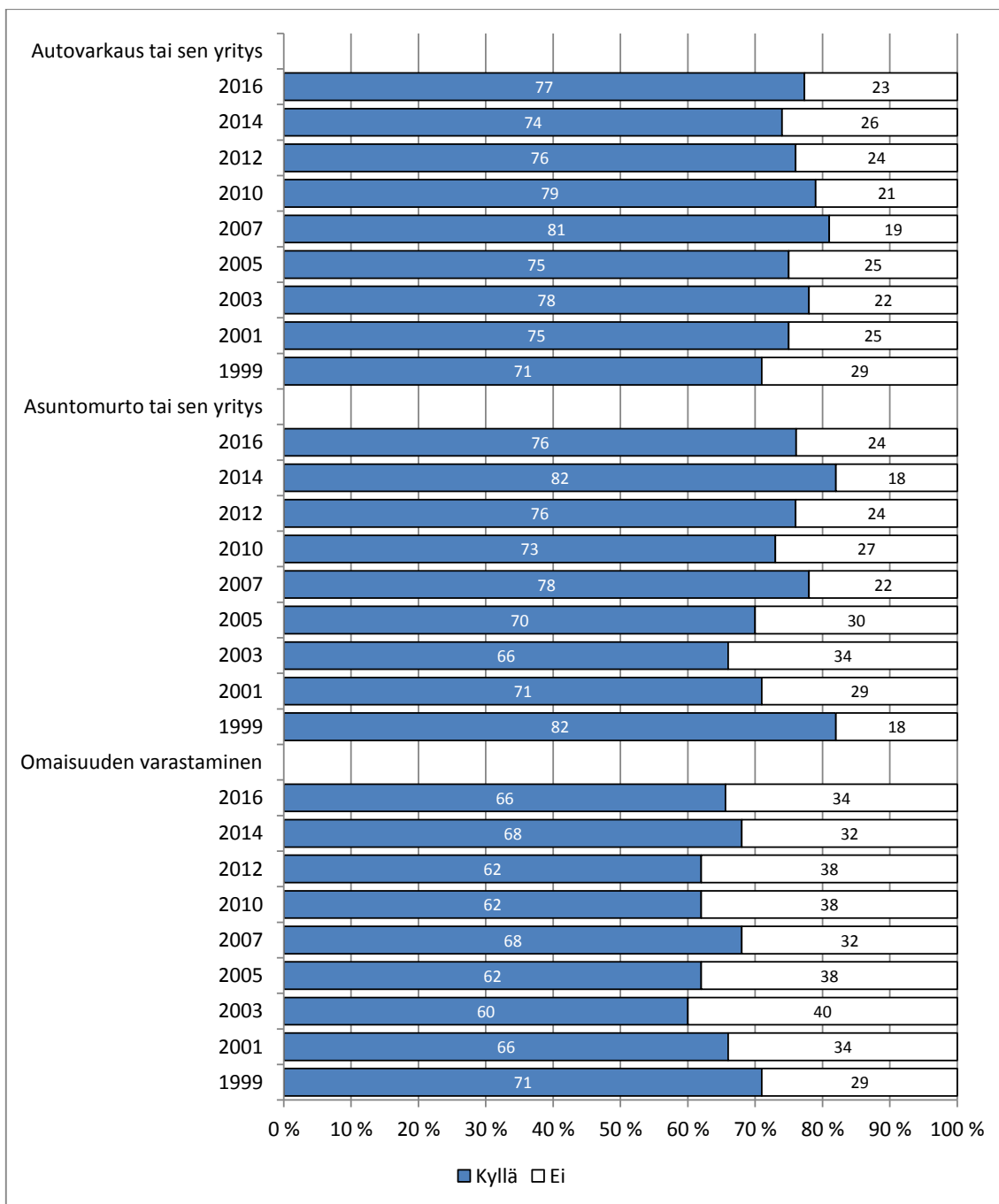
Piilorikollisuuden laajuuden hahmottamiseksi vastaajilta kysyttiin rikoslajikohtaisesti, ”Ilmoititko poliisille jouduttuane viimeksi rikoksen kohteeksi? [rikoslajit]” [Kyllä, Ei] Prosenttiosuudet kuvioissa 4.7a–4.7c on laskettu niistä, jotka ovat olleet kyseisten rikosten kohteina.

Rikoksen kohteeksi joutuneiden lukumäärät olivat painottamattomassa aineistossa rikoslajikohtaisesti seuraavat: asuntomurto tai sen yritys (70), omaisuuden varastaminen (303), omaisuuden vahingoittaminen (179), pahoinpitely (137), autovarkaus tai sen yritys (93), aseellinen uhkaus (48), seksuaalinen ahdistelu tai väkivalta (79), muu rikos tai haitanteko (109). Havaintojen lukumäärät riittävät ilmoittamisaktiivisuuden luotettavaan analyysiin.⁵

Merkittävä osa rikoksista ei koskaan tule poliisin tietoon. Ilmoittamatta jättäminen vaihtelee rikoslajikohtaisesti. Vuoden 2016 aineistossa poliisille ilmoitettiin todennäköisimmin autovarkauksista tai niiden yrityksistä (77 %), asuntomurroista tai niiden yrityksistä (76 %) ja omaisuuden varastamisesta (66 %). Näissä rikoksissa omaisuusarvot voivat olla suuria ja vakuutusehdot usein edellyttävät, että rikoksesta tehdään ilmoitus poliisille.

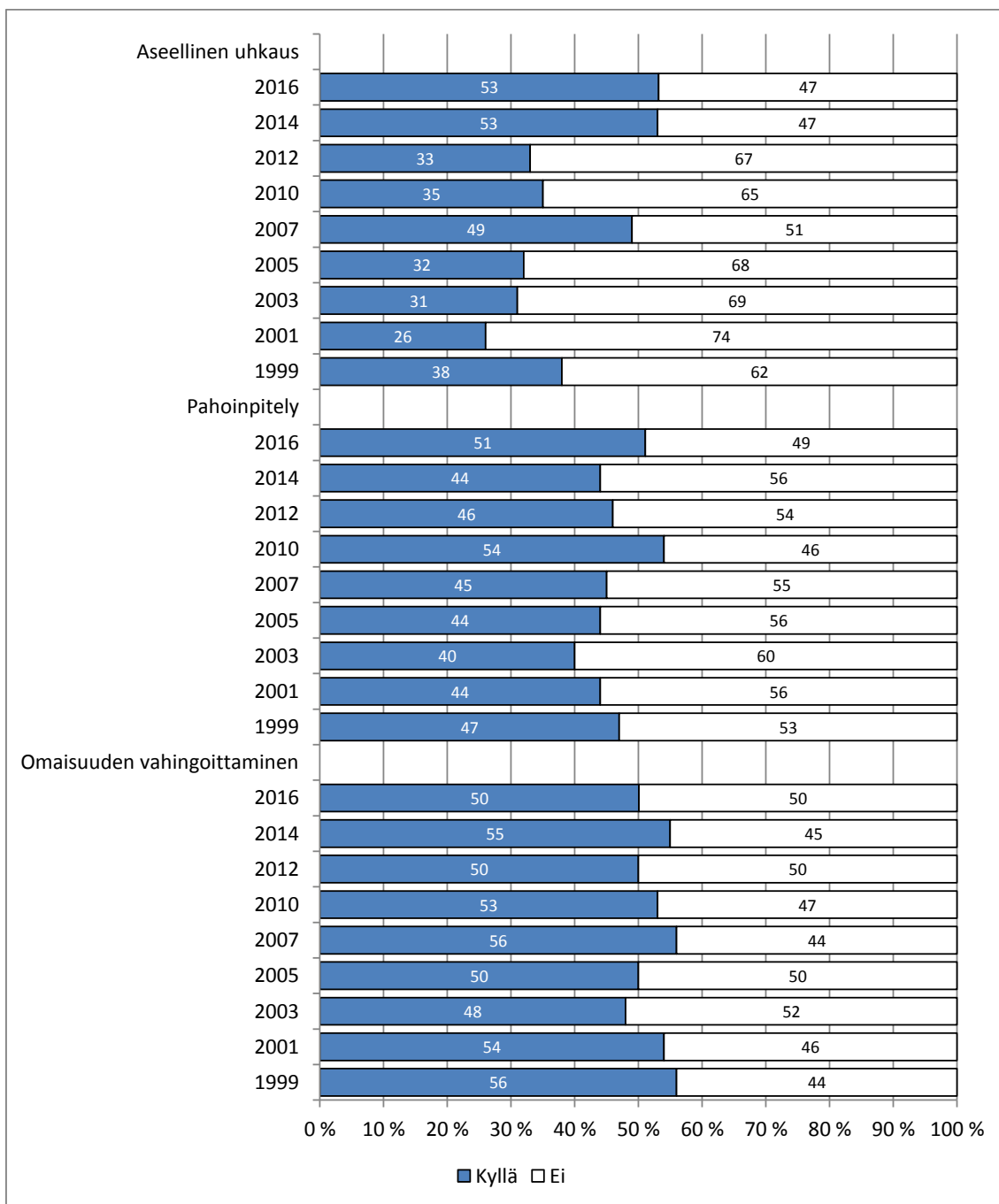
Poliisille ilmoitettiin epätodennäköisimmin seksuaalisesta ahdistelusta tai väkivallasta. Ilmoittamisalttius on tässä tutkituista rikoslajeista pienin. Vain 20 % seksuaalisen ahdistelun tai väkivallan tapauksista päättyy poliisin tietoon. Kaikissa muissa rikoslajeissa ilmoittamisalttius on vähintään 50 %.

Ilmoittamisaktiivisuus on vuosien kuluessa kasvanut etenkin aseellisissa uhkauksissa sekä kaatoluokassa ”muu rikos tai haitanteko”. Seksuaalisesta ahdistelusta tai väkivallasta ilmoittaminen näytti ennen vuoden 2016 mittauskertaa lisääntyneen, mutta kyse saattaa olla pitkällä aikavälillä näennäisestä trendistä. Näissä rikoksissa vuoden 2016 ilmoittamisaktiivisuus oli sama kuin vuonna 2003.

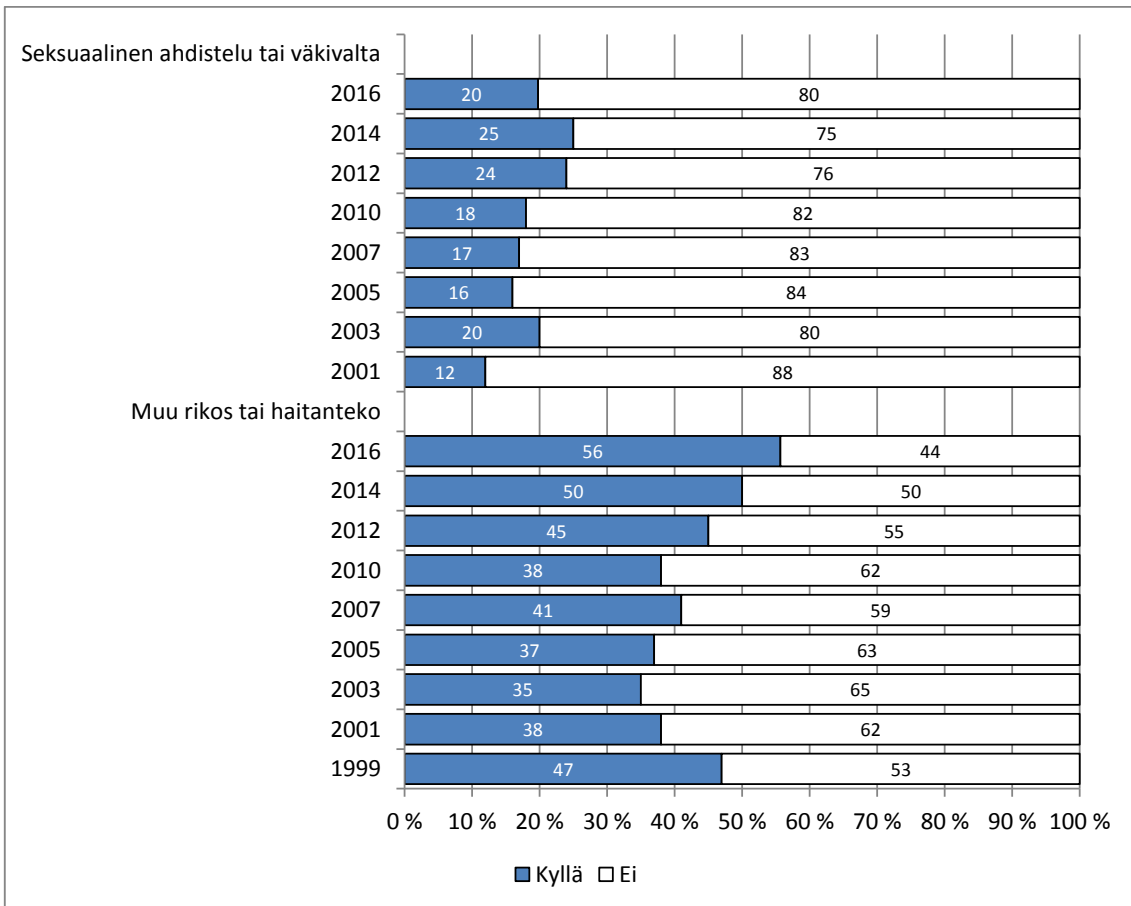
Kuvio 4.7a. Ilmoittateko poliisille jouduttuane viimeksi rikoksen kohteeksi?* (%)

* Prosenttiosuudet niistä, jotka ovat olleet kyseisten rikosten kohteena (autovarkaus tai sen yritys, asuntomurto tai sen yritys, omaisuuden varastaminen)

Kuvio 4.7b. Ilmoittateko poliisille jouduttuanne viimeksi rikoksen kohteeksi?* (%)

* Prosenttiosuudet niistä, jotka ovat olleet kyseisten rikosten kohteena (aseellinen uhkaus, pahoinpitely, omaisuuden vahingoittaminen)

Kuvio 4.7c. Ilmoittteko poliisille jouduttuanne viimeksi rikoksen kohteeksi?* (%)

* Prosenttiosuudet niistä, jotka ovat olleet kyseisten rikosten kohteena (seksuaalinen ahdistelu tai väkivalta, muu rikos tai haitanteko)

4.7 Rikoksesta ilmoittamatta jättämisen syyt

Jos tutkimuksessa haastateltu henkilö vastasi, että oli jättänyt ilmoittamatta tapahtuneesta rikoksesta, häneltä kysyttiin jatkokysymyksenä rikoslajikohtaisesti, miksi hän oli jättänyt ilmoituksen tekemättä, ”Mistä syystä ette ilmoittanut poliisille?” [Kahdeksan vaihtoehtoa, muun muassa En ajatellut rikoksen olevan kyllin vakava, Pidin asiaa yksityisenä, Ajattelin poliisin olevan kykenemätön ratkaisemaan asian,.. .; Muu syy; En osaa sanoa]

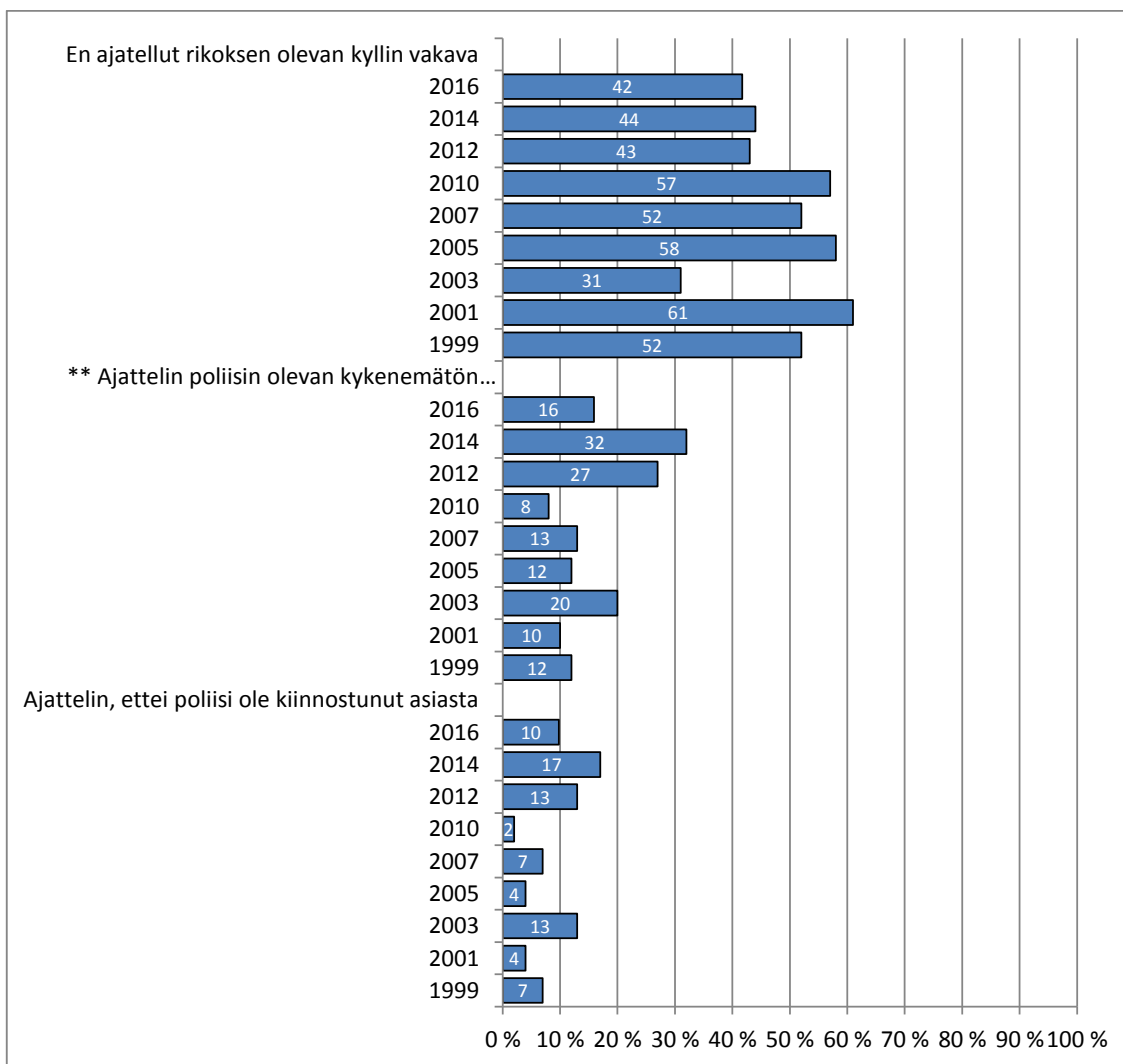
Prosenttiosuudet lasketaan niistä, jotka ovat olleet tietyssä rikoslajissa rikoksen kohteena, mutta eivät ole ilmoittaneet rikoksesta. Rikoksen ilmoittamatta jättäneiden määrät olivat painottamattomassa aineistossa rikoslajikohtaisesti seuraavat: asuntomurto tai sen yritys (18), omaisuuden varastaminen (105), omaisuuden vahingoittaminen (86), pahoinpitely (69), autovarkaus tai sen yritys (22), aseellinen uhkaus (23), seksuaalinen ahdistelu tai väkivalta (62), muu rikos tai haitanteko (52). Asuntomurroissa, aseellisissa uhkauksissa ja autovarkauksissa ilmoittamatta jättäneiden määrät ovat painottamattomassa aineistossa niin pieniä, että ilmoittamatta jättämisen syitä ei tässä erikseen analysoida. Muiden rikoslajien osalta ilmoittamatta jättämisen syitä sen sijaan analysoidaan (ks. kuviot 4.8. – 4.12.).⁶

Havaintojen määrät ovat näiden osa-aineistojen analyyseissa pieniä. Tästä syystä myös prosenttiosuuksien vaihtelu eri tutkimusvuosien välillä on tässä selvästi suurempaa kuin koko aineistoa analysoidessa.

Se, että vastaaja ei ajatellut rikoksen olevan kyllin vakava, oli tärkein syy jättää ilmoittamatta omaisuuden vahingoittamisesta (51 % mainitsi tämän ilmoittamatta jättämisen syyksi mainitun rikoslajin yhteydessä), seksuaalisesta ahdistelusta tai väkivallasta (45 %), omaisuuden varastamista (42 %) sekä muusta rikoksesta tai haitanteosta (39 %). Myös pahoinpitelyjen yhteydessä se, että rikoksen uhri ei ajatellut rikoksen olevan kyllin vakava, oli suhteellisen usein syynä ilmoittamatta jättämiseen (22 %), mutta pahoinpitelyjen osalta tärkeimmäksi syyksi nousi se, että pahoinpitelyn kohteeksi joutunut piti asiaa yksityisenä (32 %).

Itse asiassa sekä pahoinpitelyrikoksissa että seksuaalisen ahdistelun tai väkivallan rikoksissa se, että rikoksen uhri piti asiaa yksityisenä, oli merkittävä syy jättää rikos ilmoittamatta poliisille. Seksuaalisen ahdistelun tai väkivallan yhteydessä tämä oli toiseksi yleisin syy ja sen mainitsi 27 % vastaajista. Tämä syy ei luonnehdi muita rikoslajeja ilmoittamatta jättämisen perusteena.

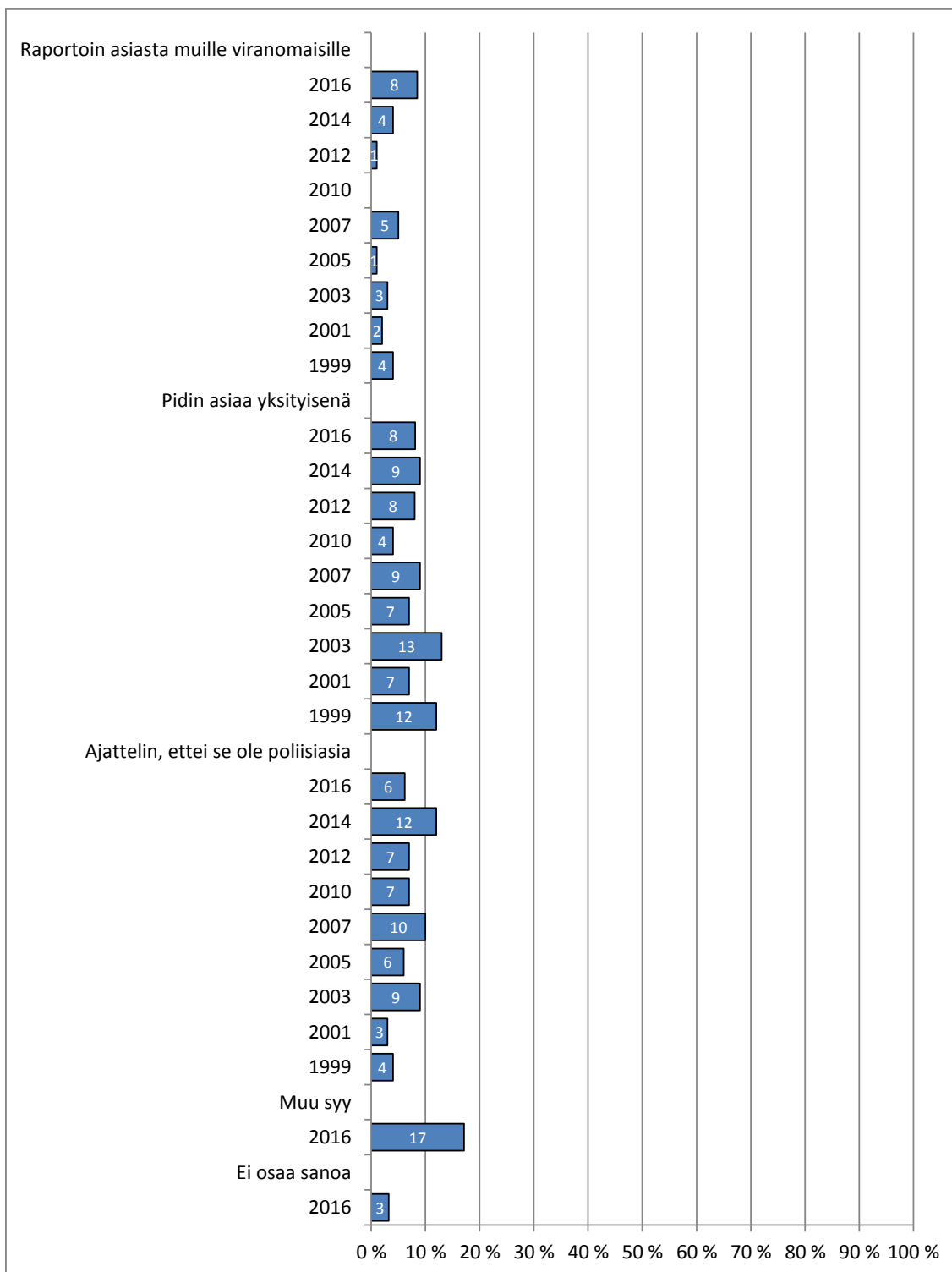
Vaikka ajallinen vertailu on vaikeaa, koska havaintomäärät ovat pieniä, tuloksissa on ainakin yksi huolestuttava piirre, joka kiinnittää huomiota. Näyttää siltä, että kolmen viimeisimmän mittauskerran aineistoissa aiempaa useammat ovat valinneet ilmoittamatta jättämisen syyksi sen, että he ajattelivat poliisin olevan kykenemätön ratkaisemaan asian. Havainto on samansuuntainen lähes rikoslajista riippumatta. Esimerkiksi omaisuuden varastamisen rikoslajin yhteydessä tämän syyn on vuosina 2012–2016 maininnut 16–32 prosenttia niistä, jotka olivat jättäneet varkauden ilmoittamatta, kun sama osuus vaihteli vuosina 1999–2010 8–20 prosentin välillä.

Kuvio 4.8a. Mistä syystä ette ilmoittanut poliisille?* [omaisuuden varastaminen] (%)

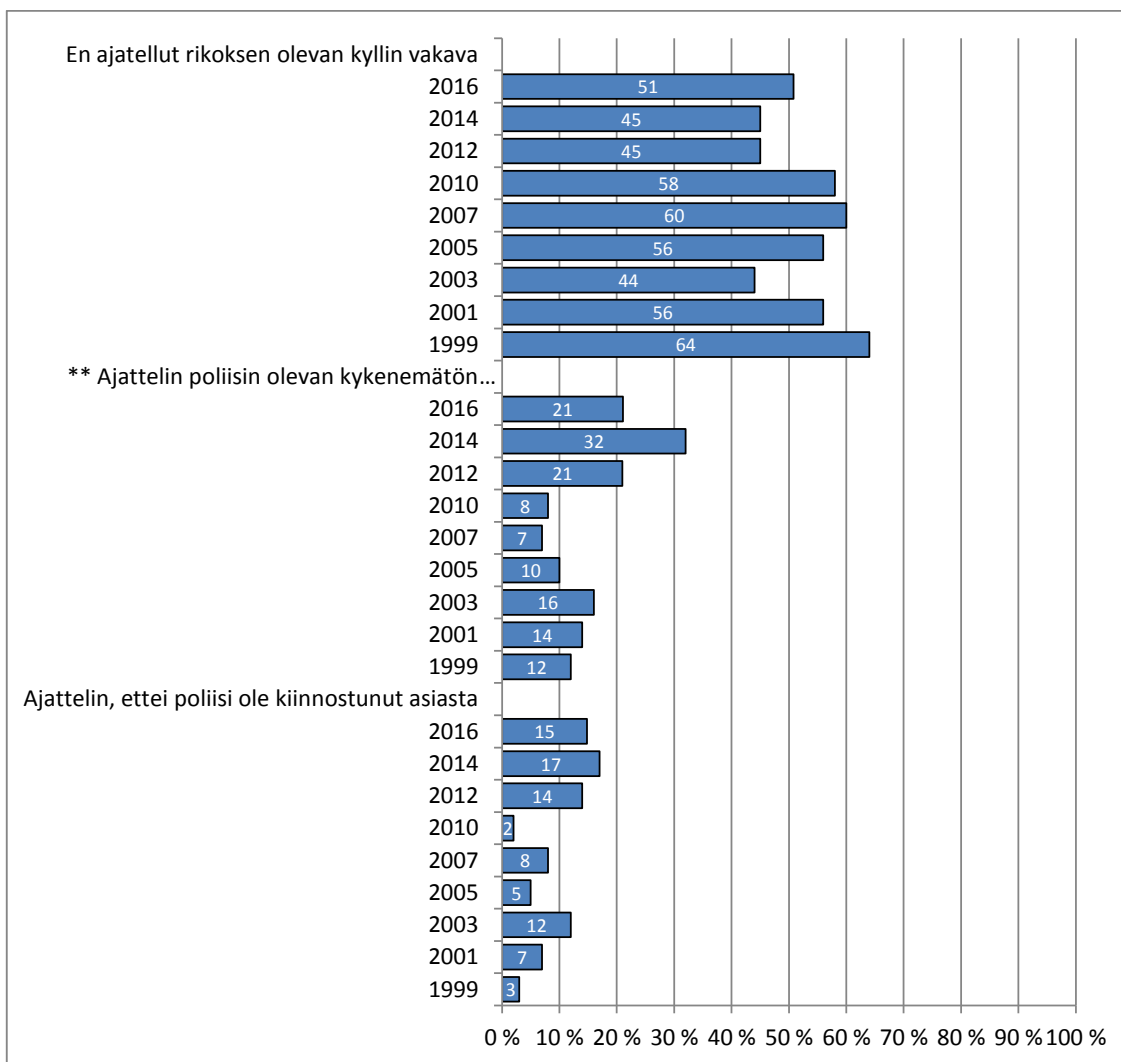
* Prosenttiosuudet niistä, jotka ovat olleet rikoksen kohteena, mutta eivät ilmoittaneet rikoksesta

** Kuviossa kysymys lyhennettynä. Kysymys haastattelulomakkeessa: "Ajattelin poliisin olevan kykenemätön ratkaisemaan asian"

Kuvio 4.8b. Mistä syystä ette ilmoittanut poliisille?* [omaisuuden varastaminen] (%)

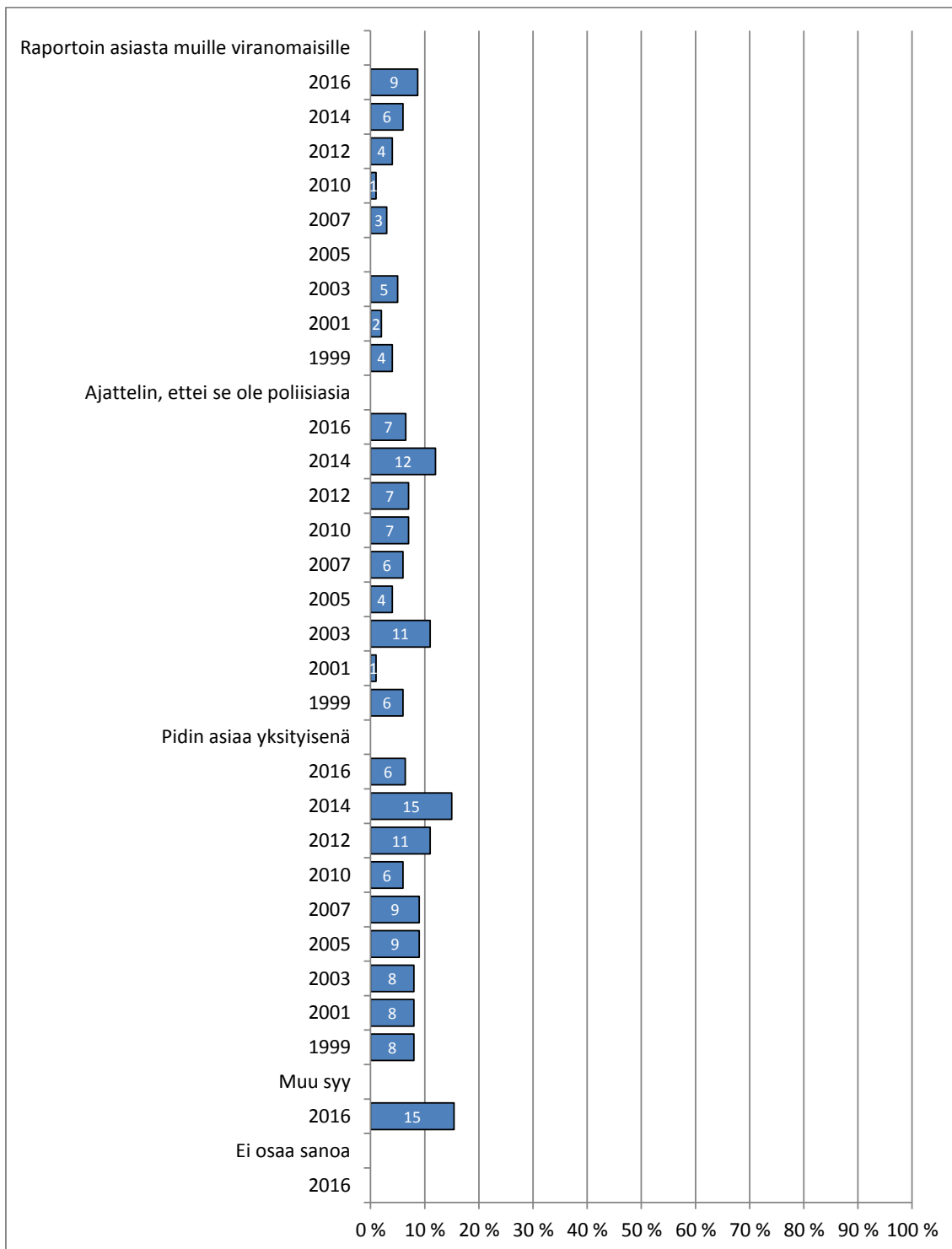
* Prosenttiosuudet niistä, jotka ovat olleet rikoksen kohteena, mutta eivät ilmoittaneet rikoksesta

Kuvio 4.9a. Mistä syystä ette ilmoittanut poliisille?* [omaisuuden vahingoittaminen] (%)

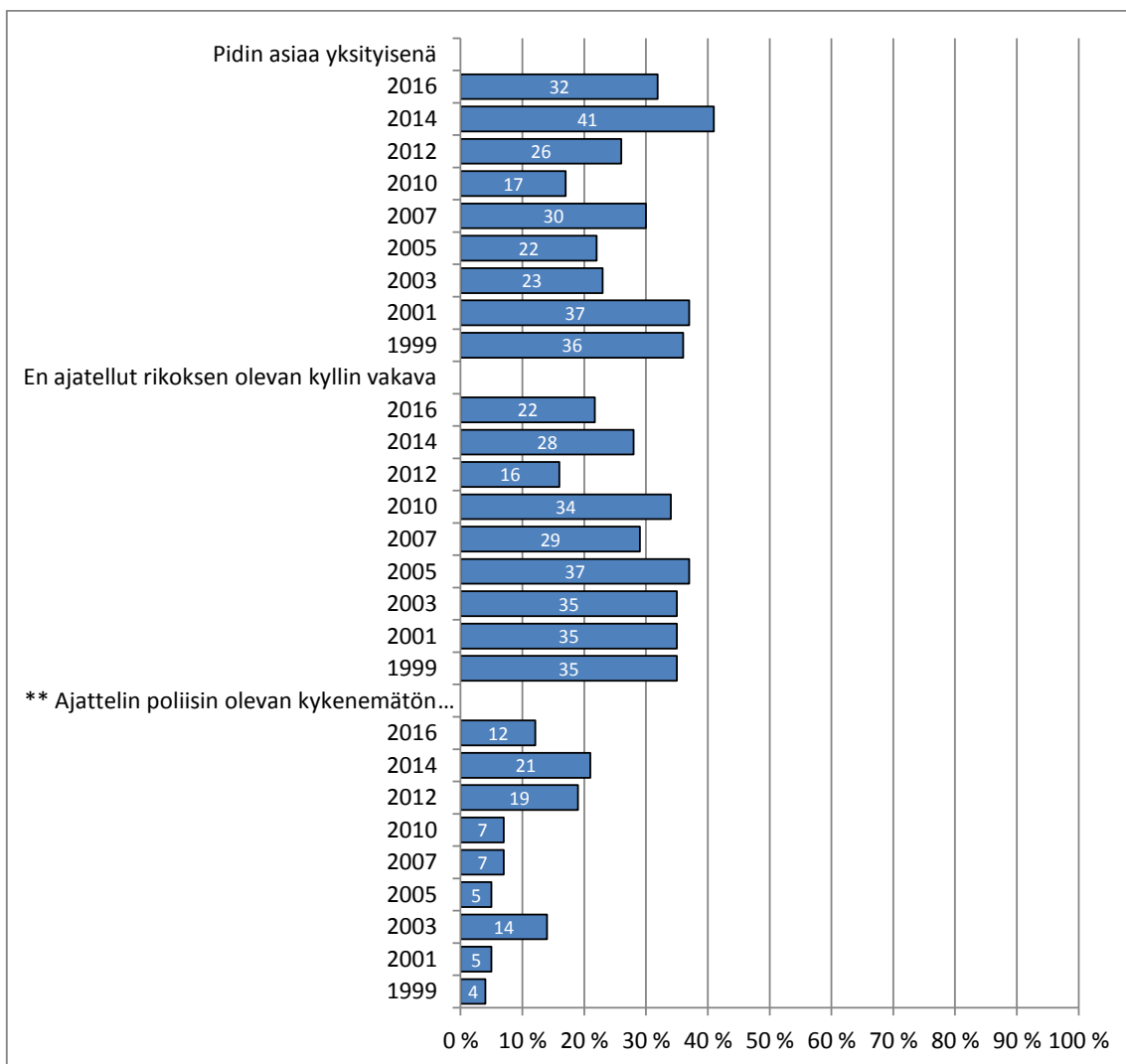
* Prosenttiosuudet niistä, jotka ovat olleet rikoksen kohteena, mutta eivät ilmoittaneet rikoksesta

** Kuviossa kysymys lyhennettynä. Kysymys haastattelulomakkeessa: "Ajattelin poliisin olevan kykenemätön ratkaisemaan asian"

Kuvio 4.9b. Mistä syystä ette ilmoittanut poliisille?* [omaisuuden vahingoittaminen] (%)

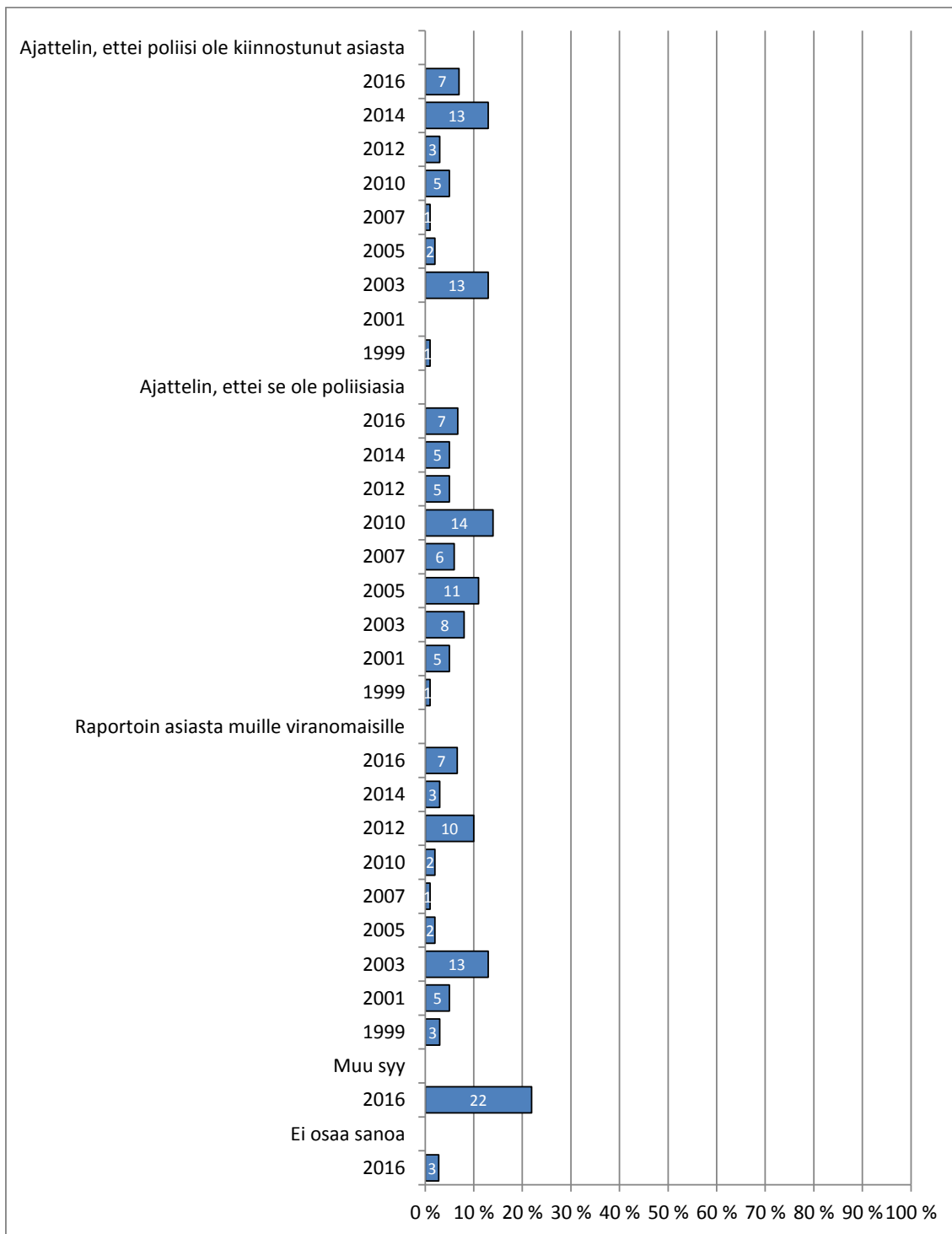
* Prosenttiosuudet niistä, jotka ovat olleet rikoksen kohteena, mutta eivät ilmoittaneet rikoksesta

Kuvio 4.10a. Mistä syystä ette ilmoittanut poliisille?* [pahoinpitely] (%)

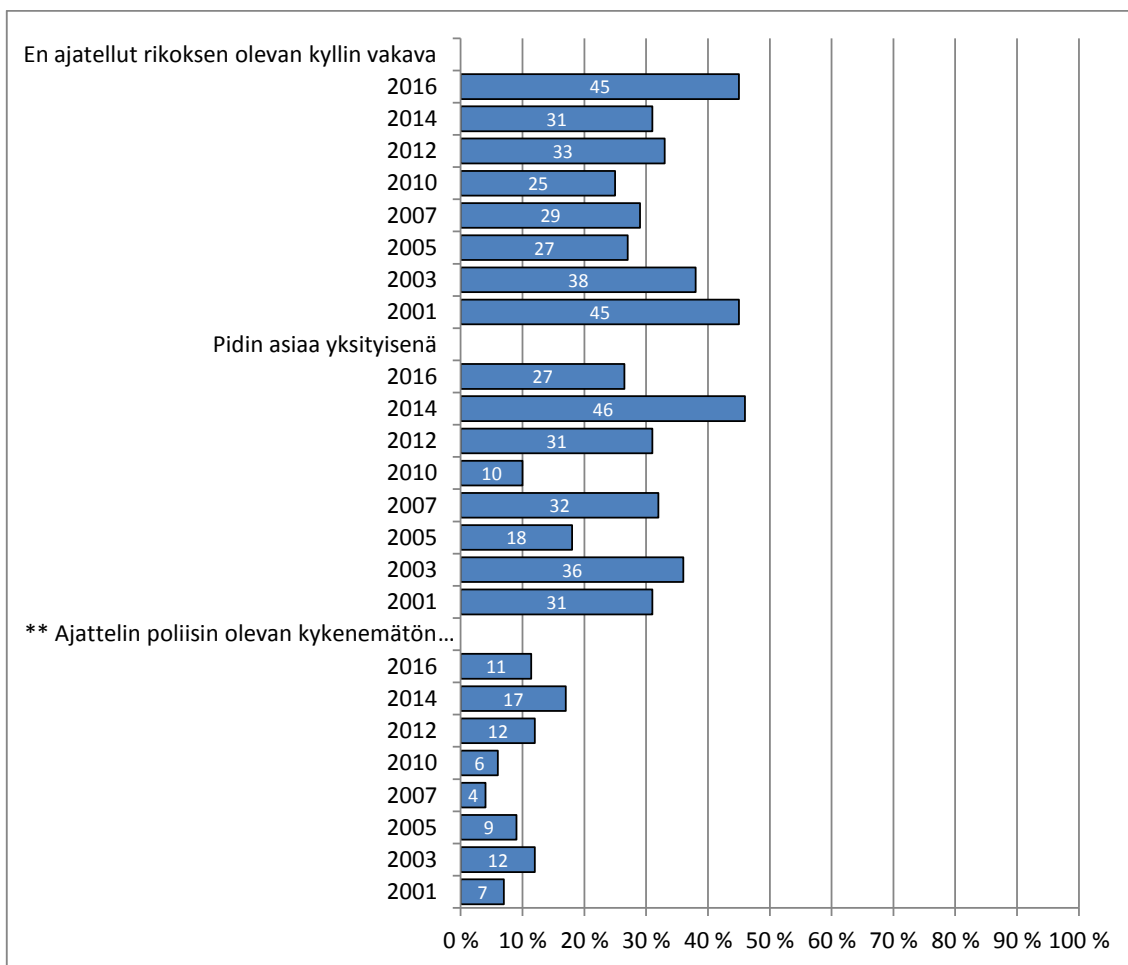
* Prosenttiosuudet niistä, jotka ovat olleet rikoksen kohteena, mutta eivät ilmoittaneet rikoksesta

** Kuviossa kysymys lyhennettynä. Kysymys haastattelulomakkeessa: "Ajattelin poliisin olevan kykenemätön ratkaisemaan asian"

Kuvio 4.10b. Mistä syystä ette ilmoittanut poliisille?* [pahoinpitely] (%)

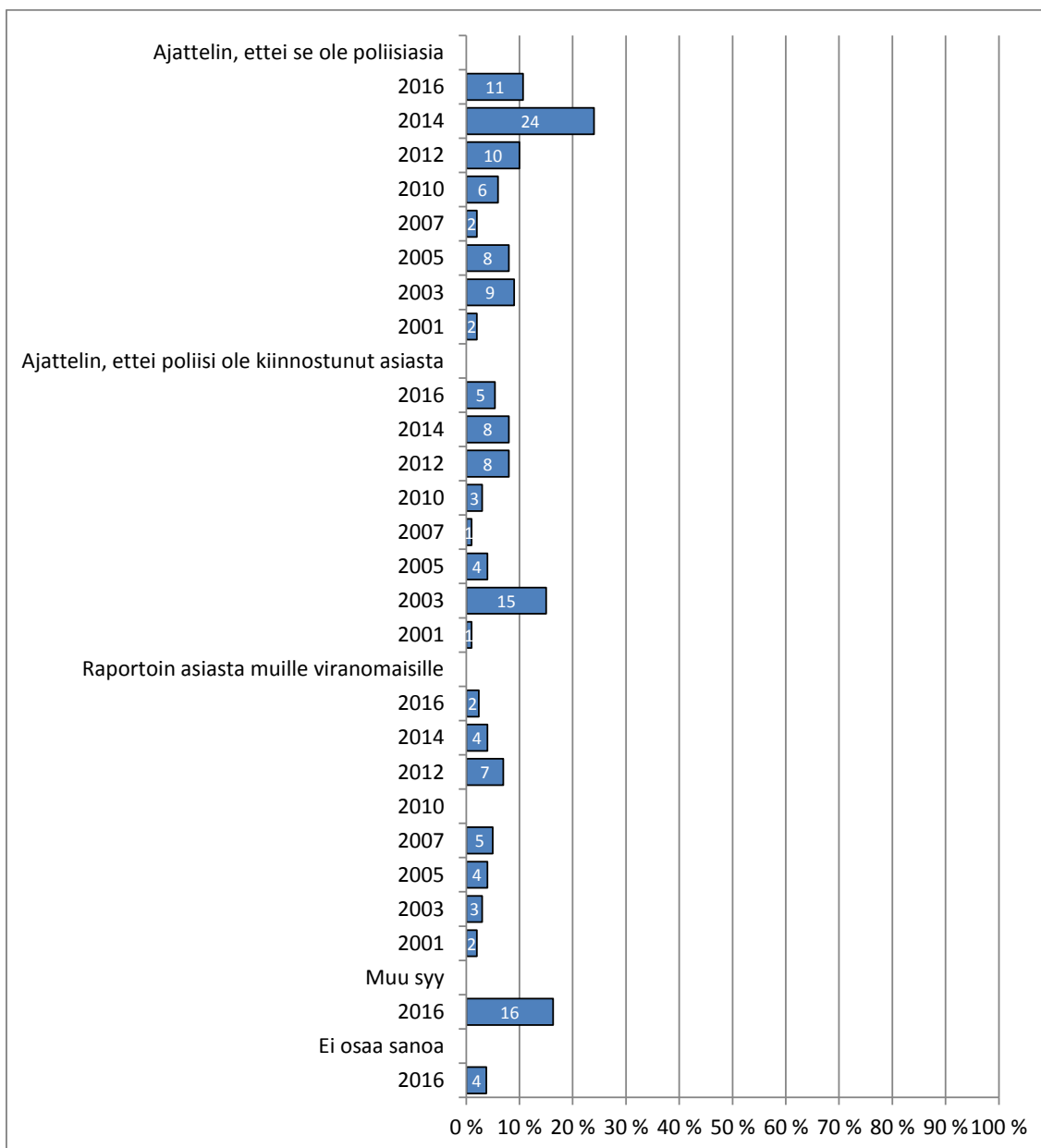
* Prosenttiosuudet niistä, jotka ovat olleet rikoksen kohteena, mutta eivät ilmoittaneet rikoksesta

Kuvio 4.11a. Mistä syystä ette ilmoittanut poliisille?* [seksuaalinen ahdistelu tai väkivalta] (%)

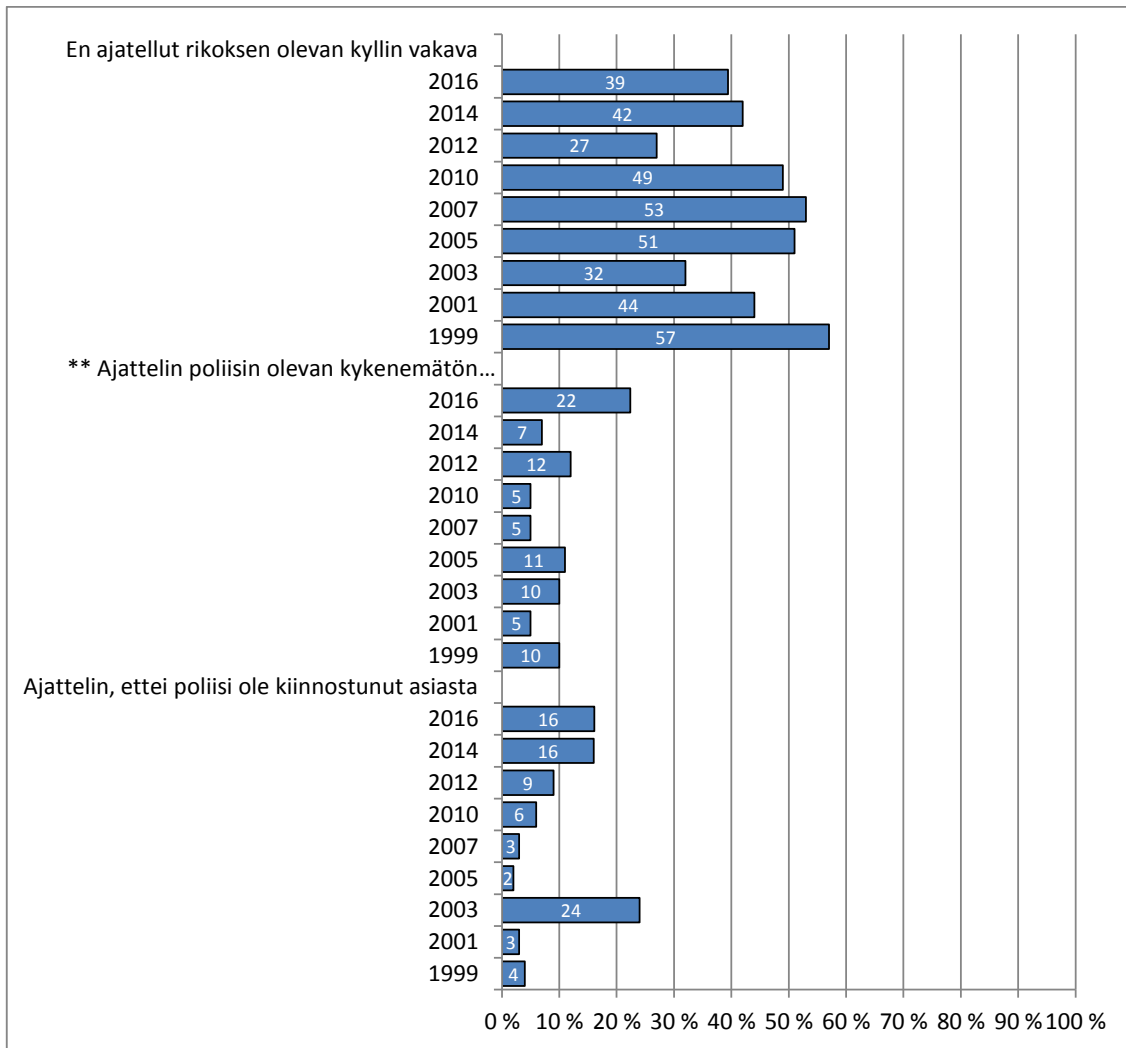
* Prosenttiosuudet niistä, jotka ovat olleet rikoksen kohteena, mutta eivät ilmoittaneet rikoksesta

** Kuviossa kysymys lyhennettynä. Kysymys haastattelulomakkeessa: "Ajattelin poliisin olevan kykenemätön ratkaisemaan asian"

Kuvio 4.11b. Mistä syystä ette ilmoittanut poliisille?* [seksuaalinen ahdistelu tai väkivalta] (%)

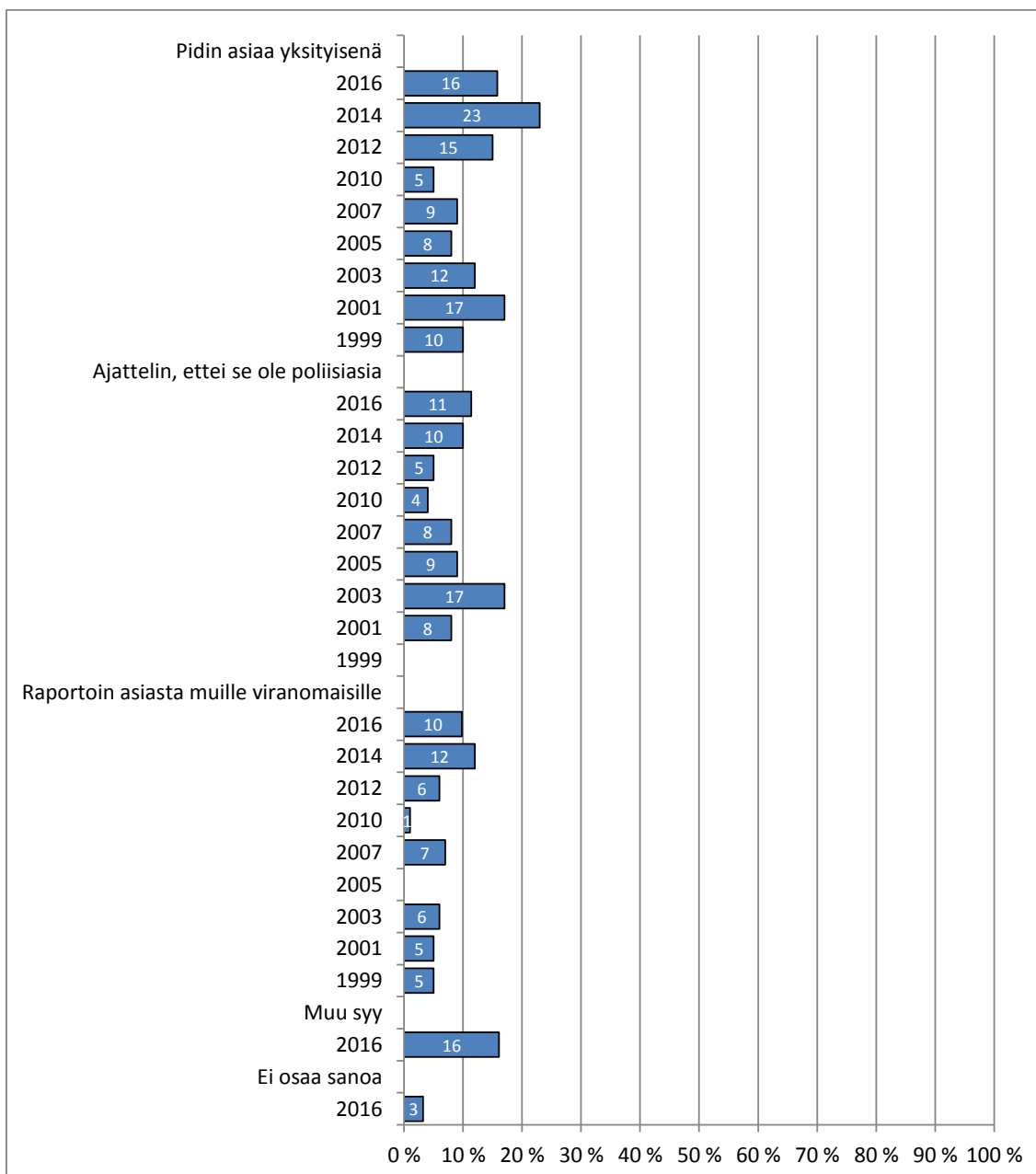
* Prosenttiosuudet niistä, jotka ovat olleet rikoksen kohteena, mutta eivät ilmoittaneet rikoksesta

Kuvio 4.12a. Mistä syystä ette ilmoittanut poliisille?* [muu rikos tai haitanteko] (%)

* Prosenttiosuudet niistä, jotka ovat olleet rikoksen kohteena, mutta eivät ilmoittaneet rikoksesta

** Kuviossa kysymys lyhennettynä. Kysymys haastattelulomakkeessa: "Ajattelin poliisin olevan kykenemätön ratkaisemaan asian"

Kuvio 4.12b. Mistä syystä ette ilmoittanut poliisille?* [muu rikos tai haitanteko] (%)

* Prosenttiosuudet niistä, jotka ovat olleet rikoksen kohteena, mutta eivät ilmoittaneet rikoksesta

4.8 Suojautuminen rikollisuudelta

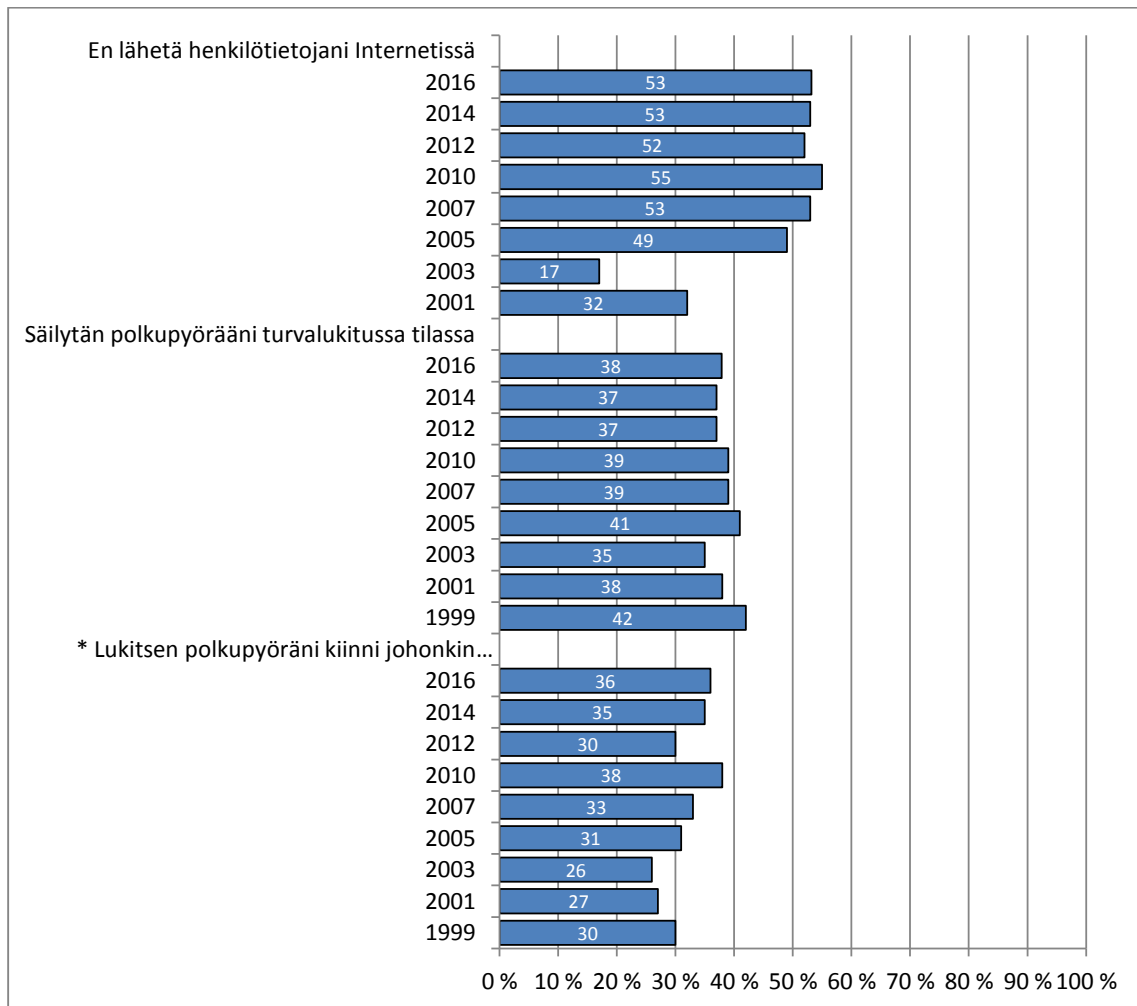
Tutkimuksessa kysyttiin, millä tavoin haastateltavat itse ovat omin toimin suojautuneet rikollisuudelta, "Mitä tässä olevista toimenpiteistä olette tehnyt rikosvaaran tai rikosriskin torjumiseksi?" Vastajille lueteltiin yhteensä kymmenen erilaista toimenpidettä, muun muassa: en lähetä henkilötietojani Internetissä, vältän liikkumasta yksin iltaisin keskustassa, asunnossani on hälytyslaitteet, sekä vaihtoehto "ei mikään näistä".

Yleisin varotoimenpide on, että henkilötietoja ei lähetetä Internetissä (53 %). Osuus kasvoi 2000-luvun alkupuolella, mutta on vuoden 2005 jälkeen pysynyt 50 prosentin tuntumassa. Asiaan liittyy useita eri suuntiin vaikuttavia tekijöitä. Yhtäältä tietoisuus tietoverkkorikollisuudesta ja erilaisista huijausyrityksistä on kasvanut, eikä henkilötietoja luovuteta ajattelemattomasti tuntemattomille verkkotoimijoille. Samaan aikaan verkkoasioinnista on tullut yhä tärkeämpi

osa ihmisten arkea ja sen tavallista sujuvuutta. Myös tunnistautumisen teknologia on kehittynyt ja se on tullut monissa eri muodoissaan tutuksi verkon käyttäjille.

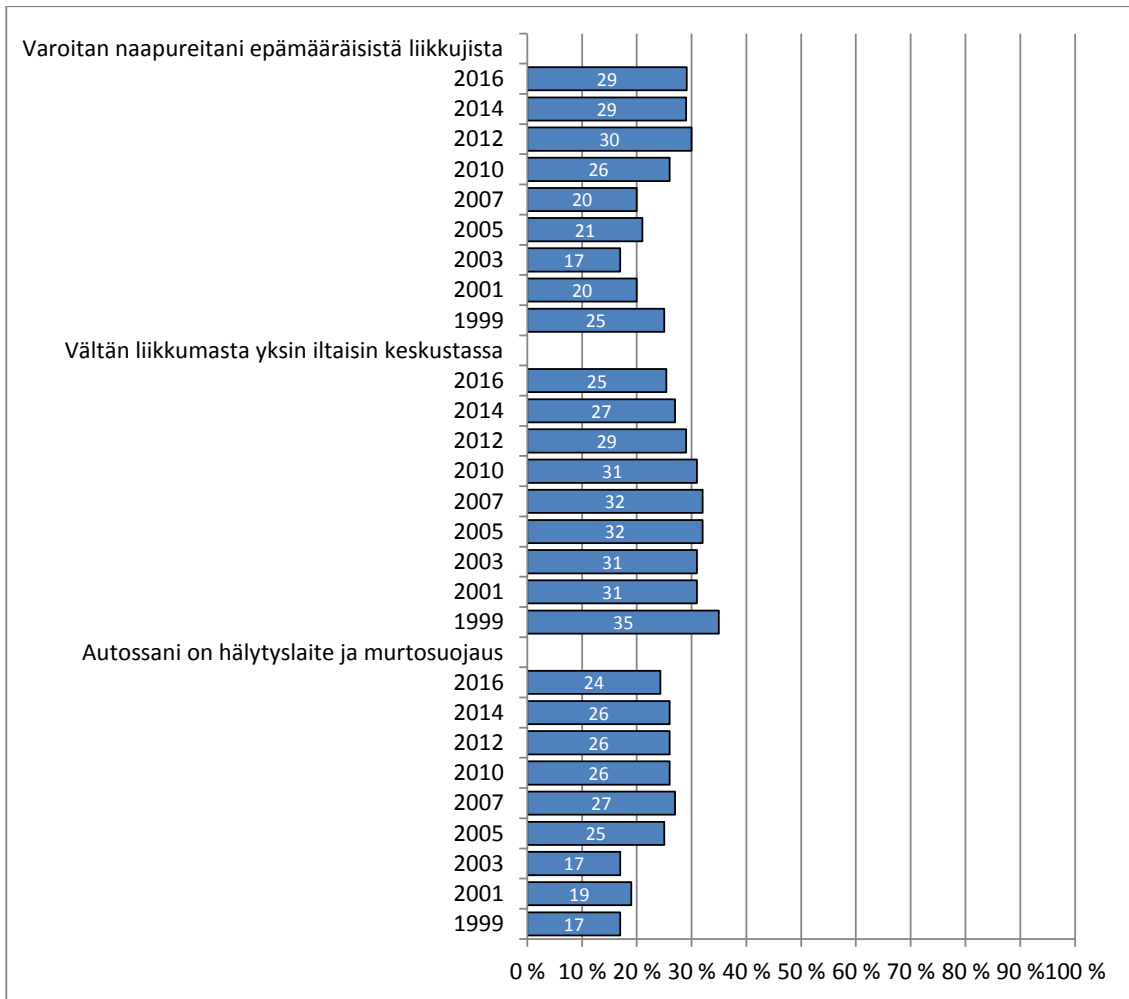
Muita yleisiä varotoimenpiteitä ovat pyörän säilyttäminen lukitussa tilassa (38 %) ja sen kiinnittäminen johonkin kiinteään kohteeseen (36 %), naapureiden varoittaminen epämääräisistä liikkujista omassa lähiympäristössä (29 %) ja se, että vältetään yksin liikkumista keskustassa ilta-aikaan (25 %).

Suhteellisen harvinaisia toimenpiteitä ovat sumuttimen tai vastaavan turvalaitteen hankkiminen (5 %), hälytyslaitteiden hankkiminen asuntoon (10 %) ja kesämökin tyhjentäminen arvotavaroista talven ajaksi (12 %). Asuntojen hälytyslaitteet ovat kuitenkin vähitellen yleistyneet. Vuonna 1999 niitä oli hankkinut vain 2 % poliisibaroimetritutkimuksen vastaajista.

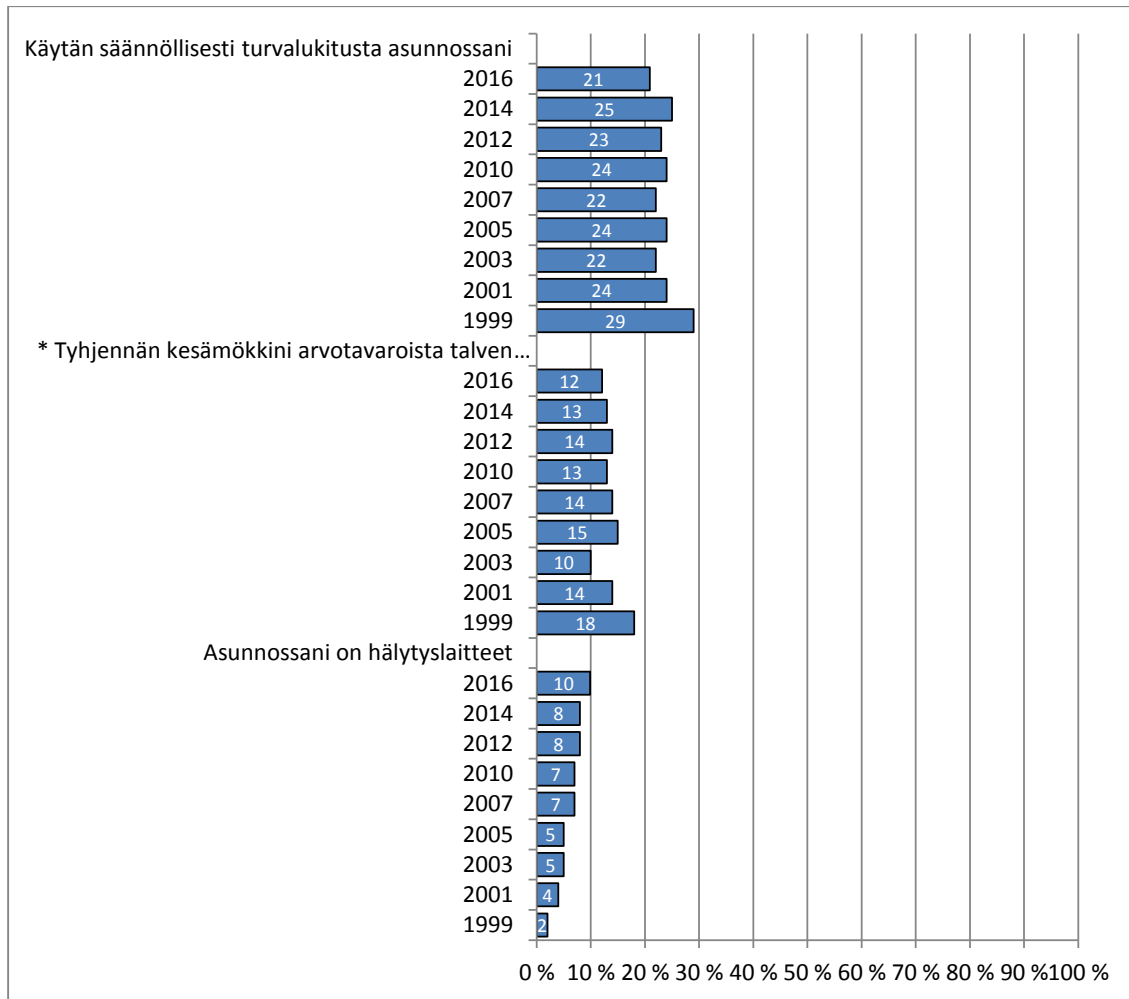

Kuvio 4.13a. Mitä tässä olevista toimenpiteistä olette tehnyt rikosvaaran tai rikosriskin torjumiseksi? (%)

* Kuviossa kysymys lyhennettynä. Kysymys haastattelulomakkeessa: "Lukitsen polkupyöräni kiinni johonkin kiinteään kohteeseen"

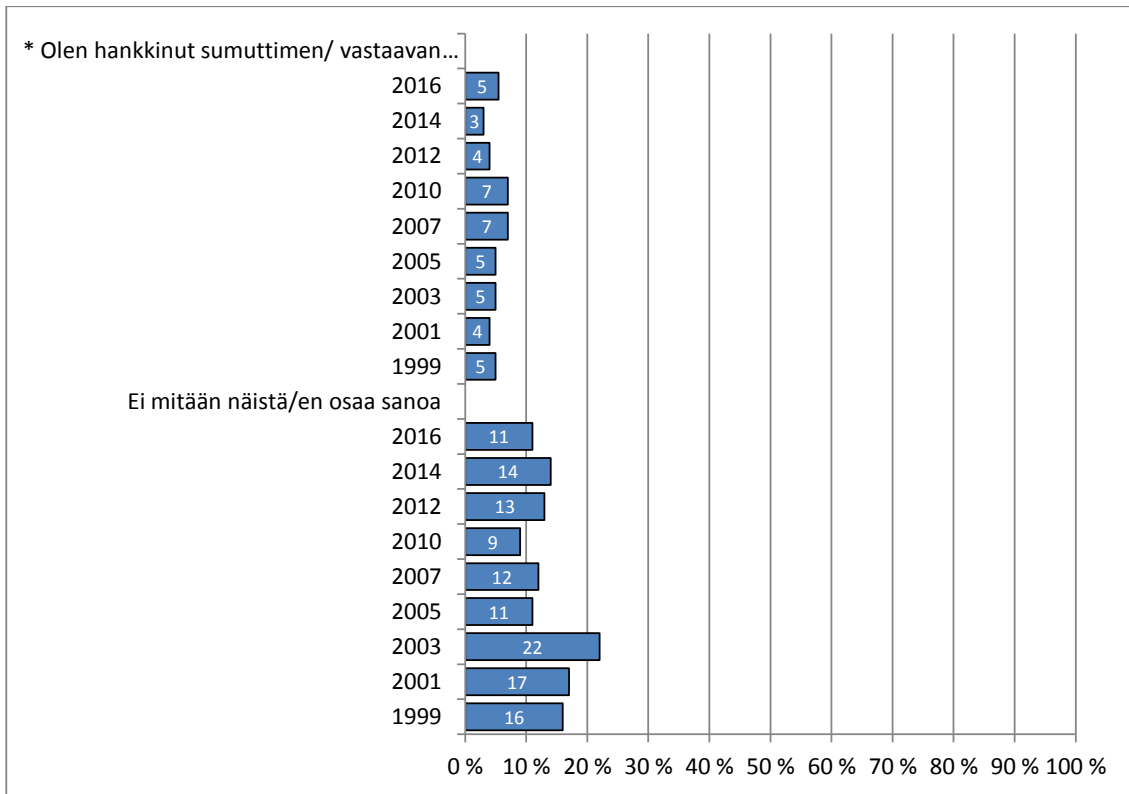

Kuvio 4.13b. Mitä tässä olevista toimenpiteistä olette tehnyt rikosvaaran tai rikosriskin torjumiseksi? (%)

Kuvio 4.13c. Mitä tässä olevista toimenpiteistä olette tehnyt rikosvaaran tai rikosriskin torjumiseksi? (%)

* Kuviossa kysymys lyhennettynä. Kysymys haastattelulomakkeessa: "Tyhjennän kesämökkini arvotavaroista talven ajaksi"

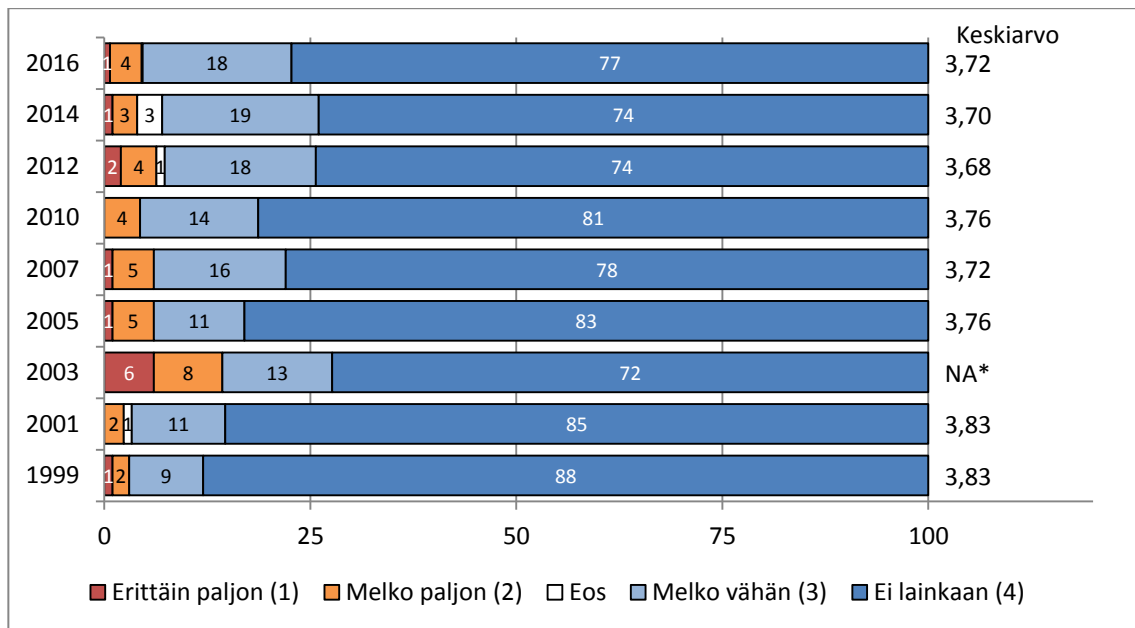
Kuvio 4.13d. Mitä tässä olevista toimenpiteistä olette tehnyt rikosvaaran tai rikosriskin torjumiseksi? (%)

* Kuviossa kysymys lyhennettynä. Kysymys haastattelulomakkeessa: "Olen hankkinut oman turvallisuuteni vuoksi sumuttimen tai vastaavan turvalaitteen"

4.9 Kansainvälistä rikollisuutta koskevat havainnot

Tutkimuksessa kysyttiin, "Onko teillä omakohtaisia kokemuksia kansainvälisestä rikollisuudesta lähiympäristöstänne tai kauempana (esim. kv. huumekauppa, terrorismi, tietoverkkojen käyttäminen rikolliseen toimintaan)?" [1 = Erittäin paljon, 2 = Melko paljon, 3 = Melko vähän, 4 = Erittäin vähän; En osaa sanoa]

Vastaajista 77 % katsoi, ettei heillä ole tällaisia kokemuksia lainkaan. Yhteensä 95 % katsoi, että heillä ei ole tällaisia kokemuksia lainkaan tai että niitä on melko vähän.

Kuvio 4.14. Onko teillä omakohtaisia kokemuksia kansainvälisestä rikollisuudesta lähiympäristöstänne tai kauempana (esim. kv. huumekauppa, terrorismi, tietoverkkojen käyttäminen rikolliseen toimintaan)? (%)

* Vuodelta 2003 ei ole käytettävissä vertailukelpoista keskiarvoa (Käyhkö & Hannonen, 2015, 67.)

5 Poliisin toimintaa koskevat kansalaisarviot

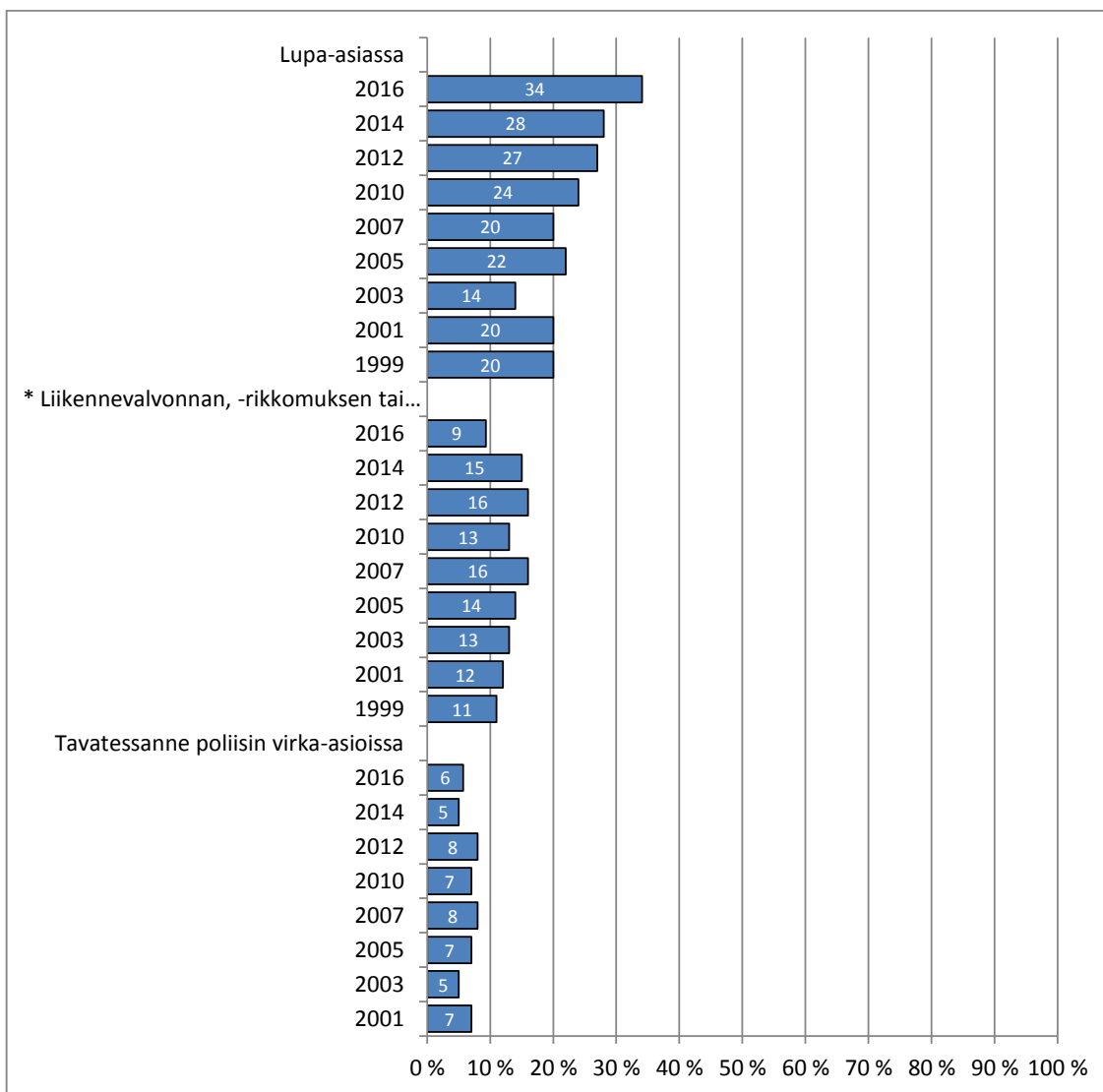
5.1 Kansalaiset poliisin asiakkaina

Aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa on havaittu, että kansalaisten poliisikontaktit vaikuttavat poliisia koskeviin kansalaisarvioihin. Myös se, minkälaisesta kontaktista on tarkalleen ottaen ollut kyse, vaikuttaa arvioihin. (Esim. Dai & Jiang, 2016, 34–35 ja passim.)

Haastatelluilta kysyttiin, ”Oletteko ollut yhteydessä (kontakti poliisin kanssa) poliisiin viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana jossakin tällä kortilla mainituista asioista?” [Yhteensä yhdeksän erilaista valvonta- tai palvelutoimintoa, muun muassa Lupa-asiassa, Liikennevalvonnan, -rikkomuksen tai onnettomuuden yhteydessä, Rikoksen kohteena]

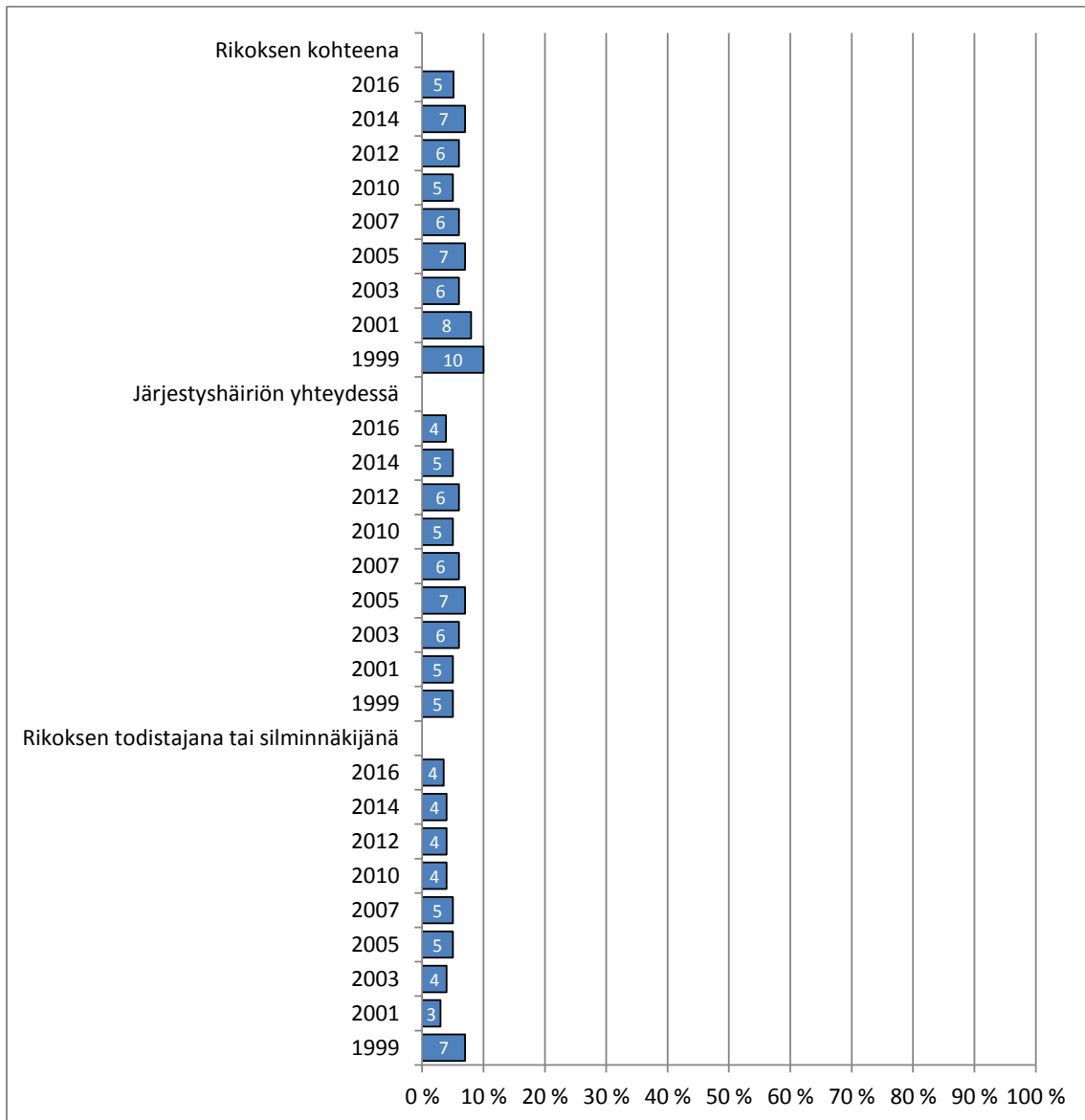
Lupa-asia oli poliisikontaktin selvästi yleisin syy. Yhteensä 34 % vastaajista kertoi olleensa lupa-asian vuoksi yhteydessä poliisiin viimeisen 12 kuukauden aikana. Lupa-asiointi on myös selvästi lisääntynyt 2010-luvulla. Vuodesta 1999 vuoteen 2007 osuus pysyi noin 20 prosentin tasolla, mutta vuonna 2010 se oli 24 % ja vuonna 2016 siis jo 34 %. Muilta osin poliisikontaktien määrät ovat pysyneet ennallaan tai vähentyneet.

Harvinaisimpia kontaktit ovat olleet poliisin yleisötilaisuuksissa (2 %) ja poliisivierailujen yhteydessä esimerkiksi asukasyhdistysten tilaisuuksiin (1 %). Niiden osuus, joilla ei ole ollut poliisikontakteja lainkaan, on vähentynyt 2010-luvulla, nähtävästi lupa-asioinnin lisääntymiselle käänteisenä ilmiönä.

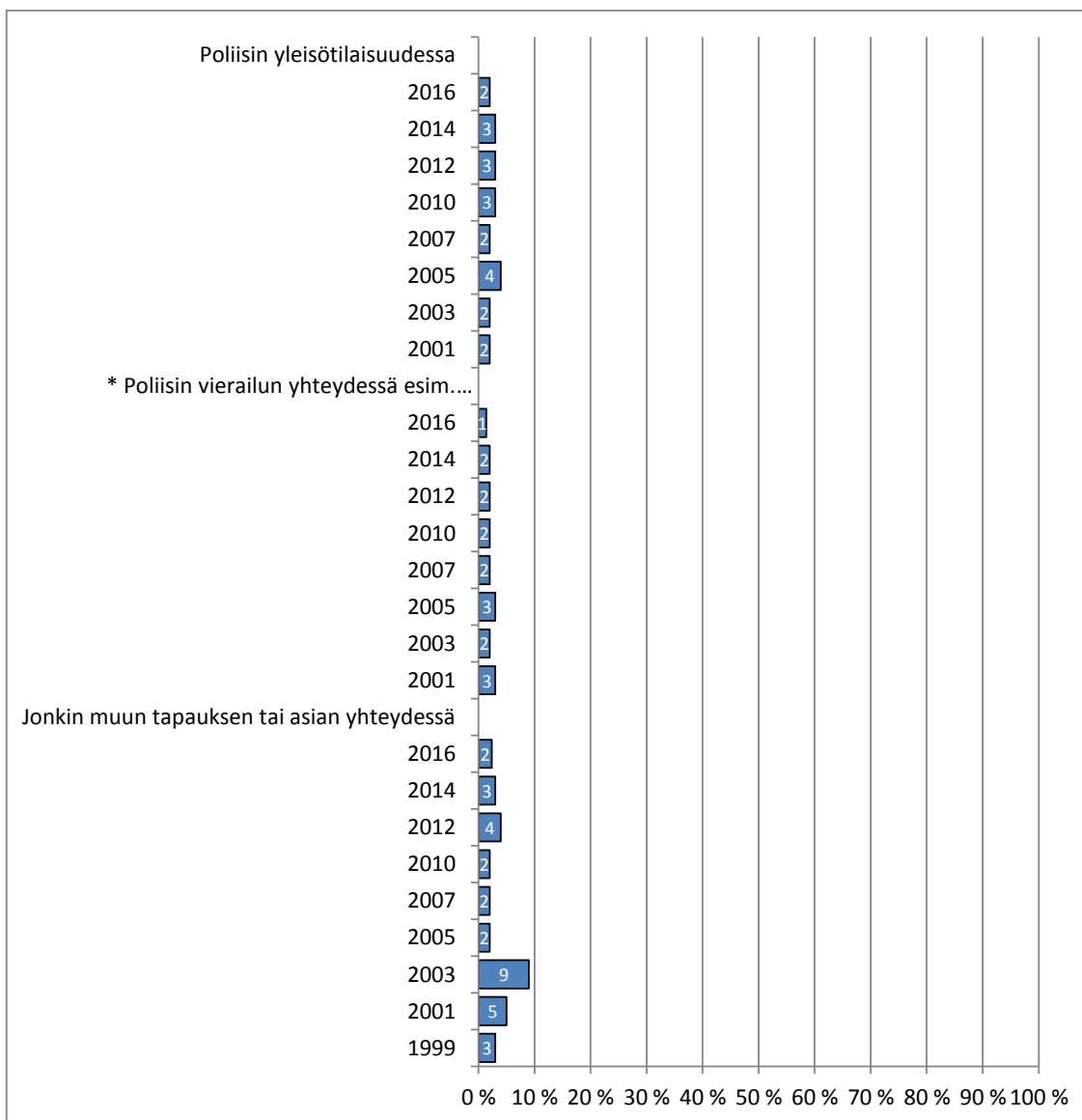

Kuvio 5.1a. Oletteko ollut yhteydessä (kontakti poliisin kanssa) poliisiin viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana jossakin tällä kertalla mainituista asioista? (%)

* Kuviossa kysymys lyhennettynä. Kysymys haastattelulomakkeessa: "Liikennevalvonnan, -rikkomuksen tai onnettomuuden yhteydessä"

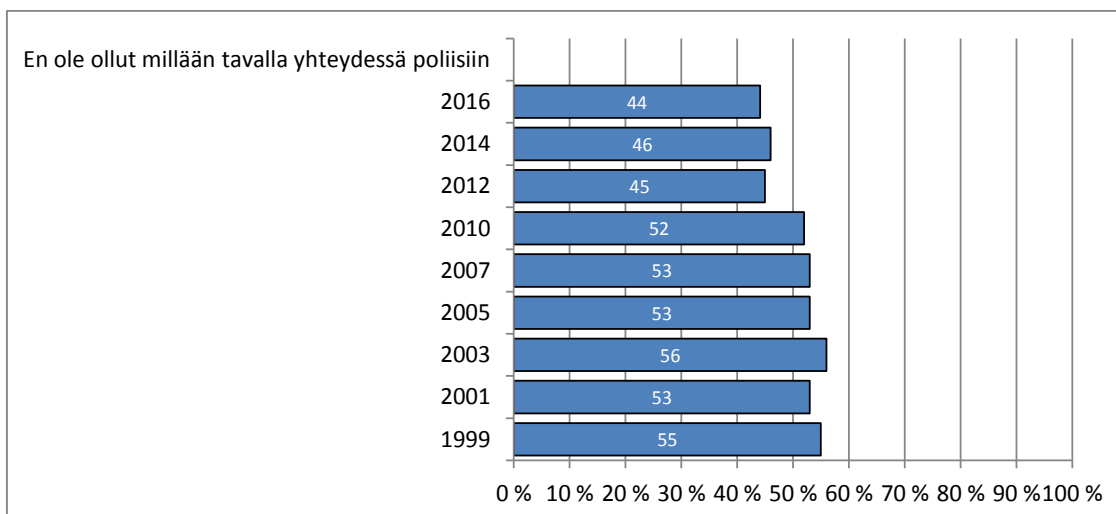

Kuvio 5.1b. Oletteko ollut yhteydessä (kontakti poliisin kanssa) poliisiin viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana jossakin tällä kertalla mainituista asioista? (%)

Kuvio 5.1c. Oletteko ollut yhteydessä (kontakti poliisin kanssa) poliisiin viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana jossakin tällä kortilla mainituista asioista? (%)

* Kuviossa kysymys lyhennettynä. Kysymys haastattelulomakkeessa: "Poliisin vierailun yhteydessä esim. asukasyhdistyksen tilaisuuteen"

Kuvio 5.1d. Oletteko ollut yhteydessä (kontakti poliisiin kanssa) poliisiin viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana jossakin tällä kertalla mainituista asioista? (%)

5.2 Poliisin onnistuminen asiakaspalvelutilanteissa

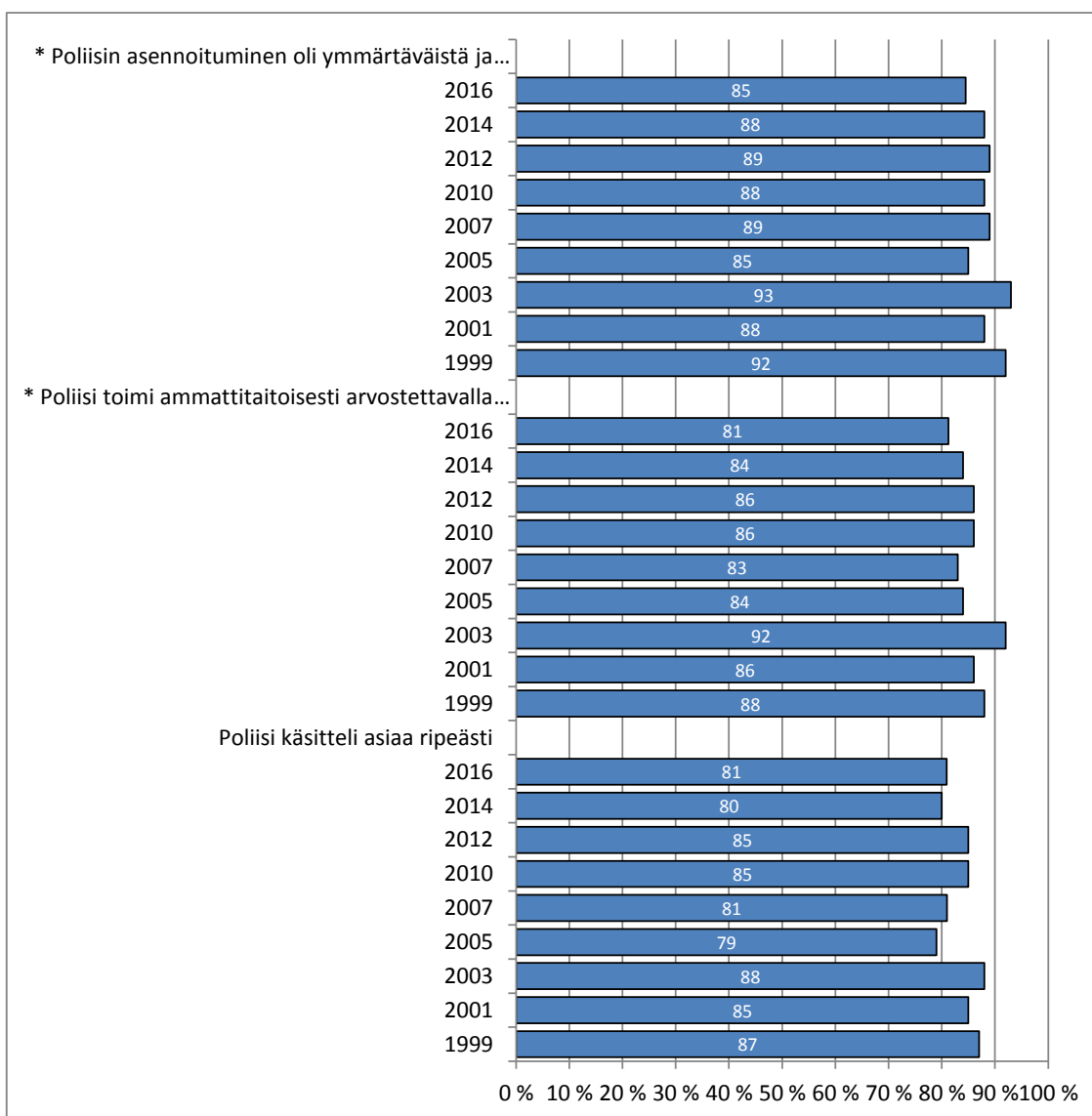
Palveluperiaate – kansalaisten oikeudenmukainen ja asiakaspalvelutilanteissa kaikin puolin asianmukainen palveleminen turvallisuuteen liittyvissä tehtävissä – on yksi poliisin neljästä yhteisesti hyväksytystä arvoperiaatteesta oikeudenmukaisuuden, ammattitaidon ja henkilöstön hyvinvoinnin rinnalla. Poliisibarometrissa vastaajilta kysyttiin, ”Kun viimeksi olitte yhteydessä poliisiin, niin mitkä tällä kertalla mainituista kohdista kuvaavat asiaanne hoitamista...?” Tutkimuskortilla mainittiin yhteensä yhdeksän sellaista asiaa, jotka mahdollisesti kuvasivat palvelutilannetta, muun muassa: poliisin asennoituminen oli ymmärtävää ja asiallista, poliisi oli puolueeton Teitä ja asiaanne kohtaan ja poliisi antoi riittävästi tietoa asiaanne liittyen. [Kyllä, Ei; En osaa sanoa]

Tulokset raportoidaan kuvioissa 5.2a – 5.2c. Kuvioiden jakaumissa vastaajina ovat mukana kaikki muut kuin ne, jotka edellisen kysymyssarjan vastauksessa ilmoittivat, etteivät ole olleet millään tavalla yhteydessä poliisiin viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana (ks. kuvio 5.1d.). Yhteensä 471 henkilöä vastasi haastatteluissa, etteivät olleet tänä aikana olleet yhteydessä poliisiin. Analyysissa, jossa tutkittiin poliisin onnistumista asiakaspalvelutilanteissa, oli siten mukana yhteensä 536 vastaajaa (N (painottamaton) – 471 = 536 = n (painottamaton)).

Poliisin asiakaspalvelua koskevat arviot ovat jonkin verran heikentyneet 2000-luvun alkuvuosiin verrattuna, mutta taso on edelleen hyvä. Parhaat arviot poliisi sai siitä, että poliisin asennoituminen viimeisimmässä tapaamisessa oli vastaajan näkemyksen mukaan ymmärtävää ja asiallista (85 %). Suuri osa vastaajista katsoi myös, että poliisi toimi ammattitaitoisesti (81 %), käsitteli asian ripeästi (81 %) ja oli puolueeton haastateltua ja hänen asiaansa kohtaan (81 %). Asiakkaan informoimiseen on liittynyt jonkin verran ongelmia, mutta silti kolme neljäsosaa poliisibarometriin haastatelluista oli tämänkin asiakokonaisuuden kysymyksissä sitä mieltä, että poliisi antoi heille riittävästi tietoa (75 %) ja että poliisi selvitti heille heidän tilanteensa ja mahdollisuutensa asiassa (75 %).

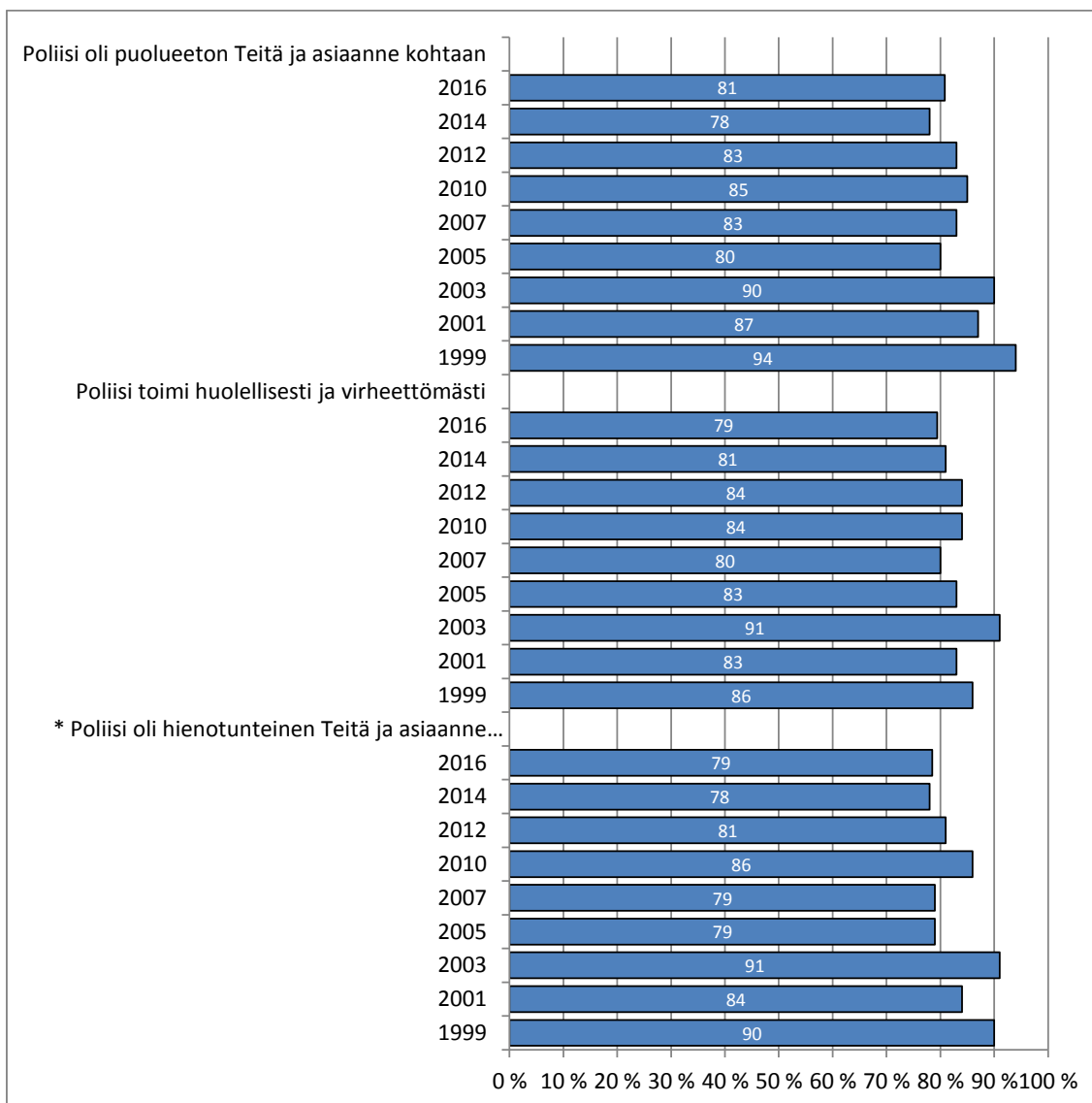
Niistä, jotka olivat olleet yhteydessä poliisiin viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana, 56 oli poliiseja tai heidän lähisukulaisiaan, 480 oli muita kansalaisia. Jos poliisit ja heidän lähisukulaisensa rajataan tarkastelun ulkopuolelle, samaa mieltä väitteiden kanssa oltiin seuraavasti: Poliisin asennoituminen oli ymmärtävää ja asiallista (85 %), Poliisi toimi ammattitaitoisesti (81 %), Poliisi käsitteli asiaa ripeästi (81 %), Poliisi oli puolueeton Teitä ja asiaanne kohtaan (81 %), Poliisi toimi huolellisesti ja virheettömästi (80 %), Poliisi oli hienotunteinen Teitä ja asiaanne kohtaan (79 %), Poliisi arvosti Teitä asiakkaana (77 %), Poliisi selvitti Teille tilanteenne ja mahdollisuutenne asiassanne (75 %) ja Poliisi antoi riittävästi tietoa asiaanne liittyen (75 %).

Yksinkertaisen ei-parametrisen analyysin perusteella poliisien ja heidän lähisukulaistensa arviot eivät eroa tilastollisesti merkitsevällä tavalla muiden kansalaisten arvioista yhdessäkään edellä mainitussa asiassa. Lähimpänä tilastollisen merkitsevyyden raja-arvoa erehtymisen todennäköisyysluku p oli, kun tarkasteltiin arvioita poliisin puolueettomuudesta ("Oliko poliisi oli puolueeton Teitä ja asiaanne kohtaan?"). Tähän haastattelukysymykseen poliiseista ja heidän lähisukulaisistaan 76,2 % vastasi kyllä, kun taas muista kansalaisista vastaava osuus oli 81,3 %.⁷ Näyttää siltä, että poliisit ja heidän lähisukulaistensa ovat tässä suhteessa jonkin verran muuta väestöä kriittisempiä poliisipalvelujen suhteen. On kuitenkin muistettava, että tässäkin arvioitavassa asiassa ero yhtäältä poliisien ja heidän lähisukulaistensa ja toisaalta muiden kansalaisten antamien arvioiden välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää.

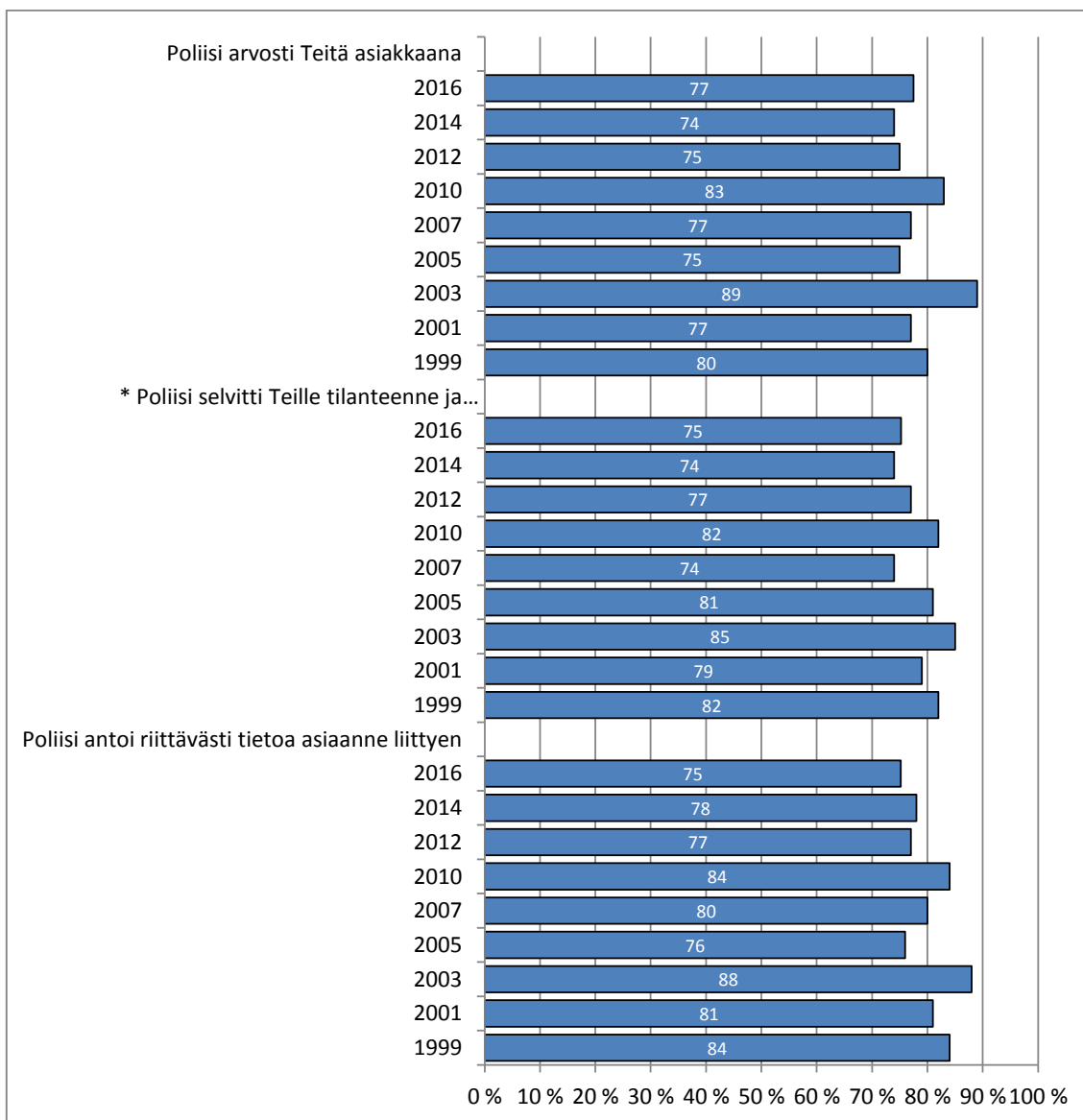
Kuvio 5.2a. Kun viimeksi olitte yhteydessä poliisiin, niin mitkä tällä kertalla mainituista kohdista kuvaavat asianne hoitamista...? Kyllä vastanneiden osuus (%)

* Kuviossa kysymykset lyhennettyinä. Kysymykset haastattelulomakkeessa: "Poliisin asennoituminen oli ymmärtävistä ja asiallista" ja "Poliisi toimi ammattitaitoisesti arvostettavalla tavalla"

Kuvio 5.2b. Kun viimeksi olitte yhteydessä poliisiin, niin mitkä tällä kertalla mainituista kohdista kuvaavat asianne hoitamista...? Kyllä vastanneiden osuus (%)

* Kuviossa kysymys lyhennettynä. Kysymys haastattelulomakkeessa: "Poliisi oli hienotunteinen Teitä ja asiaanne kohtaan"

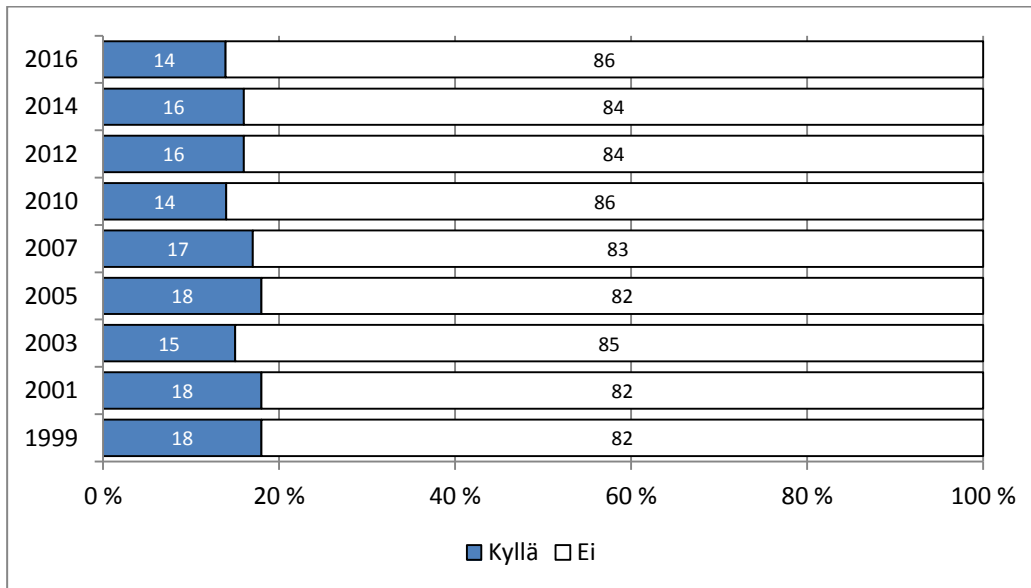

Kuvio 5.2c. Kun viimeksi olitte yhteydessä poliisiin, niin mitkä tällä kortilla mainituista kohdista kuvaavat asianne hoitamista...? Kyllä vastanneiden osuus (%)

* Kuviossa kysymys lyhennettynä. Kysymys haastattelulomakkeessa: "Poliisi selvitti Teille tilanteenne ja mahdollisuutenne asiassanne"

Muiden poliisikontaktien lisäksi vastaajilta kysyttiin erikseen sarja kysymyksiä heidän tekemistään rikosilmoituksista ja muista ilmoituksista. Aluksi kysyttiin, "Oletteko tämän tai viime vuoden aikana tehnyt ilmoituksen poliisille havaitsemastanne häiriöstä tai epäkohdasta tai tehnyt rikosilmoituksen?" [Kyllä, Ei] Jos vastaus oli kyllä, tämän jälkeen kysyttiin, "Mitä tällä kortilla mainituista asioista koitte tapahtuneen viimeisimmässä asiainnissanne...?". Tutkimuskortilla oli kuusi erilaista kuvausta ilmoituksen vaikutuksista, muun muassa: ilmoittamanne epäkohta tai häiriö poistettiin melko välittömästi, tekemänne rikosilmoitus johti esitutkintaan ja poliisi ei saapunut paikalle. [Kyllä, Ei; En osaa sanoa]

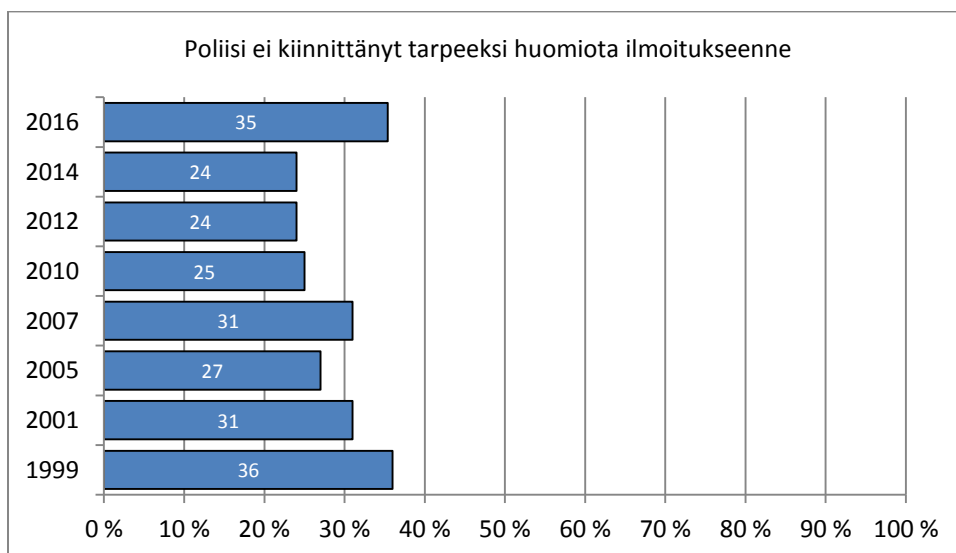
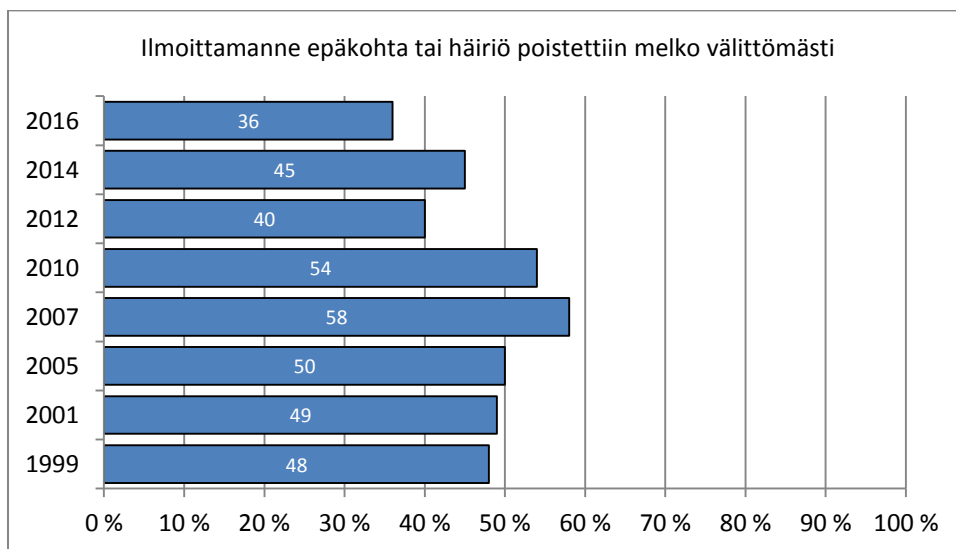
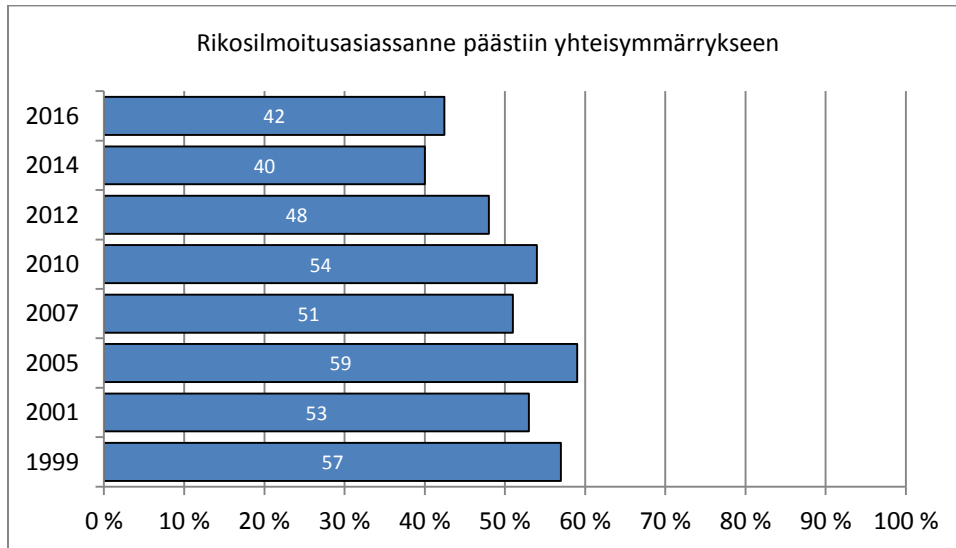
Kuviossa 5.3 kuvataan rikosilmoitusten ja muiden poliisille tehtyjen ilmoitusten jakaumat vuosilta 1999–2016. Kuviosarjassa 5.4a – 5.4b tutkitaan kansalaisten tekemien ilmoitusten vaikutuksia, käytännössä niitä toimenpiteitä, joihin poliisi ilmoitusten perusteella ryhtyi. Kuvioden 5.4a–5.4b jakaumissa käsitellään kohdejoukkona niitä, jotka vastasivat, että ovat tämän tai viime vuoden aikana tehneet rikosilmoituksen, tai ilmoituksen havaitsemastaan häiriöstä tai epäkohdasta. Heitä oli painottamattomassa aineistossa yhteensä 134 kappaletta.⁸ Rikoksesta, häiriöstä tai muusta epäkohdasta ilmoittaneiden määrä näyttää hieman vähentyneen 2010-luvulla, verrattuna aiempiin vuosiin.

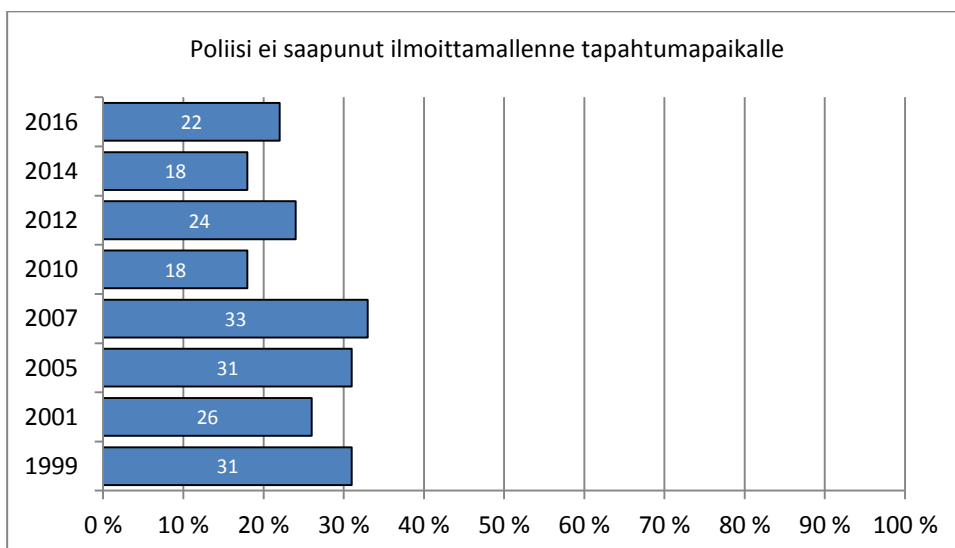
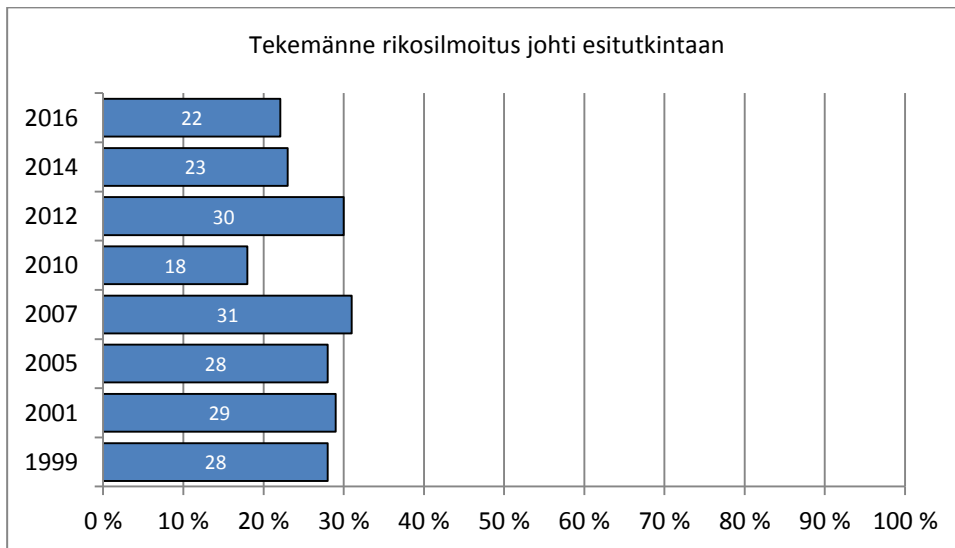
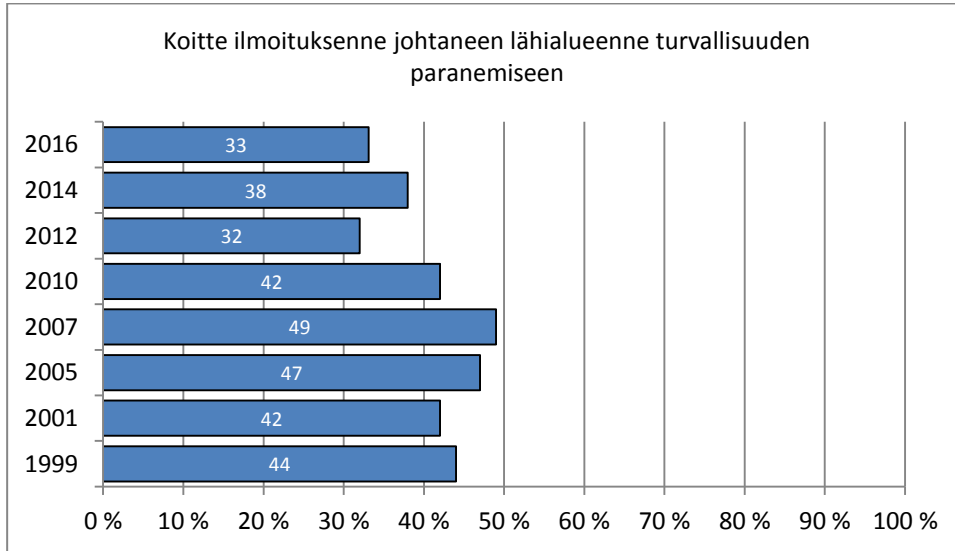
Kuvio 5.3. Oletteko tämän tai viime vuoden aikana tehnyt ilmoituksen poliisille havaitsemastanne häiriöstä tai epäkohdasta tai tehnyt rikosilmoituksen? (%)

Ilmoitusten myönteinen vaikuttavuus näyttää pitkällä aikavälillä vähentyneen. Vuonna 1999 yhteensä 57 % vastaajista koki, että rikosilmoitusasiassa päästi jonkinlaiseen yhteisymmärrykseen poliisin ja ilmoittajan välillä. Vuonna 2010 vastaava osuus oli 54 % ja uusimmassa mittauksessa vuonna 2016 se oli 42 %. Vuonna 1999 48 % vastaajista koki, että heidän ilmoittamansa epäkohta tai häiriö poistettiin melko välittömästi. Vuonna 2010 tämän kokemuksen jakoi 54 % vastaajista, mutta vuonna 2016 tätä mieltä oli vain 36 % vastaajista. Tulos on samansuuntainen myös muissa myönteisellä tavalla ilmaistuissa kysymyksissä. Yhä harvempi kokee, että ilmoitus johti lähialueen turvallisuuden paranemiseen, tai että rikosilmoitus johti esitutkintaan.

Toisaalta 2010-luvulla yhä harvempi on kokenut, että poliisi ei saapunut ilmoitetulle tapahtumapaikalle lainkaan. Vuonna 1999 tämän kokemuksen jakoi 31 % poliisibarometritutkimuksen vastaajista, vuonna 2010 18 % ja vuonna 2016 22 % vastaajista. Vuoden 2016 mittauksessa poikkeuksellisen moni vastaaja katsoi, että poliisi ei kiinnittänyt tarpeeksi huomiota hänen tekemäänsä ilmoitukseen. Vastaajista 35 % oli tätä mieltä. Prosenttiosuus on ollut tätä korkeampi vain vuonna 1999 (36 %).

Kuvio 5.4a. Mitä tällä kertalla mainituista asioista koitte tapahtuneen viimeisimmässä asiointissanne...? Kyllä vastanneiden osuus (%)

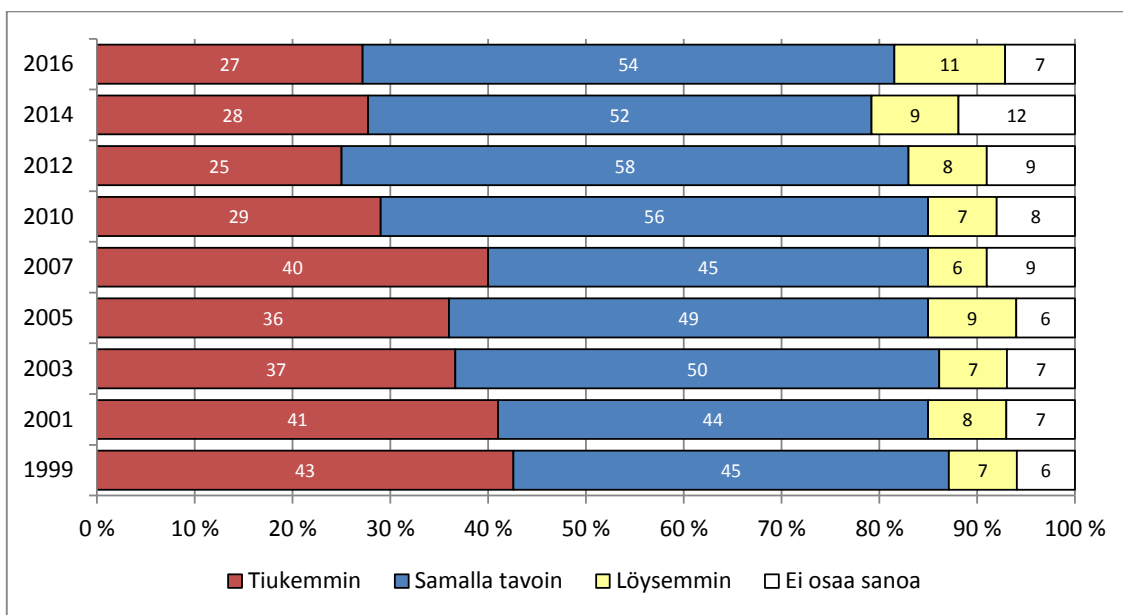

Kuvio 5.4b. Mitä tällä kertalla mainituista asioista koitte tapahtuneen viimeisimmässä asiointissanne...? Kyllä vastanneiden osuus (%)

Haastateltavilta kysyttiin myös, millä tavoin poliisi heidän käsityksensä mukaan suhtautuu ihmisiin, joiden kulttuuritausta on jokin muu kuin suomalaisten oma kulttuuritausta. Käytännössä vastaajilta kysyttiin, ”Arveletko poliisin Suomessa suhtautuvan eri kulttuureista lähtöisin oleviin ihmisiin muihin suomalaisiin verrattuna...?” [Tiukemmin, Samalla tavoin, Löysemmin; En osaa sanoa]

Pitkän aikavälin kehityssuuntana on ollut, että yhä suurempi osa suomalaisista ajattelee poliisin suhtautuvan muista kulttuuripiireistä lähtöisin oleviin ihmisiin samalla tavalla kuin suomalaisiin. Etenkin 2010-luku poikkeaa tässä suhteessa aiemmista vuosista. Vuonna 1999 tätä mieltä oli 45 % poliisibarometritutkimuksen vastaajista, vuonna 2016 vastaava osuus oli 54 %.

Vuoden 2010 jälkeen tätä osuutta on jonkin verran kaventanut niiden vastaajien osuus, jotka ajattelevat poliisin suhtautuvan sallivammin niihin ihmisiin, jotka ovat lähtöisin jostakin muusta kuin suomalaisesta kulttuuripiiristä, kuin suomalaisiin itseensä. Tätä mieltä olevien vastaajien osuus on kasvanut siten, että kun se vuonna 2010 oli 7 %, oli se vuoden 2016 mittauksessa 11 %. Niiden osuus, jotka arvelevat poliisin suhtautuvan suomalaisia itseään ankarammin muista kulttuuripiireistä lähtöisin oleviin ihmisiin, on vähentynyt sekä vuoteen 2010 että vuoteen 1999 verrattuna. Suurin muutos tässä suhteessa tapahtui 2010-luvulle tultaessa.

Kuvio 5.5. Arveletko poliisin Suomessa suhtautuvan eri kulttuureista lähtöisin oleviin ihmisiin muihin suomalaisiin verrattuna...? (%)

5.3 Poliisin onnistuminen operatiivisissa tehtävissään

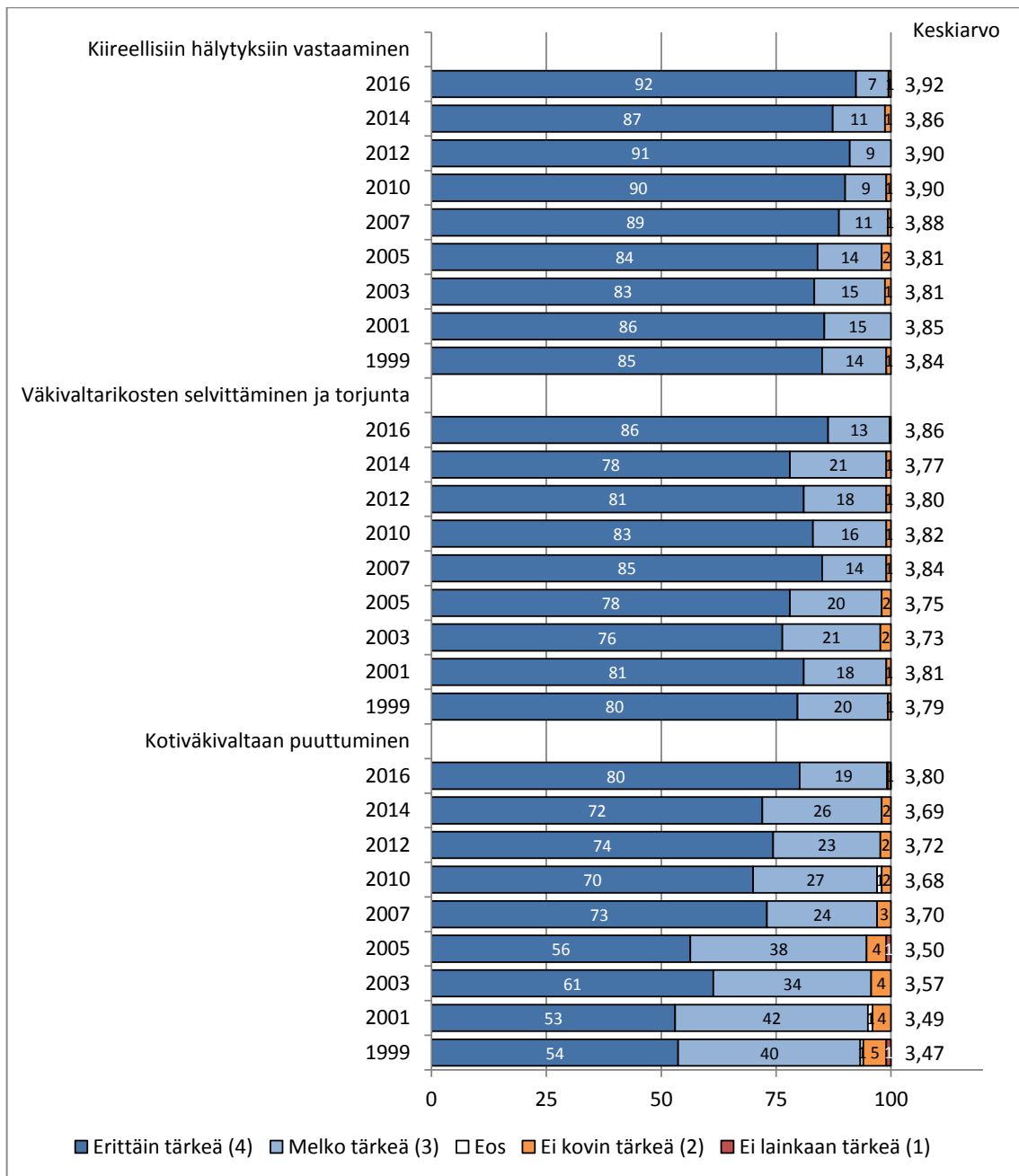
Voidaan perustellusti sanoa, että kansalaisnäkökulma poliisipalveluihin on sekä omistaja- että asiakasnäkökulma. Vaikka yksittäisillä kansalaisilla ei välttämättä ole yhtä hyvää näkymää operatiiviseen poliisitoimintaan ja poliisipalvelujen onnistumiseen kuin poliisitoiminnan ammattilaisilla, on selvää, että heidän näkemyksensä tulee ottaa huomioon poliisitoiminnan ja poliisipalvelujen onnistumisen arvioinnissa. Poliisi on tilivelvollinen kansalaisille. Lisäksi poliisi saa kansalaisarvioiden tutkimuksesta arvokasta käytännön tietoa muun muassa poliisilaitosalueiden profiilien eroista ja poliisipalveluja koskevien arvioiden ajallisesta muutoksesta.

Vastaajilta kysyttiin haastattelun alkupuolella mielipidettä yhteensä 14 eri poliisitehtävästä: ”Miten tärkeänä pidätte seuraavia tehtäviä poliisin työssä?” [1 = Ei lainkaan tärkeä, 2 = Ei kovin tärkeä, 3 = Melko tärkeä, 4 = Erittäin tärkeä; En osaa sanoa] Tehtävinä mainittiin muun muassa kiireellisiin hälytyksiin vastaaminen, kotiväkivaltaan puuttuminen ja asuntomurtojen selvittäminen. Teemaan palattiin haastattelun loppupuolella. Vastaajilta kysyttiin samasta 14 tehtävän sarjasta: ”Miten poliisi on mielestänne onnistunut seuraavissa tehtävissään?” [1 = Erittäin huonosti, 2 = Melko huonosti, 3 = Melko hyvin, 4 = Erittäin hyvin; En osaa sanoa]

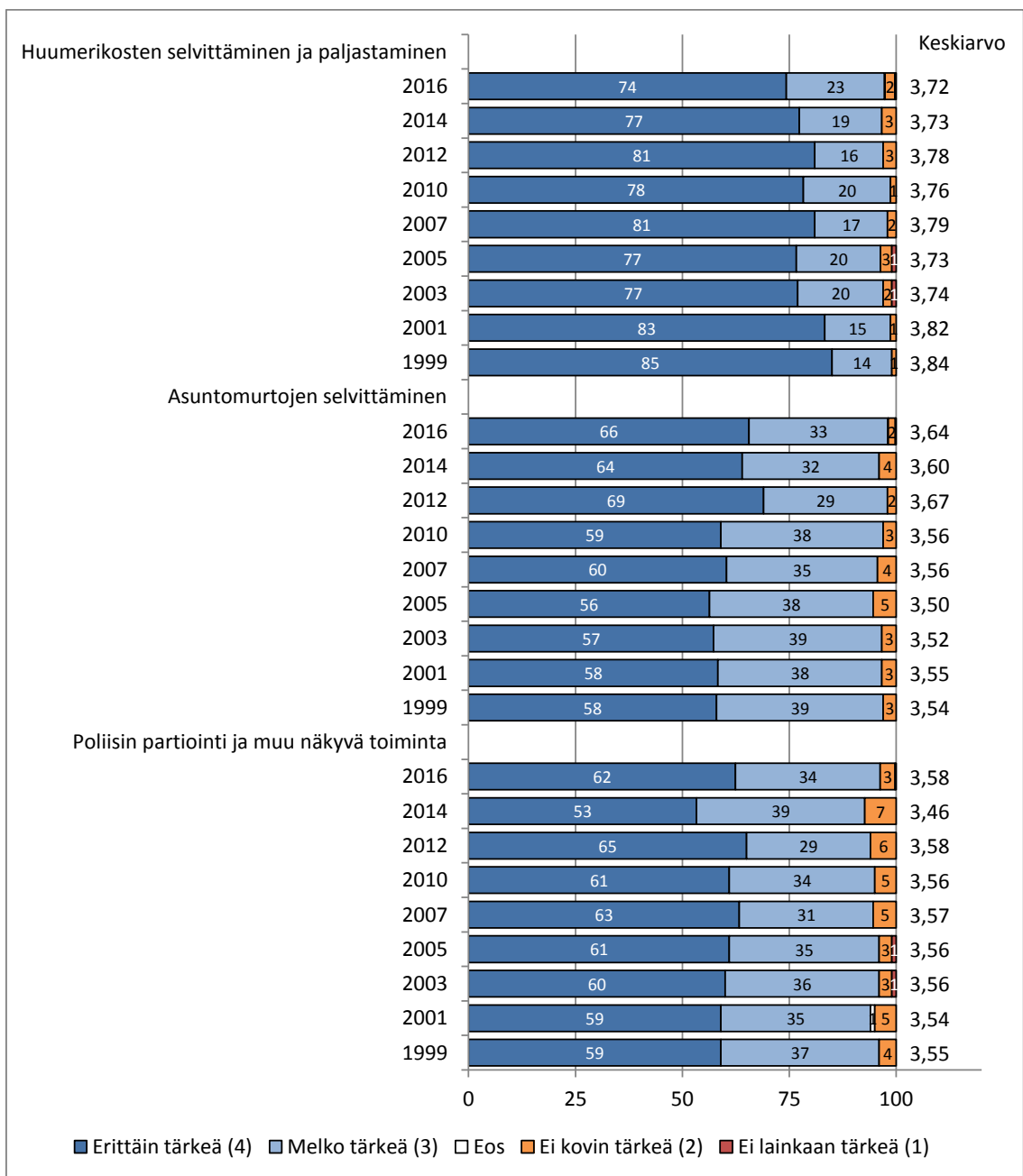
Koska kysymyssarjat koskivat samoja tehtäviä, tuloksista voidaan laatia niin sanottu kuiluanalyysi, jossa yhdestä ja samasta tehtävästä tutkitaan, kuinka tärkeä se on kansalaisille ja kuinka hyvin poliisi on siinä heidän mielestään onnistunut (vrt. Cheurbrakobkit & Bartsch, 2001; Käyhkö & Hannonen, 2015). Aiempien poliisibarometrien tapaan tässä tutkimuksessa hyödynnettiin tätä mahdollisuutta. Kuiluanalyysin tuloksiin palataan perustulosten esittelyn jälkeen (kuvio 5.8 ja taulukko 5.1).

Tulokset vastaavat suurelta osin aiempien vuosien vastaavia tuloksia. Vastaajien näkökulmasta tärkeimpiä poliisin tehtäviä ovat kiireellisiin hälytyksiin vastaaminen (92 % katsoo, että tämä on erittäin tärkeää), väkivaltarikosten selvittäminen ja torjunta (86 %) ja kotiväkivaltaan puuttuminen (80 %). Vähiten tärkeitä tehtäviä vastausten perusteella ovat päihytyneiden huostaanotto, poliisin lupapalvelut sekä autovarkauksien selvittäminen, mutta 27–41 % haastattelututkimukseen osallistuneista pitää näitäkin tehtäviä erittäin tärkeinä. Melko tai erittäin tärkeinä niitä pitää 75–89 % vastaajista.

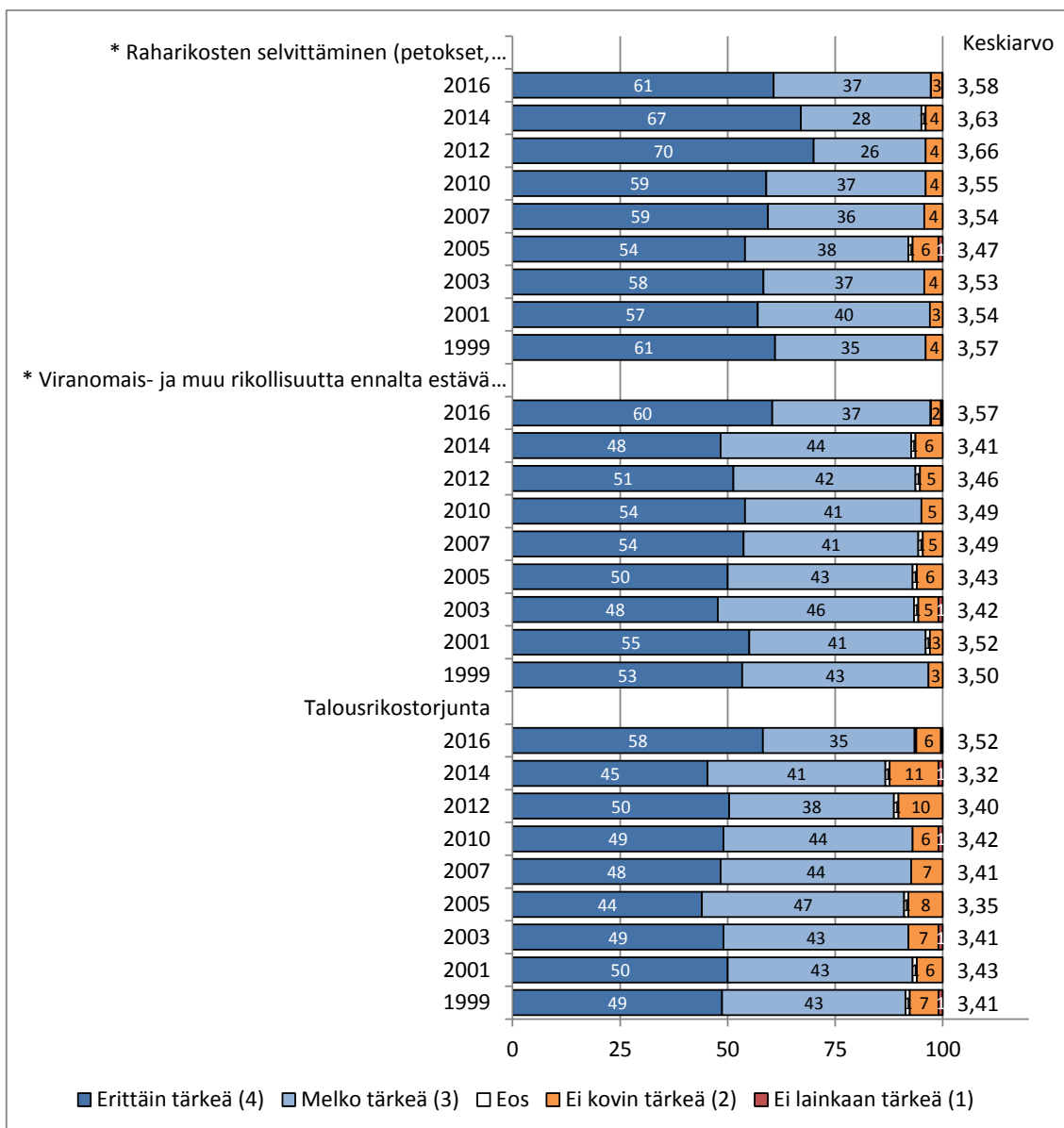
Tässä havaitaan sama säännönmukaisuus kuin edellä. Vastaajien näkökulmasta tärkeintä on, että henkeä, terveyttä sekä henkilökohtaista vapautta ja koskemattomuutta loukkaava rikollisuus kyetään torjumaan. Kolme tärkeimmäksi katsottua tehtävää ovat voimakkaita laitaajakauomia, – vastaukset pakkautuvat asteikon ”erittäin tärkeään” ääripäähän – mutta silti nämä jakaumat ovat vuosien kuluessa siirtyneet jatkuvasti yhä lähemmäs tätä asteikon myönteistä ääripäätä. Vastaajien arvioiden mukaan näiden tehtävien merkitys on jatkuvasti lisääntynyt. Erityisesti kotiväkivaltaan puuttuminen nähdään nyt selvästi tärkeämmäksi kuin vielä vuosituhannen vaihteessa. Vuonna 1999 sen koki erittäin tärkeäksi poliisin tehtäväksi 54 % vastaajista, vuonna 2010 osuus oli 70 % ja vuonna 2016 siis 80 %. Poliisin tehtävät muutoinkin nähdään lähes kautta linjan yhtä tärkeinä tai tärkeämpinä kuin aiemmin.

Kuvio 5.6a. Miten tärkeänä pidätte seuraavia tehtäviä poliisin työssä? (%)

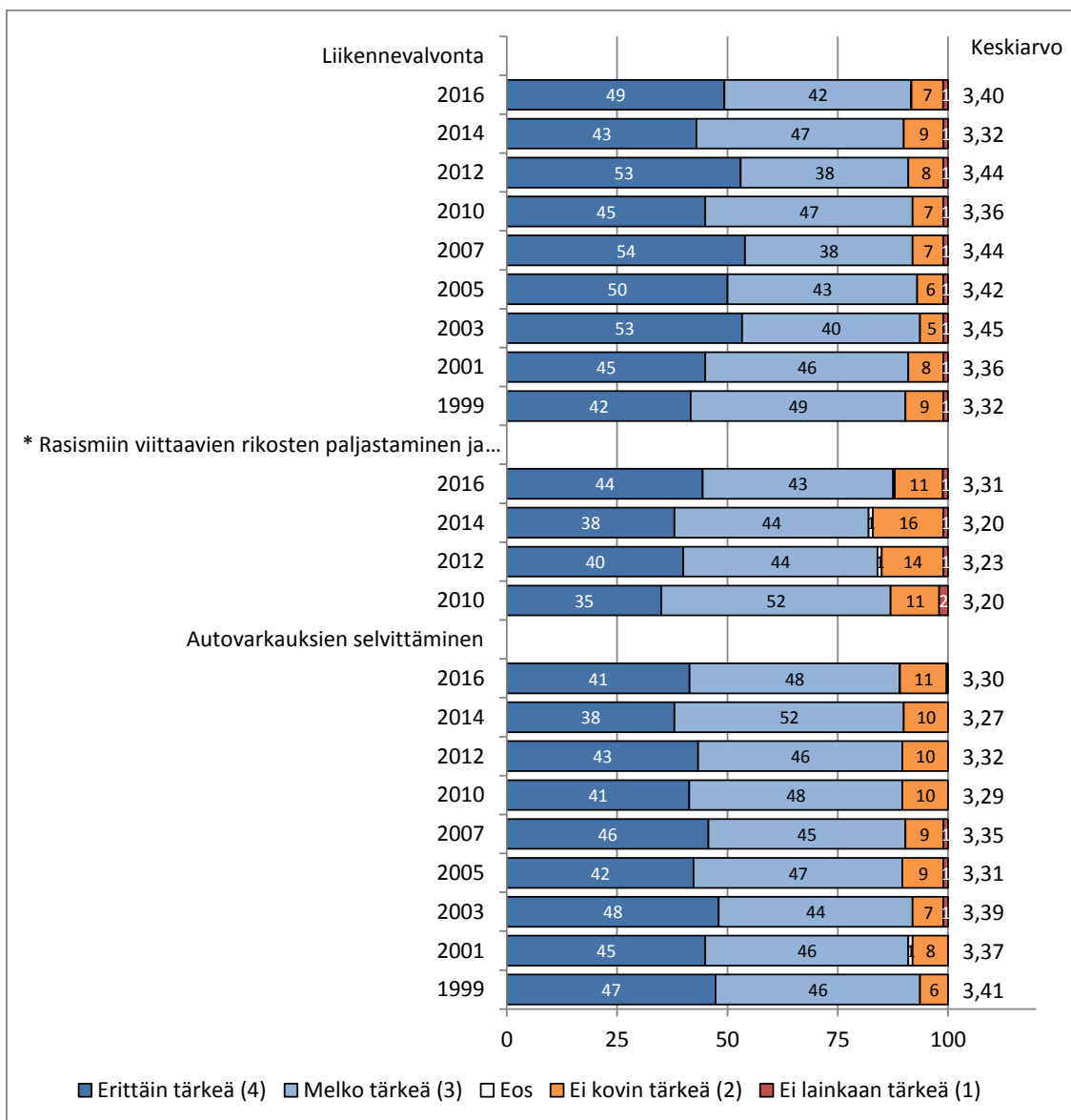

Kuvio 5.6b. Miten tärkeänä pidätte seuraavia tehtäviä poliisin työssä? (%)

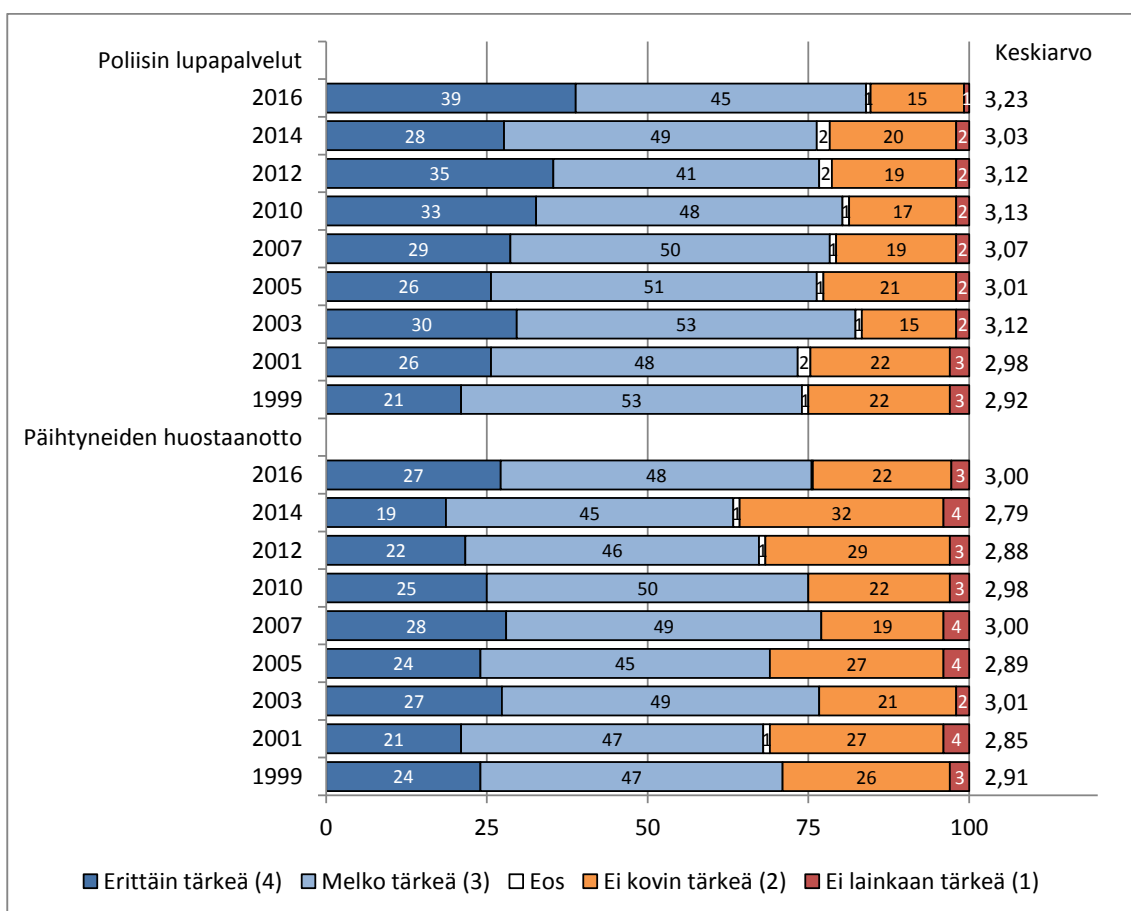
Kuvio 5.6c. Miten tärkeänä pidätte seuraavia tehtäviä poliisin työssä? (%)

* Kuviossa kysymykset lyhennettyinä. Kysymykset haastattelulomakkeessa: "Raharikosten selvittäminen (petokset, tunnuslukujen varastaminen yms.)", "Viranomais- ja muu rikollisuutta ennalta estävä yhteistyö"

Kuvio 5.6d. Miten tärkeänä pidätte seuraavia tehtäviä poliisin työssä? (%)

* Kuviossa kysymys lyhennettynä. Kysymys haastattelulomakkeessa: "Rasismiin viittaavien rikosten paljastaminen ja tutkinta"

Kuvio 5.6e. Miten tärkeänä pidätte seuraavia tehtäviä poliisin työssä? (%)

Poliisin tehtävät nähdään eri tavoin silloin, kun haastateltavilta pyydetään arviota poliisin onnistumisesta, kuin silloin, kun heiltä pyydetään arviota siitä, kuinka tärkeitä poliisin tehtävät ovat. Onnistumista koskevilla kysymyksillä haastateltujen antamien arvioiden yleislinja oli kriittisempi kuin tehtävien merkitystä koskevilla kysymyksillä, minkä lisäksi haastateltavat painottivat onnistumista arvioidessaan poliisin tehtäviä hieman eri tavalla kuin tehtävien merkitystä arvioidessaan.

Haastateltavat katsoivat poliisin onnistuneen parhaiten lupapalveluissa (91 % melko tai erittäin hyvin), kiireellisiin hälytyksiin vastaamisessa (84 %) sekä päihtyneiden huostaanotossa (81 %). Myös liikennevalvonnassa, kotiväkivaltaan puuttumisessa sekä väkivaltarikosten selvittämisessä ja torjunnassa poliisin katsottiin onnistuneen kohtuullisen hyvin. Aiempien vuosien tapaan poliisin onnistumista koskevat arviot olivat heikoimpia omaisuusrikoksissa ja talousrikostorjunnassa: raharikosten selvittämisessä (petokset, tunnuslukujen varastaminen yms.) (59 %), autovarkauksien selvittämisessä (58 %) sekä talousrikostorjunnassa (53 %). Näidenkin osalta yli puolet vastaajista kuitenkin siis katsoi, että poliisi on onnistunut tehtävissään melko tai erittäin hyvin.

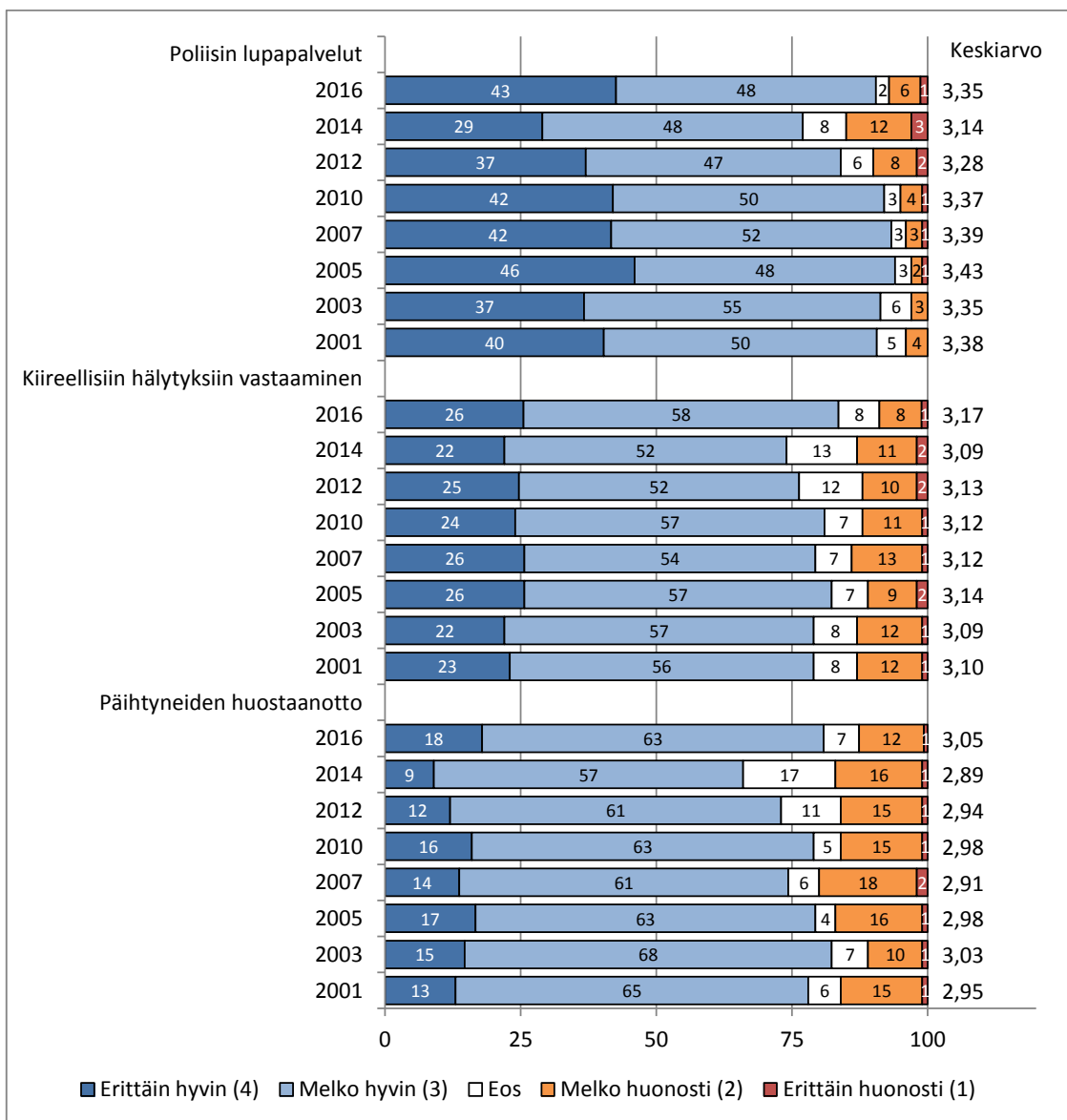
Arvioiden ajalliset muutokset eivät ole suuria. Arviot onnistumisesta ovat vaihdelleet jonkin verran eri vuosina, mutta pitkällä aikavälillä ne ovat pysyneet tehtäväkohtaisesti suunnilleen samoilla tasoilla.

Jos vertaillaan poliisien ja heidän lähisukulaistensa vastauksia muiden haastateltujen vastauksiin, joidenkin tehtävien arvioinnin kohdalla voidaan havaita tilastollisesti merkitseviä eroja, mutta erot eivät näytä olevan systemaattisia siinä mielessä, että poliisit ja heidän lähisukulaisensa olisivat järjestelmällisesti joko myönteisempiä tai kielteisempiä poliisi-palvelujen onnistumisen suhteen kuin muut haastatellut. Myös jakaumien muodot näiden kahden eri ryhmän antamissa arvioissa ovat erilaisia eri tehtävien arvioinneissa.

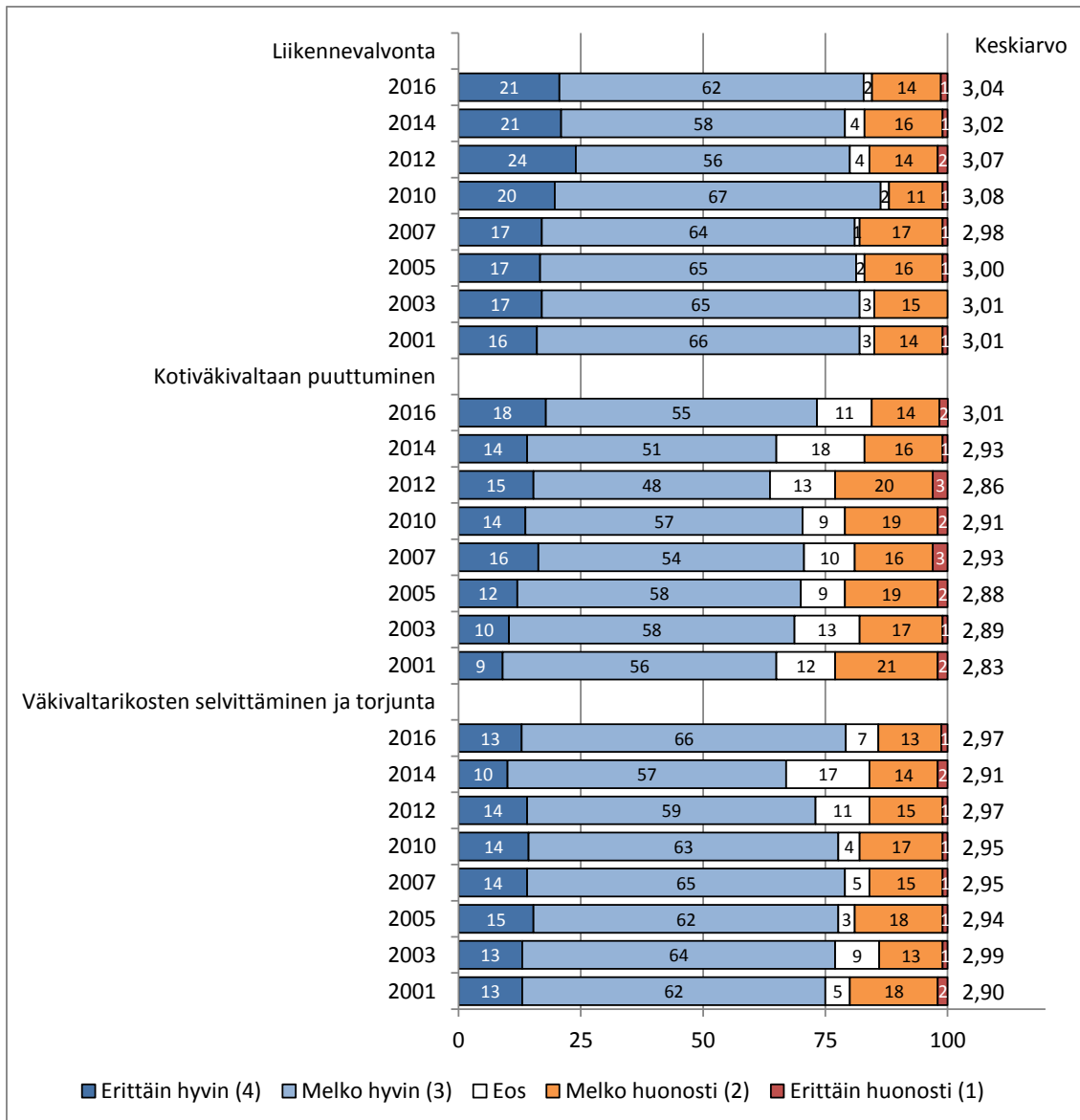
Sama monimuotoisuus pätee annettujen arvioiden keskiarvojen vertailuun. Seitsemän tehtäväkokonaisuuden tapauksessa ei ollut havaittavissa tilastollisesti merkitsevää eroa yhtäältä poliisien ja heidän lähisukulaistensa ja toisaalta muiden kansalaisten arvioiden välillä. Poliisien ja heidän lähisukulaistensa arviot poliisin onnistumisesta olivat muiden haastateltujen arvioita kielteisempiä seuraavissa tehtävissä onnistumisen suhteen: raharikosten selvittäminen (petokset, tunnuslukujen varastaminen yms.)*, väkivaltarikosten selvittäminen ja torjunta* sekä talousrikostorjunta*. Poliisien ja heidän lähisukulaistensa arviot poliisin onnistumisesta olivat muiden haastateltujen arvioita myönteisempiä seuraavissa tehtävissä onnistumisen suhteen: poliisin partiointi ja muu näkyvä toiminta**, liikennevalvonta***, kotiväkivaltaan puuttuminen*, sekä viranomais- ja muu rikollisuutta ennalta estävä työ*. (T-testi, * p < .05, ** p < .01, *** p < .001)⁹

Kun poliisit ja heidän lähisukulaistensa rajataan aineiston ulkopuolelle, niitä, jotka kokivat poliisin onnistuneen tehtävissään melko tai erittäin hyvin, oli seuraavasti: poliisin lupapalvelut 90 % (91 % jos myös poliisit ja heidän lähisukulaistensa ovat mukana aineistossa), kiireellisiin hälytyksiin vastaaminen 83 % (84 %), päihtyneiden huostaanotto 80 % (81 %), liikennevalvonta 83 % (83 %), kotiväkivaltaan puuttuminen 73 % (73 %), väkivaltarikosten selvittäminen ja torjunta 80 % (79 %), poliisin partiointi ja muu näkyvä toiminta 75 % (75 %), viranomais- ja muu rikollisuutta ennalta estävä yhteistyö 70 % (70 %), huumerikosten selvittäminen ja paljastaminen 70 % (69 %), asuntomurtojen selvittäminen 64 % (65 %), rasismiin viittaavien rikosten paljastaminen ja tutkinta 63 % (63 %), raharikosten selvittäminen (petokset, tunnuslukujen varastaminen yms.) 60 % (59 %), autovarkauksien selvittäminen 57 % (58 %) ja talousrikostorjunta 53 % (53 %).

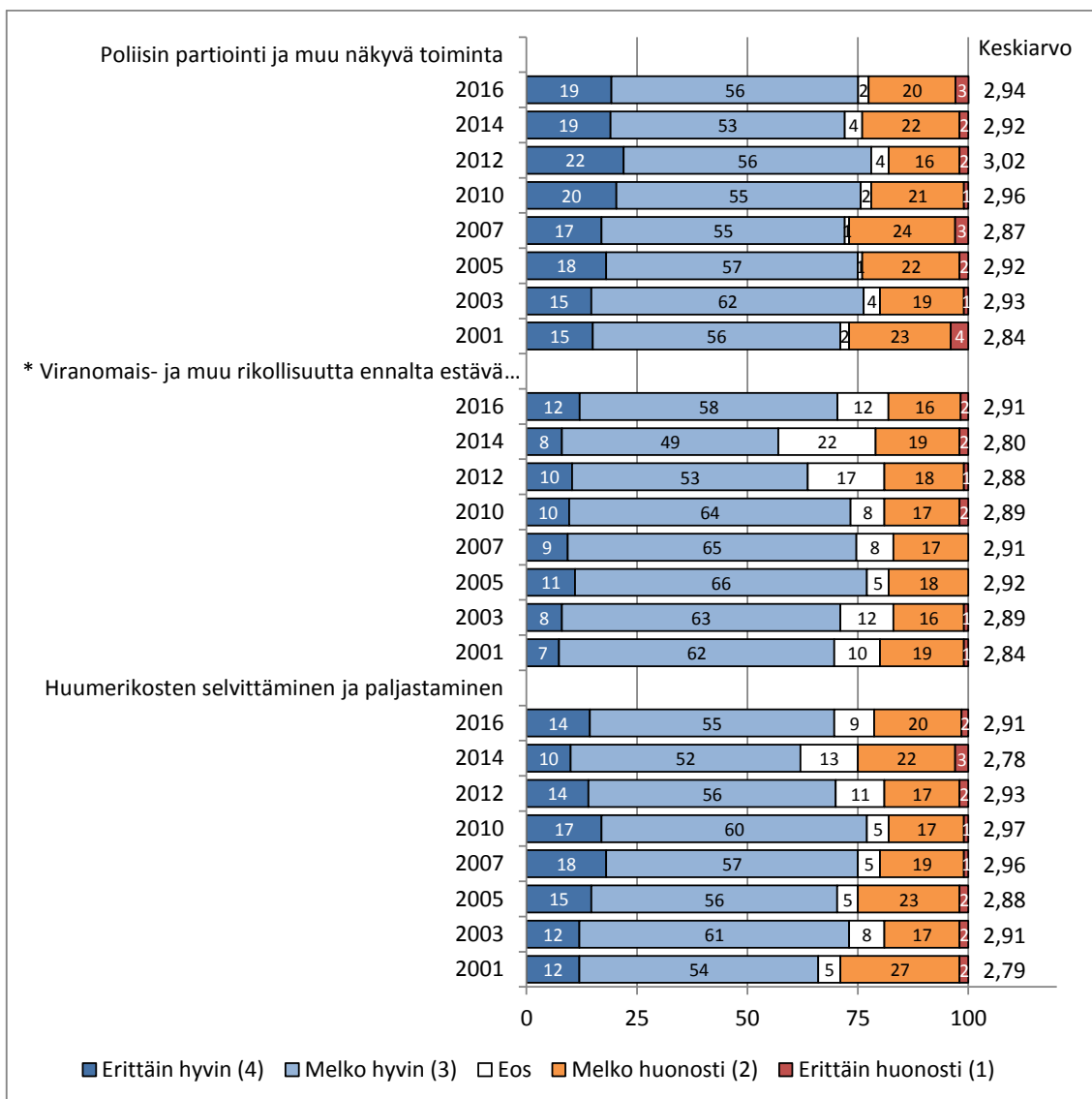
Tämä vertailu auttaa omalta osaltaan havainnollistamaan sitä, että poliisien ja heidän lähisukulaistensa jättäminen pois aineistosta vuosina 2012 ja 2014 luultavasti vaikutti tuloksiin jonkin verran. Samalla kuitenkin havaitaan, että vaikutuksen mittakaava oli todennäköisesti kokonaisuudessaan erittäin pieni.

Kuvio 5.7a. Miten poliisi on mielestänne onnistunut seuraavissa tehtävissään? (%)

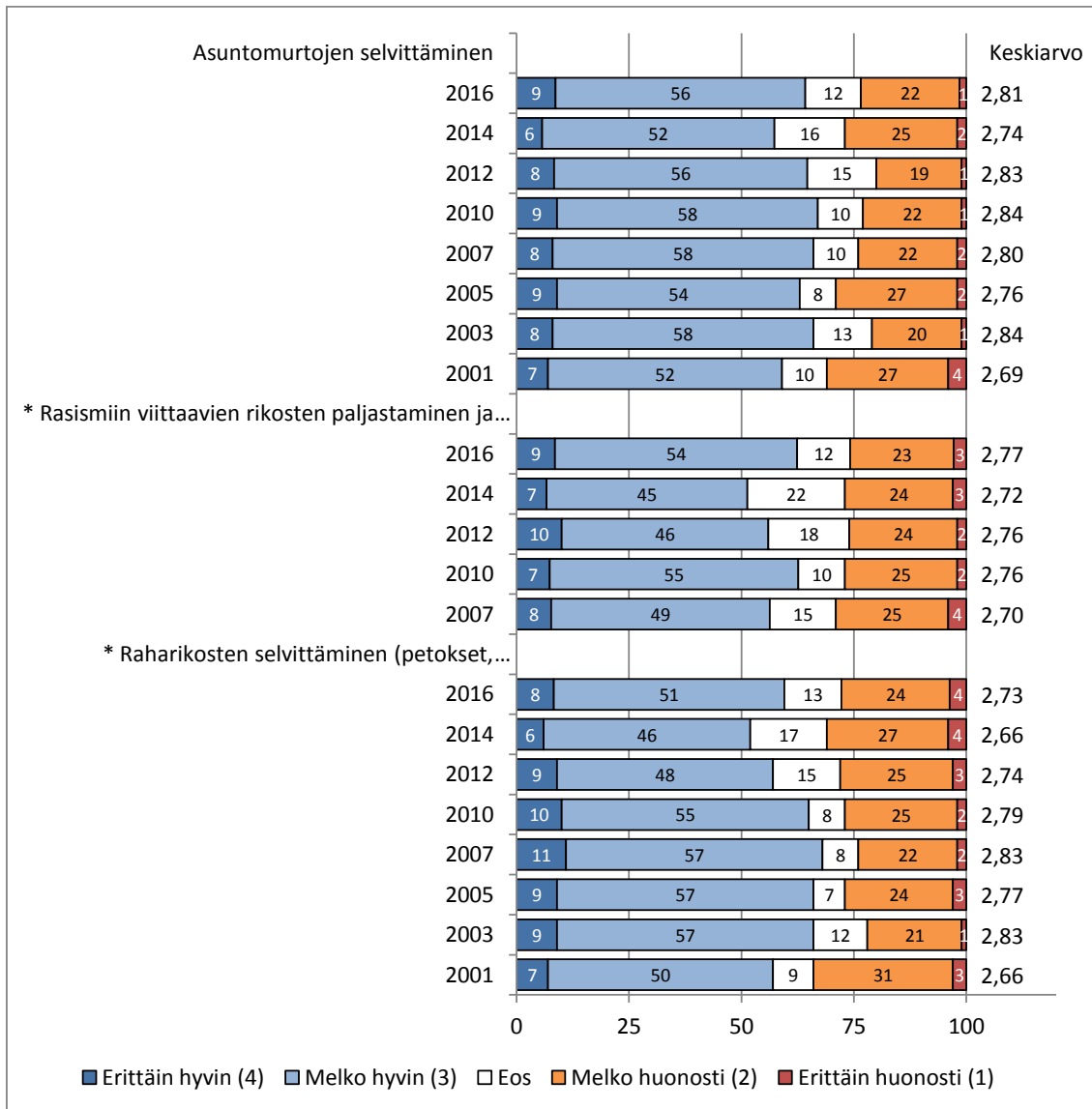

Kuvio 5.7b. Miten poliisi on mielestänne onnistunut seuraavissa tehtävissään? (%)

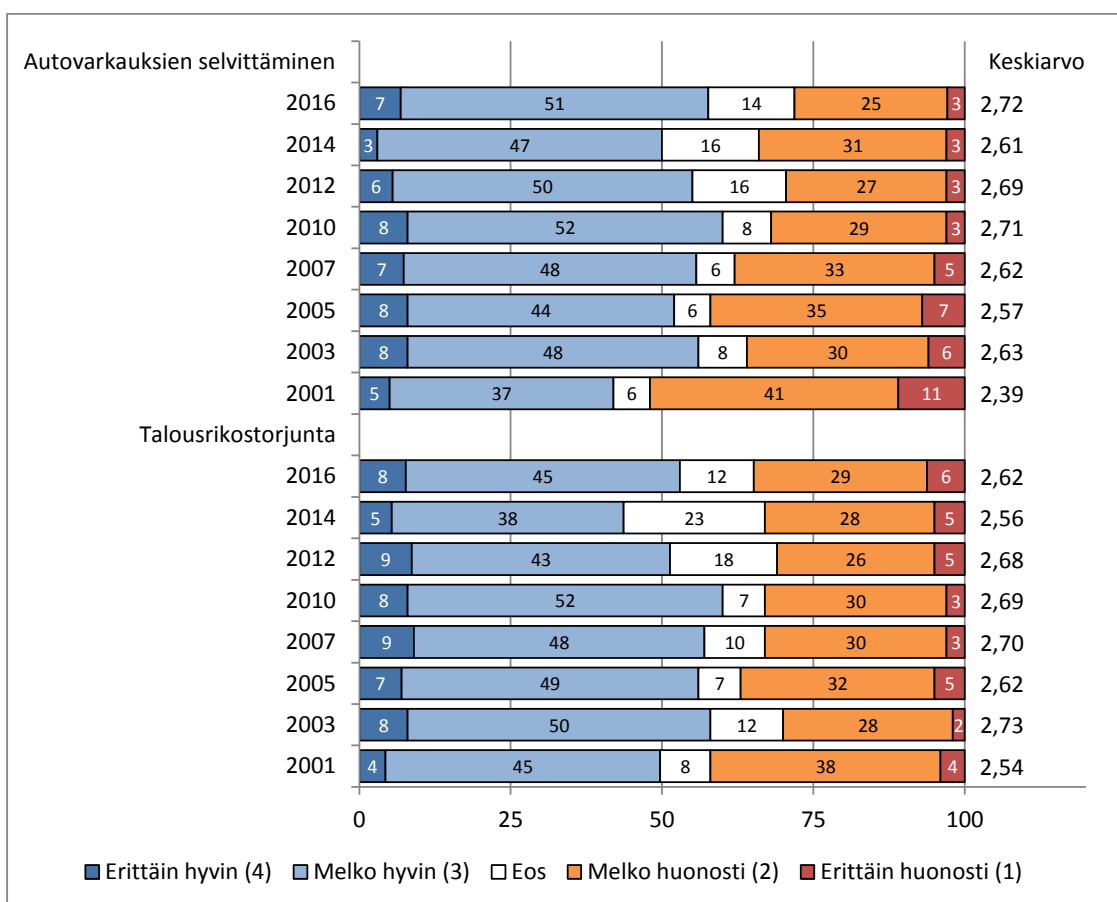
Kuvio 5.7c. Miten poliisi on mielestänne onnistunut seuraavissa tehtävissään? (%)

* Kuviossa kysymys lyhennettynä. Kysymys haastattelulomakkeessa: "Viranomais- ja muu rikollisuutta ennalta estävä yhteistyö"

Kuvio 5.7d. Miten poliisi on mielestänne onnistunut seuraavissa tehtävissään? (%)

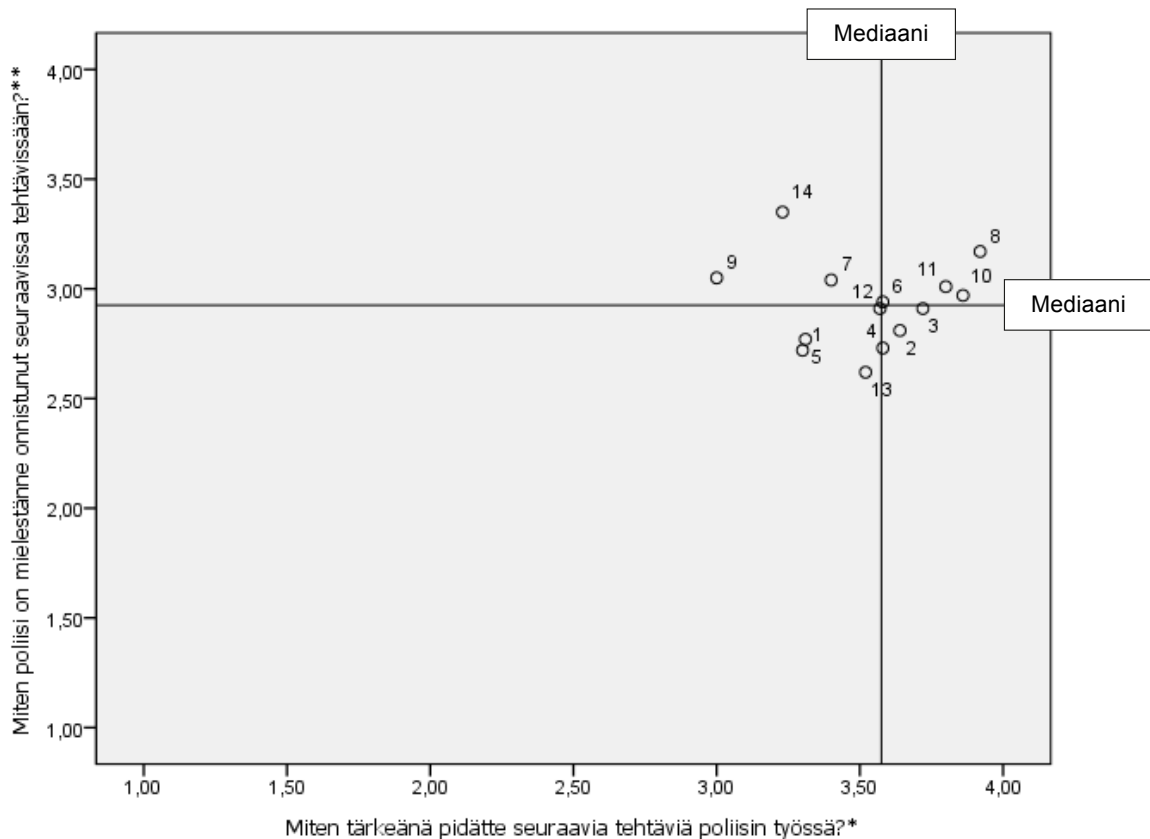
* Kuviossa kysymykset lyhennettyinä. Kysymykset haastattelulomakkeessa: "Rasismiin viittaavien rikosten paljastaminen ja tutkinta", "Raharikosten selvittäminen (petokset, tunnuslukujen varastaminen yms.)"

Kuvio 5.7e. Miten poliisi on mielestänne onnistunut seuraavissa tehtävissään? (%)

Kuviossa 5.8 tutkitaan kahta edellä kuvattua asiaa yhdessä ja samassa analyysikehikossa: kuinka tärkeitä poliisin tehtävät haastateltujen käsityksen mukaan ovat (tehtäväkohtaiset keskiarvot vaaka-akselilla) ja kuinka hyvin poliisi on tehtävissään onnistunut (tehtäväkohtaiset keskiarvot pystyakselilla). Koordinaattipisteiden sisältö on avattu taulukossa 5.1. Esimerkiksi kiireellisiin hälytyksiin vastaamista (koordinaattipiste numero 8) pidettiin keskimäärin erittäin tärkeänä (keskiarvo 3,92) ja poliisin koettiin onnistuneen näissä tehtävissä melko hyvin (keskiarvo 3,17).

Koordinaatistoon on piirretty myös keskiarvojen mediaanit.¹⁰ Niiden avulla nähdään havainnollisesti, missä koordinaattipisteiden kasauma sijaitsee. Poliisin tehtäviä pidettiin keskimäärin melko tai erittäin tärkeinä (vaaka-akselin asteikolla arvot 3 ja 4) ja poliisin nähtiin suoriutuneen tehtävistään keskimäärin melko hyvin (pystyakselin asteikolla arvo 3).

Kuvio 5.8. Miten tärkeitä poliisin tehtävät ovat ja kuinka hyvin poliisi on niissä onnistunut? Kansalaisarvioiden keskiarvot vuoden 2016 poliisibarometritutkimuksessa

*Asteikko (1–4): 1 = Ei lainkaan tärkeä, 2 = Ei kovin tärkeä, 3 = Melko tärkeä, 4 = Erittäin tärkeä

** Asteikko (1–4): 1 = Erittäin huonosti, 2 = Melko huonosti, 3 = Melko hyvin, 4 = Erittäin hyvin

Taulukko 5.1. Poliisin tehtävät (koordinaatiston numerointi)

1	Autovarkauksien selvittäminen
2	Asunomurtojen selvittäminen
3	Huumerikosten selvittäminen ja paljastaminen
4	Raharikosten selvittäminen (petokset, tunnuslukujen varastaminen yms.)
5	Rasismiin viittaavien rikosten paljastaminen ja tutkinta
6	Poliisin partiointi ja muu näkyvä toiminta
7	Liikennevalvonta
8	Kiireellisiin hälytyksiin vastaaminen
9	Päihtyneiden huostaanotto
10	Väkivaltarikosten selvittäminen ja torjunta
11	Kotiväkivaltaan puuttuminen
12	Viranomais- ja muu rikollisuutta ennalta estävä yhteistyö
13	Talousrikostorjunta
14	Poliisin lupapalvelut

Mediaanilukujen avulla määritellyn neljän koordinaattilohkon kaakkoinen alue on asuntomurtojen selvittämistä lukuun ottamatta tyhjä. Ei toisin sanoen voida helposti määrittellä sellaisia tehtäväalueita, jotka kansalaiset kokisivat suhteellisen tärkeiksi, mutta joista poliisi suoriutuisi heidän näkökulmastaan katsottuna suhteellisen huonosti. Sen sijaan voidaan sanoa, että kolmesta vastaajille kaikkein tärkeimmästä tehtäväalueesta poliisi suoriutuu heidän käsityksensä mukaan kohtuullisen hyvin. Näitä ovat kiireellisiin hälytyksiin vastaaminen (numero 8), väkivaltarikosten selvittäminen

ja torjunta (10) ja kotiväkivaltaan puuttuminen (11). Luoteisesta lohkosta erottuvat poliisin lupapalvelut (14), päihtyneiden huostaanotto (9) sekä liikennevalvonta (7), joista poliisi suoriutuu vastaajien käsityksen mukaan suhteellisen hyvin, vaikka niitä ei pidetä suhteelliselta kannalta katsottuna aivan yhtä tärkeinä kuin muita poliisin tehtäviä.

Lounaisesta lohkosta erottuvat autovarkauksien selvittäminen (numero 1), rasismiin viittaavien rikosten paljastaminen ja tutkinta (5) sekä talousrikostorjunta (13). Ne koetaan poliisin tehtävinä suhteelliselta kannalta katsottuna muita tehtäviä vähemmän tärkeiksi. Samalla niistä ajatellaan, että poliisi ei ole onnistunut niissä suhteelliselta kannalta katsottuna yhtä hyvin kuin muissa tehtävissään.

Poliisin onnistumisesta on laskettu aiemmissa poliisibarometreissa poliisin onnistumisen kokonaisarvio. Kokonaisarvio on laskettu painottamalla tehtäväkohtaisia onnistumista koskevia arvioita painokertoimilla, jotka mittaavat, kuinka tärkeinä haastatellut pitävät eri tehtäviä. Painotetuista onnistumista koskevista arvioista on tämän jälkeen laskettu kaikkien tehtävien kokonaiskeskiarvo.

Nämä laskennalliset tulokset on esitetty taulukossa 5.2. Poliisin onnistumista koskeva kokonaisarvio on samalla tasolla kuin aiempina vuosina. Sarjaan mahtuu kaksi poikkeavaa vuotta, jolloin kokonaisarvio oli jostakin syystä muita tutkimusvuosia huonompi (2014, 2001).

Taulukko 5.2. Miten hyvin poliisi on onnistunut tehtävissään: kokonaisarvio*,**

2016	2,93
2014	2,84
2012	2,91
2010	2,93
2007	2,92
2005	2,91
2003	2,93
2001	2,84

* Asteikko 1 – 4: 1 ~Erittäin huonosti, 2 ~Melko huonosti, 3 ~Melko hyvin, 4 ~Erittäin hyvin.

** Kokonaisarvio X saadaan painottamalla onnistumista koskevien tehtäväkohtaisten arvioiden keskiarvoja (x_i , kun i on poliisin tehtävä, $i = 1, \dots, k$, $k = 14$) vastaavilla arvioilla siitä, kuinka tärkeitä poliisin eri tehtävät ovat kansalaisille keskimäärin (keskiarvot z_i , $i = 1, \dots, k$, $k = 14$).

$$X = \frac{\sum_{i=1}^k x_i (1 + (z_i - \bar{z}))}{k}$$

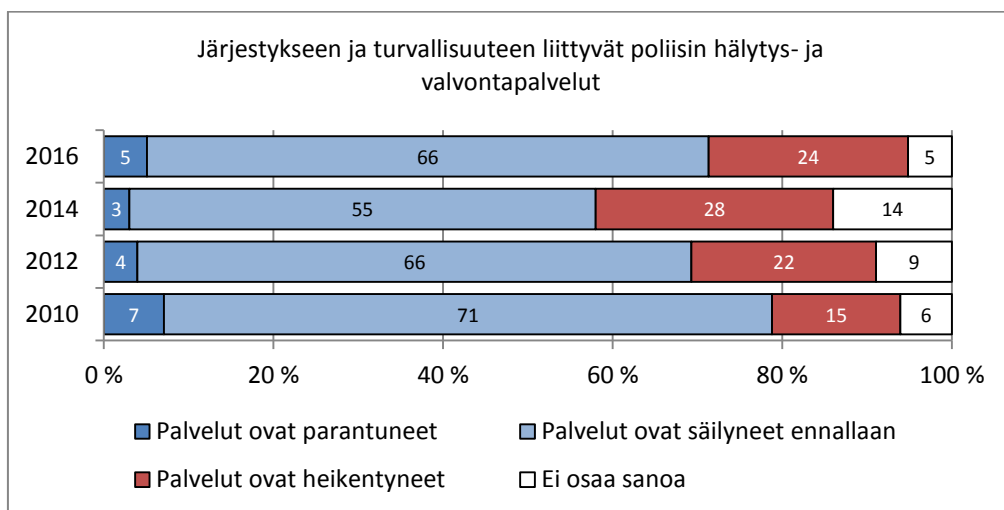
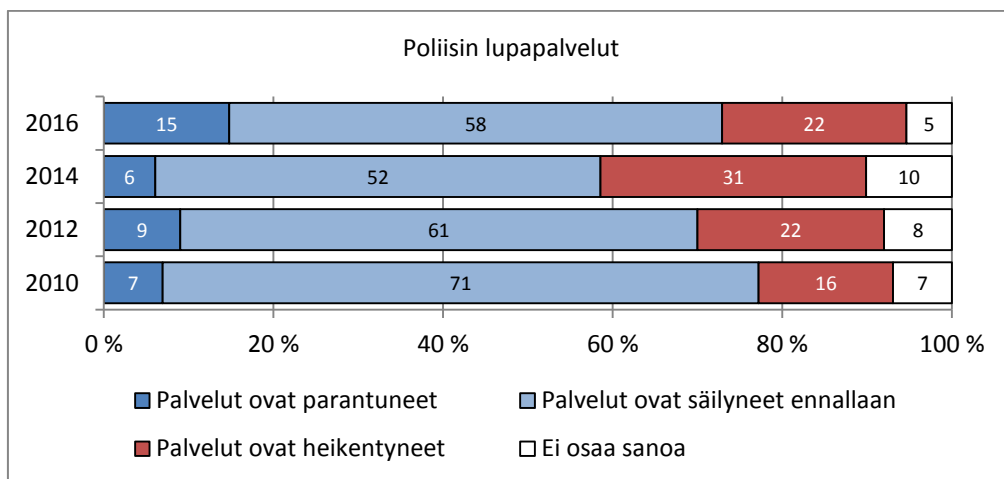
Rasismiin viittaavien rikosten paljastaminen ja tutkinta on mukana vain vuosien 2010–2016 tuloksissa. Vuosina 2001–2007 ts. $k = 13$.

5.4 Poliisipalvelujen kehittymistä koskevat arviot

Poliisibarometrissa vastaajilta kysyttiin, millä tavoin poliisipalvelut ovat heidän näkemyksensä mukaan kehittyneet viime aikoina ja miten he näkevät, että poliisipalvelut tulevat muuttumaan lähitulevaisuudessa. Arvioita pyydettiin poliisin hälytys- ja valvontapalveluista ja poliisin lupapalveluista.

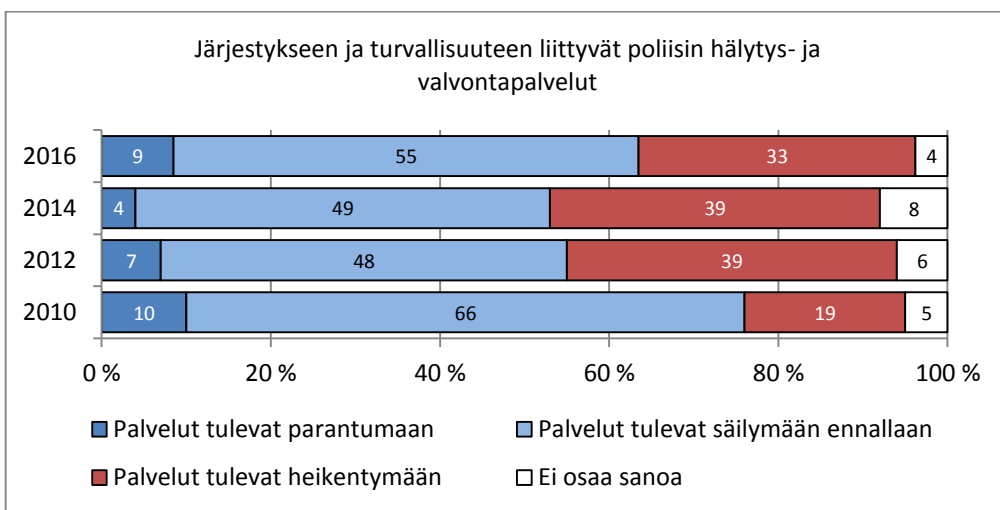
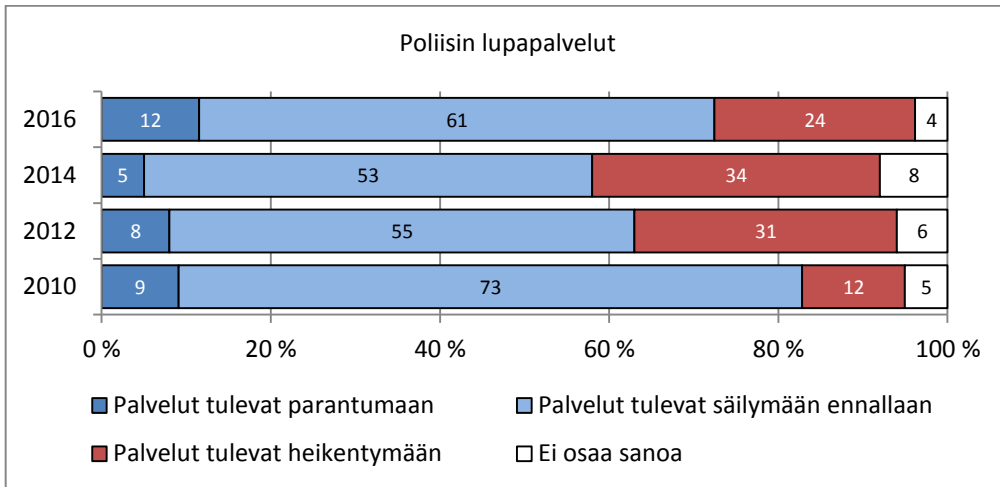
Viimeaikaisesta kehityksestä kysyttiin, ”Miten arvioitte seuraavien poliisipalveluiden kehittyneen asuinseudullanne viimeisen vuoden aikana?” [Palvelut ovat parantuneet, Palvelut ovat säilyneet ennallaan, Palvelut ovat heikentyneet; En osaa sanoa]

Aiempien vuosien tapaan suurempi osa vastaajista katsoi, että poliisipalvelut ovat viimeksi kuluneen vuoden aikana heikentyneet (22–24 %) kuin että ne ovat parantuneet (5–15%). Myönteistä kuitenkin on, että 2010-luvun aikana havaittu poliisipalvelujen heikentyminen (oikeammin: vastaajien kokemus poliisipalvelujen heikentymisestä) on näiden tulosten perusteella vähitellen pysähtymässä. Sekä niiden osuus, jotka katsovat palvelujen parantuneen että niiden osuus, jotka katsovat niiden pysyneen ennallaan, ovat kasvaneet selvästi vuodesta 2014 vuoteen 2016. Poliisit ja heidän lähisukulaisensa näkevät poliisipalvelujen viimeaikaisen kehityksen jonkin verran valoisammin kuin muut vastaajat, mutta jakaumien prosenttiosuudet säilyivät samoina kuin kuvioissa 5.9a–b myös siinä tapauksessa, että nämä vastaajat rajataan aineiston ulkopuolelle (15, 58, 22, 5 (%) ja 5, 66, 24, 5 (%)).

Kuvio 5.9a–b. Miten arvioitte seuraavien poliisipalveluiden kehittyneen asuinseudullanne viimeisen vuoden aikana? (%)

Samanlainen myönteinen muutos vuoden 2014 arvioista vuoden 2016 arvioihin voitiin havaita, kun vastaajilta kysyttiin, "Miten arvioitte seuraavien poliisipalveluiden kehittyvän tulevan vuoden aikana?" [Palvelut tulevat parantumaan, Palvelut tulevat säilymään ennallaan, Palvelut tulevat heikentymään; En osaa sanoa] Silti yhä edelleen selvästi suurempi osa vastaajista katsoi, että poliisipalvelut tulevat heikentymään (24–33 %) kuin että ne tulevat parantumaan (9–12%) tulevan vuoden aikana. Poliisit ja heidän lähisukulaisensa olivat vastauksissaan jonkin verran pessimistisempiä hälytys- ja valvontapalvelujen palvelutason tulevan kehityksen suhteen kuin muut vastaajat. Hälytys- ja valvontapalvelujen tulevaa kehitystä koskeva jakauma muuttuu yhdellä prosenttiyksiköllä kuvioon 5.10b verrattuna, kun poliisit ja heidän lähisukulaisensa rajataan aineiston ulkopuolelle (9, 55, 32, 4 (%)).

Kuvio 5.10a–b. Miten arvioitte seuraavien poliisipalveluiden kehittyvän tulevan vuoden aikana? (%)

6 Päätelmiä

Poliisiosaston ylijohtaja Kauko Aaltomaa (sisäministeriö) kirjoitti edellisen poliisibarometriraportin saatteessa vuonna 2015:

"Kansalaisten poliisia kohtaan kokema luottamus kertoo luottamuksesta koko yhteiskunnan toimivuutta kohtaan. Luottamus on perusedellytys demokratialle ja luottamus itsessään on osa yhteiskunnan arvojärjestelmää. Luottamus saa aikaan keskinäistä yhteisymmärrystä, mikä puolestaan vahvistaa legitimitettä ja lopulta sitoutumista yhteisten tavoitteiden edistämiseen." (Käyhkö & Hannonen, 2015, Saatteeksi.)

Oma näkemysemme on samanlainen. Poliisibarometritutkimus käsittelee oikeusvaltion (*rule of law*) ydinkysymyksiä. Kansalaisten käsitys siitä, ovatko oikeuslaitos ja poliisi korruptoituneita, vai ovatko ne rehellisiä ja toimivat oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti kaikkia yksittäisiä kansalaisia kohtaan, on koko oikeusjärjestelmän moraalisen oikeutuksen (*legitimiteetin*) näkökulmasta ratkaisevaa. Kansalaisten kokemukset ja heidän sisäistynyt ymmärryksensä oikeusjärjestelmän legitimitetistä kuuluvat käsityksemme mukaan elävän ja toimivan oikeusvaltion käsitteeseen, oikeusjärjestelmää koskevien muodollisten järjestelmävaatimusten rinnalla.

Historiallisesti sellaiset yhteiskunnat, joita luonnehtii rauhanomainen, oikeusvaltioperiaatteeseen luottava tapa ratkoa sisäisiä ristiriitoja, ovat olleet erittäin harvinaisia (Pinker, 2012). Suomi on pitkän ajan kuluessa saavuttanut tämänkaltaisen tilan.

Poliisibarometritutkimusten sarja osoittaa, että Suomen oikeusjärjestelmä on monelta kannalta katsottuna vahva. Kansalaiset luottavat poliisiin ja myös toisiinsa arjen vuorovaikutustilanteissa. Rikollisuustilanne ei ole vakava ja kansalaiset katsovat, että tilanne on poliisin hallinnassa. Suuri osa rikoksista tulee poliisin tietoon, eikä jää piilorikollisuudeksi.

Jokaisen yksittäisen kansalaisen tietoinen ymmärrys demokraattisesti toimivan kansalaisyhteiskunnan ja oikeusvaltion keskeisistä periaatteista on tärkeitä järjestelmän elinvoimaisuuden ja jatkuvuuden kannalta. Poliisibarometritutkimus toimii omalta osaltaan muistutuksena oikeusvaltioperiaatteesta ja sen arvosta.

Lähteet ja tutkimuskirjallisuus

Lähteet

Poliisin turvallisuusbarometri 1999 [elektroninen aineisto]. FSD2052, versio 1.0 (2005-06-02). Helsinki: Taloustutkimus [aineistonkeruu], 1999. Helsinki: Sisäasiainministeriö. Poliisiosasto [tuottaja]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja], 2005.

Poliisin turvallisuusbarometri 2001 [elektroninen aineisto]. FSD2053, versio 1.0 (2005-04-05). Helsinki: Taloustutkimus [aineistonkeruu], 2001. Helsinki: Sisäasiainministeriö. Poliisiosasto [tuottaja]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja], 2005.

Poliisibarometri 2003 [elektroninen aineisto]. FSD2050, versio 1.1 (2006-12-05). Espoo: Suomen Gallup [aineistonkeruu], 2003. Helsinki: Sisäasiainministeriö. Poliisiosasto [tuottaja]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja], 2006.

Poliisibarometri 2005 [elektroninen aineisto]. FSD2224, versio 1.0 (2006-10-23). Helsinki: Taloustutkimus [aineistonkeruu], 2005. Helsinki: Sisäasiainministeriö. Poliisiosasto [tuottaja]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja], 2006.

Poliisibarometri 2007 [elektroninen aineisto]. FSD2357, versio 2.0 (2013-03-26). Helsinki: Taloustutkimus [aineistonkeruu], 2007. Helsinki: Sisäasiainministeriö. Poliisiosasto [tuottaja], 2007. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja], 2013.

Poliisibarometri 2010 [elektroninen aineisto]. FSD2708, versio 1.0 (2012-03-07). Helsinki: Sisäasiainministeriö. Poliisiosasto [tuottaja], 2010. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja], 2012.

Poliisibarometri 2012 [elektroninen aineisto]. FSD2838, versio 1.0 (2013-06-04). Helsinki: Sisäasiainministeriö. Poliisiosasto [tuottaja], 2012. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja], 2013.

Poliisibarometri 2014 [elektroninen aineisto]. FSD3000, versio 1.0 (2015-02-18). Helsinki: Otantatutkimus Oy [aineistonkeruu], 2014. Helsinki: Sisäministeriö. Poliisiosasto [tuottaja], 2014. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja], 2015.

PolStat 2016. Poliisin tulostietojärjestelmä 15.8.2016, toimintavalmiusajat kansalaisten näkökulmasta, A-, B- ja A+B -tehtävät. Henkilökohtainen tiedonanto, 15.8.2016, Vesa Leppänen (XLS) ja Juha Helenius.

Työpoliittinen aikakauskirja 2/2016. Verkko-osoite (poimittu 26.7.2016): <http://tem.fi/documents/1410877/2874993/tak022016.pdf/d5a4e2d6-93c8-4d78-a757-cd28b3c35c24>.

Tutkimuskirjallisuus

Chourbrakobkit, S. & Bartsch, R.A. 2001. Police Performance: A Model for Assessing Citizens' Satisfaction and the Importance of Police Attributes. *Police Quarterly*, Vol. 4, Iss. 4, pp. 449–468.

Dai, M. & Jiang, X. 2016. A Comparative Study of Satisfaction with the Police in the United States and Australia. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, Vol. 49, Iss. 1, pp. 30–54.

Hartikainen, T., Mannermaa, M. & Selin, P. 1994. Poliisibarometri 1994. *Poliisin toimintaympäristön tulevaisuudennäkymiä*. Poliisiosaston julkaisu 9/1994. Sisäasiainministeriö, Helsinki.

Korander, T. 1994. *Suomalaisten turvallisuuden kokeminen ja suhtautuminen poliisiin 1993*. Poliisiosaston julkaisu 10/1994. Sisäasiainministeriö, Helsinki.

Korander, T. 2014. *Rikottujen ikkunoiden nollatoleranssi. Tutkimus New Yorkin rikosentorjunnan uuskonservatiivi-mallista Suomessa*. Turun yliopiston julkaisu, Sarja C 390. Turun yliopisto, Turku.

Käyhkö, E. & (TNS Gallup Oy), 2004. *Poliisibarometri 2003, Poliisitoiminnan kansalaisarviointi*. Haastattelututkimus. Sisäasiainministeriön julkaisu 17/2004. Sisäasiainministeriö, Helsinki.

- Käyhkö, E. & Aho, P. (Taloustutkimus Oy), 2006. *Poliisibarometri 2005*. Poliisin ylijohdon julkaisusarja 3/2006. Sisäasiainministeriö, Helsinki.
- Käyhkö, E. & Aho, P. (Taloustutkimus Oy), 2010. *Poliisibarometri 2010, Kansalaisten näkemyksiä ja kokemuksia poliisitoiminnasta ja sisäisen turvallisuuden tilasta*. Sisäasiainministeriö julkaisu 29/2010. Sisäasiainministeriö, Helsinki.
- Käyhkö, E. & Hannonen, R. (Otantatutkimus), 2015. *Poliisibarometri 2014, Kansalaisten käsitykset poliisin toiminnasta ja sisäisen turvallisuuden tilasta*. Sisäministeriö julkaisu 4/2015. Sisäministeriö, Helsinki.
- Käyhkö, E., Juntunen A. & (Taloustutkimus Oy), 2008. *Poliisibarometri 2007. Tekstiraportti*. Poliisin ylijohdon julkaisusarja 4/2008. Sisäasiainministeriö, Helsinki.
- Käyhkö, E., Marttila, J. (Taloustutkimus Oy) & Heikura, P. (Taloustutkimus Oy), 2012. *Poliisibarometri 2012, Kansalaisten käsitykset poliisin toiminnasta ja sisäisen turvallisuuden tilasta*. Sisäasiainministeriö julkaisu 47/2012. Sisäasiainministeriö, Helsinki.
- Kääriäinen, J. & Siren, R. 2011. Trust in the Police, Generalized Trust and Reporting Crime. *European Journal of Criminology*, Vol. 8, Iss. 1, pp. 65–81.
- Kääriäinen, J. 2007. Trust in the Police in 16 European Countries: A Multilevel Analysis. *European Journal of Criminology*, Vol. 4, Iss. 4, pp. 409–435.
- Kääriäinen, J. 2008. Why Do the Finns Trust the Police? *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, Vol. 9, Iss. 2, pp. 141–159.
- MTS 2016. *Suomalaisten mielipiteitä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, maanpuolustuksesta ja turvallisuudesta*. Tiedotteita ja katsauksia 1/2016. Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta, Helsinki.
- Pinker, S. 2012. *The Better Angels of Our Nature. A History of Violence and Humanity*. Penguin, London.
- Poliisin turvallisuusbarometri 1999, 2000. Haastattelututkimuksen tuloksia*. Poliisiosaston julkaisu 3/2000. Sisäasiainministeriö, Helsinki.
- Poliisin turvallisuusbarometri 2001, 2002*. Poliisiosaston julkaisu 2/2002. Sisäasiainministeriö, Helsinki.
- Suominen, P. 2009. *Suomi – Euroopan turvallisin maa? Tutkimus suomalaisten turvallisuuskäsityksistä*. Poliisin ylijohdon julkaisusarja 7/2009. Sisäasiainministeriö, Helsinki.
- Työllisyyskatsaus, Kesäkuu 2016*. Suomen virallinen tilasto (SVT): Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto. ISSN: 17973694. Helsinki, Työ- ja elinkeinoministeriö. Verko-osoite (poimittu 2.8.2016): <http://www.temtyollisyyskatsaus.fi>.
- VM 2016. *Talousnäkyvät ja palkanmuodostus, kesäkuu 2016*. Verko-osoite (poimittu 26.7.2016): <http://vm.fi/julkaisut/talousnakymat>.

Loppuviitteet

¹ Vuonna 1994 julkaistiin Poliisibarometri 1994 -niminen tutkimus, mutta se oli muodoltaan ja sisällöltään kokonaan toisenlainen kuin nykyinen poliisibarometritutkimusten sarja. Kyse oli poliisin toimintaympäristön muutokseen kohdistuvasta tutkimuksesta, jonka näkökulma oli tulevaisuudentutkimuksellinen. (Hartikainen, Mannermaa & Selin, 1994.)

Sisällöllisesti lähempänä nykyisiä poliisibarometritutkimuksia oli samana vuonna julkaistu Timo Koranderin (1994) lisensiaatintutkimus *Suomalaisten turvallisuuden kokeminen ja suhtautuminen poliisiin 1993*. Korander tutki aihealuetta sisäministeriön poliisiosaston laajan toimeksiannon mukaisesti. Tutkimuksessa käsiteltiin poliisibarometritutkimusten näkökulmasta tuttuja teemoja, kansalaisten turvallisuuskokemuksia, poliisin tehtävien priorisointia ja poliisitoiminnan kehittämistä sekä yleisesti kansalaisten ja poliisin keskinäisiä suhteita. Korander kirjoitti myöhemmin näitä aiheita sivuavan väitöskirjan (Korander, 2014).

Samanaikaisesti poliisibarometritutkimusten kanssa on aiemmin toteutettu kansallisten turvallisuustutkimusten sarjaa (Ks. Suominen, 2009, *Suomi - Euroopan turvallisin maa?: tutkimus suomalaisten turvallisuuskäsityksistä*). Myös Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan tutkimuksen *Suomalaisten mielipiteitä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, maanpuolustuksesta ja turvallisuudesta* (MTS, 2016) voi nähdä poliisibarometrille rinnakkaisena ja sitä täydentävänä tutkimuksena. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen (OPTULA, nykyinen KRIMO) monet uhritutkimukset käsittelevät niin ikään samoja aiheita kuin poliisibarometritutkimus.

Suurimman työn poliisibarometritutkimuksen kehittämiseksi on tehnyt sisäministeriö yhdessä niiden tutkimuslaitosten kanssa, jotka ovat olleet mukana toteuttamassa tutkimussarjan käyntihaastatteluja (ks. Käyhkö ym. 2004; 2006; 2008; 2010; 2012; 2015). Sisäministeriön tukena ovat eri vuosina olleet TNS Gallup Oyj, Otantatutkimus Oyj ja Taloustutkimus Oyj.

² Kysymysten niin sanotun kehystämisen (*framing*) ja myös konkreettisen esitysjärjestyksen tiedetään vaikuttavan henkilöiden tapaan muodostaa käsityksensä eri asioista. Ne vaikuttavat tutkimukseen osallistuvien henkilöiden vastauksiin ja tutkimustuloksiin. Koko haastatteluinstrumentista saattaa aiheutua näennäisen konsistenttia yhteisvaihtelua aineistoon (*common method variance*), niin että kaikissa instrumentin muuttujissa on systemaattista, todelliseen tilanteeseen verrattuna liian suurta yhteisvaihtelua. Henkilön subjektiivisiin käsityksiin saattavat vaikuttaa monet sellaiset yksittäiset tekijät tai motiivit, joista henkilö itse ei ole tietoinen. Osa näistä vaikuttimista on tyypillisiä henkilön taustaryhmälle, osa on syväsubjektiivisiä sillä tavoin, että ne luonnehtivat vain henkilöä itseään ilman että hän on niistä tietoinen. Kysely- ja haastattelututkimuksissa vastaajat saattavat haluta antaa esimerkiksi kulttuurisesti hyväksytyjä tai poliittisesti korrekkeja vastauksia, vaikka heidän mielipiteensä eivät oikeasti olisi kulttuurin valtavirran mukaisia tai poliittisesti korrekkeja. Vastaajan persoonallisuus saattaa vaikuttaa tapaan, jolla hän käyttää vastausvaihtoehtojen asteikkoa. Persoonallisuus saattaa niin ikään vaikuttaa vastausaktiivisuuteen. Otos voi näistä syistä olla painottunut esimerkiksi myönteisiin vastauksiin, kielteisiin vastauksiin, ääri vastauksiin, tai jakauman keskiosan vastauksiin, tms.

³ Luokittelua muutettiin vuoden 2016 tutkimukseen, koska aiempien tutkimusten luokittelu ei tyhjentänyt kaikkia mahdollisia vastauksia. Ennen vuoden 2016 tutkimusta tämän tutkimuksen kolmea viimeisintä sisällöllistä vastausvaihtoehtoa vastaavat neljä vaihtoehtoa olivat "Alle tunnin", "Yli tunnin", "Alle kaksi tuntia" ja "Yli kaksi tuntia". Näistä vastausvaihtoehdot "Yli tunnin" ja "Alle kaksi tuntia" on tässä tutkimuksissa yhdistetty toisiinsa siten, että niiden prosenttiosuudet on aiemmista jakaumista laskettu yhteen, käytännössä uuteen luokkaan "Yli tunnin, mutta alle kaksi tuntia". Uudessa luokittelussa myös ne haastattelut, jotka vastasivat "tunnin", tai "kaksi tuntia", on voitu sijoittaa vastausasteikolle.

⁴ Luokittelua muutettiin vuoden 2016 tutkimukseen, koska aiempien tutkimusten luokittelu ei ollut käsitteellisesti selvä. Aiempia vastausvaihtoja luonnehti looginen päällekkäisyys: [Päivittäin; Viikoittain; Useamman kerran kuukaudessa; Kerran kuukaudessa; Harvemmin; Ei koskaan; En osaa sanoa].

⁵ Analyysi toteutetaan painotetun aineiston avulla, vaikka havaintojen riittävyys tarkistettiin painottamattomasta aineistosta.

⁶ Analyysi toteutetaan painotetun aineiston avulla, vaikka havaintojen riittävyys tarkistettiin painottamattomasta aineistosta.

⁷ $L\chi^2(1) = 3,480$, $p = 0,062$; n (painotettu) = 2 174.

⁸ Analyysi toteutetaan painotetun aineiston avulla, vaikka havaintojen riittävyys tarkistettiin painottamattomasta aineistosta.

⁹ Näissä testeissä jakaumien varianssien yhtäsuuruutta ei ole oletettu, ellei sitä ole havaittu (Levenen testi).

¹⁰ Mediaani tarkoittaa havaintosarjan keskimmäisintä arvoa. Tässä tapauksessa mediaani on havaitun keskiarvosarjan keskimmäisin arvo. Se piirtyy kahden koordinaattipisteen väliin, koska analysoitavana on parillinen määrä havaintoyksiköitä.

Sisäministeriö PL 26, 00023 Valtioneuvosto

Inrikesministeriet PB 26, 00023 Statsrådet

www.intermin.fi

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET